

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

✽
Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 8

1. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΧΟΝΤΑΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥΣ
ΣΥΝΕΙΣΑΚΤΟΥΣ
2. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑΣ ΚΑΝΟΝΙΚΑΣ
ΜΗ ΣΥΝΟΙΚΕΙΝ ΑΝΔΡΑΣΙΝ
3. ΕΙΣ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΧΗΡΕΥΣΑΣΑΝ
4. ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΙΑΣ

Εισαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
Ι. Μ. ΣΑΚΑΛΗ

Φιλολόγου Ἐπιθεωρητοῦ
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τὸν τόμον αὐτὸν περιέχονται αἱ ἑξῆς τέσσαρες πραγματεῖαι Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου· 1) Πρὸς τοὺς ἔχοντας παρθένους συνεισάκτους, 2) Περὶ τοῦ τῆς κανονικῆς μὴ συνοικεῖν ἀνδράσιν, 3) Εἰς νεωτέραν χηρείουσαν, καὶ 4) Περὶ μοναχίας.

Αἱ πραγματεῖαι αὗται ἀσχολοῦνται μὲ τὰ θέματα τοῦ μοναχισμοῦ, τοῦ γάμου καὶ τῆς χηρείας, προβάλλουν δὲ τὴν ἔντονον ἀγάπην καὶ προτίμησιν τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως πρὸς τὴν μοναχικὴν ζωὴν. Ἀνὰ ζεύγη αὗται παρουσιάζουν μεταξὺ τῶν στενωτέρων σχέσιν, ἴτοι ἡ πρώτη μὲ τὴν δευτέραν καὶ ἡ τρίτη μὲ τὴν τετάρτην.

Αἱ δύο πρῶται ἀπὸ τῆς πραγματικῆς ἀναφέρονται εἰς ἀγάμους κληρικούς, μοναχούς, μοναχίνας καὶ ἀπεριωμένους παρθένους, οἱ ὅποιοι ἀπέχον ἀπὸ τῶν γάμου καὶ ἀπείρευσαν τὸν καιρὸν τὸν εἰς τὸν Θεόν. Τὸ γεγονός διμῶς εἶτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνέζων μετὰ μοναστῶν ἢ ἐλαμβάνον εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀπεριωμένους παρθένους ἢ καὶ τὸ ἀντίθετον πολλοὶ παρθένοι ἐβάλλοντο εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀγαμῶν τινα σκληριῶν ἢ μοναχῶν, ὅπῃ τὸ πρόσχημα πνευματικῆς συμβίβασως, διέβαλε τὸν θεσμόν τῆς ἀγαμίας. Ἄν ὑπάρχει διακρίσις, ἢ ὅποια γὰρ δικαιολογῆ τὴν ἀπαρῶδετον αὐτῆν συμπεριφορὰν. Ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀπειρία, ἡ ἀνικανότης αὐτοεξυπηρέτησεως, ποὶ ἐπικαλοῦνται ἐν προκειμένῳ, εἶναι ὅλα προσημίματα καὶ προσφάσεις, διὰ τὰ διασωθῆ εἶτι ἐξ ἀρχῆς ἔχει καταδικασθῆ. Μὲ πάλυ καλύτερον τρόπον καὶ ἀποστολισματικώτερον θὰ ἐξυπηρετοῦντο, λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἐὰν προσλαμβάνοντο βοήθοι τοῦ αὐτοῦ φύλου. Καὶ ποῖαι εἶναι αἱ τῶσιν πολλοὶ ἀνέγκαι, τὰς ὁποίας θὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ πιστός, ὁ ὁποῖος ἐδέλεξε τὴν ζωὴν τῆς ἀπεριώσεως; Αἱ εἰλάδαί, αἱ ὁποῖαι θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν ἀμβίβασιν αὐτῆν, τὴν ὅποιαν μὲ πόνον φυγῆς καὶ πρὸς συνεισημῶν τῶν πολλῶν περιγράφει ζωηρῶς ὁ Ι. Χρυσόστομος, εἶναι πολυεθεῖς; ἐπιηράζονται κακῶς καὶ οὐσιαστικῶς ἐπιδράονται τοῦ σκοποῦ τῶν οἰ συνοικούντων, σκανδαλίζονται οἱ πιστοὶ, ποὶ παρακαλοῦσθον τὴν ἀποπν συζυγίαν, κατασκευρανοῦσασα ἡ Ἐκκλησία. Ἐπάρχει ἡ ἀληθὴς αἰτία, ἢ ὁποῖα διαφοροποιεῖται κατὰ τὸ φύλον οἱ μὲν ἄνδρες λαμβάνουν τὰς παρθένας διὰ τὰ ἀπολαμβάνουν μίαν ἠδονὴν ψυχρὰν καὶ κακὴν, αἱ δὲ γυναῖκες

Γραμματεὺς Συντάξεως
Ἰερὸς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

λαμβάνουν τους άνδρας από καθαρήν ματαιοδοξίαν. Ο Ι. συγγραφεὺς πλησιάζει τοὺς χριστιανούς αὐτούς ὡς ἱερός, χρησιμοποιοῦντας τὴν μάχαιραν καὶ τὸν κωστήρα τῆς ἀληθείας. Ἡ τακτική εἶναι ἐπιθετικὴ ἀπὸ λόγους ἀγάπης ἀπὸ τὸν κρημνὸν πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἀπαρθεῖ τὰ παρασπλανητικὰ ἔθνη.

Αἱ δύο ἑλλαι πραγματείας ἔχουν ὡς ἀντικείμενον τὸν πᾶσαν τῆς χρείας, ἀπευθίνονται δὲ εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ὁ ἄγνωστος ἀπὸ ἄλλοις Θεοφόροις, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς τῆς ἐποχῆς μὲ πολλὰς ἐπιπέδας ἀνάθου εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα, ἀποθνήσκων ἀρρήτι χάρην τὴν νεαρὸν σὺζῆγόν του, ἡ ὅποια ὡς εἶναι φυσικὸν θυθίζεται εἰς βαθὺ πένθος. Ὁ Χρυσόστομος ἀναμένει νὰ κοπάσῃ κἄπως ἡ τρικυμία τῆς λύπης, διὰ νὰ εἶναι εἰς θέαν ἡ χρεώσασα νὰ ἐπιτελεθῇ ἀπὸ λόγους παρηγορίας. Δικαιολογεῖ ἐξ ἀρχῆς ἀπεριφρόντως τὴν μεγάλην λύπην ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν τόσοσ λαμπροῦ σὺζῆγου, ὁ ὅποιος τὴν περιέβαλλε μὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν προστασίαν του, ἔγινε δὲ εἰς αὐτὴν πρόθετος πολλῆς τιμῆς, ἡ ὅποια θὰ ἤδανε ἀκόμη περισσότερον μὲ τὴν θεαλίαν ἀνοδὸν του. Μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ λεπτότητα ἐπιχειρεῖ τὸ παρηγορητικὸν ἔργον του. Τονίζει πόσον ἔγνημη εἶναι ἡ χρεία, ἀρμὰ νὰ ἀντιμεταπισθῇ ὀρθῶς, ἀναφέρεται εἰς τὴν διασφορὰν ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ τὰς πολλὰς τιμὰς, εἰς τοὺς κινδύνους ποὺ κρῖπτονται εἰς τὰ ἀξιώματα, εἰς τὴν ἀουάθειαν τοῦ κόσμου. Εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς νὰ μείνῃ πιστὴ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ σὺζῆγου τῆς, ἡ ὅποια θὰ συνεχισθῇ καθαριετέρα εἰς τὴν ἑλλην ζωὴν. Ἐς παραδοθῆ εἰς τὸν θεόν, ὁ ὅποιος θὰ εἶναι εἰς τὸ ἔξῃς ὁ ἰσχυρὸς προστάτης τῆς. Εἰς τὴν πραγματικίαν «Περὶ μοναχίας» τονίζεται ἡ ἀξία τοῦ ἐνὸς γάμου ἔναντι τοῦ δευτέρου. Ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὴν γνώμην τοῦ ἀπ. Παύλου, ὅτι ὁ δεῦτερος γάμος δὲν ἀπαγορεύεται, καλύτερον ὅμως εἶναι νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ. Ἐκφυρῖσκονται θεδαίως πολλὰς δικαιολογίαι — τὸ νεαρὸν τῆς ηλικίας, ἡ ἀνάγκη συντρόφου, ἡ διαχειρῆσις τῆς παρικοσίας — ἀλλὰ καὶ δυσκολίαι ποὺ καθιστοῦν θερύτερον τὸν δεῦτερον γάμον ἀπὸ τὸν πρῶτον. Ἐάν δὲν ὑπάρχει ὁ μόνος ἕσπιμος λόγος, ἡ ἀδυναμία, ἔς μὴ ἐπιχειρηθῇ, διότι ὅποια σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ παρόνου καὶ ἐγγάμου γυναικός, ἡ αὐτὴ ὑπάρχει καὶ μεταξὺ γυναικός παρικοσθεσίσης εἰς ἕνα γάμον πρὸς τὴν συνάδασιν καὶ δεῦτερον. Τεχνικὸς τονίζεται ὁ προαιρετικὸς χαρακτήρ τοῦ πράγματος. Ἰδικιτέραν λεπτότητα, ποὺ φθάνει εἰς τὸ ὄριον συγκινητικῆς τρυφερότητος, ἐπιθεωρεῖ ὁ Ι. συγγραφεὺς εἰς τὸν λόγον «Πρὸς νεωτέραν χρεώσασιν». Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ὑπάρχει ἀπέραντος κατανόησις, διότι πρόκειται περὶ ἀνθρώπων, ποὺ δὲν ἀπεριόρθουν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ἀλλὰ ἠναγκάσθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἀπὸ τὰ ἀδυσπῆτητα πλήθματα τῆς ζωῆς.

Εἰς τὰς πραγματείας προβάλλει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἄγωνιστὴ ἡ ἀγάπη τοῦ μοναχισμοῦ.

Αἱ δύο πρῶται κατὰ σειράν πραγματείας εἶναι πομπαντορικαὶ ἐπιστολαὶ καὶ συντάχθησαν τὸ 898 ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰσὶς μετὰ τὴν ἀνάθον τοῦ Χρυσόστομου εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον, ἐνθ αἱ δύο ἑλλαι περὶ τὸ 880, δια τῆς δικαιοσ δαξμῆς.

Ἡ δυνατὴ οὐθῆς, ἡ τοιμηρὰ ἑκφρασις, τὸ πηγαίον συνάδημα μαζί μὲ τὸ γνήσιον λογοτεχνικὸν τάλαντον καὶ τὴν θερμὴν πίστιν προσθίδουν δόναμιν καὶ χάρην εἰς τὰ κείμενα, τὰ ὅποια γρηθεύουν καὶ ἀναγρᾶξουν, βοηθοὺν τὰς ψυχὰς νὰ σκαρδοὺν τὸν κροσικὸν τὸν καὶ νὰ ἐπιζήτησουν τὴν σωτηρίαν τὸν.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΣΑΚΑΛΗΣ
Φιλολόγος — Ἐπιθεωρητής

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΧΟΝΤΑΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥΣ ΣΥΝΕΙΣΑΚΤΟΥΣ

228 Α Πρὸς αὐτοὺς ποὺ συνοικοῦν με ἀφιερωμένους παρθένοισ.

Ι. Ἐκ τὴν ἐποχὴν τῶν προγόνων μας ὑπῆρχον δύο αἰτίαι, ποὺ ἀδραγοῦσαν τὰς γυναῖκας νὰ συγκατοικῆσουν με τοὺς ἄνδρας· ὁ νόμος ἦτο ἡ μία, αἰτία παλαιὰ καὶ δικαία καὶ εὐλογος, διότι εἶχε νομοθέτην τὸν Θεόν. Ἐνὶ τούτοις, μὲς λέγει, «καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» (Γεν. 2, 24). Ἡ πορνεία εἶναι ἡ δευτέρα αἰτία, νεωτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην, ἄδικος καὶ παράνομος, διότι εἰσῆλθη ὑπὸ τῶν πονηρῶν διαρρήτων. Ἐκ τὴν ἰδικὴν μας γενεῶν ἐπεινήθη καὶ τρίτος τρόπος παρόδοσος καὶ ἀουνήθη, ἢ ποὺ προξενεῖ πολλὴν ἀπορίαν εἰς τοὺς ἐπιθυμούντας νὰ εὗρουν τὴν ἐξήγησίν του. Ὑπάρχουν μερικοί, οἱ ὅποιοι χωρὶς πρόθεσιν γάμου λαμβάνουν παρθένοισ νέας, τὰς ἐγκαθοστοῦν διὰ παντὸς εἰς τὸ σπῆτι των καὶ τὰς κρατοῦν κλεισμένας εἰς αὐτὸ μέχρι βαθυτάτου γήρατος, οὐκ διὰ νὰ κάμωσι παιδιά, διότι λέγουσι οὐκ εὐσυνειδητοῦνται με αὐτὰς, οὔτε διὰ λόγου ἡδονῆς, καθὼς ἰσχυρίζονται οἱ τὰς κρατοῦν ἀδιαφθόρους. Ἐάν τις ἐρωτήσῃ κάποιος τὴν αἰτίαν, πολλὰς προβάλλουν καὶ πολλὰς ἔχουν οὐκ ἐπιθυμητὰς αἰτίαι, κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν εἶναι λογικὴ οὔτε σεβαστὴ. Ἄς μὴ ὁμιλήσωμεν ὅμως ἀκόμη διὰ τὰς δικαιολογίας αὐτὰς, Ἐὰν δὲ προβάλλωμεν αὐτήν, ποὺ ὑποπτεύομεθα οὐκ εἶναι ἡ ἀποβουλομένη. Ποία λοιπὸν εἶναι αὕτη; Ἐάν ἀποτύχω εἰς τὴν ἐβρεσίν της ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ με κατηγορήσωσι ὅσοι ἀπὸ οὗς ἐπιθυμοῦν. Ποία εἶναι ἡ δικαιολογία; Νομίζω, προξενεῖ κάποιον ἡδονὴν ἢ συνοίκησιν με γυναῖκα οὐκ ἴσον κατὰ τὸν νόμον τοῦ γάμου ἀλλὰ ἀκόμη καὶ χωρὶς γάμου καὶ συνεύρεσιν. Ἄν ἡ γνώμη μου δὲν εἶναι ὀρθή, δὲν ἔχω τί νὰ εἰπω. Ἐκβέτω εἰς οὐκ τὴν γνώμην μου καὶ ἴσως οὐκ ἴσον τὴν ἰδικὴν μου ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδικὴν των, ἐπίσης. Ὅτι καὶ ἐκεῖνοισ ἔχουν τὴν αὐτὴν γνώμην εἶναι φανερόν ἀπὸ τούτου· δὲν θὰ ἀδιαφοροῦσαν ὀρθοῦν διὰ τὴν κατακραυγὴν καὶ τὴν οὐκ ἐπιθυμητὴν.

δαλα, ἂν δὲν ἦτο ἀκατανόητος καὶ τυραννικὴ ἡ ἥβονῃ αὐτῆς τῆς συγκομιχῆς. **Β** Ἐάν ὁμοῦ ἠρξάνται μερικοί, ἐπειδὴ ὁμοίω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δι' αὐτὰ θεὸ παρακαλέσῃ νὰ μὲ συγκαρῆσουν καὶ νὰ μὴ ἀγανακτοῦν. Δὲν ἐπιθυμοῦσα οὔτε ἐδέχθη χωρὶς λόγον νὰ γίνω μοιχὸς δι' αὐτὰ. Δὲν εἶμαι τόσο ἀβλαβὴς οὔτε τόσο ἐλεεινός, ὥστε νὰ ἐπιθυμῶ χωρὶς λόγον νὰ προσκορῶμαι εἰς δαίους. Ἀλλὰ δοκιμάζω μεγίστην δόξην καὶ ὑποφέρειω, καθ' ὅσον βλέπω νὰ περιφρονῆται ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεπαίσθητος νὰ κένεται δάϊον κατ' ὀλίγον ἢ σιωπῶν τῶν πολλῶν ἐξ αἰτίας τῆς ἥβονῆς αὐτῆς. Ὅτι τοῦτο εἶναι ἥβονῶν καὶ ὅτι παρέχει ἐντονωτέραν ἐπιθυμίαν ἀπὸ ὅ,τι ἡ συνοίκιστος κατόπιν γάμου, ἴσως νὰ οὐκ προκαλῆ καὶ κάποιον ἀναστάσιον νὰ τὸ ἀκούετε. Ἐ μετὰ τὴν ἀπόδειξιν ὁμοῦ θεὸ συμφωνήσατε καὶ οἱ. Εἰς τὴν περίπτωσιν δηλαδὴ τῆς νομίμου συζύγου, ἐπειδὴ ἡ συνεύρεσις εἶναι ἀνεμπόδιτος, καὶ τὸν πόνον καταπαύει καὶ κόρον εἰς τὸν ἄνδρα συνεχῶς προξενεῖ καὶ καταλύει ἐπίσης τὴν σφοδρὴν ἐπιθυμίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκτός τούτων αἱ ὀδίνες, αἱ τοκετοί, αἱ γεννήσεις καὶ ἀνατροφῆ καὶ τὰ συνεχῆ νοσήματα, ποῦ ἐπικολοῦσάν, **229** Α μετὰ τὸ νὰ πολιορκῶν τὸ σῶμα καὶ νὰ μαραινῶν τὴν ὑφαισθητῆ του καθιστοῦν ἀσθενέστερον τὸ κέντρισμα τῆς ἥβονῆς. Μετὰ τὴν παρθένον δὲν συμβαίνει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Διότι δὲν πραγματοποιεῖται συνεύρεσις, ποῦ δύναται νὰ καθαρίσῃ τὸ φυσικὸν κέντρισμα καὶ νὰ κατοβάλλῃ, οὔτε ὀδίνες καὶ ἀνατροφῆ παιδῶν μαραινῶν τὴν σάρκα ἀλλὰ διατηρεῖ τὴν ἀκρῆν τῆς ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐπειδὴ μένει ἀνέπαρος ἀπὸ αὐτὰ. Τὰ σῶματα τῶν ἐγγύμων γυναικῶν μετὰ τοὺς τοκετοὺς καὶ τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδῶν ἐξασθενεῖ, ἐνῶ αἱ ἀγαμία καὶ εἰς τὸ τεσσαροκοστὸν ἔτος διατηροῦν τὴν ἀκρῆν τῶν καὶ συναγωνίζονται τὰς παρθένους, ποῦ δὲν τὸς βλέπει ὁ ἥλιος. Διὰ τοῦτο δοσι συγκατακοῦν με αὐτὰς αἰσθάνονται νὰ διπλασιάζεται ἡ ὄρη τῆς ἐπιθυμίας τῶν, καθ' ἑνὸς μὲν ἐπειδὴ δὲν δίδεται ἡ δυνατότης νὰ ἱκανοποιηθῆται μετὰ τὴν συνεύρεσιν ὁ πόθος καὶ καθ' ἑτέρου ἐπειδὴ διατηρεῖται ἐπὶ πολὺ καὶ γένεται ἰσχυρότερος. **Β** Αὐτὴ νομίω εἶναι ἡ ἐξήγησις τῆς συγκομιχῆς αὐτῆς. Ἄς μὴ ἀγανακτοῦμεν ὁμοῦ καὶ θε μὴ ὀργιζώμεθα ἐναντίον τῶν. Οὐδεὶς ἐκτελεεῖ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ἀνορθώσῃ τοὺς ἀσθενεῖς μετὰ θυμοῦ καὶ ἐπιληξῆν προσφέρει τὰ φάρμακα μετὰ ὑπομονῆν καὶ παρακλητικὸν τρόπον. Ἄν ἐπρόσεκτο θεοβῶως νὰ τιμαρῆσαιμεν καὶ εἰκομεν θέσιν δικαιοῦν, θὰ ἔπρεπε καὶ νὰ ἀγανακτοῦμεν ἂν ὁμοῦ ἡ θέσις μας εἶναι ἰατρῶν καὶ ἀνθρώπων, ποῦ θέλουν νὰ θεραπεύσων, πρέπει νὰ προτρέψαμεν καὶ νὰ παρακαλοῦμεν, ἀσπῆ καὶ εἰς τὰ πόδια νὰ πέσωμεν, ἂν χρειασθῆ, ὥστε νὰ

ἐπιτύχαμεν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν. **Γ** Οἱ ἰατροὶ ἐμποδίζων τοὺς ἀσθενεῖς ἀπὸ αὐτῶ, ποῦ ἐνῶ βλέπεται εἶναι εὐχάριστον εἶτε εἶναι τροφή εἶτε ποτὸν, καὶ εἰς τοῦτο κυρίως προσπαθοῦν νὰ πείσων τοὺς ἀσθενεῖς, ὅτι ἐκτός ἀπὸ τὴν βλάβην προκαλεῖ καὶ πολλὴν ἀρδίαν. Τὸ αὐτὸ θε πράξιμεν καὶ ἡμεῖς ἀποδεικνύοντες εἰς αὐτοὺς ὅτι ἡ λῆαν εὐχάριστος αὐτῆς συνοίκιστος προκαλεῖ πολὺν βλαβὴν καὶ δὲν ἔχει παροσκευασθῆ ἰσχυρότερον πληγῆσιον ἀπὸ αὐτῆν. Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι παρέχει κάποιον εὐχάριστον, πράγματι ὁμοῦ πλημμυρίζει μετὰ πολλὴν λονθάνουσαν δριμύτητα καὶ πικρίαν τὴν ψυχὴν, ποῦ ἐπιχαριστεῖται. Διότι ἠορῶμεν εἶναι ἡ ἀποκρίσις ποῦ προκαλεῖται ἀπὸ πειθῆ. Ὅμοιος δηλαδὴ κυριζέται ἀπὸ τὴν ἀγαπημένην του ἀπὸ φόβον καὶ ἀνάγκην γίνεται ὀρμητικώτερος ἐραστής καὶ πιθανῶς θὰ ἐπιστρέψῃ. **Δ** Ἐκεῖνος ὁμοῦ ποῦ κατακίδασε τὸ πρῶγμα καὶ τὸ ἀπέφυγεν ὡς βλαβερὸν καὶ πικρὸν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν θεωρῶν τὴν ἰδιότην του ἀπόφασιν ἰσχυρότεραν ἀπὸ κάθε ἀνάγκην. Πῶς λοιπὸν θὰ πείσωμεν αὐτοὺς ὅτι τὸ πρῶγμα δὲν εἶναι μόνον βλαβερὸν ἀλλὰ καὶ δυσάρεστον; Πῶς ἀλλοίως ἂν δια ἀπὸ αὐτῆν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος; Ἄς τοὺς ἐρωτήσωμεν λοιπὸν. Ἄν κάποιος παραθέσῃ τράπεζαν πληρῆ ἀπὸ πολλὰ καὶ νοστιμώτατα φαγητὰ, ἀπαγορεύσῃ ὁμοῦ μετὰ ἐντονον ἀπελθῆν νὰ ἐγγίωμεν κάπὶ ἀπὸ αὐτῶ, θὰ ἤθελε ὀρὰ γε κανεὶς νὰ παρακαθήσῃ εἰς ταισῆν τράπεζαν καὶ νὰ βασανίσῃ τὸν ἑαυτὸν του; Δὲν τὸ ποτεῖται. Διότι δὲν θὰ ἐδρακίμαζεν ἀπὸ τὴν θέαν τῶν φαγητῶν τόσο εὐχάριστον. Ἐ δοσὴν λύπην θὰ τοῦ ἐπροκαλοῦσε ἡ ἀπαγόρευσις. Καὶ ἐάν κάποιος εἰς αὐτὸν ποῦ φλέγεται ἀπὸ τὴν θῆαν ἐπιδειξῆ πηγὴν κρυσταλλίνην καὶ διαυγῆ καὶ ἀπαγορεύσῃ συγχρότως οὐκ μόνον νὰ δροσοθῆ ἀπὸ αὐτῆν ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγγίσῃ ἀκόμη μετὰ τὴν ἀκρῆν τῶν δακτύλων του, θὰ ὑπῆρκεν ὀρὰ γε ὀδυνωτότερα δοκιμασία ἀπὸ αὐτῆν;

2. Καὶ ἐδοσὴ νομίω δὲν θὰ φέρῃ ἀντίρρησην κανεὶς. Τόσον μέγα εἶναι τὸ κοκὸν τοῦτο, ὥστε καὶ ἀπὸ τοὺς εὐδαίμονας δοσι εἶναι δεῖνοι εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῶν τῶν πραγμάτων, **230** Α τῆς ἥβονῆς δηλαδὴ καὶ τῆς λύπης, θῶν ἠθέλησεν νὰ παρουσιάσων κάποιους νὰ βασανίζονται σκληρῶς, ἐνήρησεν κατ' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν τρόπον. Ἄφου ἔπλωσαν ἐνα μῦθον καὶ παρουσίασαν εἰς αὐτὸν κάποιον ποῦ ἔπρεπε νὰ τιμαρῆσῃ μετὰ τὴν βαρυτάτην τῶν πονῶν, τίποτε ἄλλο δὲν ἔκαμαν παρὰ ἀφοῦ παρέθεσαν παιδαίσιον εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ

1. Πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ θαλάσσιου τῆς Θουρίας Τανταλον, ὁ ὁποῖος ἔθεσεν ἐπὶ δοκιμασίαν τὴν παιδαίσιον τὸν θεὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμαρῆσῃ μετὰ θανάτου ἐκ' αὐτῶν κατὰ τὸν γνωστὸν παροιμιώδη τρόπον.

έδειξαν ναρὸ πού ἐκυλούσε ἐκεῖ πλησίον, δὲν τὸν ἤφρονε νὰ ἀπολαύσῃ οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο. Ἄλλὰ μόλις ἤπλωσε τὸ κέρι τοῦ ἐκείνος, ἄρα αὐτὸ ἀπεμακρύνοντο. Καὶ τοῦτο ἐγένετο πάντοτε. Αὐτὸς ἦτο ὁ τρόπος τῆς τιμωρίας κατὰ τὸν εἰδωλολατρικὸν μῦθον. Καὶ κάποιος φιλόσοφος, ὅταν εἶδε κάποιον ἀπὸ τοῦς μαθητὰς τοῦ νὰ καταφαλῆ ἓνα ὄμαρρον νέον, **Β** ἐβαύρασε καὶ εἶπεν ὅτι καὶ εἰς τὸ πῦρ θὰ πηδήσῃ εὐκόλως αὐτὸς πού ἐτόλμωσε νὰ ἀνήψῃ μέσα τοῦ αὐτῆν τὴν κἀμνον μετ' αὐτὸ φάλημα. Ἐγὼ θεθαίω δὲν θὰ ἔλεγα ὅτι φιλοῦν ἢ ὅτι ἐγγίζου τὰς νέας πού συνοικοῦν μαζὶ τῶν. Ἐάν ὄμως μερικὰ διατυπώνουν τὰς κατηγορίας αὐτὰς, θὰ προσπαθῶ νὰ δεῖξω ὅτι, ἂν προσαρῶν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀπιστοῦν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν ἀκόμη μεγαλύτερον μαρτύριον. Ἐάν δηλαδὴ ἢ θεὰ μόνον προκαλεῖ τὴν ἀγωνίαν, ὅταν προσεθῆ καὶ ἡ ἀφῆ, αἰσθητικὸς περισσότερο ὑλικὴ ἀπὸ ὅτι ἡ θῆρα, ἀνάπτει μεγαλύτεραν φλόγα, κἀμνει τὸν λόνον ὁμοῦτερον καὶ ἀγριώτερον τὸ θηρίον. **Γ** Διότι ὅσον περισσότερον δυναμώσωμεν τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τῆς προσφέρομεν ἰσχυροτέραν τροφήν, τόσον περισσότερον κορυφῶται ἡ ἀγωνία μας. Καὶ ὅπως ὁ παρακαθήμενος εἰς τὴν τράπεζαν καὶ εἰς τὸ ναρὸ, ὅταν βλέπῃ μόνον, δὲν ὑπερέχει τόσον, ὅσον ὅταν ἐμποδισθῆ νὰ δοκαμάσῃ, ἀφοῦ τοῦ δοθῆ ἢ ἄρα νὰ ἐγγίσῃ μετ' αὐτὸ κέρι, ὁμοίως καὶ ὅσοι λάθουν ἄδειαν νὰ ἐγγίσουν ἐν παρθενικῶν ὄσμη, θασιγνῶνται ἀπὸ τὴν ἀφῆν περισσότερο ἀπὸ ὅτι ἀπὸ τὴν θέαν, δοκαμῶντες ἐντονιώτερον ὀδύνην λόγῳ τῆς ἀποτυχίας. Διατί ὄμως νὰ χρησιμοποιώμεν εἰδωλολατρικὰ παραδείγματα; Ἡ ἀπόρασις τοῦ Θεοῦ, ἰσχυροτέρα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅπως τὸ ἐκθέτομεν. Ἐπιθυμῶν δηλαδὴ νὰ τιμωρῆσῃ τὸν Ἀδὰμ δὲν τὸν ἐγκατέστησε μακρὰν τοῦ Παραδείσου, ἀλλὰ ἐκεῖ πλησίον. **Δ** Διὰ τὸ νὰ ὑφίσταται συνεχὲς μαρτύριον, τὴν ὄψιν τοῦ μέρους, πού ἐπέθει, βλέπων μὲν αὐτὸ πάντοτε ἀλλὰ μὴ ἔσων τὴν ἄδειαν νὰ τὸ ἀπολαύσῃ. Θὰ ἐρώτησεν ἴσως κάποιος, Ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι ἐκ φύσεως τόσον δυσάρεστον, πῶς τὸ ἐπαθῶσκον οἱ πολλοὶ μετ' αὐτὴν προθυμίαν; Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησίς μου εἰς τὴν ἐρώτησιν· ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ μεγίστη ἀπόδειξις τῆς βαρυτάτης ἀσθενείας τῶν. Αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ συνήθεια ὅσον εἶναι ἀσθενεῖς νὰ ἀπολαμβάνουν ἄκαριν καὶ σύντομον ἀπόλαυσιν προξενούντες διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν μακρὰν ταλαιπωρίαν. **Ε** Τὸ ἴδιον παρατηροῦμεν καὶ εἰς τοὺς πνεύροισιν· ἐπειδὴ δὲν θέλουσιν νὰ κάμουν ὀλίγην ὑπομονήν, δοκαμῶντες διὰ μίαν σύντομον ἱκανοποίησιν ποτὰ καὶ φαγητὰ ἀπρηγορημένα διδόντων ἀφορητὴν νὰ τοὺς εἶρῃ ἐν συνεχεῖ μακρὰ καὶ βαρυτάτῃ νόσῳ. Δὲν πρέπει ὄμως οἱ ὑγιεῖς νὰ ρυθμίζου τὰς ἀπο-

φάσεις τῶν ἀποβλέποντες εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, διότι ἂν ἀκούσθῃσιν αὐτοὺς θὰ δεκθῶμεν τὴν κατηγορίαν καὶ τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας. Διότι δὲν ἐξομῶνται τὸ πάθος τοῦτο ὅσοι τὸ ἔχουν εἰς τὸν πνεύρον μόνον καὶ τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ κτήματα καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα. Ὅσοι λόγου χάριν ἔχουν τὸ πάθος τῶν κτημάτων, ²⁹¹ ἂ μολοντά γνωρίζουσι ὅτι, ἂν διαθέσωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἑδῶ, θὰ ἀποκτήσωσιν ἐκεῖ ἄπειρα ἀγαθὰ, τὰ κροσθὸν ὄμως καὶ τὰ θάπτουσι καὶ προσημῶν νὰ γίνουσι ἕσπαστοι ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ διὰ τὴν ἄκαριν καὶ θρακίαν αὐτῆν εὐκαρίστητον παρὰ τὸ ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τὴν αἰωνίαν καταδίκην καὶ νὰ ἀπολαύσωσιν τὴν αἰωνίαν ζωὴν χάρις εἰς τὴν περὶφρόνησιν τῶν προσκελευμένων αὐτῶν ἀγαθῶν. Τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι καὶ τοῦτον τὸ πάθος· ἐπειδὴ δὲν ἀντέκουν νὰ στερῶσιν ἐπ' ὀλίγον τὸν ἑαυτὸν τῶν ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτῆν ἐπιθυμίαν τῆς ὄρασεως, ἐτοιμάζουσι δι' αὐτὸν τὸ ἀνυπόφορον πῦρ. Καὶ ὅσον περισσότερον νομίζουσι ὅτι εὐκαριστοῦνται, τόσον περισσότερον ἐμπλέκονται εἰς τὸ κακόν· εἶναι τέκνοισμα τοῦ διοκόλου, διὰ νὰ διατηροῦνται καὶ νὰ δυναμώσωσιν οἱ φλόγες. **Β** Διὰ τοῦτο, ἐνῶ καίνομαι, εὐκαριστοῦνται συγκρότους καὶ ὑποφέρουσι, δημιουργοῦντες μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἐν παράδοξον κρῶμα.

3. Ἐάν δὲ κάποιος καταλογίῃ εἰς ἡμῖς ὑπερβολὴν ἐξ αἰτίας τῶν λόγων πρῶτον — ἐπειδὴ οἱ ἰσχυροὶ ἄνδρες δὲν πόσκειν κανὲν κακὸν ἀκόμη καὶ ὅταν τάχα συνοικοῦν μετὰ τὰς γυναῖκας — ἐγὼ αὐτοὺς τοὺς καλοτυχίως καὶ θὰ ἐπιθυμοῦμαι νὰ εἶχον καὶ ἐγὼ τὴν ἴσην δύναμιν. Καὶ ἴσως ποτεῖται καὶ ὁ ἴδιος ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρκουν μερικὸι ἰσχυροὶ, ἤθελον ὄμως ὅτι ὅσοι μετὰ κατηγοροῦν νὰ ἀποδείξωσιν τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ εἰς σφοδρῆτος νέας, πού συγκρατοῦνται μετὰ τὴν παρθένον καὶ κάθηται πλησίον τῆς καὶ συντρέχει καὶ συνομιλεῖ μετ' αὐτῆς κατ' ὅλην τὴν ἡμέραν — δὲν προσέβη τίποτε ἀπὸ τὰ ἄλλα. **Γ** τοὺς ἄνευ λόγου γέλως, τὰς διακρίσεις, τὰ γλυκόλογα καὶ τὰ ἄλλα, πού μήτε νὰ τὰ ἀναφέρῃ κανεὶς ἴσως δὲν εἶναι καλόν· περιορίζουσι εἰς ταῦτα, ὅτι δηλαδὴ — ἐνῶ ἔχει τὴν αὐτὴν οἰκίαν, τὴν αὐτὴν τράπεζαν καὶ ἀνταλλάσσει λόγους μετὰ τὸν ἄλλο, πολλὰ δέχεται ἀπὸ αὐτῆν καὶ τῆς δίδει, ἐν τοῖσι δὲν συλλαμβάνεται ἀπὸ κανὲν ἀνθρώπινον πάθος ἀλλὰ μένει καθαρός ἀπὸ ἐπιθυμίας πονηρὰν καὶ ἀπὸ ἠδονῆν. Ἦθελον νὰ εἶχον οἱ κατηγοροῦντες ἡμῶς τὴν δύναμιν νὰ ἀποδείξωσιν τοῦτο. Δὲν θέλουσι ὄμως νὰ πεσοῦσιν ἀλλὰ κατηγοροῦσι καὶ ἡμῶς, ἐπειδὴ προβάλλομεν αὐτὰ πρὸς ὑπεράσπισίν μας, ὡς ἀνασκέπτοντες καὶ ὡς πύλαστας ἀπὸ τὴν αὐτὴν νόσον καὶ ὅτι προσπαθοῦμεν νὰ περιορίσωμεν τὴν ἰσχύην μας κακίαν. Τὴν οὐκ ἔχουν αὐτὰ μετ' ἡμῶς, λέγουσι. **Δ** Δὲν εἴθετα ἡμεῖς

ὀνειδίζονται διὰ τὴν ἀνομιάν τῶν ἄλλων, οὔτε ἐάν κάποιος σκανδαλίζετο ἀνευ λόγου εἴμην ἄξιος, νὰ τιμωρηθῶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀνομιάν ἐκείνου. Ὁ Παῦλος ὁμοίως δὲν εἶπε τοῦτο ἀλλὰ εἶπε σκανδαλίζεσαι κάποιος ἄδικος εἶτε ἐπειδὴ εἶναι ἀσθενής, διέταξε νὰ προσφέρωμεν βοήθειαν.

Διότι τότε μόνον ἀπαλλασσόμεθα ἀπὸ τὴν προβλεπόμενῃ διὰ τοὺς προκαλοῦντας σκάνδαλον τιμωρίαν, όταν ἀπὸ τὸ σκάνδαλον γεννᾶται κέρδος μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν ζημίαν τοῦ σκανδαλοῦ. Ἄν δὲν γίνεσθαι τοῦτο ἀλλὰ συμβαίη ἔν μόνον, νὰ σκανδαλίζονται δηλαδή οἱ ἄλλοι εἶτε εὐλόγως σκανδαλίζονται εἶτε παραλόγως εἶτε ὡς ἀσθενεῖς, τὸ αἶμά των ἔκσπῃ εἰς τὰς ἰδικὰς μας κερὰς καὶ ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μας κερὰς ὁ Θεὸς θὰ ζητήσῃ τὰς ψυχὰς των. Ἐ δὲ αὐτὸν ἀκριβῶς πὸν λόγον, διὰ τὰ μὴ φροντίζωμεν καὶ νὰ μὴ περιφρονοῦμεν γενικῶς τοὺς σκανδαλιζομένους, ἔβρασαν ὁ Χριστὸς μερκοῦς ἄρους καὶ κανόνος, κἀμῶν καὶ τὸ ἔν καὶ τὸ ἄλλο ἀναλόγως πρὸς τὴν περίστασιν. Όταν λόγου χάριν ὀμιλεῖ περὶ τῆς φώσεως τῶν φαγητῶν καὶ ἐδεικνυεν ὅτι αὐτὰ ἦσαν καθαρὰ καὶ τὰ ἀπηλλάσσει ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴν ἐπιρροαίαν, εἰς τὴν εἰσοδὸν καὶ τὴν εἰδὼσαν τοῦ Πέτρου ὅτι «σκανδαλιζήσαν», εἶπεν· «Ἄφες αὐτοῖς» (Ματθ. 15, 12-14).²³² Α καὶ ὡς μόνον τοὺς περιφρόνησαν ἀλλὰ καὶ τοὺς κατηγορήσει προσθέσας· «πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύσκειται ὁ πατὴρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται» (Αὐτόθι, 13). «Ἐταί κατήγγισεν τὸν νόμον τῶν φαγητῶν. Όταν ὁμοίως ἐκείνους, ποῦ ἐζητοῦσαν νὰ διδρασκεῖα προσήλθον εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοῦ ἔλεγον· «ὁ διδάσκαλός σου οὐ τελεῖ τὰ διδρασκεῖα», δὲν ἔκαμε πᾶσαν ὅτι μὲ ἐκείνους. Τώρα ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ σκάνδαλον καὶ λέγει· «Ἴνα δὲ μὴ σκανδαλισθῶμεν αὐτοὺς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε τὸ ἀγκιστρὸν καὶ τὸν ἀναβάσαντα πρώτον ἴκθυν ἄρον καὶ εὐρήσεις ἐν τῇ στήματι αὐτοῦ στατήρα· τοῦτον λαβὼν δὸς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ» (Ματθ. 17, 23-27). Βλέπεις ὅτι ἄλλοτε φροντίζει καὶ ἄλλοτε δὲν φροντίζει. Β Ἐδῶ δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ἀπακαλυφθῇ ἡ δόξα τοῦ Μοναγονοῦς. Πᾶς ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως ἐκεῖ, ἵπου ἐνδιαφέρετο νὰ τὴν σκοκοτήσῃ καὶ εἶδεν εἰς πολλοὺς ἐντολήν νὰ μὴ λέγουν ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ Χριστὸς. Καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν καταβολὴν τῶν διδρασκῶν οὐδεμία προέκυπτε ζημία, ἐνθὶ ἀπὸ τὴν μὴ καταβολὴν προήρχοντο μεγάλα κακά. Θὰ τὸν ἀπετρέφοντο δηλαδή ὡς τῶραν καὶ ὡς ἀνάστην καὶ ὡς ἐκθρόν διδασκλήρου τῆς πόλεως. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ὅταν ἤθελον αὐτοὶ νὰ τὸν ἀρπάσωσιν καὶ νὰ τὸν καταστήσωσιν βασιλεῖα, διέφυγε μακρὰν ἀποκρούσων αὐτὴν τὴν ἰδέαν μὲ πολλὰν δύναμιν. C Ἐκεῖ ὁμοίως ἦτο ἀπαράτητον αὐτὸ ποῦ ἔγινε. Ἐπειδὴ ἡ περὶφρόνησις τοῦ σκαν-

δαλοῦ ἦτο ἀφέλιμος καὶ ἐπίκαιρος καὶ ἀπέβλεπεν εἰς μεγαλύτερον κατόρθωμα. Ἦτο λοιπὸν εὐκαρῖα νὰ μὴ ἐπιδοθῇ αὐτοῖς, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀνέλθουν εἰς τὸ ἀνάστατον ἐπίπεδον τῆς πνευματικότητος, μὲ τὸν σεβασμὸν τῶν ἰουδαϊκῶν ἐθίμων ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ, ἐφ' ἑσὺν ὁ κερὰς ἐκαλοῦσε, νὰ κατευθυνθῶσιν πρὸς τὴν ψυχικὴν καθαρότητα καὶ νὰ μὴ τοὺς περιορίσῃ εἰς τὴν σαματικὴν φοβίαν, ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν των ἀπὸ τὴν μαρτύρια αὐτὴν. Ὁμοίως καὶ ὁ Παῦλος ἄλλοτε περιφρονεῖ τοὺς σκανδαλιζομένους καὶ ἄλλοτε δὲν τοὺς περιφρονεῖ, ἀκολουθῶν τὸν διδάσκαλον καὶ λέγει· «Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑαυτοῦ D συμφέρον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν» (Α' Κορ. 10, 33). Ἐάν τώρα ὁ Παῦλος παραβλέπει τὸ ἰδικόν του συμφέρον, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ συμφέρον τῶν ἄλλων, πόσον μεγάλη τιμωρία θὰ εἴμεθα ἡμεῖς ἄξιοι, ἀφοῦ δὲν δεχόμεθα μίγτε ἀπὸ τὴν βλάβην μας νὰ ἀπαλλαγώμεν χάριν τοῦ συμφέροντος τῶν ἄλλων ἀλλὰ εὐκαρίστως παρὰσῶμεν καὶ ἑλλοὺς εἰς τὴν καταστροφὴν μας, ἐνθὶ εἶναι εὐκόλον νὰ διασώσωμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τοὺς ἄλλους; Διὰ τοῦτο λοιπὸν, όταν διαπιστώσῃ ὅτι τὸ κέρδος εἶναι πολὺ καὶ μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν βλάβην τοῦ σκανδαλοῦ, προτιμᾷ νὰ πῶθῃ καὶ νὰ κἀμῃ τὰ πάντα, ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ τοῦτο. Ε Δὲν κἀμῖται τὰς ἰδικὰς μας σκέψεις καὶ δὲν λέγει· Δαπὶ ὑπάρκουν οἱ ἀσθενεῖς; Δαπὶ παραλόγως ὑποφέρουν; Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς τοὺς λυπεῖται καθ' ὑπερβολὴν, ἐπειδὴ παραλόγως ὑποφέρουν, ἐπειδὴ εἶναι ἀσθενεῖς.

4. Εἶπέ μου λοιπὸν. Ποίαν δικαιολογίαν εὐλογον ἔχει νὰ προβάλλῃ ὁ σκανδαλιζόμενος εἰς ἐκείνον, ποῦ τρώγει κρέας καὶ πίνει οἶνον; Τὸν νόμον τοῦτον ἔβρασαν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἐν τούτοις καὶ ἐξ αἰτίας τούτου, ὅν σκανδαλίζεσαι κάποιος, ὁ Παῦλος ἀπέκει καὶ ἀπὸ αὐτῶ. «Ὁὐ γὰρ μὴ φράγω κρέας, λέγει, οὐδὲ μὴ πίνω οἶνον, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίω» (Α' Κορ. 8, 13). Δὲν προβάλλει τὰς ἰδικὰς μας προσφορὰς;²³³ Α ὅτι ἐγὼ πρόκειται νὰ εἴμην ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἀνομιάν τῶν ἄλλων; Καὶ ὅτι ἂν φανῇ καλὸν εἰς κάποιον νὰ σκανδαλισθῇ, θὰ θεωρηθῶ ἄξιος νὰ τιμωρηθῶ ἐγὼ; Μολοντί θὰ εἶχε πολὺ περισσότερον δικαίον ἀπὸ ἡμᾶς, ἔάν τὸ ἔλεγεν. Διότι ὁ σκανδαλιζόμενος εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας εἶναι πολὺ ἀπερίσκεπτος καὶ ἀνόητος· ἐνθὶ ὁ σκανδαλιζόμενος εἰς αὐτὰ ἐδῶ ἠμπορεῖ νὰ ἔχη πολλὰς, δικαίας καὶ εὐλόγους αἰτίας, διὰ νὰ δικαιωρηθῇ. Παρ' ἅλα αὐτὰ, ἐνθὶ ὁ Παῦλος εἶχε περισσότερον δικαίον ἀπὸ ἡμᾶς νὰ ὀμιλήσῃ, δὲν ὀμίλησεν ἀλλὰ εἶδεν ἔν μόνον, τὴν αἰτηρίαν τοῦ πλησίου. Πρόσεξε τὸ ἑκείλιμα τῆς ἀγάπης· δὲν εἶπε μίαν ἢ δύο φο-

ράς ἢ ἐπὶ τῶσαν καὶ τῶσαν, ἀλλὰ· «Εἰς τὸν αἰῶνα, λέγει, οὐ μὴ φάγω», ἐάν ὁ ἄλλος σκανδαλίζεται. Καὶ διὰ τὴν μὴ νομίζεις ὅτι σωματικῶς μέχρις ἐδῶ, προσέθεσε καὶ κατὰ ἀκόμη περισσώτερον ἀπὸ αὐτῶν Ἄφρου εἶπε· Β· «Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέας μηδὲ πίνειν οἶνον» (Ρωμ. 14, 21), συνήνωσε μὲ αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο· «Μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκώπτει ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ». Πρόσεξε διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν σοφίαν τοῦ διδασκάλου. Ἀφήνει τὸν ἀσθενούντα καὶ διορθώνει πρῶτον ἀπὸ τούτου τὸν ἰσχυρὸν, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ αἴτιος τῆς ἀσθενείας ἐκείνου, ὁ ἀρμόδιος νὰ διορθῶσιν τὴν ἰδίου δυνάμειαν καὶ μὴ διορθῶσιν αὐτήν. Ἀλλὰ διατὶ ἀναφέρει τοὺς ἀσθενεῖς ἀδελφούς; Ἐφ' ὅσον προσήκουσε νὰ παρακαμῆται τὴν πρόνοιαν αὐτῆν καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐπιπροσέκοιτο γάρ, λέγει, γίνεσθε καὶ Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας καὶ τῆ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. 10, 32). Ὡστε ὅσον ἰσχυρότερον θεωρεῖς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ λέγεις ὅτι καθόλου δὲν βλάπτουσι ἀπὸ τῆν συνοίκτησαν αὐτῆν, τῶσον περισσότερο ὑπεύθυνον καθίστας τὸν ἑαυτὸν σου νὰ διακόμῃ αὐτὸν τὸν δεσμὸν. C· Διότι ὅσον ἰσχυρότερος εἶσαι, τῶσον δικαιοτέρου εἶναι νὰ σαρκοφῶσιν τὸν ἀσθενῆ. Ἄν λαπὼν εἶσαι ἀσθενής, νὰ ἀπομακρυνθῆς κἀκεῖν τὸν ἑαυτοῦ σου, ἂν εἶσαι ἰσχυρός, κἀκεῖν τοῦ ἀδυνάτου. Διότι ὁ ἰσχυρὸς πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρὸς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ὅχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἐάν ὅμως, ἐνφ λέγεις ὅτι ἔχεις δύναμιν, δὲν προσέχεις τὴν ἀσθενείαν ἐκεῖνου, θὰ τιμωρηθῆς διὰ τὴν καὶ διότι δὲν ἔλαβες δι' ἑαυτὸν καὶ διότι ἐδειξες ἀδιαφορίαν, ἐνφ εἶπες πολλὰν δύναμιν διὰ τὸ ἀντιθέτον. Καθεὶς ἀπὸ ἡμῶν εἶναι υπεύθυνος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πληρώσιον του. Διὰ τοῦτο ἐλάτουμεν ἐντολήν νὰ προοικουμεν ὅσα τοὺς ἑαυτοῦς μας D· ἀλλὰ τὸν πληρώσιον. Διότι ἡ σωτηρία μας ἐξηγορήθη μὲ τῆμα καὶ ἐκεῖνος ποὺ μᾶς ἐξηγόρησε μᾶς εἶδουσε αὐτὴν τὴν διαταγὴν διὰ τὴν κοινὴν ὑφέλειαν ὅλων. Δὲν ἐπιτυχάνεται δὲ τοῦτο τὸ κέρδος μόνον, ὅτι δηλαδὴ σάκρον νὰ ἴσκησιν μᾶς μέλη ἀλλὰ ὅτι καὶ εἰς ἄλλους παρέχομεν ἀσφάλειαν μεγαλύτεραν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη προσάλλῃς μῦρα ἐπιπερήματα, ἐλέγξουσι ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα ὅτι δὲν εἶμα τυχεῖα ἢ βλάβη, ποὺ δέκεται ἀπὸ τὴν συνοίκτησαν αὐτῆν. Ὅταν διαπιστώνῃς δηλαδὴ ὅτι εὐρίσκεισαι εἰς ἰδίου δυνάμειαν νὰ διακόμῃς τὸν δεσμὸν, ὅτι ἀδιαφορεῖς διὰ μισοὺς βλαπτομένους ἀδελφούς, ὅτι ἐνφ πολλοὶ σὲ κατηγοροῦν ὅχι μόνον δὲν συνέρκεσαι ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόταξίν σου ποδοπατεῖς, ὅτι τὰ βάζεις μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ὅλων, E· ὅτι ἐπιτρέπεις τὰ στήματα τῶν ἀπίστων νὰ ὀμλοῦν δι' ἐσέ, ὅτι ἀποδίδεις εἰς ἄλλους κοκκὴν πρῶθειαν, διὰν ἀλέπῃς τόσα θεῖα νὰ προέγκωνται ἀπὸ τὴν συνοίκτησαν καὶ κανὲν ἀγαθὸν νὰ μὴ

προκώπτει ἀπὸ δὲ τὸν κωροκὸν διαπιστώνει τὴν ἐξαφάνισαν ὅλων τῶν κακῶν καὶ τὴν ἀπόκτησαν πολλῶν ἄλλων ἀγαθῶν καὶ παρ' ὅλα ταῦτα βλέπω ὅτι δὲν ἔχεις τὸ σθένος νὰ ἐλευθερωθῆς, πῶς θὰ εἶμαι τὴν δύναμιν νὰ πείσω τοὺς κατηγορούς σου ὅτι εἶσαι ἀμυλλημένος ἀπὸ τὸ πάθος καὶ εἶσαι καθαρὸς ἀπὸ πονηρῶν ἐπιθυμιῶν; 234 A· Ἡ μᾶλλον καθόλου δὲν τὰ ἀμυλληθῆς αὐτῶν. Ἔστω ὅτι εἶσαι παρ' ὅλην τὴν συνοίκτησαν καθαρὸς. Μολοντί ὁ μακάριος Ἰωάννης δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τῶσαν δύναμιν καὶ πνευματικότητα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀποστόλος ἐπραγματοποίησε κάθε ἀρετὴν καὶ ποὺ ἀπέφυγεν ὅλα τὰ δόγματα τοῦ διαβάλου καὶ ποὺ πρῶτος καὶ μοναδικὸς ἐδειξε τῶσαν ὑπομονὴν καὶ ποὺ ὑπερέβη μὲ τὴν ἀντοχὴν τῆς καρδίας του κάθε σίδηρον καὶ κάθε δόξαμοντα καὶ κατασυνέτριψε τὴν δύναμιν τοῦ διαβάλου, (αὐτὸς λαπὼν) ἐφοβεῖτο ἐν τοῦτοις τῶσαν πολλὰ τὴν κἀλὴν τοῦ εἴδους αὐτοῦ καὶ ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον, ἐνφ συνοικεῖ κανεὶς μὲ παρθένον, νὰ παραμῆνι ἀβλαβής καὶ καθαρὸς, ὥστε δια μόνον ἀπὸ τὴν συνοίκτησαν αὐτῆν πέραν καὶ μακρὰν νὰ παραμῆνι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀντίκρουσμα, B· ποὺ συμβαίνει εἰς ἀπῆλιν συνάντησιν, ἐβασεν νόμον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, μήτε ἀπελοῦν βλέμμα νὰ μὴ ρίξουν εἰς παρθένον. Διότι ἐγνώριξε σαφῶς, ἐγνώριζεν ὅτι δια μόνον ὁ συγκατοκῶν ἀλλὰ καὶ ὁ παραστηρῶν μὲ ἐνδιαφέρον παρθενικὸν πρόσωπον εἶναι δύσκολον καὶ ἴσως καὶ ἀδύνατον νὰ ἀποκόμῃ τὴν βλάβην ἀπὸ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἔλεγε· «καὶ οὐ συνήσω ἐπὶ παρθένο» (Ἰωβ 31, 1).

5· Ἐάν ὅμως τυχεῖται διὰ αὐτὸν ὁ Ἰωάννης ἀσκητικὸς καὶ τὸν συναγωνισθῆς, μολοντί δὲν εἴμεθα ὄξιοι μήτε διὰ τὴν κόπον, ὅπου ἔκειτο, ἐάν νομίζεις ὅτι τὸ ὑπόδειγμα εἶναι κατεῖται τῆς μεγαλοφυΐας σου, τότε εἰς τὸν νοῦν σου τὸν μεγαλόστομον κηρυκὸν τῆς ἀληθείας Παῦλον, ὁ ὁποῖος ἐλάλησον τὴν οἰκουμένην C· περιώδευσε καὶ ἠδυνήθη νὰ διατυπώσῃ τοὺς λόγους ἐκείνους, ποὺ εἶναι γεμῆτοι ἀπὸ σοφίαν πολλήν, ὅτι λόγου κἀκεῖν δὲν ἔχρουσε πλέον ὁ ἦχος ἀλλ' ὁ Χριστὸς μέσα του (Γαλ. 2, 20)· ὅτι ἐκεῖ ἀνακοινῆθι διὰ τὸν κόπον καὶ ὁ κόσμος εἶχε σταυρωθῆ δι' αὐτὸν (Αὐτῶν 8, 14) ἢ ὅτι καθημερινῶς ἀποθνήσκει (Α' Κορ. 15, 31). Καὶ ὅμως, ἔπειτα ἀπὸ τὴν τῶσαν δωρεάν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν τῶσαν ἐπιβίωσιν τῶν καταρθημάτων, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀπεργράπτους κινδύνους, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποδοδενημένην φιλοπονίαν, διδάσκων καὶ ὑποδεικνύων εἰς ἡμᾶς ὅτι, ὅχι ὅπου ἀναπνεύσεν καὶ εἴμεθα ἐνδεδυμένοι τὴν σάρκα, εἶναι ἀνάγκη νὰ παλαίωμεν καὶ νὰ αγωνιζώμεθα καὶ δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν χωρὶς κόπους νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ ὅτι χρειάζομεθα πολλοὺς ἰσχύους καὶ πολλὰς ἀπαυθῆσεις διὰ τὸ τρόπον

ον τούτα, έπειτα από όλα αυτά έλεγε τα εξής: D «Υπακούω μου το σώμα και δουλαγωγώ μήπως έλλογε κηρύξας αυτός άδίκως γέννησαι (Α΄ Κορ. 9, 27). *Έλεγε δε τούτα παρουσιάζων την επανάστασιν της σαρκός, την λύσασιν της επιθυμίας, τον άδικον πόλεμον και την αγωνιάδη ζωήν του. Διά τούτο και ο Χριστός θέλων να δηλώσῃ τήν δυσκολίαν του πράγματος δέν επέτρεπεν ούτε άπλιώς να άτενέξῃ κανείς τα πρόσωπα γυναικῶν άλλα τούς άτενέκοντας ηπειλίησε ότι θα τούς τιμωρήσῃ με τήν τιμωρίαν τῶν μοισαίων. *Όταν δέ παρέτήρησεν ο Πέτρος ότι αού συμφέρει γαμήσιον (Ματθ. 19, 10), δέν ένομοθέτησεν τήν άγαμίαν άλλα θέλων να δηλώσῃ τό μέγεθος του πράγματος έλεγεν «Ο δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖται» (Αυτόθι 19, 12). *Ακούομεν επίσης και κατά τήν ίδιάν μας γενοάν ότι πολλοί, μολοντά περιέδεσαν δλάκληρον τό σῶμά των με σῆδρον και τό ένδύσαν με τρίκωνον σκληρόν ένδύμα, άνήλθον εἰς τās κορυφάς τῶν όρειων, Ε τρηδόν νηστείαν συνεχώς, τελούν όλονυχτίους άγρυπνίας, επάθιδονται εἰς πᾶν εἶδος σκληραγωγίας, άπηγάρυσαν εἰς όλας τās γυναῖκας να εισέρχωνται εἰς τό δωμάτιον και τήν καλύθην των, μολοντά θασανίζουν τόν εαυτῶν των με τόν τρόπον αὐτόν, μόλις εἶναι εἰς θέσιν να καταβάλουν τήν ρομίαν της επιθυμίας. Και ού ισχυρίζεται ότι και άν εὔρης κέποιον να συγκολληθῆ με παρθένον, να εἶναι προσκολλημένους εἰς αὐτήν, να μη νηστεύῃ άλλα να τρώῃ άδουσιεύτως, να θυσιάζῃ προθυμότερον τήν ψυχάν του παρά τήν σόνουκον, να προσημῆ τά πάντα να πάθῃ και να πρόξῃ παρά να χωρισθῆ ²³⁵ Α από τήν ποθητήν του, ισχυρίζεται ότι δέν θα υπομισαθῆς κάτι πονηρόν, οὔτε θα νομίσης ότι πρόκειται περί έπιθυμίας άλλα περί εύλαβείας;

*Αλλά, άξιοθαύμαστε φίλε μου, τās σκέψεις αὐτάς πρέπει να τās κάρωμεν όχι δι' έκοντίας σώματα άλλα διὰ συγκολληκούντας με λίθους. Και ού μὲν δυσπιστεῖς ἴως εἶς αἰτίας της παλλῆς εγκρατείας σου. *Εγώ όμως ηκουσα να διηγούνται μερικοί ότι πολλοί²³⁶ εκουσιεθήσαν από πάθος άκρίτη και προς άγάλλματα και λίθους. *Εάν όμως έχει όπου υπήρχεν ἡ σκληρότης και ἡ πρακότης, έλαβε τόσην δύναμιν ἡ ανθρωπινή διάπλασις μόνον, όταν μαζί με τήν διάπλασιν συνδεθῆ και άπειλόν σώμα, ποῖαν ρομίαν θα εἶναι εἰς θέσιν να δημασουργήσῃ; Και πῶς δέν θα φανῆ ότι άμλοῦν εύλόγως οἱ κατηγοροί μάλλον παρά σεῖς που άπολογεῖσθε; Ε Επειέ μου, τι εἶναι φυσικόν, να επιθυμῆ ἡ να μη επιθυμῆ ο άνδρας τήν

2. *Ο λόγος εἶναι διὰ τὸν βασιλέα της Κύπρου Πυγμαλίωνα και τήν Γαλάτειαν.

γυναῖκα; Να τήν επιθυμῆ, δυνάμεθα άποσῆσθε να ισχυρισθῶμεν. Και πάλιν, ενῷ άμέτρητοι σοβαροί δακαλογίαι τὸν αὐτὸν εἶμι, τὸ να μη θέλῃ να εξέλθῃ, άλλα να αἰσῆ τὸν εαυτὸν του μέσα, όχι θεσπάζει διὰ κάτι σπουδαίον άλλα δι' αἰτίερους κατηγορίας και ζημίας ἰδικῶν και ξένων, τι εἶναι φυσικόν; να συμπεριφέρεται έτσι από άνοσῆν προαίρεσιν ἢ από πονηρίαν; *Από πονηρίαν μάλλον, δύναται να άπαντήσῃ κανείς. *Εν πάση περιπτώσει ἄς μη λεπτολογούμεν δι' αὐτά, άλλ' ἄς δεαθοῦμεν ότι οἱ σκανδαλιζόμενοι δέν σκανδαλιζονται συμφάνως προς κάποιαν λογικὴν αἰτίαν άλλα τυχαίως και άνευ λόγου. C Επειέ μου, διὰ ποῖον λόγον συνοικεῖς με τήν παρθένον; Διὰ τίποτε άλλα δέν έχει ροθισθῆ ἡ συνοικησις αὐτῆ παρά εἶς αἰτίας του ζῶτος και του πάθου. *Αφάρεσε τοῦτον και θα εκλείψῃ και ἡ ανάγκη του πράγματος. Ποῖος άνδρας που δέν αιοθάνεται τήν ανάγκην αὐτὴν θα ε-πρωμισοσε να υποστῆ τήν τρυφιλότητα και τās άπάτας και τὰ άλλα ελαττώματα του γυναικεῖου φύλου; Διὰ τοῦτο και ὁ Θεός εἰσπέσσε τήν γυναῖκα με τήν δύναμιν αὐτὴν εἶς άρχῆς, επειδή εγνώριζεν ότι, εάν δέν εἶκεν αὐτὴν τήν δύναμιν, θα ἦτο έντελῶς εύκατακρόνητος και όχι χωρὶς επιθυμίαν κανείς δέν θα ἤθελε να συνοικησῃ με αὐτήν. *Αν έπειτα από τήν αἴθριαν τόσης ανάγκης και έπειτα από πολλήν άλλην χρησιμότητα — διὰ θεσπάζει D παιδοκασοῦ, φροντίζου διὰ τὸν σίκον, προσφέρου πλείστας άλλας υπηρεσίας — αν έπειτα από τέτοιου εἶδους και τόσον πολλὰς προς τοῖς άνδρας προσφοράς άντιμετώπισαν σικνά τήν εὐκαλον περιφρόνησιν του και εξεδιόσθησαν από τās αἰτίας, πῶς χωρὶς επιθυμίαν θα ἦσαν ποθητοί εἰς ἡμᾶς και μάλιστα έπειτα από τόσους άνειδιαιρούς, που μᾶς προσενοῦν; *Η αναφέρατε τήν μονοδικὴν αἰτίαν της συγκολλησεως ἡ εἶναι ανάγκη να μη υποπροσθῶμεν καμμίαν άλλην παρά τήν πονηρίαν επιθυμίαν και τήν επανοιδιστον ἡδονήν.

6. Λοιπὸν ερωτᾷ; *Αν ἡμπορούσαμεν να άνομάσωμεν μιαν αἰτίαν και εύλογον και όρθήν, θα άποθῆ μάταιος ὁ λόγος σου δι' ἡμᾶς; Βεβαίότατα. Ε *Αλλά οὐδέμιν τέτοιου εἶδους αἰτίαν θα αναφέρατε. Παρ' όλα ταῦτα, θα ἤθελον όμως να μάθω αν έχετε τούλάχιστον να προβάλετε κάποιαν σικάν εύλόγου δικαιολογίας. Εἶναι, λέγει, άπροσάτεντος ἡ παρθένος, δέν έχει άνδρα, δέν έχει κρημένα, σικνά οὔτε πατέρα, δέν έχει άδελφόν και έχει ανάγκην έκείνου, που θα της άπλώσῃ χεῖρα βοηθείας, θα παρηγορήσῃ τήν όρημίαν της, θα τήν προστατεύσῃ εἰς όλας τās περιπτώσεις και θα τήν οδηγῆσῃ εἰς ασφαλή λιμένα. Εἰς ποῖον ασφαλή λιμένα; Βλέπω ότι ὁ κυριατοβράστις δέν εἰμποδίζει τὰ κύματα άλλα ότι τὰ δη-

μουργεί και θα ο λαμπήν δέν καταπαεί την κακοκορψάν δα-
 λά προκαλεί πικυμίας, πού δέν ύπρνον. ²³⁶ Α 'Αλλά δέν
 έντρεπεσθε, δέν σκεπάζετε τὸ πρόσωπόν σας, θά την συνη-
 γορίαν πού ανέλαβετε; *Αν δηλαδή από την διακονίαν αὐ-
 την δέν ἐδημιουργείτο καμμία κατηγορία, μήτε βλάβη, μήτε
 σκάνδαλον, ἀλλά ἦτο δυνατόν νά πρῶττε εἶποι με ἀγαθὴν
 φήμη, ὡς πολὺν δέν θά εἶθε ἀθλιώτεροι, ἀξάνοντες τὸν
 πλοῦτον αὐτῆς και ἀκούοντες αὐτήν εἰς τὴν φιλοκτηματίαν
 και ἐπιλέκοντες εἰς ζητήματα, και γυμνάζοντες κάριν κοσμη-
 κῶν φροντίδων, λαμβάνοντες θέσιν οἰκονόμων ἢ ἐπιτρόπων
 ἢ ἀνθρώπων τῆς ἀγορᾶς; *Απὸ ὧλων, βοδαίος. Διότι δέν θά
 ἤμπορέσετε νά ὁμολήσετε περὶ δικαιοσύνης και νά τὰς πείσε-
 τε νά περαιορήσουν τὴν πεποισίαν των, οεἰς πού κάμετε
 τὸ πᾶν διὰ νά διατηρηθῆ και νά ἀύξηθῆ και νά προσεθεθῶν
 εἰσοδήματα εἰς τὰ εἰσοδήματα, πού γίνεσθε δύο φορές κάτη-
 λοι, πρὸς κάριν των, ἀρρηκτοί ὄφθαλα. Β Δέν ἔχετε ἀκροαδάν-
 τους ἐλπίδας οεἰς, πού παρά τὴν διαταγὴν πού ἐλάθετε νά
 βαστάσετε τὸν σταυρὸν και νά ἀκολουθήσετε τὸν Χριστόν,
 ἀφοῦ ἔρηψατε τὸν σταυρὸν, ὅπως και οἱ μαλθακοὶ στρατιώ-
 ται τὴν ἀσπίδα, κάθεσθε δίπλα εἰς τὴν ρόκαν και τὸν καλο-
 θσκαν, ἀνοίξαντες θύραν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν κατ' ἄλλον
 ἀσπερότερον τρόπον. Διότι δέν εἶναι τῶσον ἀσπερὸν νά πρῶ-
 τουν ταῦτα οἱ ἔγγιστοι, ὅσον οεἰς πού προποιεῖσθε ὅτι ἔχετε
 ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὰ παρόντα και ἀναλαμβάνετε πάλιν αὐτὸ
 με ἄλλο πρόσωπον. C *Ἐνεκα τούτων φημιζόμεθα πανταχοῦ
 ἰως λαίμαργοι, παρῶστα, κλάκαες, γυναικόδουλοι, ὅσοι ἀφοῦ
 ἐρήψαμεν κάμμι κάθε εὐγένειαν, πού μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὸν σῴ-
 ρανόν, συμβιβάζόμεθα με τὴν γῆνιν δουλοπρέπειαν και εὐ-
 τέλειαν. Κάποτε οἱ οεδαστοὶ ἐκείνοι ἄνδρες* δέν ἠθέλησαν
 νά διανέμουν χρήματα εἰς τὰς χῆρας και μάλιστα ἐνῶ εἶχεν
 ἐγερόθι τῶσον γογγυμᾶς λόγῳ τοῦ ὅτι κανεῖς δέν εἶχεν ἀνα-
 λάθει ἀλλά ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὅτι τὸ πρῶγμα ἦτο κατώτερον
 τοῦ ὀξυμῶτος των, τὸ ἀνέβησαν εἰς ἄλλους. Ἡμεῖς ὅμως δέν
 ἐντρεπήμεθα νά ἀξάνομεν ἔξω πλοῦτον ἐπὶ ζημία των
 καυκαμένων D και εὐρισκόμεθα εἰς κερσότεραν θέσιν ἀπὸ
 ἐκείνην τῶν εὐνοκῶν, πού ἀσκολοῦνται με τὰ ζητήματα αὐ-
 τὰ, ἐνῶ διατασόμεθα νά φέρομεν καθημερινῶς εἰς τὰς χεῖ-
 ρας μας ὄντι μεγάλων ὄψλων τὴν ζωὴν και τὰς ψυχὰς. Τῆ
 πρέπει λοιπὸν νά γίνῃ;

Πρέπει νά ἀδιοφορήσομεν βλέποντες τὰ πράγματα τῆς

3. Ἐναντιοῖσται τὸ γινώσκον ἀπειθεῖον ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς παύσης
 *Ἐκκλησιαστής, κατὰ τὸ ὅσον οἱ μαθηταὶ ἀπειθοῖσθαι τὸ ἔργον τῆς δια-
 κονίας τῶν χερῶν ἀντιέκοντες τοῦτο εἰς τοὺς ἑσπὰ διακόνας (Πρᾶξ.
 6, 1-6).

παρθένοι νά ἀπαζίζονται και νά διασκορπίζονται ἐδῶ και ἐκεῖ
 ἀπὸ συγγενεῖς, ὑπερτάς, ἑόνους ἢ και ἰδικούς; Ἐρῶσαν λοι-
 πὸν ἀντιπροθῶν θά παρῶκαμεν εἰς τὴν παρθένον, ἐπειδὴ ὄ-
 τε ἐνυμφεύθη, ὅτε ἠγάπαρε τὸν κόσμον αὐτόν, ἀλλ' ἐπρωτί-
 μησεν ἐξ ὧλων τὸν Χριστόν, ἀφήνοντες αὐτὴν εἰς τὴν διάθε-
 σιν αὐτῶν πού θέλουν νά τῆς στερήσουν τὴν πεποισίαν. Πό-
 σον καλύτερα ἐν τωαύτῃ περιπτώσει ἦτο νά συνῆρη γάμον
 και νά ἀφήσῃ εἰς τὸν σῶζοντῆ τῆς τὴν διακέρσιον τῶν πρα-
 γμάτων αὐτῶν παρὰ Ε νά μείνῃ μεν ἄγαμος ἀλλά νά κατα-
 πατήσῃ τὰς συμφωνίας πρὸς τὸν Θεόν, νά βεβῆ περιφορῶν-
 σιν εἰς θεσπὸν τῶσον οεδαστὸν και φρικτόν, νά παρῶσῃ δὲ
 και ἄλλους εἰς τὸ ναυάγιον τῶν κακῶν τῆς. Πῶς λέγεις ὅτι
 αὐτὴ ἐξ ὧλων ἐπρωτίμησε τὸν Χριστόν, καθ' ἣν στιγμήν ὁ Χρι-
 στός ἐπῶσσει και λέγει «Οὐ δύνασθε θεῷ δουλεῦεν και
 μαρτυρᾶ.» (Ματθ. 6, 24). Και πῶς λέγεις νά μισθῶμεν τὸν
 κόσμον και τὰ παρόντα, ἀφοῦ μᾶς πείθετε νά ὑπολογίζομεν
 τὰς ἐπιθυμίας τοῦ κόσμου; Και πῶς ἀπὸ τὰς ἐγγύρας θά
 ἤμπορέσῃ νά συμβουλεύσῃς ποτὲ νά περαιορήσῃ τὰ κρῆ-
 ματα, ἀφοῦ δοθῆτε τὴν παρθένον νά δημιουργήσῃ τὸν πλοῦ-
 τον τῆς; ²³⁷ Α 'Αλλά και τὴν ἴδιαν πότε θά τὴν ἀφήσῃς νά
 παρακαθήσῃ ἀπερίστατος πλοῦσιον τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ δασπ-
 νῆς ὦλον τὸν θῶν και τὴν σπουδὴν σου εἰς τὰς υποθέσεις
 τῆς; Και πότε θά ἤμπορέσῃ ἡ παρθένος νά φιλοσοφήσῃ, ὅταν
 ὄλεπῃ σὲ τὸν ἄνδρα νά θεωρῆς φοδερὸν τὴν διαταγὴν τῶν
 πραγμάτων τῆς; Και πῶς θά ὑπομείνῃ τὴν ζημίαν, ὅταν ὄλε-
 πῃ ὅτι σὺ κάμνεις τὸ πᾶν διὰ νά αὐξήσῃς τὸν πλοῦτον πού
 διαθέτεις; Δέν ἐπιθυμῆ ὁ Θεὸς τοιούτου εἰδους ἀπαλλαγῆν
 μας ἀπὸ τὰ πράγματα ἀλλὰ διὰ τῆς περαιορήσεως τῆς πε-
 ριοσίας μας ἐπιθυμῆ νά ἀρνηθῶμεν ὅλα τὰ βιωτά. Δέν ἐ-
 πιτρέπετε οεἰς και δέν ἀφήνετε νά ἰσχύσῃ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ.
 Και ἔν ἔχη ἀνάγκην ἐρωτᾶ, τῆς προστασίας τῶν ἄλλων και
 ὑπομείνῃ πολλὰ ἀνάξια; Β Αὐτὰ δηλαδή τὰ τυρανὸν δέν εἶναι
 ἀνάξια τῆς παρθένου; Τίποτε δέν εἶναι τῶσον ἀνάξιον διὰ
 τὴν παρθένον ὅσον τὸ νά πλοῦτῆ και νά ἔχη καθ' ἑμῶς εἰς
 πλῆθος πραγμάτων. Τί λοιπὸν και ἔν θέλῃ νά ἐπιβάσῃ και
 ἄλλα ἐκτὸς τούτων, ὅπως λόγου κάριν νά δανεῖρῃ κρῆματα
 και ἔπειτο ἀφοῦ μᾶς καλέσῃ εἰς τὰς συναλλαγὰς τῆς δέν μᾶς
 πείσῃ, και ἔν, ἀφοῦ δέν μᾶς πείσῃ, μᾶς ἀντακατάσῃ με
 ἄλλους, θά εἴμεθα σῆμοι ἡμεῖς; Και ἔν δημιουργήσῃ και με-
 ρικὰς ἄλλας ἀνελευθέρους και ἀκρεπεῖς ἐπιμαρτυροῖς καὶ, ἐν
 συνεχείᾳ ἐπειδὴ ἡμεῖς δέν θέλομεν νά συνεργασθῶμεν, κρει-
 σασθῆ ἄλλους, θά εἴμεθα ἡμεῖς ἄξιοι νά κατηγορηθῶμεν. Κα-
 θόλου, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἄξιοι νά ἐπαυθεθῶμεν. Διότι τὸ ἀντι-
 θετον εἶναι ἄξιον πῶγου και κατηγορίας, τὸ νά συμβάλλῃς

εις ταυτα εργα και να συνεργάζεσαι με αυτάς. C Έπιθυμεις να μη διασκορπίζονται τα χρήματά της; Συμβούλευσέ την να κατοθήσῃ ἐκεῖ ὅπου μῆτε ἄνδρα θά χρειασθῇ πρὸς φύλαξίν των και ὅπου μένουσιν ὀδωπάτητα διὰ παντός. Ἐάν πάλιν ἐπιθυμῇ νὰ ἔχη χρήματα, διατί παίζει ἐν οὐ παικτοῖς; Διότι τὸ νὰ ἄσκαλῆται με τοιαύτας πράξεις, ἐνῷ εἶναι παρθένος, εἶναι τὸ ἴδιον με τὸ νὰ παίξῃ παιγνίδι, ποὺ περικλείει ὅχι τέρψιν ἀλλὰ θάνατον. Ὅταν δηλαδή, μολονσὶ κατέστησε τὸν ἑαυτὸν της υπεύθυνον διὰ τέτοιο εἶδους ἀγωνίσματα, πράττει ὅλα τὰ ἀντίθετα πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῆν, εἶναι μεγαλυτέρα ἢ ποινὴ και θωρυτέρα ἢ τιμωρία. Δὲν ἤκουσες ποῖον νόμον ἔθεσεν ὁ Παῦλος ἢ μᾶλλον ὁ Χριστὸς ἀμύλησας διὰ τοῦ σώματος ἐκεῖνον, ὅτι εἶναι διάφορος ἢ γυνὴ ἀπὸ τὴν παρθένον; D Καὶ ὅτι: «Ἡ ἀγορὸς μεραινῆ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἀγία και σώματι και πνεύματι;» (Α' Κορ. 7, 34). Σεις ὅμως δὲν ἐπιτρέπετε με τὸ νὰ ὑπακούετε εἰς ὅλας τὰς ἐπιθυμίας των προθυμότερον ἀπὸ ὅ,τι ἀγγυώνηται ἀνδράσδα. Ναί, λέγει. Καὶ ἂν παλαιῇ πρὸς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν; Διὰ μὲν τὰς εὐπόρους καλῶς ἐλέχθησαν ταῦτα ἀπὸ σοῦ. Ποῖον ὅμως θηκλιμα συντάξῃ τὸ νὰ θέλῃς νὰ ἀνορθώσῃς ἐκεῖνας, ποὺ εὐρίσκονται ἐν μέσῳ πτωχείας και ἐγκαταλείψως πολλῆς; Εἶθε νὰ μὴ τὰς ἐπιδοῦσθε και νὰ μὴ τὰς ἐρῶπετε εἰς τὰ θάρατρα τῆς ἀπαιθείας και τοῦτο θά ἦτο ἀρκετὸν. Διότι ἐάν πρῶτης αὐτὰ ὑπακούων εἰς ἐκεῖνον, ποὺ διέταξε νὰ προστατεύωμεν τοὺς πένητας, ἔχεις ἀπεύρους ἀδελφοὺς. E Ἐκεῖ νὰ παρουσιάσῃς τὴν καλὴν αὐτῆν ἐργασίαν, ὅπου δὲν παραμονεύει τίποτε ἀπὸ ὅσα ἠμποροῦν νὰ σκανδαλίωσιν. Ἐνῷ ἐδῶ ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι χειρότερα ἀπὸ κάθε σκληρότητα και ἀπανθρωπίαν. Ποῖα ἀφέλεια προκύπτει, ὅταν διατρέφῃς τὸ σῶμα ἀλλὰ καταβυθίζεις τὴν ψυχὴν; Ὅταν προσφέρῃς ἐνδύμα, καθιστᾷς ὅμως τὴν ὑπόληψιν των ἀισχροτέρων ἀπὸ τὴν γυναιότητα; Ὅταν ἀποθῇς χρήσιμος εἰς τὰ σωματικά, διαφθείρεις ὅμως ὅλα τὰ πνευματικά; Ὅταν τῆς προσφέρῃς ἄνεσιν διὰ τὰ ἐπίγεια, τὴν ἀποκλείεις ὅμως ἀπὸ τὸν οὐρανόν; Ἄλλὰ και τί εἶδους ἐλεημοσύνη εἶναι αὐτή, ὅταν περιφρονῆται ἢ δόξα τοῦ Θεοῦ; Ὅταν ἀκούονται κατηγορίαι και ἐντροπὴ και αἰσχύματα και ὕβρεις ²²⁸ A και διὰ τὴν ἰδίαν ποὺ δέκεται τὴν ἐλεημοσύνην και διὰ πολλοὺς ἄλλους, ποὺ ἔχ' αἰτίαν τῆς σκανδαλίζονται; Δὲν προέρχονται αὐτὰ ἀπὸ ἔλεος ἀλλὰ ἀπὸ ψυχὴν ἀπάνθρωπον και σκληρόν. Ἄν αὐτὰ προῆρχοντο ἀπὸ ἔλεος και φιλανθρωπίαν, ἔπρεπε νὰ ἐπιδεικνύοντα πρὸς τοὺς ἄνδρας.

7. Ἄλλ' αἱ γυναῖκες, λέγει, ἔχουν ἀνάγκην περισσοτέρας προστασίας, ἐνῷ οἱ ἄνδρες ἔχουν ἐκ φύσεως πολλὰ ὀ-

πλα. Ὑπάρχουν θεοσῶς και μεταξὺ των ἄνδρων πολλοὶ ποὺ εἶναι ἀσθενέστεροι ἀπὸ γυναῖκας, και διὰ παρατεταμένον γήρας και διὰ κάποιαν ὀδωπάτην και διὰ ἀναπηρίαν τοῦ σώματος και διὰ βαρείας νόσους, και δι' ἄλλας παρουσίας αἰτίας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνδιαφέρεσθε ἐξακριβητὰ διὰ τὸ γένος των γυναικῶν ὡς ἀσθενέστερον ποὺ εἶναι, B και εἰσθε πρὸς ἐκεῖνας ἐξαιρετικὰ ἐλεήμονες και συμπαθεῖς, μῆτε ἐδῶ δὲν θά μὰς λείψουν αἱ αἰτίαι αὐταί, ἀλλὰ θά σὺς παρουσιάσωμεν σκεψαί, αἱ ὁποῖαι και ἀπὸ κάθε κατηγορίαν εἶναι ἀππλλαγμένα και περισσοτέρων μισθὸν θά σὺς ἐξασφαλίσουν. Ὑπάρχουν γυναῖκες, ἀλλὰ παράλυτοι ἀπὸ τὸ γήρας, ἀλλὰ με ἠρωτηριασμένας χεῖρας, ἀλλὰ με κατεστραμμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς και ἄλλαι με πολλὰ και διάφορα πάθη και με τὸ χειρότερον ἀπὸ αὐτὰ, ποὺ εἶναι ἡ πενία. Διότι και ἡ πενία και τὸ ἦτι δὲν ἔχουν τίποτε ἐντελής, προκαλεῖ εἰς αὐτὰς τὰ σωματικά νοσήματα. Καὶ ἡ ἰδία πάλιν πενία ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἀποβαίνει θωρυτέρα και περισσοτέρον ἀφόρητος. Νὰ ἐξέληθῃ εἰς τὸ κινήγιον τούτων και αὐτὰς νὰ συγκεντρώσῃς. C Καὶ δὲν χρειάζεται μῆτε κἄν νὰ κοπῆσῃς διὰ τὴν συγκέντρωσιν των. Ἐτοι πρότερον εἶναι τοῦτο δι' ὅλους ὅσοι θέλουν νὰ ἀπώσωσιν τὴν χεῖρα. Ἄν ἔχῃς χρήματα, δοκίμησθε τα δι' αὐτάς. Ἄν εἶσαι ριπαλέος, νὰ προσφέρῃς ἐδῶ τὴν σωματικὴν ἐργασίαν σου. Πολλὰ πράγματα θά συναντήσῃς και ἐδῶ, τὰ ὁποῖα και σωματικὴν δόνησιν χρειάζονται και δοκίμησιν κρημάτων και τρέξιμον πολὺ. Ἐργον μόνον εἶναι νὰ προμηθεύσῃς εἰς αὐτὰς οἰκίματα, νὰ ἐτοιμάσῃς δι' αὐτάς φάρμακα, νὰ ἀγοράσῃς δι' αὐτὰς κλῆνην και ἐνδύματα, τροφὰς καταλλήλους και νὰ φροντίσῃς δι' ὅλα τὰ ἄλλα, ἀνάμνη και δέκα νὰ εἶναι ὅσοι ὑποφέρουν ἀπὸ αὐτὰ. Τάρα ὅμως ἡ πούλας μας ἔχει γεμίσει ἀπὸ αὐτάς και θά εὖρησ καλῶς και δύο καλυβάδας. D Αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκην προστασίας, αὐτοὶ εἶναι ἔρημοι, αὐτοὶ κοπῶνται κόμμα. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἐλεημοσύνη, αὐτὴ εἶναι φιλανθρωπία, τοῦτο ἀποβαίνει εἰς δόξαν Θεοῦ και οἰκοδομεῖ τὴν ἀφέλειαν ὅσων παρακολουθοῦν, ὅσων πάσκουν και ὅσων τὴν προκαλοῦν. Διότι δικαιοτέρα θά ἦτο ἡ βαῖθθα πρὸς τὰς ἀσθενέστερας παρὰ τὰς ἀσθενέστερας, πρὸς τὰς ἡλικιωμένους παρὰ τὰς νεώρας, πρὸς ὅσας δὲν διαθέτουν μῆτε τὴν ἀναγκαιοῦσιν τροφήν παρὰ πρὸς ἐκεῖνας ποὺ ἔχουν ὅσων τὰς χρειάζεται, πρὸς ὅσας αἱ πολλοὶ σκαφίνονται παρὰ πρὸς τὰς ἀγαπητάς ὑπὸ πολλῶν, πρὸς ἐκεῖνας ποὺ ἠμποροῦν και τὴν προκαλεῖσθαι ἐντροπήν νὰ ἀποκαθάρουν και ἔπαινον νὰ προκαλέσωσιν παρὰ πρὸς ἐκεῖνας ποὺ ἐρωτηροῦσιν με τὴν ἐντροπήν. E Ἀπόδειξε λοιπὸν ὅτι πράττεις ταῦτα διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ και πρόντζε δι' αὐτάς. Ἄν ὅμως αὐτὰς δὲν ἐπιθυμῇς μῆτε εἰς τὸν ὀ-

πνον σου ν' ἀντιπρόσθε, τριγυρίζεις δὲ ἀναζητῶν ἀραφίας νέας καὶ ἐνῷ εἰς τὸ ἀνελεύθερον αὐτὸ κινήγων κινεῖσαι ἀπὸ μίαν αἰτίαν ἀπαρόδεκτον, προβάλλεις ἄλλην, ποῦ νομίζεις ὅτι εἶναι εὐπρόσθετος, τὴν αἰτίαν τῆς προστοσίας, ἀκόμη καὶ ἂν παραπλανήσης τοὺς ἀνθρώπους, δὲν θὰ ἐξαπατήσης ὄμως τὸ ἀδέκαστον δικαιοσύνην προβάλλων ἄλλην αἰτίαν, ἐνῷ δι' ἄλλην ἐνεργεῖς. Διατείνεσθε ὅτι διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πράττετε τὰ πάντα, ἐνῷ πράττετε ἔργα τῶν ἐκθρῶν τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ συντελεῖ κάποιος εἰς τὸ νὰ βλασηρῆται τὸ ὄνομά του καὶ νὰ συκοφαντῆται εἶναι ἴδιον τῶν ἐκθρῶν τοῦ Θεοῦ. 23⁹ Α' Ἐγὼ ὄμως κάρην καὶ ἄλλην υποκάρην. Ἄς δεσφοῦμεν ὅτι ἀληθεύει αὐτὸς ποῦ λέγει ταῦτα, καὶ ὅτι εἶναι καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἐπιθυμίας καὶ ὅτι δὲν ἀναλαμβάνει τὴν προστοσίαν αὐτὴν διὰ κανένα ἄλλον λόγον παρὰ μόνον ἀπὸ εὐλόβειαν. Καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψιν ὄμως αὐτὴν δὲν θὰ τὸν εὐρωμεν ἀπὸλλασμένον ἀπὸ τιμαρίαν. Ἐάν δὲν εἶκεν ἄλλος εὐκαρίας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ τὴν εὐλόβειαν ἔπρεπε νὰ πορευομένη καὶ νὰ τὸ πρόξῃ χωρὶς ἀνάμειξιν σκανδαλισμένων ψυχῶν, κατ' ἀκρίβειαν καὶ ἔτσι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ ἐπιχειρήσῃ αὐτὸς, ὅπου ἡ ζημία ἦτο μεγαλυτέρα τοῦ κέρδους. Διότι θεοδικῶς ποῦ εὐρίσκειται ἡ ἰσότης, εἰπέ μου, νὰ προστοσέη μίαν ἢ δύο παρθένους χάριν συμπεριεῶν πραγμάτων καὶ νὰ σκανδαλίση ψυχικῶς ὅσους πύλλῃθι; Β' Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἡ κατηγορία τόσοσ βαρεία. Ὅταν ὄμως συναντήσης ἀμετρήτους ὁδοὺς καὶ ἀπὸ κατηγορίαν ἀπὸλλασμένους καὶ ἀπὸ σκάνδαλον ἐλευθέρους καὶ ποῦ εἶναι περισσότεροσ εὐδοκῶνται, διὰ ποῖον λόγον δημιουργεῖς ζητήματα διὰ τὸν ἑαυτὸν σου ὀδίκως καὶ ματαίως, ὑπονομεύεις τὸ κέρδος καὶ κτίζεις ἐπισκάνδλους καὶ ἀσφραῖς ἐνῷ ἠμπορεῖς νὰ τὸ κάρης με ἀσφραῖαν καὶ λαμπρότητα παλλῆν; Δὲν γνωρίζεις, ὅτι ὁ θίος τοῦ χριστιανοῦ πρέπει νὰ λάμπη πανταχοῦ καὶ ὅτι, ὅταν ἀπαυρώσῃ κάποιος τὴν ἰστομικήν του ἀγλήν, θὰ εἶναι εἰς τὸ ἔξῃς ἀκροστος εἰς ἄλλας τὰς περιπτώσεις καὶ δὲν θὰ ἠμπορῆσῃ νὰ ἀποκομίσῃ μέγα κέρδος, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι μέγαν τὰ κατορθώματά του; Διότι λέγει: «Ἄν τὸ ἄλλος μωρανθῇ ἂν γίνῃ ἀλλοσθησται λοιπὸν;» (Ματθ. 5, 13). Γ' Θέλει δηλαδὴ ὁ Θεὸς νὰ εἰμεθα ἄλλος καὶ φῶς καὶ ζῆμι, ὥστε νὰ ἠμποροῦν νὰ μετέκουν καὶ ἄλλοι εἰς τὴν ἀφέλειαν, ποῦ προκαλοῦμεν. Διότι δὲν ἀνθρώποι με ἀνεπλήρητον ζωὴν μόλις εἶναι εἰς θέσιν νὰ προκαλοῦσιν τὴν ἐπιποροφὴν ἐκείνων ποῦ παρεξέκλιναν, ἂν ἡμεῖς τοὺς ὀδοῦμεν καὶ κάποιον ἀφορμὴν, πῶς δὲν θὰ γίνουμεν καθολικῶς ὑπεβῆναι τῆς καταστροφῆς ἐκείνων; Διότι ὄπως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇ ποτὲ κανεὶς, ὅταν ἔχη ζωὴν ἀνήθικον, ὁμοίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγῃ τὴν τιμαρίαν, ὅταν περιβάλλῃ

τὸν φαυτὸν του με κακὴν φήμην. Ἄλλ' εἴν πρέπει νὰ προσθεῖται καὶ κάτι τολημρόν, ἀκόμη καὶ ἂν διαφρόβῃ κανεὶς μέγαν ἀμαρτήματα, πρόξῃ ὄμως αὐτὸ χωρὶς νὰ γίνῃ γνωστὸν καὶ δὲν σκανδαλίση κανένα, θὰ λῶσῃ μικροτέρων τιμαρίαν ἀπὸ ἐκείνον, ποῦ ἐπραξε κατώτερα ἀμαρτήματα, τὰ ἐπραξεν ὄμως ἐνώπιον ὄλων καὶ ἐσκανδαλίσε πολλοὺς.

8. Δ Καὶ διὰ νὰ μὴ θαυμάσῃς δι' αὐτὸ ποῦ εἶπα καὶ διὰ νὰ μὴ καταλογίσῃς εἰς τὸν λόγον μου ὑπεροβολήν, θὰ σοῦ φέρωμεν τὴν ἀπόδειξιν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ ἀναγνώσομεν νόμον, ποῦ ἦλθεν ἀπὸ ἐκεῖ. Ἄνοσέρω τὸν μακάριον Μωσῆ, ἀνώτερον εἰς τὴν πράσῃτα ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐπὶ γῆς ἀνθρώπους, τὸν ἀγαπῶν τοῦ Θεοῦ καὶ μεγαλυτέρων ἀπὸ τοὺς προφήτας — διότι εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἀμείλιχον με αἰνίγματα, ἐνῷ εἰς αὐτὸν ὡς φίλος πρὸς φίλον. Αὐτὸν λοιπὸν τὸν ἐκακορῶν ἀνθρώπων, ποῦ ἐταλαιμαρῆθη ἐπὶ τόσα εἰη εἰς τὴν ἔρημον, ποῦ διέπρεξε σικνὰ τοὺς μεγίστους κινδύνους καὶ πλησίον τῶν Αἰγυπτίων πρὸς κάρην τῶν Ἰουδαίων καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων κάρην τῶν ἰδίων πάλιν τῶν ἀκαρίστων ἐκείνων, Ε' τίποτε ἄλλο δὲν τὸν ἠμυδοῖσε ἔπειτα ἀπὸ τὰς πολλὰς ἐκείνας τολαιμαρίας καὶ τὰ τόσα κατορθώματα νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑπόσκειν παρὰ μόνον τὸ ὅτι ἐσκανδαλίσε τοὺς συντρόφους του εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ νεροῦ. Καὶ τοῦτο ὑπαινισσομένης ὁ Θεὸς ἔλεγεν: «Ὅτι οὐκ ἐπιστεῦσατέ με ἀγάσῃ με ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσῶξετε τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα αὐτοῖς;» (Ἀριθ. 20, 12). Ἐνῷ καὶ πρὸ τοῦ περιστατικοῦ τοῦτου εἶχε παρακούσει εἰς μερικὰς ἄλλας περιπτώσεις, διότι ἔφερον ἀντίρροσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ μίαν καὶ δύο φράσας: ὅταν ἐπέλλετο λ.χ. εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ὅταν ἔδυσπῆσθον εἰς τὴν ἔρημον λέγων: «Ἐξάκοσαι κιλιάδες εἰσι πέτραι καὶ οὐ εἶπας, 24⁰ Α' Κρέα δόσος αὐτοῖς καὶ φάγονται μῆνα ἡμερῶν. Μὴ-πρόδοτα καὶ θῆες σφαγῆσονται, ἢ πᾶν τὸ ὄνομα τῆς θαλάσσης συνακθήσεται καὶ ἀρκέσῃ αὐτοῖς;» (Ἀριθ. 11, 21-22). Καὶ ἔπειτα πάλιν ἀπηρόδῃσε καὶ κατέθεσε τὴν προστοσίαν τοῦ λαοῦ. Τίποτε ὄμως ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἴσχυε νὰ τὸν ἀποστερήσῃ ἀπὸ τὸ ἐπαθλόν, ποῦ τὸν ἐπερῆμεναν παρὰ μόνον τὸ περιστατικὸν με τὸ ὄνομα. Τοῦτο καθ' ἑαυτὸ ἦτο κατώτερον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ ὄμως

4. Εἰς τὴν ἔρημον 21ν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπειληθέντες ἀπὸ δίψης καὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν ἔθνος, ἐτόγγυον κατὰ τοῦ Μωσῆ, ὁ ὁποῖος μὲν με τὸν ἄσπρον ἐξήγησεν τὴν ἐσθῆσιν τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὄμως οἱ δύο ἀελαφοὶ δὲν ἐκρίστανον ἀκαρῶντες εἰς τὴν ἐσθῆσιν τοῦ Θεοῦ καὶ κωστήν ἡ Μωσῆς διὰ τῆς πίψης του ἐπὶ ἐσθῆσιν, διὰ νὰ ἐκπέσει ὄνομα. Ἐπιμαρῆσθον ἀσπυρῆντες τῆς γαρῆς νὰ φθάσων εἰς τὴν γῆν τῆς ἀγαγῆλας. Τὸ ὄνομα θεοδικῶς ἐρερωσεν ἔρπονεν ἐκ τοῦ ἐσθῆσιν. (Ἀριθ. 20, 13).

συνέβη να προκαλέση βλάβην εις αυτούς, θεωρήθη πολύ άνωτερον. Διότι τὰ πρώτα συνέβησαν ιδιωτικῶς και κρυφίως, ένφ' τὸ άμάρτημα τοῦτο διεπράχθη φανερώς ενάντιον ὅλου τοῦ λαοῦ. Β Διά τοῦτο και ὁ Θεός τοῦτο ήθέλησε νά υπαινιχθῆ, όταν εἶπε: «Ὅτι οὐκ ήγγασάτε με εναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ», "ήθελε νά παρουσιάσῃ εις αὐτόν τήν φύσιν τοῦ άμαρτήματος και νά υποδηλώσῃ διατί έγινεν άσυγκλήρητος. Εάν δέ τὸ γεγονός τοῦτο ἔκαμε νά προσκρούσῃ ένας τόσοσ μέγας άνήρ, πῶς τοῦτο δέν θά καταβύθισῃ και δέν θά καταστρέψῃ ήμᾶς τοὺς σκώληκας και τοὺς μύδομινούς; Πίστετε δέν παροξύνει τόσοσ τὸν Θεόν, ἔσον όταν βλασφημῆται τὸ ὄνομα του. Καί οὐδέποτε ἔπαυσε νά κατηγορῆ τοὺς Ἰουδαίους διά τοῦτο πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις. «Ὅτι τὸ ὄνομα μου βεβηλοῦται» (Ἦο. 48, 11). "Άλλην φοράν: «Ἦμεῖς βεβηλοῦτε αὐτὰ» (Ματ. 1, 12). Καί «δι' ήμῶς τὸ ὄνομα μου βλασφημεῖται εν τοῖς ἔθνεσι» (Ἦο. 52, 5). C Τόσοσ πολὺ δέ ἔπρονώσεν διά νά μὴ συμβῆ τούτο, ὥστε πολλάκις νά αἰσῆ και ἀναξίους, διά νά ἀποφρευθῆ. «Ἐποίησα γάρ, λέγει, ίνα μὴ τὸ ὄνομα μου βεβηλωθῆ». Καί «Ὅ δὲ ήμεῖς ἐγὼ ποιῶ, οἶκος τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλ' ίνα μὴ τὸ ὄνομα μου βεβηλωθῆ», λέγει (Ἰεζεκ. 20, 9-38, 22). Καί ὁ Παῦλος ηὐχήθη νά καταστῆ άνόθεμα χάριν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ και ὁ ἔξιος ὁ Μισόσης παρεκάλεσε νά ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τήν βίβλον χάριν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Σεις ὅμως ἔχει μόνον δέν προσμῆτε νά ὑποστῆτε κάτω, διά νά ἀποκρίνητε τήν βλασφημίαν αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πάντα πράττετε, με τὰ ὅποια τήν πληθύνετε και τήν δυναμάνετε καθημερινῶς. D Ποῖος λοιπόν θά σᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς κατηγορίας και θά σᾶς συγκληρῆσῃ; Δέν ὑπάρχει κανείς. Ἀσχοῦν δέ και ὁ Θεός και οἱ άγγελοι τόσοσ μεγάλην πρόνοιαν διά νά μὴ βλασφημῆται τὸ ὄνομα του, ἔχει διάτι ὁ Θεός ἔχει ανάγκην νά δοξάζεται ἀπὸ ήμᾶς — δέν κρείσσεται τίποτε και εἶναι τέλειος — ἀλλὰ διότι προξενεῖται ἀπὸ τὸ πρᾶγμα τοῦτο μεγάλη βλάβη εις τοὺς ανθρώπους. Διότι όταν υμκοφαντηθῆ ενάντιον τῶν τῶ ὄνομα τοῦ Θεοῦ και ἡ δόξα του, τίποτε πλέον δέν τοὺς ὠφελεῖ. Καί εάν ὁ Θεός σκοκοφαντούμενος δέν ὠφελῆ εις τίποτε, πολὺ περισσότερο δέν ὠφελούμεν ήμεῖς, όταν υμκοφαντηθῶμεν.

9. Ἄς κἀνωμεν λοιπόν τὰ πάντα διά νά μὴ δοθῆ καμία άρραγή σκανδάλου. Καί ἄν ἀκόμη μᾶς κατηγοροῦν ἀδικίας, ἄς προσπαθοῦμεν Ε νά τοὺς πείσωμεν και ἄς διαλύωμεν τήν κατηγορίαν και ἄς μνησθῶμε τοὺς άγίους, οἱ ὅποιοι τόσοσ πολὺ ἔφρόντιζον διά τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὥστε δι' αὐτήν νά περὶφρονούσιν ἀκόμη και τήν ἰδικίαν των. Ἄφου λοιπόν ἀπορήνωμεν τὰ πάντα διά μᾶς και τὰ ποδοπατήσωμεν, ἄς μὴ

νομίζωμεν ὅτι εἶναι ἀρετὸν διά τήν ἀπολογίαν μας, εἴν προβάλλωμεν τήν δικαιολογίαν ὅτι ἐσπομηθεύσωμεν ένδυμα εις τήν παρθένον και ὑποδήματα και ὅτι ἔχομεν ρυθμίσει καλῶς τὰ ἄλλα, τὰ σκεπτικὰ με τήν σωματικὴν δύναμιν. Καί ποῖος, ἔρωτᾶ, θά ταπεινώσῃ τὸ σπῆτι μας; Ποῖος θά ἐπιβλέψῃ τήν περιουσίαν και ποῖος θά τήν προστατεύσῃ, ἀφού ήμεῖς ἀπαοκαλοῦμεθα ἔξω και μέσα δέν ὑπάρχει γυναίκα; Διότι προβάλλουν και ταῦτα, τὰ ὅποια εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰ πρώτα και εἰσακρότερα. Διά τίποτε ὅμως ἐκ τούτων δέν τοὺς μέλει οὔτε ἐντρέπονται. 241 Α Λέγοντες ὅπως οἱ μεθύσμενοι ὅτι ἔλθῃ εις τὰ κεῖλη των. Διά τοῦτο ἄς μὴ κουρασθῶμεν και ήμεῖς, ἀκόμη και ἄν εἶναι τὰ λεγόμενα ταῦτα, ὥστε μήτε κόποιος ἀπαντήσεως νά εἶναι ἄξια. Ἄς μὴ ἀποκώμωμεν και νά ἀποκρινάμεθα και με πραότητα νά συναμλοῦμεν μαζί τους, ἔως ὅτου τοὺς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τήν μέθην αὐτήν, ἔσον ἔξαρτᾶται βεβαίως ἀπὸ ήμῶς. Διότι ἐγὼ ἐντρέπομαι και κοκκινίζω προσπαθῶν νά ἀνατρέσω αὐτὰ, πού ἐκεῖνοι δέν κοκκινίζουν νά ἀντιπροβάλλουν. Πρέπει ὅμως νά ὑποφέρωμεν τήν ἐντροπήν διά τήν ὠφέλειαν ἐκείνων, πού δέν ἐντρέπονται. Διότι εἶναι ἄστονον, ἀφού τοὺς κατηγοροῦμεν διά περιφρόνησιν τῶν σκανδαλιζομένων ἀδελφῶν, οἱ ἴδιοι ἀπὸ ἐντροπήν νά παραμελοῦμεν τήν σωτηρίαν τούτων. Πῶς ἀντιλαμβάνονται τὰ εἰσακτικά, εἰπέ μου, Β πού διά τήν διαχείρισίν των εἶναι ἀπαράιτητος ἡ προστασία τῆς παρθένου; "Ἐκεῖς μήπως πλῆθος ὑπηρετριῶν βαρβάρων, πού ἔχουν προσκράτως ἀγορασθῆ και πρέπει νά ἐκπαυθευθῶσιν διά τήν ἐριουργίαν και δι' ἄλλας ὑπηρεσίας; Μήπως ἔχετε θησαυροφυλάκια με πολλά κρήματα και ἐργάτια με πολυτελεῆ ένδύματα και πρέπει νά παραμῆνῃ εις τὸ σπῆτι φύλαξ διά παντός και οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς παρθένου νά ἀποτελοῦν ἐμπόδιον εις τήν κοκοργίαν τῶν ὑπηρετιῶν; "Ἡ μήπως παραθέτετε συνεχῶς τραπέζια και διασκεδάσεις και πρέπει νά διακοσμητῆ τὸ σπῆτι και οἱ μάγειροι και οἱ τραπέζιοι ν' ἀπασχολοῦν τήν φροντίδα τῆς παρθένου; Μήπως γίνονται πολυεῖδη ἔξοδα και συνεχῆ και πρέπει κόποιος νά ἐπιστατῆ ἀδικόποιος, C ὥστε νά φυλλάσκονται τὰ διάφορα εἶδη με ἐπιμέλειαν και νά μὴ κίνωνται άνευ λόγου ἐκ τῆς οἰκίας; Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, λέγει. Ἀπλῶς διά νά φροντῆ τὸ κῆδισμον και τὸ ένδυμα και τὰ λοιπὰ πτωκτικῶ σκεῦη, νά ἐτοιμάξῃ τήν τράπεζαν, νά σφάνῃ τήν κλίνην, νά ἀνάψῃ τήν φωτιάν, νά πλύνῃ τὰ πόδια, νά παρέχῃ ὄλην τήν ἄλλην ἀνάπαυσιν, Ἦποτε διά τήν μεράν και νυκτᾶν αὐτήν ἀνάπαυσιν θά ἀνεχθῶμεν τόσοσν κατηγορίαν και θά δεχθῶμεν τόσοσς ὀνειδημοῦς; Πόσοσ καλύτερα και εἰσκολότερα θά προσφέρῃ τήν ὑπηρεσίαν αὐτήν ένας ἀδελφός! Διότι ἐκ φῶ-

σεως ὁ ἄνδρας εἶναι ἰσχυρότερος τῆς γυναίκας, περισσότερον εὐμεταχειρίματος καὶ ἴσα τῶσαν δοτανηρός. Ἡ γυναίκα ὀφθαλμῶ, ἐπειδὴ εἶναι τριφυροτέρη. ἔχει ἀνάγκη καὶ ἀπὸ κλίην περισσότερον μαλακῆν καὶ ἀπὸ λεπτότερον ἔνδυμα καὶ ἴσως καὶ ἀπὸ κόρην, ποὺ θὰ τὴν ὑπηρετήσῃ. **D** εἰς ἀντάλλαγμα δὲν μᾶς προσφέρει τόσην ἐξυπηρέτησιν, ὅσην χρειάζεται αὐτὴ ἀπὸ ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀδελφός καὶ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἔχει ἀπαλλαγῆ καὶ ἔδν χρειασθῆ καὶ κἄν, θὰ χρειασθῆ τὰ ἴδια μὲ ἡμῶν. Καὶ δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο μικρὰν εὐκόλιαν, νὰ μὴ ἔχουν ἀνάγκη οἱ συνοικοῦντες ἀπὸ διαφορά ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἴδια πράγματα. Τοῦτο θεοδικῶς δὲν συμβαίνει μὲ τὴν παρθένον. Πρῶτον μὲν ἂν πρέπει νὰ λουσθῆ ἢ ἂν ἔχη κάποια σαματικὴν ἀσθένειαν, οὔτε ὁ ἀδελφός θὰ τὴν ὑπηρετήσῃ εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἑταίρος εἰς ἀναξιοπρέπειαν, οὔτε ἡ ἴδια θὰ ἠμπορήσῃ ὕ ἀνταποκρῆθῆ εἰς τὴν ἀνάγκη τῆς. Ἄν ἦμας οἱ σύνοικοι εἶναι ἀδελφοί, θὰ ἀνταποδῶσῃ ὁ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν εἰς τὸν ἄλλον. **E** Καὶ πάλιν ὅταν πρέπει νὰ κοιμηθῶν καὶ μὲν παρθένος εἰς τὸ σπῆν, καὶ δύο κλῖναι πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ στρώματα καὶ σκεπάσματα διπλῆ ὀκότη καὶ κατοικία, ἂν εἶναι συνετοί. Ἐνῷ ὅταν εἶναι ἀδελφοί, τὰ ἀπατούμενα περιορίζονται πάλιν, ἐπειδὴ ὑπάρχει μεγαλύτερα οικειότης. Μία κατοικία, ἓνα προσκέφαλον, μία κλίνη, τὰ ἴδια σκεπάσματα θὰ ἐπαρκέσουν καὶ διὰ τοὺς δύο. Καὶ γενικῶς ἂν ἀναφέρῃ κανεὶς ἄλλην τὴν ὑπηρεσίαν, ὅσα θὰ συναντήσῃ πολλὴν εὐκόλιαν, ἐνῷ ἔχει τὴν δυσκόλιαν. **242 A** Καὶ παραλείπει τὴν δίκομιαν τῆς κατοικίας. Πόσον ἀπρεπὲς εἶναι νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ μοναχοῦ καὶ νὰ ἀντικρῶσῃ κρεμασμένα γυναικεῖα ὑποδήματα, ζῶνας, κεφαλοδέσμοις, τοὺς καλοβίσκους, τὴν ρόκαν, τὴν κερκίδα, τὰ ζυλάκτενα, τὸν ἀργαλειόν, καὶ τὰ ἄλλα, ποὺ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῶν ὅλα ἓνα πρὸς ἓνα. Ἄν τώρα τὰ ἐξετάξῃς αὐτὰ ἐν σκέσει μὲ εὐπορον παρθένον, τὸ πρῶγμα εἶναι περισσότερον γελοῖον. Πρῶτον μὲσα εἰς κοπέλας τόσων θεραπευτῶν μόνος αὐτὸς περιστρέφεται εἰς τὸ μέσον, ὅπως μὲσα εἰς τὴν ἀρχαίτραν εἰς τὸν κορὸν τῶν γυναικῶν ὁ χορευτὴς ποὺ κρατεῖ τὸν ρυθμόν. Ὑπάρχει αἰσχροτέρων καὶ ἐξευτελιστικώτερον ἀπὸ τοῦτο; Ἔπειτα ἔσοπῆ ἄλλην τὴν ἡμέραν κατὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἀγανακτῶν διὰ ζητήματα, ποὺ ἀρμόζουν εἰς γυναίκα. **B** Διότι ἢ εἶναι ἀνάγκη νὰ σωφῆ καὶ παραμελῶν τὰ πάντα νὰ δέκεται τὰς ἐπιπέληξεις τῆς ἢ νὰ ὀμιλῆ καὶ νὰ ἐπαυλῆτῃ ἀναξιοπρεπῶς. Καὶ πρόσθε τι συμβαίνει; Αὐτὸς ποὺ διετάχθη μῆτε κἄν νὰ πληροῖ τὰ βιωτικά, δεῖ ἀπλῶς εἰς βιωτικά ἄλλα καὶ εἰς τὰ πλέον γυναικεῖα ἔργα εἰσέρχεται. Διότι καὶ σκευὴ γυναικεῖα δὲν θὰ ἀποφύγουν νὰ

παραγγελοῦν ἀλλὰ θὰ σταθῶν ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἀργυροκότον ἐρωτῶντες συνεχῶς ἂν ἔχη κατασκευασθῆ ὁ κοφρέτης τῆς κυρίας, ἂν ἐτελείωσαν τὸν κάδον, ἂν ἔσκειαν τὸ μωροσκεῖον. Διότι τὰ πράγματα ἔχουν φθόσει εἰς τοιοῦτον σημείον διαφθορῆς, ὥστε πολλὰ ἀπὸ τὰς παρθένους νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ σκευὴ αὐτὰ ὡς τὰ πλέον ἀπαραίτητα εἰς τὴν ζωὴν. **C** Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πάλιν ἔτρεξεν εἰς τὸν μωροπάλην, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ διὰ τὰ ἀνάματα τῆς κυρίας. Πολλὰς χάριν μεγαλυτέρας προθυμίας δὲν θὰ παραλείψῃ καὶ νὰ ὑβρίσῃ τὸν πτωχόν. Διότι αἱ νέαι χρησιμοποιοῦν καὶ ἀνάματα ποικίλα καὶ πανόκρωθα. Καὶ ἀπὸ τὸν μωροπάλην εἰς ἐκεῖνον, ποὺ πωλεῖ τὰ σινδόνια καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον πάλιν εἰς τὸν σκηνοποιόν. Διότι δὲν ἐγτρέπονται νὰ τοὺς δίδουν διαταγὰς δι' αὐτὰ τὰ μικροπράγματα, ἐπειδὴ τοὺς βλέπουν ἐξαιρετικὰ προθύμους καὶ ὅτι εὐκαριοτοῦν αὐτάς ποὺ τοὺς διατάσσουν. **D** καὶ ἔτι ἐκεῖνον ποὺ τοὺς ὑπηρετοῦν. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πάλιν, ὅταν χρειασθῆ νὰ ἐπισκευασθῆ κἄν ἀπὸ τὴν μεταφορεμένην αὐτὴν σκηνὴν, μέγρις ἄργα τὸ ἑσπέρας παραμένουν νηστικοί, προσλωμένοι εἰς τὰ ἐργαστήρια. Καὶ τοῦτο ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι καὶ τόσον ἐξιοθαύμαστον ἀλλὰ ὅτι γίνονται θορεῖς ἐναντίον τῶν δυστυκῶν ὑπηρετῶν, ἐκτοξεύουν ἐναντίον τῶν πολλὰς ὕβρεις, ἀγανακτοῦν καὶ κραυγάζουν. Στοχάσου τώρα, πόσα κατηγορία προέρχονται ἀπὸ αὐτὰ. Διότι ἓνας ὑπρέτης, ποὺ ἔχει ὑβρισθῆ καὶ μάλιστα δι' ἀσχημάτα πρῶγματα, ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖ μὲ κανέναν τρόπον νὰ ἀποκρῶσῃ τὸν ὑβριστὴν του, τὸ κἄμην μὲ τὴν γλαύσαν καὶ τὴν κρυφίαν κατηγορίαν. Καὶ δὲν φεῖδεται τίποτε ἀπὸ ὅσα ἠμωροῦν νὰ κορέσουν τὸν θυμὸν του, ἀλλὰ τόσον ὑπερβολικὰ χρησιμοποιεῖ τὸ μέσον τοῦτο τῆς ἀμύνης, ὅσον εἶναι φυσικόν, ἀφοῦ εἶναι ὑπρέτης καὶ ἔχει τόσον ἐξυβρισθῆ **E** καὶ τοῦ μὲνει μόνον ὁ τρόπος παρηγορίας διὰ τὰς δυστυχίας του κατὰ τοῦ ὑβριστοῦ του. Ὅποιος πάλιν συζῆ μὲ πτωχόν, δὲν θὰ συνομιλήσῃ θεοδικῶς μὲ ἀργυροκόπους —διότι δὲν ἐπιτρέπει ἡ πενία— οὔτε θὰ καθίσῃ ἐπὶ ὄρας εἰς τοῦ μωροπάλου, θὰ ἐνοκλήσῃ ἕως σκενὰ τοὺς ἐπιδιορθωτάς, τοὺς ὑφαντάς, τοὺς ποικιλιάς, τοὺς βαφεῖς. Καὶ τί χρειάζεται νὰ ἐκδύωμιεν ἕλον τὸ κατάντηρά των, ὅταν λόγου χάριν εἰσέρωνται εἰς τὰς οἰκίας πωλοῦντες νήματα καὶ μετάξια, ἢ ὅταν περιέρωνται τὴν ἀγορὰν καὶ ἀναζητοῦν τὰ ἴδια πάλιν; Αὐτὰ συμβαίνουν εἰς τὰς οἰκίας. Εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπαίμενον πολὺ γελοιοδέστερα ἀπὸ αὐτὰ.

10. Τὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐντροπὴν οὔτε νὰ τὴν ἀναφέρωμεν δὲν εἶναι δυνατόν. **243 A** Ὡσαῦν νὰ ἔπρεπε δηλαδὴ κανεὶς τύπος νὰ μὴ ἀγνοῖ τὸν ἐξευτελισμὸν των, καὶ τὴν ἀνελεύθερον αὐτὴν δουλείαν, ἔτσι καὶ ἐντὸς τοῦ ἁγίου τοῦτου

καί κατ' ἔσχατον φρικτοῦ χάριτος ἀνακρητύτου ὄλην τὴν ἀμετρίαν των. Τὸ θλιβερότερον εἶναι ὅτι ὑπερηφανεύονται δι' ἃς ἐπρεπε νὰ ἐντρέπωνται. Τὰς ὑπόδεκονται εἰς τὴν ἐξέσχατον ἐνψὺ ἐπαπρέφουν ἀπ' ἑξῆς καὶ ἀναλαμπάνοντες ἔργον εὐνοϊκῶν ἀνοίγουν εἰς αὐτὰς ὁδοὺν καὶ ἐπεσὴν προσηγόνται τὸ θεαροῦν σπουδαίον, ἐνῷ ὄλοι τοὺς παρακαλοῦσιν. Καὶ δὲν θέλουσι νὰ ἐξαρνηθοῦσιν ἀλλὰ δοκιμάζουσι ἐπὶ πλέον καὶ ἱκανοποιῶσιν. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἄραν τῆς τελείσεως τῶν φρικτῶν μυστηρίων προσφέρουσι εἰς αὐτὰς πολλὰς υπηρεσίας, διὰ νὰ γίνουσι ἀρετοὶ καὶ δίδουσι ἀφορμὰς εἰς πολλοὺς ἀπὸ δούους παρακαλοῦσιν. Β Καὶ ἐκεῖναι αἱ ὄλλαι καὶ ταλαίπωροι, ἐνῷ πρέπει νὰ τοὺς ἐμποδίσουν ἀπὸ τὴν φιλοφρόνησιν αὐτῶν, κωμάρουν καὶ ἀποκοτοῦν μεγάλην ἰδέαν. Καὶ ὅμως, πῶς δι' αὐτὰς ἢ δι' ἐκείνους, ἂν ἐπρόκειτο νὰ τοὺς δόσῃ μίαν κατάραν, θὰ εὗρακε χειρότερον ἀπὸ αὐτὴν, νὰ ἔχουν δηλαδὴ ἀπεύρους μάρτυρας τῆς ἀμαρτίας των καὶ νὰ ἀσπασμοῦν πρὸ τῶν ἠρδάλων ὄλων; Τί χρειάζεται νὰ ἀναφέρω πῶς πρῶτα ἀνατρέπονται μέσα εἰς τὴν ἐσκαλιστὴν ἐξ αἰτίας τῶν φιλοφρονησῶν αὐτῶν καὶ πῶς παραμελοῦνται καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὴ ἐξοργισθοῦν αὐταί; Τί λέγω νὰ μὴ ἐξοργισθοῦν; Μόνον νὰ παρατηρήσῃτε ὅτι ἐγένετο σκυθρωπὴ ἢ ὅτι δυσχεραστῆθη, προσηγόνται πάντα νὰ ὑπομείνουν παρὰ νὰ ἀδιαφορήσῃσι δι' ὅτι συνέθη εἰς αὐτῶν. Ἀλλὰ ὅς πάτε θὰ ἀσπασμοῦσιν καὶ ἡμεῖς ἐκθέτοντες λεπτομερῶς ὅλα δὲς πρῶτον; C Δὲν εἶναι τοῦτο προσηγόντος μας, διότι θὰ εἴχαμε ἀνάγκη πολλῶν καὶ μακρῶν λόγων διὰ νὰ τὰ ἐκθέσωμεν ὅλα. Ἡ μάλλον καὶ ἂν ἀκόμη ἠθέλωμεν, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὰ ἀναφέρωμεν ὅλα ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ ὀλίγα μόνον ἂν παρεθέταμεν, θὰ εὗραμεν διὰ νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ ἀπεραντολογία. Δὲν ἐβόασαμεν εἰς αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ τὰ ἀνεφέρωμεν, ὥστε νὰ κεντρίσωμεν ὀλίγον τοὺς φρονήτους ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς μας. Τίθρα πρέπει νὰ παρακαλέσω καὶ νὰ κελεύσω. Σὲς παρακαλῶ λοιπὸν καὶ οὐκ ἐπιληρωθῶ καὶ ἔμπρὸς εἰς τὰ γόνάτ' σας κυλῶμαι καὶ οὐκ ἀπειθῶμαι καθὲ παρακαλῶν πεισθῆτε καὶ ὡς συνέλαβον ἀπὸ αὐτῶν τὴν μέθην, ὡς γίνωμεν κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὡς κατανοήσωμεν τὴν τιμὴν, D ποὺ μᾶς ἔκαμεν ὁ Θεὸς καὶ ὡς ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τοῦ Παύλου. «Μὴ γίνεσθε δοῦλοι τῶν ἀνθρώπων» (Α' Κορ. 7, 23). Καὶ ὡς παύσωμεν νὰ γινώμεθα δοῦλοι τῶν γυναικῶν πρὸς κοινὴν καταστροφὴν ὄλων. Ὁ Χριστὸς θέλει νὰ εἴμεθα στρατιῶται γενναῖοι καὶ ἀθληταί. Δὲν μᾶς ἐξέπλισε μὲ τὰ πνευματικὰ ὄπλα διὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἀναλάβωμεν τὴν φροντίδα νέων γυναικῶν μᾶς πεντήρας, διὰ νὰ τραγουτάμεν γὰρ ἀπὸ μαλλιά καὶ

ἀργαλειοῦ καὶ τὰ παρόμοια, διὰ νὰ καθήμεθα ὄπλα εἰς γυναῖκας, ποὺ γνέθουσι καὶ ὑφαίνουσι, διὰ νὰ περνοῦμεν πᾶς ἡμέρας μας ἀποτυπώνοντες εἰς τὴν ψυχὴν μας γυναικεῖους τρόπους καὶ λόγους. Μᾶς ἐξέπλισε, διὰ νὰ κτισθῶμεν τὰς ἀοράτους δυνάμεις, ποὺ μᾶς ἀντιπράκτουσι. E διὰ νὰ πληγῶμεν τὸν στρατηγὸν των διάβολον, διὰ νὰ ἀποδυσώκαμεν τὰς ἀγίας στρατιάς τῶν δαιμόνων, διὰ νὰ κατεδαφίσωμεν τὰ ὀχυρώματα των, διὰ νὰ δέσωμεν καὶ νὰ ἀκαταλυσώκαμεν τὰς ἀρχὰς τοῦ κοσμοκράτορος τοῦ σκότους, διὰ νὰ φυγαδεύσωμεν τὰ πονηρὰ πνεύματα, διὰ νὰ εἴμεθα γεμῆτοι φλόγα, διὰ νὰ εἴμεθα διὰ καθημερινοῦς θανάτους ἔτοιμοι καὶ ἀπορασσομένοι. Δι' αὐτὸ μᾶς ἐνέδωσε τὸν θάρακα τῆς δικαιοσύνης, διὰ τοῦτο μᾶς ἔδωσε μὲ τὴν ζώνην τῆς ἀληθείας, διὰ τοῦτο μᾶς ἐφόρεσε τὴν περικεφαλασίαν τῆς σωτηρίας, 244 A διὰ τοῦτο ἐφόρεσεν εἰς τοὺς πόδας μας τὴν ἔτοιμοσάν τοῦ Ἐβανγγελίου τῆς εἰρήνης καὶ ἔβαλεν εἰς τὸ κέρι μας τὴν μάκαρον τοῦ πνεύματος, διὰ τοῦτο ἀπέθεσε φατῶν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Εἰπέ μου, ἐάν ἀντίκρυξες κάποιον ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ἀφοῦ ἐφόρεσε τὸ κράνος του, τὰς κνημίδας, τὸν θάρακα, ἀφοῦ ἐπῆρε τὸ ἔκρος, τὸ δόρυ, τὴν ὀπίδα, τὰ τόξα, τὰ βέλη, τὴν φαρέτραν, ἐνῷ ἡ σάλπιγξ ἀντικρῖ ζιγηρὰ καὶ καλεῖ τοὺς πάντας ἔξω, ἐνῷ οἱ πολέμοι ἐπιτίθενται ὀρηκτικοὶ καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἐκθεμελιώσωσι τὴν πάλιν ἐκ θάβρων, ἂν ἀντίκρυξες τὸν στρατιώτην αὐτὸν νὰ μὴ σπεύδῃ ἔξω εἰς τὴν γραμμὴν του, ἀλλὰ νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ μὲ ὄλον αὐτὸν τὸν ὀπίσμων νὰ κάθεται ὄπλα εἰς τὴν γυναῖκα του, ἂν εἴδες τὴν ἔξουσίαν, δὲν θὰ τὸν διαπερνοῦσες μὲ τὸ ἔκρος B κωρὶς οὔτε ἓνα λόγον νὰ τοῦ ἀπειθῶν; Καὶ ἂν ἐξεκείλῃσες σὺ ἀπὸ ὀργῆν, ποῖα νομίζεις ὅτι θὰ εἶναι ἡ διάθεσις τοῦ Θεοῦ ἐναντὶ τῶντων, ποὺ εἶναι πολὺ ἀνώτερα; Τόσων ἀνώτερον καὶ ἀποτίπτερον εἶναι αὐτὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅσων καὶ ὁ πόλεμος αὐτὸς εἶναι θαρύτερος καὶ οἱ ἐχθροὶ ὀρηκτικώτεροι καὶ τὰ ἔπαλλα, διὰ τὰ ὅποια διεξάγεται ὁ πόλεμος μεγαλύτερα καὶ ἔχουν τόσων διαφορὴν μεταξὺ τους, ὅσων ἢ ἀλήθεια μὲ τὴν οἰκίαν. Ἀς μὴ ἐκθελῶμεν λοιπὸν τὴν δύναμιν μας, ὡς μὴ περικόπτωμεν τὰ νεῦρα μας μὲ τὰς συναναστροφὰς αὐτὰς, διότι εἰσκαρεῖ εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἀπερίγραπτος καὶ πολλὴ κακία. C Τί σημαίνει, ἐάν δὲν τὸ ἀντιλαμβάνωμεθα καθὼς εἴμεθα μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ πάθος; Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ χειρότερον ὄλων οὔτε κἄν γνωρίζωμεν πῶς κἄνωμεν τὰ νεῦρα μας καὶ πῶς γινώμεθα μαλακώτεροι καὶ ἀπὸ τὸ κηρὶ. Ὅπως κάποιος, ἀφοῦ συλλάβῃ ἓνα λέοντα ὑπερήφανον, μὲ βλέμμα ἀγριωτῶν, τοῦ κουρέβη κα-

τόσην τὴν κατὴν, τοῦ ἀποσιπῆσαι τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ νύκια, τὸν ἐξουτελλεῖ καὶ γελοιοποιεῖ καὶ κἀννευεῖ εὐκολον πεινήδι τῶν παιδιῶν τὸν τραπερὸν καὶ φοβερὸν, ποῦ μὲ τὸν θρυκεθρὸν τοῦ μόνου κἀννευεῖ τὰ πάντα νὰ τρέμουν ὁμοίως καὶ αὐταί, ὅσους συλλάβουν τοὺς κἀννευεῖ εὐκολον λείαν διὰ τὸν διάβολον, πλεον εὐθρασίτους, εὐερεθίστους, ἀνασκόντους, ἀναήτους, ἀδιακρίτους, **D** ταπεινοὺς, ποταποὺς, σκληροὺς, δουλοπρεπεῖς, ἀνελευθέρους, θρασεῖς, φλυάροους, καὶ γενικάς ἄλλας τὰς φαύλας γυναικεῖας συνήθειας τὰς φέρουν καὶ ἐναποθέτουν εἰς τὰς ψυχὰς τούτων.

11. Εἶναι θεβαίως ἄδύνατον, αὐτὸς ποῦ συγκατοικεῖ μὲ γυναῖκας μὲ τὸσον πάθος καὶ ποῦ εὐρίσκειται διαρκῶς εἰς τὰς συναναστροφὰς τῶν, νὰ μὴ εἶναι ἀπεισιῶν, ἀγοραῖος καὶ κυδαίος. "Ἄν λέγη κάτι, ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τοὺς ἀργαλειούς καὶ τὰ μαλλιά καὶ θὰ ἔχη λάθει τὸ λεξιλόγιόν του τὸ κράμα του ἀπὸ γυναικεῖας λόγους. "Ἄν κἀμὴ κάτι, θὰ τὸ ἐκελεύσῃ μὲ πολλὴν δουλοπρέπειαν, ἀφοῦ ἐποθεύσῃ τὸν ἑαυτὸν πολὺ πέρα ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν, ποῦ ἀρμόζει εἰς τοὺς χριστιανούς, καὶ ἔγινε ἀκατάλληλος διὰ τὰ μεγάλα κτορθώματα. **E** Διότι ἂν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ἀκρηστος διὰ τὰ διοικητὰ καὶ πολιτικὰ πράγματα, θὰ εἶναι πολὺ περισσότερον ἀκρηστος διὰ τὰ μεγαλεῖον τῶν πνευματικῶν, τὰ ὅποια ἀπεισιῶν τὸσον γενναίως ἄνδρας, ὥστε ὅσοι προέχεται νὰ ἐπιερῶσθαι εἰς αὐτὰ νὰ μὴ ἠμποροῦν οὔτε νὰ τὰ ἐγγίσουν ἔκτος ἂν ἀπὸ ἀνθρώπου μεταβληθῶν εἰς ἀγγέλους. Καὶ δὲν δέχονται οἱ ἴδιοι μόνον τὴν κακίαν ἀλλὰ γίνονται καὶ δι' ἐκείνας ὑπεύθυνας τῆς διαφθορᾶς τῶν ἡθῶν. "Ὅπως δηλαδὴ αὐτοὶ ἐπειδὴ ἔχουν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ εἶναι ἀρεστοὶ εἰς αὐτὰς, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτὰς συμπεριφορὰν χάριν ἐκείνων, προσφέρουσι εἰς αὐτοὺς τὴν κακίαν καὶ καταστρεπτικὴν αὐτὴν ἀντιπροσφορὰν. **245 A** Διότι θεβαίως καλλωπίζονται περισσότερον ἐξεζητημένα καὶ φροντίζουσι πολὺ δι' ἐπιτηθευμένην ἀφίεσιν καὶ θάδιαμα καὶ φλυαροῦν ὅλην τὴν ἡμέραν διὰ πράγματα, ποῦ δὲν πρέπει. Ἐπειδὴ τοὺς βλέπουσι νὰ διασκεδάζουν μὲ τοὺς ἀμαρτωλοὺς αὐτοὺς τρόπους καὶ λόγους, ἐπακροῦν τὰ πάντα, μὲ τὰ ὅποια θὰ ἠμπορέσουν νὰ τοὺς κρατοῦν ἀκριαλίτους. Ἄλλὰ ἂν θελήσωμεν νὰ ἀναγῆμεν ὄλιγον καὶ νὰ γίνωμεν κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ ἐκεῖνας θὰ κερδίζωμεν καὶ τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ ἄλλους τοὺς ἄλλους. Καὶ ὅπως τώρα ἐγίνωμεν ὑπεύθυνα διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν πολλῶν, ἔτσι τότε θὰ λάβωμεν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων καὶ τὴν ἀπόλαυσιν, ποῦ δοκι-

μάζομεν τώρα μὲ τὴν αἰσχύνην, θὰ δοκιμάσωμεν τότε μὲ πολλὴν τιμὴν. **B** Εἰπέ μου· διατί θέλεις νὰ ἀπολαμβάνῃς τιμὰς ἐκ μέρους γυναικῶν; Εἶναι τὰ μέγιστα ἄνάξιον διὰ πνευματικῶν ἄνδρα νὰ ἐπιθυμῇ τέτοιον τιμὴν. Ἐν τούτοις καὶ τοῦτο θὰ ἐπακολουθήσῃ τότε, ὅποτε δὲν θὰ τὸ ἐπιδιώκωμεν. Ἐκ φροσεως ὁ ἄνθρωπος περιφρονεῖ, ὅσους τὸν ὑπηρετοῦν, θαυμάζει δὲ ὅσους δὲν τὸν κολακεύουν. Τὸ πάθος τοῦτο ἐκδηλώνεται συνήθως περισσότερον εἰς τὴν φρόσιν τῆς γυναίκος. Εἶναι ἀνυπόφορος, ὅταν κολακεύεται, θαυμάζει ὅμως περισσότερον ἀπὸ ἄλλους ὅσους δὲν ἀνέκονται νὰ ὑποχωροῦν καὶ νὰ ὑποκλίνονται εἰς τὰς ἀκαίρους ἐπιθυμίας τῆς. Τὴν μαρτυρίαν αὐτὴν θὰ μοῦ κάμετε τὴν χερίν νὰ μοῦ τὴν δώσετε σεις. Διότι τώρα δοκίμωσι οἱ ἄπ' ἔξω ἀλλὰ καὶ αἱ ἴδιαι αἱ συγκατοικῶσαι γελοῦν μαζί σας μέσα τῶν, ἂν δοκίμωσι καὶ φανερά, καὶ καμάρωσιν διὰ τὴν θαρεῖαν αὐτὴν δουλείαν. **C** Ἐνῷ τότε θὰ θυμώσωμεν ὅλους σας καὶ θὰ ἐκπλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν σας. Ἄν δυσπιστήτε εἰς τοὺς λόγους μου, ἐρηπήσατε αὐτὰς τὰς ἰδέας, ποῖους ἐπαينوῦν περισσότερον καὶ ἀναγνωρίζουν, ὅσους τὰς ὑπηρετοῦν ἢ ὅσους τὰς ἐξουσιάζουν. Ἐκεῖνοις ποῦ εἶναι ὑποκαταστάται τῶν καὶ κἀννευεῖ τὸν πάσων τὰ πάντα διὰ νὰ τὰς εὐχριστήσωμεν ἢ ἐκεῖνοις ποῦ δὲν ἀνέκονται τίποτε ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐντρέπονται μὲ τὰ πονηρὰ θελήματά των. Ἄν θελήσωμεν νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἐκεῖνοις ἀποδοῖσθε ἀγαθῶν. Ἡ μᾶλλον δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀποκρίσεως, διότι τὰ ἴδια τὰ πράγματα τὸ φωνάζουν. Ἄλλ' ὁ συγκατοικῶν πλεονεκτεῖ ἐκ αἰτίας τῆς ἡβονῆς ἐπιπέθη καρτείνει τοὺς ὀφθαλμοὺς του μὲ τὴν θέαν τῶν παρθένων. **D** Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο — ἂν συνέβαινε ἔτσι — θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποφύγουν. Τώρα ὅμως ἔχει ἀποδοκίμη ἐπαρκῶς, διὸ τὸ εὐχριστῶν δὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον, τὸ νὰ μὴ ἀπολαμβάνῃ δηλαδὴ κανεὶς τὴν θέαν αὐτῆν. Σὺ πρόσθετε καὶ τὴν ἱκανοποίησιν, ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν συνέβησιν.

Διότι συνήθως τίποτε δὲν μᾶς εὐχαριστεῖ τὸσον, ὅσον ἡ καθαρὰ συνείδησις καὶ αἱ ἀγαθαὶ ἐπιπέθεις. Ἄλλὰ ἐπιπέθεις τὴν συνοικίαν χάριν ἀναπαύσεως; Ἐκεῖ ἀποδοκίμη ὅμως καὶ τοῦτο διὸ εἶναι εὐκολώτερον, ὅταν συγκατοικῇ ἀδελφός. Διότι τώρα δὲν διαφέρεις καθόλου ἀπὸ δούλον καὶ ἐνῷ ἐπιδιώκει τὴν ἀνάπαυσιν, ἐπιπέθεις δουλείαν βαρυτάτην. **E** Τότε ὅμως θὰ ἔχῃς ἐξέλθει ἀπὸ αὐτῆν τὴν θέαν καὶ θὰ εἶσαι μεταξὺ ἐκείνων, ποῦ διατάσσουν καὶ δοκίμωσι ποῦ διατάσσονται. Ἐκεῖ λοιπὸν ὑπάρχει ἀντὶ εὐχαριστήσεως λύπη, ἀντὶ δόξης ἔντροπή, ἀντὶ ἐλευθερίας δουλεία καὶ πόνος ἀντὶ ἀναπαύσεως. Καὶ κοντὰ εἰς αὐτὰ, προστίθενται καὶ ἡ βλασφημία

τοῦ θεοῦ, καὶ καταστροφὴ μεγάλη καὶ σκάνδαλα, καὶ τιμωρία παντογενῆ καὶ ἀπίστευτα ἀπειρῶν ἀγαθῶν. Ἐνθ' ἐδῶ συναντῶνται ὅλα τὰ ἀντίθετα, δόξα, τιμὴ, εὐχαρίστησις, θόρυθος, σωτηρία ψυχῶν, ἐλευθερία. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν νὰ μὴ ἀλλοξώμεν τὰ πρῶτα μὲ τὰ δευτέρω; Ἐγὼ δὲν γνωρίζω, ἐκτός ἂν ἀπλῶς ἐπιδοκῆμὶ κάποιος νὰ καταστραφῆ. Οὔτε ἀπολογία ἔπεται δι' ἡμᾶς οὔτε συγγνώμη. ²⁴⁶ Α "Ἄν δηλοδὴ Ἐπρεπε, ἀκούη καὶ καρὴς νὰ ὑπόκειη τίποτε ἀπὸ αὐτά, νὰ ὑπομένωμεν τὰ πάντα χάριν τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ὅταν ἔκαμιν τὴν δυνατότητα καὶ τὰ ἐδῶ ἀγαθὰ νὰ ἀπολαμβάνωμεν καὶ τὰ μελλοντικά νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ ὅπως ἤμεῖς, ἐκτός τοῦ ὅτι βλασημεῖται ἡ δόξα τοῦ θεοῦ, ὀδηγοῦμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὴν καταστροφήν, ποῖος θὰ μᾶς ἐξαιρέσῃ καὶ θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν, ποῦ προβλέπεται δι' αὐτά; Δὲν ὑπάρκει κανεὶς.

12. Αὐτὰ λοιπὸν ὅλα ἀπὸ σκεφθόμεν ῥόνοι μας, δε ἐπιδοκῶμεν ἔστω καὶ ὄργη τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. Ἐάν δὲ νομίσωμεν ὅτι ὑπάρχει κάποια δυσκολία νὰ ἀποδοθῆ συνήθεια μακρά, δε ἀναθεώμεν τὸ πᾶν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ λογισμοῦ, μαζὶ καὶ εἰς τὴν χάριν τοῦ θεοῦ. Β "Ἄς περὶ σκαίμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ εἰς τοῦτο, ὅτι ἂν κόμωμεν ἀρκῆν εἰς τὴν προσπάθειάν μας, δὲν θὰ τὴν ἀντιπρόσωμεν πλέον ὡς δυσχερῆ. Ἔτσι δε τολμήσωμεν νὰ κτηρήσωμεν τὴν συνήθειαν. Ἄν συγκρατήσῃς ἐπὶ δέκα ἡμέρας τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ἀπόστασιν, θὰ ὑπομείνης εὐκολώτερον τὰς εἰκοσι καὶ ἑκ νέου τὰς διπλάσιος. Ἐπειτα προοδευτικῶς μῆτε κἄν θὰ αἰσθανθῆς τὴν ἀρχικὴν δυσκολίαν, ἀλλὰ θὰ ἴδῃς νὰ γίνεται εὐκολώτερον τὸ ὑπερβολικὸ ἀκαταμάχητον, θὰ ἐξοικειώσῃς τὸν ἑαυτὸν σου μὲ ἄλλην συνήθειαν καὶ θὰ εὐχρῆς ὅτι εἶναι εὐκολὰς ἡ μετέθεσις αὐτῆ, δε μόνον ἐξ αἰτίας τῆς συνήθειας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. Ἔτσι καὶ δεῖναι θὰ σὲ θαυμάσουν περισσότερο καὶ πρὸ αὐτῶν θὰ σὲ ὑποδεσθῆ ὁ θεός, ὅσοι οἱ ἄνθρωποι θὰ σὲ στεφανώσουν καὶ θὰ ζήσης μίαν ζωὴν γεμάτην ἀπὸ πολλῶν ἐλευθερίαν ἀλλὰ καὶ εὐχαρίστησαν πολλῶν. Γ Διότι τί περισσότερο εὐχάριστον θὰ ὑπῆρχεν ἀπὸ τοῦ ὕ ἀπαλλαγῆ κάποιος ἀπὸ παντὸν συνέδῃσαν, νὰ σταματήσῃ τὸν διαρκῆ πόλεμον τῆς ἐπιθυμίας, νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὸ πλέξιμον τοῦ ἁγίου στεφάνου τῆς σκερσοῦνης καὶ στρέψων πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐλευθέρους ὀφθαλμοὺς νὰ καλῆ μὲ καθαρὰν φωνὴν καὶ καρδίαν τὸν δεσπότην τῶν ὀλων; Κανεὶς δεσπότης, ποῦ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα, τὸ σκότος, τὴν ἄλλην ταλαιπωρίαν τῆς φιλακῆς ἢ μᾶλλον κανεὶς μὲ ὀφθαλμοὺς κατεστραμμένους ποῦ ἐπανευρίσκει τὴν ὄρασιν καὶ ἀν-

τιπρόζει τὸ γλυκὸ τοῦτο φῶς, δὲν ἀγαλλιά καὶ δὲν εὐφραίνε-ται καὶ δὲν κορεθεῖ τόσο, ὅσον ἐκεῖνος ποῦ ἤμπορεσε νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν δουλείαν αὐτήν. Διότι εἶναι γλυκωτέρα ἀπὸ τὸ φῶς ἡ ἀπαλλαγὴ Δ ἀπὸ τὴν τυραννίαν αὐτήν καὶ ἀπὸ ὄλων τὸ σκότος βαρύτερα ἢ ταλαιπωρία τῆς δουλείας ἐκεῖνης καὶ τῶν δεσφῶν. Ἄλλὰ τί χρειάζεται νὰ ἐπιμένω εἰς τὰς ἰδιότη-τας τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου θίου; Ὅταν ὁ εἰς παρουσιάσῃ τὴν ἀνελευθερίαν, τὴν λύπην, τὴν ζημίαν καὶ τὴν πολλὴν δια-φθοράν, ἐνθ' ὁ ἄλλος τὴν ἐλευθερίαν, τὴν εὐχαρίστησαν, τὴν ὠφέλειαν καὶ τὴν πολλὴν σωφροσύνην; Κανεὶς λόγος δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ παραστήσῃ παρὰ μόνον νὰ τὰ διαπισώσῃ κανεὶς διὰ τῆς πείρας. Τότε μόνον θὰ μίθετε καλῶς ἀπὸ ποῖα δεῖνὸ ἀππλλάγητε καὶ ποῖαν ζωὴν ἔχετε ἐπιτύχει, ὅταν θελή-σετε νὰ πεισθῆτε εἰς ἡμᾶς, ἀκούοντες τὴν φωνὴν τῶν πραγ-μάτων. Θὰ πεισθῆτε λοιπὸν, ὅταν ἐξακριβώσετε τοὺς λόγους μου μὲ τὰ πράγματα. Ἐάν ὅμως δυσανασχετήσῃς ἀκούη καὶ δυ-σπιστήτε εἰς τοὺς λόγους μας, Ἐ ἐρωτήσατε μερικοὺς, ποῦ εἶχαν κάποτε ὑποστῆ τὴν δουλείαν αὐτήν καὶ αἰφνιδίως ἀ-ππλλάγησαν καὶ ἔσπευσαν πρὸς τὴν τιμίαν ἐλευθερίαν καὶ τότε θὰ κατανοήσατε τὸ κέρδος ἐκ τῆς συμβουλῆς μου αὐ-τῆς. Διότι καὶ ὁ Σολομὸν, ὅταν κατεῖκετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμί-αν τῶν βιοτικῶν πραγμάτων, ἐνόμωεν ὅτι ἦσαν ἀξίολογα καὶ θαυμαστά καὶ παρουσίαζε μεγάλῃν δραστηριότητα οκε-τικῆς, κτίζων λαμπρὰς οἰκοδομίας, συσσωρεύων ἀπειρον κρυ-σόν καὶ συναθροίζων ἀπὸ παντοῦ ὅλα τὰ γένη τῶν μουσικῶν κορῶν καὶ τῶν τραπεζοποιῶν καὶ τῶν μαγεύρων. Προσέφε-ρον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας του τὴν εὐχαρίστησαν τῶν ἁγίων κήπων, ²⁴⁷ Α τὴν ἡδονὴν τῶν ἁγίων σωματίων καὶ κάθε δρόμον, ἄς ποῦμε, ψαχαγωγίος καὶ τέρψεως ἦνοι-γεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν. Ὅταν ὅμως πρὸς στιγμὴν συνῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάστασιν αὐτήν καὶ εὐρε τὴν δύναμιν καθὼς ἀπὸ σκοτεινὴν ἀθυσσον νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὸ φῶς τῆς φιλοσοφίας, τότε ἄφηκε τὴν ὑψηλὴν ἐκεῖνην φωνὴν καὶ ἄ-βαν τῶν οὐρανῶν «Ματαιότης ματαιότητων εἶπε, τὰ πάντα ματαιότης!».

13. Αὐτὴν καὶ σεις καὶ ἀνευτέρων ἀπὸ αὐτῆν, ἂν θελή-σετε, ἀπόφασιν θὰ λάθετε διὰ τὴν ἄκαιρον αὐτῆν ἡδονὴν, ἔάν ἐπ' ὀλίγον συγκρατήσατε τὸν ἑαυτὸν σας ἀπὸ τὴν πο-νηρὰν συνήθειαν. Β Ὁ Σολομὸν ἔζησεν εἰς προγενεστέ-ρους χρόνους καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶκεν ἀνάγκην ἀπὸ παλ-λὴν αὐστηρότητα φιλοσοφίας δὲν τὸν ἠμποδίζεν ὁ παλαιὸς νόμος νὰ εἶ τρυφηλὸς οὔτε ἄριζεν ὅτι εἶναι περιττὸν ἢ μά-ταιον νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰς ἄλλας ἀπολαύσεις. Ἐν τούτοις

και μολοντί η κατάστασις ητο αυτή, ηλθεν εις θεσιν να συνειδητοποιήση πόσον άναρελή ησαν αυτά και να καταλογίση εις αυτά πολλήν ματαιότητα. Ημείς καλούμεθα εις ήνωτέραν ζωήν, άναβαίνομεν εις ύψηλοτέραν κορυφήν και έπεδόθημεν εις σημαντικώτερους άγώνους. Διότι ποίαν έλλην έντολήν έκοιμεν λάθει παρά να ρυθμίζαμεν την ζωήν μας συγκρίνωμε προς εκείνας τας νοεράς και άσωμάτους δυνάμεις του ούρανού; Πώς λοιπόν δεν είναι έντροπή και δεν άξίζει πολλήν τιμωρίαν να άποδεικνοίμε πολύ κατώτεροι C από εκείνον και να μη δεχώμεν άνωτερότητα άχι μόνον εις τα έπιτροπώμενα, άδικα εκείνος, αλλά να έπιχειρούμεν και τα άπηγορευμένα, που συνεπάγονται τιμωρίαν άνωτέρορον; Αυτά είναι το να τρέφης εις την ψυχήν σου πονηρόν έρωτα, να παρατηρής την γυναίκα με σκοπόν την έπιθυμίαν, να μελετής την ξένην άραιότητα, και να κατασχόνης τον εαυτόν σου, να δολιχτής δε τους πλέον αδυνάτους, και να παρέκχησς πολλές άφορμάς εις τους "Έλληνας, έξίσου και εις τους 'Ιουδαίους, να υποσκελίχησς τους αικείους και τους ξένους, και να προκαλέης πολλήν βλασφημίαν της δόξης του θεού, να αναλαμβάνης δουλοπρεπείς ύπηρεσίας και να ρύπτης τον εαυτόν σου εις την τύρην των βιοτικών πραγμάτων, να κόμνη την δωρεάν της έλευθερίας D πρόπισον εις τον διάβολον και να απολαμβάνης αντί αυτής θαυράτην τυραννίδα, να γίνεσαι καταγέλαστος εις τους φίλους και έπονειδίστος εις τους έχθρούς, να προκαλέης κακήν φήμην εις την έκκλησίαν όλην και να έντροπήσσης το σεβαστόν δέξιμα της παρθενίας, να προσφέρης άφορμάς εις όσους έπιθυμοῦν να άσολογούν και να δημιουργήσς άλλα περισσότερα από αυτά δεινά, (διότι ούτε να συλλάβης ούτε να εκφράσης με τον λόγον είναι δυνατόν όσα δεινά υποφέρουν εξ αιτίας των πραγμάτων αυτών) και τα όποια άνήκουν εις όσα είναι άυτηράς άπηγορευμένα και διά τα όποια η τιμωρία είναι άνωτέρορος. "Γαστε και έν ύπόρκη κάποια μικρά ήβονή, όταν αντιπαραθέσωμεν όλα αυτά προς εκείνην, δηλαδή τον γέλωτα, την έντροπήν, E την ύποψίαν των πολλών, τας κατηγορίας, τα ακώμματα, τους κλευσμούς, τον άκοιπάταστον ακάλληκα της τύψεως, το σκότος το έξώτερον, το άσθηστον πυρ, την θλίψιν, την στενοχωρίαν, τον βρυγμόν των δδόντων, τα δεσμά τα άλυτα και άφου, ως εις πλάστιαγα, το τοποθετήσωμεν και άντιθερίζωμεν, δε απομακρυνώμεν έτσι και άργά από την θαυράτην και άλεβρίαν νόσον, διά να κατευθυνθώμεν προς τα εκεί με λαμπρούς στεράνους και να ήμπορέσωμεν με

παρησίαν να έπιωμεν εις τον Χριστόν ότι προς χάριν σου και χάριν της δόξης σου και την κακήν συνήθειαν περαιοκρονήσωμεν και την ήβονήν ²⁴⁸ A ένισάσωμεν και έστενοχωρήσωμεν την ψυχήν μας και παραπερίζοντες κάθε φίλιαν και κάθε πρόληπην έπιτροπήσωμεν από όλα τα πράγματα Σ' και τον ίδιον Σου πόθον. "Ετσι θα κερδήσωμεν τον εαυτόν μας, θα κερδήσωμεν τας δυστυχείς εκείνας, θα κερδήσωμεν τους ασανδαλωμένους, θα σταθώμε πλαιοίον των μαρτύρων και θα λάβωμεν την πρώτην θέσιν. Διότι από αυτούς που ήγωνίσθησαν τον ύπερτατον εκείνον άγώνα και ύπέπερον καρτερικώς τας δδόντας δεν θεωρώ κατώτερον τον άνθρωπον, ο όποιος, ενώ κατείκετο από παλαιών συνήθειων έπειτα από φόβον θεού διακόπτει τα δεσμά και επανέρκεται ταχέως εις το θέλημα του θεού. B Διότι άσφαλώς είναι από τα δυσκολώτατα να αποβάλης την παλαιάν συμπίθειαν και άγάπην, να κόψης τόσοσς πολυπλόκουσς δεσμούς και άφου άποκτήσης πτερά να ανατρέξης εις τους θάλους του ούρανού και άδικα εις εκείνους ητο ο πόνοσς δεύς έτσι και εις αυτούς η δδόντη είναι διακοσέτερα. Δα τοῦτο και οι στέφανοι είναι ίσοι, άφου και τα άγωνίαματα είναι παράλληλα. Διότι, εάν εκείνος, που άναδεικνύει από τον άνοχίον ήμιον θα γίνη ως στόμα του θεού (Ίερ. 15, 19), στοκόσου πόσον μοθόν θα λάθη εκείνος ο όποιος και τον εαυτόν του ήλευθέρωσε και μισρούς άλλους άπέλλαξεν από την κατηγορίαν. Καί ένισαυόμενος από την έλιθία των επόθλων περιφρόνησσην κακήν συνήθειαν, ώστε συγκρίνωμε προς το θέλημα του θεού, άφου διέλεθς τον παρόντα κόσμον να την άντικρύοης εκεί με καθοράν συνεύθησον και άπολαύσης την άγναιάτην συναναστραφήν της. C Διότι όταν παύσωμεν τα σωματικά πάθη και σθηρόβη ή τυραννική έπιθυμία, δεν θα ύπόρκη έμπόδιον να εύρίσκωνται εκεί μαζί άνδρες και γυναίκες. Δεν θα ύπόρκη καμία κακή ύποψία και θα ήμποροῦν να ζούν την ζωήν των άγγέλων και των νοερών δυνάμεων όλοι όσοι εισέρκονται εις την βασιλείαν των ούρανών με την χάριν και την φιλανθρωπίαν του Κυρίου ήμων 'Ιησοῦ Χριστού, εις τον όποιον μαζί με τον Πατέρα και το "Άγιον Πνεῦμα άνήκει η δόξα, η τιμή και η δύναμις εις τους αιώνας των αίωνων. "Αμήν...

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑΣ ΚΑΝΟΝΙΚΑΣ
ΜΗ ΣΥΝΟΙΚΕΙΝ ΑΝΑΡΑΣΙΝ

D Περὶ τοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ συνοικοῦν με
ἄνδρας αἱ ἀφαιρημένοι παρθένοι.¹

1. Ἀλλοίμονον ψυχῆ! Εἶναι ἐπὶκαιρὸν δι' ἐμὲ νὰ ἀνα-
φανῆσω ἔτσι καὶ μετὰ τὸν προφήτην καὶ μίαν φορὰν καὶ δύο
καὶ πολλὰς. Ἀλλοίμονον ψυχῆ! Πόσον μέγα πρᾶγμα καὶ
πόσον γεμάτον ἀπὸ φιλοσοφίαν! Ἐκεῖ ἐξευτελιότης ἡ παρ-
παρθενία ἔχει ἀφαιρεθῆ τὸ παραπέτασμα, ποῦ τὴν ἐκάρριζεν
ἀπὸ τὴν γάμον, ἀφοῦ κατεσχίσθη ἀπὸ κείρας ἀνασκιόντους.
Ἐκουν πατηθῆ τὰ ἄγκυρα τῶν ἁγίων, ὅτι ἦτο σεβαστὸν καὶ
γεμάτον ἀπὸ φρίκην κατήντησε θέλημα καὶ προστὸν εἰς
δλους καὶ ἡ παρθενία ἡ σεμνοτέρα ἀπὸ τὸν γάμον, E τόσον
πολὸ ἐσῶρθη καὶ κατεβδόσθη χαμηλά, ὥστε νὰ καλοσυκί-
ζονται περισσότερο αἱ ἔγγαμοι. Πάντοτε ἡ παρθενία ἐν
συγκρίσει μετὰ τὸν γάμον ἔχει τὰ πρᾶτεία καὶ τὸ ἀπόλυτον
προβάδισμα. 249 A Τώρα ὁμοῦ δὲν ἠμῶρεσε νὰ κρατήσῃ
οὔτε τὴν δευτέραν θέσιν ἀλλὰ ἔχει ἐξαθηθῆ κάπου πολὸ
πὸ πέρα, εἰς τὴν τελευταίαν τάξιν. Τὸ θλιβερότερον εἶναι
ὅτι δὲν τὴν ἔφεραν εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἐκθροὶ καὶ
ἀντίπαλοι ἀλλὰ αὐτὰ ποῦ κατ' ἐξοκὴν ἐφαίνοντο ὅτι τὴν
ὑπηρετοῦσαν καὶ ποῦ μᾶς ἐδίδον τὸ δικαίωμα περισσότερο
ἀπὸ ἄλλους νὰ ἀμύλων με θάρρος πρὸς τοὺς ἀπίστους αὐ-
ταὶ περισσότερο ἀπὸ ἄλλους ἔρρασαν τὰ στόματά μας καὶ
ἐκατόρουν πολλὴν ἐντροπήν.

Εἶκον καὶ οἱ Ἕλληνας νὰ ἐπιβεθῶν μεταξὺ τῶν, ἂν
δχι πολλοὺς, πάντως μερικοὺς, ποῦ ἐφιλοσόφησαν σκεπτικῶς
μετὰ τὰ χρήματα καὶ μερικοὺς πάλιν ἀνέμωσά τιν ποῦ ἐνί-
κησαν καὶ τὴν ὀργὴν. Πουθενὰ ὁμοῦ μεταξὺ αὐτῶν δὲν θὰ

1. «Κανονικὰ» κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῶν Συναγῶ καὶ Βασιλικῶν εἶναι
οἱ ἀγαμοὶ κληρικοί, μοναχοὶ, μοναχίσσαι καὶ αἱ παρθένοι ἐπαγγελίε-
μεναι κόραι.

εἴρης τὸ ἄθος τῆς παρθενίας ἀλλὰ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ B
παρακίρουν πάντοτε τὰ πρᾶτεία εἰς ἡμᾶς καὶ ἀρλογοῦσαν
ὅτι τὸ κατόρθωμα ἦτο ἀνώτερον ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ ὄχι ἀν-
θρώπινον. Διὰ τοῦτο ἐθαύμαζον ὑπερβολικὰ τὸ γένος τῶν
Χριστιανῶν. Ὅσα ὁμοῦ καὶ τώρα πλέον, ἀλλὰ μᾶς περι-
γελοῦν καὶ μᾶς θεωροῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ διάβολος ἀργί-
σθη τόσον πολὺ ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἀγέλης, ἐπειδὴ ἔβλε-
πεν ἀπὸ αὐτὴν κυρίως τὴν φάλαγγα νὰ λαμπρύνεται τὸ
στρατόπεδον τοῦ Χριστοῦ καὶ προσεπάθησε τόσον νὰ τὴν
ἐξευτελίσῃ, ὥστε νὰ εἶναι καλύτερον νὰ μὴ εἶναι μήτε παρ-
θένοι ὅσα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπροσπαθοῦσαν νὰ ἀσκή-
σουν τὸν θεομόν. Τὸ αἴτιον ὅλων τῶν κακῶν ἦτο ὅτι τὸ πρᾶ-
γμα σταματῆ εἰς τὸ ὄνομα μόνον καὶ περιορίζεται εἰς τὸ
στόμα καὶ αὐτὸ ὁμοῦ εἶναι τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς παρθε-
νίας. C Ἐνὸ τὰ σημαντικώτερα, ποῦ τὴν ἀναδεικνύουν ἔ-
κουν παραμεληθῆ. Δὲν δίδουν σημασίαν οὔτε εἰς τὴν κο-
σμίαν στολήν οὔτε εἰς τὴν ἡσυχίαν, ποῦ ἀρκέζει εἰς παρθέ-
νους οὔτε εἰς τὴν κατάνυξιν οὔτε εἰς τὴν εἴσοδος ἄλλο ἀπὸ τὸ
ὄμοια. Ἀλλὰ λέγουν εὐκόλως τὰ πάντα καὶ γελοῦν ἄκαιρος
καὶ διακόντοι καὶ ἀραϊζονται χειρότερον ἀπὸ τὰς ἐγκυτε-
στημένας εἰς σέκους ἀκολασίας, ἀπὸ παντοῦ ἐμβόλλουσαι
σκέψεις εἰς αὐτοὺς ποῦ τὰς βλέπουσι καὶ σπρώκουν τοὺς
ἑαυτοὺς τιν εἰς τὴν ἀσκησιώδη τῶν πορνευομένων γυ-
ναικῶν, ὡσὸν νὰ ἀμυλῶνται πρὸς αὐτάς καὶ ἀγωνίζονται
νὰ πρᾶτεία εἰς τὴν δόξαν τῆς ἐντροπῆς. Εἶπέ
μου λοιπὸν, πᾶς θὰ ἠμπορέωμεν νὰ ἐξαίρεσωμεν τὴν παρ-
θένον αὐτὴν ἀπὸ τὴν τάξιν καὶ τὴν συνναστροφὴν τῶν
γυναικῶν ἐκείνων, ὅταν καὶ αὐτὴ κάμνη τὸ ἴδιον με αὐτάς,
D καὶ ἐξαπατῆ τὰς καρδίας τῶν νέων, ὅταν εἶναι φρενο-
παρμένη καὶ δοκτοῦ, ὅταν παρασκευάζῃ τὰ ἴδια φάρμακα
καὶ ἀναμειγνύῃ τὰ ἴδια ποτήρια καὶ κατασκευάζει τὸ αὐτὸ
δηλητήριο; Ἀλλὰ δὲν λέγει: «Ἐδεῦρο καὶ ἐγκυλισθῶμεν
ἐρωτῆ» οὔτε «ἐρωγακα τὴν κοίτην μου κράως καὶ τὴν κλί-
νην μου κινωμάμω» (Παροιμ. 7, 17-8). Μακάρι νὰ ἐρράν-
τιζε τὴν κοίτην καὶ τὴν κλίνην καὶ ὄχι τὰ ἐνδύματα καὶ τὸ
σῶμα. Ἐκεῖναι κατακρύπτουν τὸ δόλωμα εἰς τὸ σπῆν, ἐνῶ
ὁ περιφέρεις τὴν παγίδα παντοῦ καὶ με ἀνοιγμένα τὰ πτε-
ρὰ τῆς ἡβονῆς περιφέρεις εἰς τὴν ὄγοράν. Δὲν συνυμί-
λησες ὁμοῦ καὶ δὲν ἐπρόφερες τοὺς παρκοῦς ἐκείνους
λόγους; «Δεῦτε καὶ ἐγκυλισθῶμεν ἐρωτῆ. Δὲν ἐπρόφερες
μετὰ τὴν γλώσσαν, ἀμίλησες ὁμοῦ μετὰ τὴν ἐνδομῶσαν δὲν ὠ-
μίλησες μετὰ τὸ στόμα, ἀμίλησες ὁμοῦ μετὰ τὸ δόλωμα. Δὲν
ἐκάλεσες μετὰ τὴν φωνήν, ἐκάλεσες ὁμοῦ εὐχλαττότερα μετὰ

τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐκάλεσε, δὲν ἐδόθη. Οὐτε εἶσαι εἶσαι ἀπυλλαγμένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ²⁵⁰ Α Διότι καὶ τοῦτο εἶναι ἕνα ἄλλο εἶδος πορνείας. Ἐμεινες καθαρά ἀπὸ τὸν ἐξουτελισμὸν, ἀλλὰ τὸν σαματικὸν μόνον, ὅτι τὸν ψυχικόν. Ἐκεῖ ὀλοκληρωθῆ ἡ ἁμαρτία σου, ἂν ὅχι μὲ τὴν ἐπιστῆν, πάντως μὲ τὴν ὄρασιν.

Εἰπέ μου, διὰ ποῖον λόγον προκαλεῖς τοὺς περαιοτικούς; Διατί ἀνάπτεις τὴν φωτιάν; Πῶς νομίζεις ὅτι εἶσαι καθαρά ἀπὸ ἁμαρτίαν, ἐνὸ τὴν ἔχεις ὀλοκληρώσει; Διότι πράγματι ἔχεις κάμει τέλειον μοικὸν αὐτὸν ποὺ ἔχει αἰχμηλωποθῆ ἀπὸ τὴν ἐμφάνισίν σου. Πῶς λοιπὸν ἠμπορεῖ νὰ μὴ εἶσαι μοικαλῆς, ὅταν αἱ πράξεις σου συνιστοῦν τὴν μοικεῖαν; Διότι ἡ μανία ἐκεῖνου εἶναι ἰδικόν σου ἔργον. Ὅτι ἐκεῖνη, ποὺ δημιουργεῖ τοὺς μοικούς εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνη τὴν τιμιότητα τῆς μοικεῖας, εἶναι εἰς ὄλους φανερόν. Β Σὺ ἔχεις ἀκάνησει τὸ ξίφος, οὐ ἀπλῆκες τὸ κέρι, σὺ ἄβηρες τὸ ἀπλιωμένον κέρι κατὰ τῆς ἄλλας ψυχῆς. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν τιμιότητα διὰ τὸν φόνον αὐτὸν; Διότι εἰπέ μου, ποῖους μισοῦμεν καὶ ἀποστρεφόμεθα; Ποῖους τιμωροῦν οἱ νομοθεταὶ καὶ οἱ δικασταί; Ἐκεῖνους ποὺ πίνουν τὰ δηλητήρια ἢ ἐκεῖνους, ποὺ τὰ ἐτοιμάζουσι εἰς τὸ ποτήρι καὶ προκαλοῦν τὸν θάνατον μὲ τὴν τέκνην των; Δὲν αἰσθανόμεθα εὐσιπλαγχνίαν δι' ὅσους τὰ πίνουσι, ἐπειδὴ ἔχουσι ὀδικηθῆ καὶ δὲν καταδικάζουσι ὀμαρσίως τοὺς ἄλλους; Δὲν εἶναι ἀρετὸν πρὸς ἀπολογία των νὰ λέγουσι ὅτι ἐδὲν ἔβλαψα τὸν ἑαυτὸν μου ἀλλὰ κατέστρεψα ἄλλους. Γ Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο τιμωροῦνται περισσότερο. Καὶ σὺ, ἄθλια καὶ δυστυχῆς, ποὺ ἠτοίμασες τοῦτο τὸ ποτήρι τοῦ ὀλέθρου καὶ προσέφερες τὸ δηλητήριον, ἀπὸ ἐκεῖνος τὸ εἶπε καὶ ἀπαλόθη, νομίζεις ὅτι ἔχει μείνει διὰ σὲ ἡ ἀπολογία, ὅτι δὲν ἔπεις ἢ ἴδια τὸ δηλητήριον ἀλλὰ τὸ προσέφερες εἰς ἄλλον; Καὶ ὅμως ἐσεὶς θὰ ὑποστῆτε τὸσον βαρυτέραν τιμιότητα ἀπὸ ὅσον οἱ φαρμακοπῶλαι ἐκεῖνοι, ὅσον βαυότερος εἶναι ὁ θάνατος, ποὺ προκαλεῖται. Διότι δὲν φονεύετε μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν. Καὶ ἐκεῖνοι ἐνεργοῦν εἶσι οὐκνὰ εἶτε ἀπὸ πῶσος εἶτε ἀπὸ θρασμὸν ψυχῆς εἶτε ἀπὸ ἀνάγκην χρημάτων. Σεις ὅμως δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐπικαλεσθῆτε οὔτε αὐτὴν τὴν δικαιολογίαν. Δὲν ἐνεργεῖτε εἶσι ἐπειδὴ εἶναι ἐκέρσι σας οὔτε ἐπειδὴ οὐς ἔχουσι ὀδικαίσει οὔτε ἐπειδὴ ἔχετε ἀνάγκην ἀπὸ χρήματα. Δ ἄλλὰ ἀπὸ καθαρὸν κενοδοξίαν παίζετε μὲ τὰς ξένας ψυχὰς καὶ κάμιντε εὐχαριστήριον σας τῶν ἄλλων τὸν θάνατον.

2. Δὲν γνωρίζω πῶς ἐφθάσα νὰ ὀμιλήσω δι' αὐτά, μολο-

νὸν ἔδεικνυται ἀπὸ ἄλλοῦ. Πρέπει νὰ ἐπιπέλω εἰς τὴν ἄρκην τῆς παρεκβάσεως. Ἦσαν νὰ μὴ ἐφθάνον αὐτὰ διὰ νὰ κατασκύνουν ὄλον τὸ φύλον των, ἐκέρθησαν καὶ κῆτι ἀκόμη. Ἀλλὰ δε μὴ νομίζη κανεὶς ὅτι αὐτὰ ἔχουσι λεχθῆ δι' ἄλλο. Δὲν εἶμαι τόσοσ παλαίμαρος, ὥστε νὰ τὰ συμφύρωσ καὶ νὰ τὰ συγκέω ὀλα μαζί. Διότι καὶ τὰ προηγοῦμενα ἔχουσι λεχθῆ διὰ τὰς ὑπευθύνους, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅσα θὰ λεχθοῦν ἐν συνεχείᾳ. Ε Ἦσαν νὰ μὴ ἀποτελοῦσαν αὐτὰ ἀρεκτὴν ἤμῶν, λαμβάνουν καὶ κλείουσι μαζί των μερικὸς ἄνδρας ἐντελῶς ἀσκετούς μὲ αὐτάς καὶ τοὺς κρατοῦν εἰς τὸ σπῆτι ὄλον τὸν χρόνον, ὥσαν νὰ θέλουσι νὰ ἀποδειξουν καὶ μὲ αὐτὰ καὶ μὲ τὰ λεγόμενα των, ὅτι χωρὶς νὰ θέλουσι εἰλικύθησαν εἰς τὴν παρθένον καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὑπερτάτην θίαν. Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν παρηγοροῦνται διὰ τὴν θίαν καὶ τὸν ἐξανασκαμὸν. Τί λοιπὸν; Δὲν λέγονται ἀπὸ ὄλους — καὶ συγγενεὶς καὶ φίλους — καὶ χειρότερα ἀπὸ αὐτὰ ὅταν συμβαίνουσι, τέτοια πράγματα; Καὶ ἔπαρε αὐτὰ νὰ ζοῦν ἢ καὶ νὰ ἀναπέουσι ἀκόμη καὶ ὅχι νὰ οἰσθοῦν εἰς ὄσο καὶ νὰ ταφοῦν ζωντανὰ μαζί μὲ ἔδεικνους; Διότι καὶ αὐτὰ καὶ πολὺ περισσότερο ἀπὸ αὐτὰ λέγουσι ὄλοι. ²⁵¹ Α Καὶ τρέκουσι εἶσι κοθήμερινὸς αἱ καῖαι εἰς τὰ σπῆτια των παρθένων, ὅπως εἰς ὄσους ἔχουσι καταληθῆ ἀπὸ ὀδίνους, ὅχι διὰ νὰ παραστοῦν εἰς τὸν τοκετὸν — ἔγινε καὶ τοῦτο εἰς μερικὰς περιπτώσεις — ἀλλὰ διὰ νὰ κάμουν διάγνωσιν, ὅπως μεταξὺ ὑπερτριῶν πρὸς ἀγοράν, ποῖα ἔχει διακορευθῆ καὶ ποῖα παραμένει παρθένος. Καὶ ἄλλη μὲν δέκεται προθύμως τὴν δοκιμὴν, ἄλλη ὅμως ἀνεύεται καὶ ἄλλη δοκιμάζουσα ἐντροπήν διὰ τὸ πρῆγμα ἀπέρκεται ἂν καὶ δὲν ἔχη διασφαρῆ. Καὶ ἄλλη μὲν σπυλλομθάνεται ἄλλη ὅμως ὅχι ἀλλὰ καὶ αὐτὴ πάλιν δὲν ἐντρέπεται ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐκείνην, ἐπειδὴ δὲν ἐπέτυχε νὰ φανῆ ἀξιόπιστος ἀπὸ τὴν συμπερορορῶν τῆς, ἀλλ' ἐκρεῖσθη καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐξετάσεως. Διὰ πῶσα δάκρυα δὲν εἶναι ἀξια αὐτὰ, διὰ πόσους θανάτους; Ποῖος ὅμως εἶναι τόσοσ λθῖνος καὶ τόσοσ ἀσυγκρίνητος, ὥστε νὰ μὴ ἀνάγη μὲ τὴν ὀργὴν τοῦ Φινεῆς; Β Ἐκεῖνος ἂν ἔβλεπε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ διαπρόττειται ἡ ἀσχεροσύνη αὐτῆ, δὲν θὰ ἠσθάνετο λύτην δι' αὐτάς, ἀλλὰ θὰ ἔκαμινε τὸ ἴδιον, ποὺ ἔκαμινε τότε καὶ εἰς τὴν Μοδιανίτην.⁴ Ἦρεῖς δὲν

8. Ὁ Φινεῆς, ἔγνων τὸν Ἄαρὸν ἐπιμάρως παραδειγματικὸς ἐν Ἰερουσλήμ καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ποὺ ἠθέλησαν εἰς παροῦσιν ἀσχεροσύνης νὰ ἀμαρτήσουν ἐνάντιον τοῦ Μωυσεῖος καὶ ὄλον τὸ λαὸν εἰς τὴν περιεχὴν Σατταῖν. Διὰ τὸν ἱερὸν αὐτὸν ἔβλεν ἔλαθεν ἡ γενεὰ τοῦ Ἄαρὸν ἐν παντοειῆν ἱερατεῖον. (Ἄριθμὸς, κεφ. 25).

έκομεν δικαίωμα να σύμφωνα μάκαιραν ούτε να τρυφήσωμεν με την λόγικην θοαν κήνουν τέτοιαι παραβάσει. Διά τούτο δοκιμάζομεν τὰ ἴδια συμμοσθήματα με τὸν ἕγιον ἕκείνον, δὲν πράττομεν ὅμοια τὰ ἴδια, ἀλλὰ ἐκδηλώνομεν κατ' ἄλλον τρόπον τὴν δόδνην μας, με δόδμηοὺς καὶ θηήνοὺς. Ἐλάτε λοιπὸν, συμμερισθίτε τὸν πόνον καὶ τοὺς στεναγμοὺς μου ὅσα εἶθε ἔδοκεται πρὸς τὴν ἐντροπὴν αὐτήν. Διότι αἱ δυστυχισμένα ἐκείναι καὶ ταλοῖσκαροι ἴσαι πᾶσι αὐτοὺν καὶ ἀπὸ ἀναίσθησαν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα δεινὰ. **Σ**εῖς ὅμοια πού ἔχετε ἀσπασθῆ τὴν ζωὴν αὐτῆ καὶ εἶθε ἀξίαι καὶ τοῦ νομφακοῦ θαλάμου καὶ τοῦ νομφίου καὶ αἱ λαμπάδες σας εἶναι φαῖδραὶ καὶ οὐκ σπαλῆει ὁ ἄγνος στέφανος τῆς παρθενίας καλύτερα ἀπὸ κάθε βασιλικῶν στέμμα, κλαύσατε μαζί μας καὶ θρηνήσατε πικρά. Δὲν εἶναι ἀνίσκουρον τούτο τὸ φάρμακον πρὸς διόρθωσιν τῶν ἀθεραπεύτων ἀσθενῶν καὶ πρὸς παρηγορίαν ἐκείνων πού θρηνοῦν δι' αὐτάς. Τούτο ἔκαμε κάποτε καὶ ὁ νομφίος σας. Ὅταν εἶδε τὴν Ἱερουσαλὴμ νὰ ἔχη περιπέσει εἰς τὸν θυβὸν τῆς καταστροφῆς καὶ νὰ μὴ ἤμπορῆ πλέον νὰ ἀναλάβῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ἔκλαυσεν, (Λουκ. 19, 41). Εἰς τὴν Βηθθαϊδᾶ δὲν ἀπῆλθον συμβουλὰς **Δ** οὔτε ἔδειξε σημεῖα, ἀλλὰ ἐξέφρασε ταλαιπωροὺς μόνον, ἀπειθῶντων συνεχῶς πρὸς τὴν πόλιν, ὡς κατακλείδα, τὸ «Οὐαί», ὅπως κήνομεν ἡμεῖς εἰς τοὺς ψυχωραγοῦντας. Ἀλλὰ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος κατὰ μῆμρον τοῦ διδασκάλου του, ὅσοις ἔπεισαν καὶ ἔμειναν εἰς τὸ πᾶσιόν τοὺς χωρὶς νὰ θέλων νὰ σηκωθοῦν δὲν ἔπαισαν εἰς ὄλον τὸν θῖον του νὰ τοὺς θρηνῆ τόσο πικρά, ὥστε καὶ με ἐντονωτέραν ἔμφασιν αὐτὸ ἀκριβῶς νὰ γράφῃ εἰς τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς τοὺς Ρωμαίους: «Αὐτῆ μου ἔστι μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος δόδνη τῆ καρδία μου: ἡνίκλην γὰρ ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν **Ε** μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, ὁτινὲς εἶσιν Ἱουδαῖοι» (Ρωμ. 9, 2-4). Βλέπειν πόσον δόναμιν ἔχουν οἱ λόγοι, πόσον πόνον καρδίας ἐκπράζουσιν; Καὶ ὅσοις ἀπὸ τοὺς πιστοὺς κυλαίνουσι καὶ κλυδωνίζονται πᾶσον πολὺ τοὺς πενθεῖ, ὡς νὰ εὐρίσκεται ὁ ἴσος εἰς τὰ δεινὰ αὐτά. «Τίς γὰρ, λέγει, ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;» (Β' Κορ. 11, 29). Δὲν ἔπτε «λυποῦμαι» ἀλλὰ «πυροῦμαι», ἐπειδὴ ἤθελε νὰ παραστήσῃ με τὴν πόρωσιν τὸ ἀνυπόφορον καὶ ἀθεράπευτον τῆς δόδνης. **252** **Α** Ἄς μιμηθῶμε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὸν ἴδικὸν μας Δεσπότην καὶ ὁμόδουλον. Διότι δὲν θὰ εἶναι μικρὸς ὁ μισθός μας διὰ τοὺς δόδμηοὺς αὐτοὺς καὶ τοὺς θρήνοὺς, ὅπως δὲν εἶναι τυχοῦ-

σα ἡ κατηγορία τοῦ θεοῦ δι' ἐκείνους, πού προσπερνοῦν ἀσπλάγχνος τὰ δεινὰ τῶν ἴδικῶν των. Ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἕνα εἶναι δυνατόν νὰ τὸ διαπιστώσωμεν ἀπὸ τὸν καρτερικώτατον Ἰεζεκιήλ, τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸν μακάριον Μιχαῖον. Ὁ πρῶτος λέγει, ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν προχωρήσει εἰς τὴν ἐσχάτην κακίαν καὶ εἶχαν αὐτομολήσει πρὸς τὴν εἰδωλολατρίαν, ἐτάξεν ὁ Θεὸς νὰ δοθῆ σημεῖον ἐπάνω ἀπὸ ὅσους ἐστέναζον καὶ ἦσαν καπύδουνοι διὰ τὰ συμβαίνοντα. Διότι δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ στενάξομεν ἀλλὰ νὰ ἐμῆθα καπύδουνοι. Μολονότι αὐτοὶ δὲν ἔπραζον τίποτε διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν ὅσων εἶχαν συμβεῖ, ἐπειδὴ μόνον κάποιαν συμμετοχὴν ἔδειξαν. **Β** ἐπιμήθησαν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ με τόσον τμήν, ὥστε νὰ ἀμωθοῦν πολλὰς ἀσφαλείας καὶ δόξης. Ὁ δὲ Μιχαῖος ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐγαλήμησεν, ἐνόησεν τὴν γαστριμοργίαν καὶ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀλοκίην με μύρα, προσέθεσε καὶ αὐτὴν τὴν κατηγορίαν τῆς δουμοσθείας, λέγων ἔπει: «Οὐκ ἔπαισκον οὐδὲν ἐπὶ τῆ συντριβῆ τοῦ Ἰακώβ» (Ἀμῖκ 6, 6). Καὶ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Αἰνάν διὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐκατηγόρησε πάλιν: «Οὐκ ἐξῆλθον κόρειοσθα οἶκον ἐκόμενον οὐδέτις» (Μικ. 1, 11). Ἐάν δὲ, ὅπου ὁ θεὸς ὀργίζεται, κατηγορεῖται ὅποιος δὲν συμπίσκει μαζί με τοὺς τιμωροῦμένους, ποῖας συγγνώμης θὰ θεωρηθῆ ὄχιος ὅποιος δὲν συμπονεῖ τοὺς περιπτώοντας εἰς τὴν ἁμαρτίαν; **Γ** Μὴ ἀπορήσῃς διὰ τὸ ὅτι πρέπει, ἔταν ὁ θεὸς τιμωρῆ, ἡμεῖς νὰ συμπίσκειμεν με τοὺς τιμωροῦμένους. Διότι καὶ ὁ ἴσος ὁ θεὸς, ἔταν τιμωρῆ, δὲν τὸ θέλει. «Οὐδὲ γὰρ θέλησι θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ» (Ἰεζ. 18, 23), λέγει. Ἐάν λοιπὸν αὐτοὺς πού τιμωρεῖται δὲν θέλει νὰ τιμωρῆται, πολὺ περισσότερο πρέπει ἡμεῖς νὰ συνυποφέρομεν με τοὺς τιμωροῦμένους. Ἰοὺς τοὺς αἰσκαμεν με τὸν τρόπον αὐτὸν καὶ τοὺς κερδίσωμεν ἐκ νέου. Διότι μολονότι ἔχουν καθῆ, ἡμεῖς ὅμοια δὲ τοὺς παροσκαμεν τὴν θεραπείαν πού ἀπομένει, ἄς κλαύσωμεν καὶ ἄς θρηνήσωμεν, χωρὶς νὰ βόλωμεν γύρω κοροὺς γυναικῶν ἀλλ' ὁ καθεὶς ἰδιατέρως, μόνος του, χωρὶς τὴν παρουσίαν ἐκείνων. **Δ** Ἄν θέλετε, ἐγὼ θὰ κάμω τὴν ἀρχὴν εἰς τὸ γοερὸν αὐτὸ μοιρολόγι. Δὲν ἐντρέπομαι νὰ κάμω τὸ ἴδιον με τὸν Ἱερεμίαν, τὸν Ἠοσαῖαν, τὸν Παῦλον καὶ πρὸ πάντων με τὸν Κύριον. Ἄς ἀρκάσωμεν λοιπὸν πρῶτα, ὅπως ἤρκασεν ὁ Χριστὸς, Ἀλλόμοιόν σου ψυχῆ! Διὰ ποῖαν τιμὴν ἐκλήθης ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ καὶ ποῖαν θε-

7. Ἐνοεῖ τὸν θρῖνον (μοιρολόγι) πού ἔγινετο εἰς τοὺς νεκροὺς διὰ θρηνητικῶς γυναίκας, αἱ ἔπειτα ἤσαν κατ' ἐπάγγελμα τὸ ἔργον τούτο (μοιρολογίστριας).

αν θα λάβης ἐξ αἰτίας τῆς ἀδιαφορίας σου! Ἀλλοίμονόν σου! Διότι Ἐκεῖνος σὲ ἐκάλεσεν εἰς τοὺς πνευματικοὺς νυμφικοὺς θαλάμους, σὺ ὅμως ἀπεπάσθης ἀπὸ τὴν λαμπρότητα αὐτὴν καὶ ἔπεσες εἰς τὸ πῦρ τοῦ διαβόλου, εἰς τὰ ἀνέκκλητα θοσανιστήρια, ὅπου ὁ θρήνος καὶ ὁ τραγικὸς τῶν δδόντων. Ἐκεῖ σπουδὴν δὲν θὰ ὑπάρξῃ ὁ παρηγορητὴς οὔτε αὐτὸς πού θὰ σοῦ ἀπλώσῃ χεῖρ βοήθειας, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι σκότος, στέφους, θρόνος, βεναὶ κυρῆς παρηγορίας, κυρῆς τέλος. Εἴ Ὅλα αὐτὰ σοῦ τὰ ἐπροκάλεσεν ἡ φιλία τοῦ κόσμου καὶ ἡ προτίμησις τῆς γῆς ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ἄρνησις νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου, πού συνεχῶς προτρέπει νὰ μὴ ἔχωμεν κοινὰν σκέψιν μετὰ τὰ παρόντα πράγματα. Ποῖος λοιπὸν, δυστυχισμένη καὶ ταλαίπωρε, θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σὲ λυτρώσῃ; Ἀσάμην καὶ τὸν Ἰσὶον τὸν Νῶε νὰ συναντήσῃς, πού εἰς τὸν καθολικὸν κατακλινοῦν τῆς αἰκουμένης. 253 Α διέσωσεν ἀλόκληρον τὸ σπατικὸν τοῦ καὶ πού ἐβάστασε τὴν ἀργὴν ἢ τὸν Ἰάβ ἢ τὸν Δανιὴλ καὶ μαζί με αὐτοὺς τὸν Μωϋσῆ, τὸν Σαμουὴλ ἢ τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ, κανεὶς δὲν θὰ σοῦ ἀπλώσῃ χεῖρ βοήθειας, εἴτε εἶσαι συγγένισσα εἴτε κόρη εἴτε ἀδελφή. Καὶ εἴτε παρακαλέσῃς, ὅπως ἐκεῖνος ὁ πλοῦσιος, ὅλα θὰ τὰ πράξῃς ἀδίκως καὶ μεταίως. Πῶς ἐξέπεσες ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἐνῷ δὲν εἶσαι Ἐσωκρότος, οὔτε ἀνατέλλεις τὸ πρῶν,⁸ ἀλλ' ἠμπορεῖς νὰ λάμψῃς περισσότερο ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἡλικίας ἀκτίνας; Πῶς κάθουσι μόνη καὶ ἄρημος; Τοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς θρήνους, πού ἐλέχθησαν διὰ τὴν πόλιν ἐκείνην, δὲν θὰ κάμῃ σφάλμα κανεὶς νὰ τοὺς μεταφέρει εἰς τὴν ἀκαμάτων αὐτὴν ψυχὴν, πού εἶναι Β περισσότερο αἰχμάλωτος ἀπὸ δσον ἐκείνην.

3. Φθάνουν ὅμως Ἰσους οἱ θρήνοι, φθάνουν διὰ νὰ ἀποδοθοῖν με λέξεις γραμμῆνας εἰς θελίον; Χωρὶς αὐτὰς δὲν θὰ ἦτο ἀρετὸς ὁλος ὁ χρόνος, ὥστε νὰ θρηνησάμεν, ὅπως ἀξίζει, τὴν ψυχὴν, πού ἔπεσεν εἰς αὐτὰ τὰ πάθη. Διότι, τί νὰ πρωτοκλάσῃ κανεὶς; Διὰ τὸ ὅτι θλασσημεῖται ἐξ αἰτίας σου μεταξὺ τῶν ἔθνων τὸ τίμιον καὶ ἄγιον καὶ μέγα ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ θεημιώνεται ἡ δόξα του, ἢ διὰ τὸ ὅτι ἐκεῖ κατηγορηθῆναι πρᾶγμα τῶσον μέγα καὶ τῶσον σεβαστόν; Διὰ τὸ ὅτι πολλὰ ψυχαὶ καταστρέφονται ἐξ αἰτίας, τοῦτων πῶν σκανδάλων, ἢ διὰ τὸ ὅτι καὶ τὸ ὕψος τῆς κορείας σου ἐκεῖ σπλωθῆ ἀπὸ τὴν κηλίδα τῆς φήμης σου; Ἡ, τέλος, διὰ τὸ

8. Υπακίβεται τὴν πῆσιν τοῦ διαβόλου (Ἐσωκρότος) ἀλλὰ καὶ τὸ ἔστρον, πού γρωτίζουεν ὡς ἀγγερόν (Ἐσωκρότος).

ὅτι ἀνάπτει τὸ ἄσθεστον πῦρ καὶ ἐπὶ τὸν αὐτὸν σας καὶ δι' ἐκεῖνους, πού συγκαιοκοῦν μαζί σας; C Καὶ πῶς εἶναι τοῦτο ἀναπόφευκτον νὰ συμβῇ, ἐπειδὴ, δταν ἠμποροῦμεν νὰ παρουσιάσωμεν τὸ σῶμα μας ἄθικτον καὶ καθαρὸν; Καὶ μάλιστα ἡ παρουσία σου αὐτὴ δὲν θὰ γίνῃ φανερὰ πῶρα, ἀλλὰ τότε, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Διότι ἡ τέχνη τῆς μάλας καὶ ἡ σοφία τῶσον μόνον ἐκεῖ τὴν δόξαν νὰ διαπισώσῃ, ἂν δὲν σκευρῆθῃ ἡ γυνὴ μετὰ ἄνδρα. Ἄν ὅμως ἀπέφυγε καὶ τὴν ἀνελεύθερον ἀφῆν καὶ τὴν μοικεῖαν τῶν φιλημάτων καὶ τῶν ἐναγκαλισμῶν, θὰ τὸ φανερώσῃ τότε ἡ ἡμέρα ἐκείνη, δταν ὁ ἱστανὸς λόγος τοῦ Θεοῦ, πού φανεραίνει τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ παρευρίσκειται εἰς ὅσα διαπράττονται μυστικά, θὰ τὰ φέρῃ ὅλα γυνὰ καὶ ἀνοικτὰ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὄλων. D Τότε θὰ πληροφορηθῶμεν ἂν τὸ σῶμα σου εἶναι καθαρὸν ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἄθικτον καθ' ὅλοκληρίαν. Πλὴν ὅμως δὲν θέλομεν καθόλου νὰ λεπτολογούμεν δι' αὐτὰ οὔτε νὰ φιλονικούμεν, ἀλλὰ ἄς γίνῃ δεκτὸν ὅτι τὸ σῶμα ἐκεῖ διαφέρει ὅλα αὐτὰ τὰ δάκτυα καὶ ἐκεῖ διαφυλάσσῃ ἀπὸ κάθε βλάβην καὶ ἡ παρθένος ἄς μὲν παρθένος. Τί σκέψιν ἐκεῖ τοῦτο πρὸς ὅσα ἐλέχθησαν ἀπὸ ἡμᾶς; Διότι τοῦτο εἶναι τὸ φοβερώτατον καὶ πολυδάκρυτον, ὅτι ὑπέφερε τῶσον κόπον πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, διατηροῦσα ἄθικτον τὸ σῶμα καὶ ἐπίγειο καμῆνος ὁ κόπος καὶ ἐσκήρασε τὸν μόχθον μετὰ τὴν θλασσημεῖαν κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Εἴ Ἐσεβάσθη τὴν σάρκα, ὅσα ἡμῶς καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐκαμε τὸ πᾶν, διὰ νὰ μείνῃ τὸ σῶμα τῆς ἀνέπαφον, δὲν ἐφρόντισεν ὅμως καθόλου νὰ μὴ περιφρονῆται ἐκεῖνος καὶ ἐξευτελλῆται μεταξὺ τῶν πολλῶν. Μακάρι νὰ μὴ ἐπράττε καὶ νὰ μὴ ἐπακαροῦσε ὅλα ἐκεῖνα, μετὰ τὰ ὅποια κατηγορεῖται ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Καὶ πῶς, λέγει, τὸ κάμνος τοῦτο; Μετὰ τὸ νὰ κλείσῃ μαζί σου ἄνδρας εἰς τὸ σπῆν καὶ νὰ τοὺς κρατῆ; πλησίον σου. 254 Α Ἄν ἐπέθυμῃς νὰ ἔχῃς ὡς συγκαιοκοῦς ἄνδρας, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃς τὴν παρθενίαν, ἀλλὰ νὰ συνάμῃς γάμον. Εἶναι πολὺ καλύτερος ὁ γάμος τοῦ εἶδους ἐκείνου παρὰ ἡ παρθενία αὐτή.

Διότι τὸν γάμον τοῦ εἶδους αὐτοῦ οὔτε ὁ Θεὸς καταδικάζει οὔτε οἱ ἄνθρωποι κατηγοροῦν. Εἶναι σεβαστὸς, κανένα δὲν ἀδικεῖ οὔτε προσβάλλει. Ἡ παρθενία ὅμως αὐτὴ, ἡ συνδεσμένη μετὰ ἄνδρα, ἐκεῖ ἀπὸ ὄλους κατηγορηθῆναι βαρύτερον ἀπὸ ὅσον ἡ πορνεία καὶ ἀφοῦ ἔχασε τὴν τάξιν τῆς, ἐκυλιόθη κάπου κάτω καὶ μάλιστα κοντὰ εἰς τὸ Ἰσὶον τὸ θάραθρον τῆς πορνείας. Διότι οὔτε μαζί μετὰ τὰς παρθένους θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπολογίσῃ κανεὶς ἐκείνην, πού δὲν φροντίζει διὰ τὸν Κύριον ἀλλὰ δημιουργεῖ ἀμετρήτους μοικοὺς, οὔτε μαζί μετὰ τὰς

έγγάμου. **B** Διότι αυτή φροντίζει να είναι άρεστή εις ένα άνδρα, ενώ σὺ εἰς ἀμεμήτους καὶ μάλιστα διὰ γνωστούς σου ἐκ τοῦ θεατροῦ τοῦ γάμου ἀλλὰ κατὰ κάποιον ἄλλον τρόπον, ποὺ ἐκεῖ διαβλήθη καὶ καταδικασθῆ ἀπὸ ἄλλου. Διὰ τοῦτο φοβούμαι μήπως, ἀφοῦ ἐκδικασθῆς καὶ ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς περιοχάς, παρουσιασθῆς νὰ κατατάσσῃαι εἰς τὴν ἰδίαν τῶν αἰσραῖν γυναικῶν. Διότι ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν προσωνημίαν αὐτῆν, ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ τὸ θέσῃ εἰς κρίσιν καὶ εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ φέρωμεν ἀντίρρησην. Διότι ἔταν ἐμφανισθῶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ γῆν κάποιος λόγος δι' αὐτὰς εἰς τὸ σπῆτι, ἐκεῖνοι ποὺ ἀμιλοῦν διὰ τὴν ἔαυτον αὐτὴν σκυγίαν, ἔταν θέλουσιν νὰ ἀναφερθῶν εἰς αὐτὴν, τὴν ἀναφέρουσιν ὡς τοῦ τάδε, διὰ τὴν μητέρα, διότι δὲν ἐγέννησεν αὐτὴν, οὔτε τὴν ἀδελφὴν, διότι δὲν ἐζήλθον ἀπὸ τὴν αὐτὴν κοιλίαν, οὔτε τὴν σκύγον, διότι ἡ συνοχήσας δὲν ἔγενε με νόμιμον γάμον. **C** οὔτε τὴν μνημονεύουσιν με κάποιον ἄλλο ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ ἐπιτηρετὰ καὶ νόμιμα, ἀλλὰ με τὸ αἰσχρὸν καὶ καταγέλαστον. Οὔτε καὶ ἐγὼ δὲν θὰ ἐδεχομην νὰ τὸ προσφέρω τόσον πολὺ ἀπεικθάνωμαι καὶ ἀποστρέφωμαι τὴν ὄνομασίαν αὐτὴν καὶ ἐπὶ πλεόν με ἐνοχλεῖ καὶ ἡ ὄνομασία τῆς συνοχήσας. Θὰ εἰπῆς ὅτι δὲν ἐγέννησεν οὔτε ἐδοκίμασεν ἀδύνατος, Ὑπάρχει ἡπόλογία αἰσχροτέρα ἀπὸ αὐτὴν; Τί εἶναι θλιβερότερον, ἔταν ἡ παρθένος θέλει νὰ φαίνεται παρθένος ἀπὸ αὐτὰ, εἰς τὰ ὅποια ἠμποροῦν νὰ καταφύγουν καὶ πολλαὶ γυναῖκες ποὺ πορνεύονται; Ἄλλ' ἐκεῖναι, λέγουσιν, ἀποδεικνύονται ὅτι ἀσελοῦσιν ἀπὸ ἄλλα σημεῖα. Ἀπὸ ποῖα ἄλλα σημεῖα; Εἰπέ μου. Ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν, ἀπὸ τὸ θέλημα, ἀπὸ τὸ βάδισμα, **D** ἀπὸ τοὺς ἐραστὰς, ποὺ αὐταὶ συλλαμβάνουσιν. Ὁραῖα ἐπισαυγράφους τῶν χαρακτῆρα τῆς πόρνης. Πρόσεξε μόνον μὴ ἀλλοθῆς ἐντὶ ἐκείνης τὸν ἑαυτὸν σου με τὰ σημεῖα καὶ τὰ τεκμήρια αὐτὰ. Διότι καὶ σὺ θεθαίως προμηθεύεις εἰς τὸν ἑαυτὸν σου πολλοὺς τέτοιους ἐραστὰς καὶ με τὰ ἴδια δίκτυα. Ἄν δὲν στέκεσαι εἰς τὴν θύραν τοῦ οἴκηματος καλοῦσαι τοὺς περασιτικούς, τοὺς ἐκεῖς ὅμοις ἀποκλεισμένους μέσα εἰς τὸ σπῆτι σου διὰ παντὸς με ἀποκλεισθὸν βαρύτερον. Καὶ τοῦτο δὲν τὸ κάμνεις διὰ κανένα ἄλλον λόγον, παρὰ μόνον διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃς ἄτομον ἡδονῆν, τὴν ἰδικὴν του καὶ τὴν ἰδικὴν σου — δὲν ἐννοῶ αὐτὴν, ποὺ ἀποκτῆται με τὴν σαρκικὴν ἐπαφὴν. **E** Ποῖον ὄμοις τὸ ἀφελος, ἔταν καὶ ἡ συνειρέσις διὰ

B. Ἐξὸς ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιλήσωμεν δι' ἄλλην μέθοδον διαρρήσεως καὶ ἠλικαντισμοῦ, τὴν μέθοδον «κατὰ φέρον» τῆς ἀμύλησιν εἰς τὸ ἀμύλημα τοῦ ἄλλου.

τῶν ὀφθαλμῶν κάμνει τὸ ἴδιον ἀκαθῶς; Διότι ἂν οὔτε τοῦτο δὲν συμβαίνει καὶ δὲν πραγματοποιήσῃτε οὔτε αὐτὴν τὴν μοικεῖαν, διὰ ποῖον λόγον τὸν ἔχεις εἰς τὸ σπῆτι σου; Ποῖαν αἰτίαν δικαιολογημένην καὶ εὐλογον θὰ προβάλλῃς εἰς ἡμᾶς; Ἡ μὲν ἔγγαμος θὰ προβάλλῃ τὴν γάμον, ἡ πορνευομένη τὴν ἀκολασίαν, ἀλλὰ σὺ, ἡ παρθένος, ποῖαν δικαιολογίαν θὰ προβάλλῃς κοσμίαν καὶ ὀρθήν;

4. Τί ἀποκλείομαι με αὐτὸ, λέγει, ἔταν δὲν κοιμῶνται οὔτε συνευρίσκονται με ἡμᾶς οἱ συγκατοικοῦντες, ὅμοις πράττουσιν ἐκεῖναι με ἐκεῖνους; Καὶ τοῦτο θεθαίως τὸ λέγουσιν πολλοὶ. Καὶ τί με τοῦτο; λέγει κακὸν τῆς κεφαλῆς των. **251** **A** Ἐάν εἶναι μόνον κακὸν τῆς κεφαλῆς των, θὰ τὸ ἐξετάσωμεν ἀργότερον. Ἐκεῖ εἶς τῶρα ἀποδεικθῆ σαφῶς, ἔταν ἀμιλοῦσαμεν περὶ τῶν ἀνδρῶν, ὅτι διὰ μόνον οἱ κοκολογούντες, ἀλλὰ καὶ ὅσοι παρέουσι ἀπερισκέπτως αἰτίας δι' αὐτὸ εἶναι ὑπεύθινοι διὰ τὴν τιμωρίαν, ποὺ ὀρίσθη διὰ τὴν κακολογίαν. Ἐν τοῖτοις θὰ δώσωμεν διὰ τοῦτο καὶ δευτέραν ἀπόδειξιν. Ἐάν σὺ ἐρωτήσῃς λοιπὸν τῶρα διὰ τὴν αἰτίαν τῆς συγκατοικήσεως αὐτῆς, ποῖαν ἠμπορεῖς νὰ μοῦ ἀναφέρῃς; Ἐἴμαι ἀδύνατος, λέγει, καὶ γυναῖκα καὶ δὲν εἶμαι ἱκανὴ νὰ ἐπαρκέσω μόνη μου εἰς τὰς ἀνάγκας μου. Ἄλλ' ἔταν κατηγοροῦσασεν¹⁰ τοὺς συνοικοῦντας με σὰς, τοὺς ἠρώταμεν νὰ προβάλλωσιν τὰ ἀντίθετα ὅτι σὰς κροτοῦσιν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των. **B** Πῶς λοιπὸν σεις ποὺ εἰσθε εἰς θέσιν νὰ δώσατε ἀνάπαυσιν εἰς τοὺς ἀνδρας ἀπὸ περισσοῦσαν δυνάμεων, δὲν θὰ ἠμπορέσατε νὰ βοηθηθῆτε αἱ ἴσας; ἂν καὶ εἰσθε γυναῖκες ἀλλὰ θὰ χρειασθῆτε ἄλλους; Διότι ὅμοις ἕνας ἄνθρωπος θὰ συνοικήσῃ εὐκαλύτερον με ἄνδρα, ὁμοίως καὶ μία γυναῖκα με ἄλλην. Ὅταν δὲ εἰσθε καταλλιμότεραι νὰ προσφέρετε ὑπηρεσίαν καὶ εἰς ἀνδρας, θὰ εἰσθε πολλὴν περισσότερον διὰ σὰς τὰς ἴσας. Εἰς ποῖον σημεῖον, εἰπέ μου, θὰ εἶναι χρήσιμος καὶ ἀπορρήσιμος ἡ συνεργασία τοῦ ἀνδρός; Ποῖαν ὑπηρεσίαν θὰ σὰς προσφέρῃ αὐτός, τὴν ὅποσαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν προσφέρῃ γυναῖκα; Θὰ ἠμπορέσῃ καλύτερον ἀπὸ γυναῖκα νὰ ὑφάνῃ εἰς τὸν ἀργαλεῖον μαζί σου καὶ νὰ γένῃ τὸ ὑφάδι καὶ τὸ σημόν; Ἐξὸς ἀκαθῶς συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Διότι αὐτός ἀκόμη καὶ ἂν θέλῃ, οὔτε κἂν θὰ μῆθῃ νὰ μεταχειρισθῆ κατὰ ἀπὸ αὐτὰ, **C** ἐκτός ἂν καὶ τοῦτο τοὺς τὸ ἐδιδόξατε ποὺ εἶναι ἀποκλειστικὸς γυναικῶν ἔργον. Μήπως θὰ πλῶνῃ τὰ ἐνδύματα, θὰ ἀνάψῃ φωτῶν καὶ θὰ ὀρώσῃ νερὸν εἰς τὴν κύτρον; Αὐτὰ ὅχι θεθαίως χειρότερα, ἀλλὰ πολὺ καλύτερα ἀπὸ

10. Ἄναφέρεται εἰς τὴν προηγουμένην ἑμιλίαν.

τὴν ἄνδρα ἡμπορεῖ νὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἡ γυναῖκα. Ποῦ λοιπὸν θὰ σοῦ εἶναι κρήμιος ὁ ἄνδρας; εἰπέ μου. Ἀσφαλῶς ὅταν κραιοθῆῃ νὰ πωλήσῃς ἢ νὰ ἀγοράσῃς κάτι. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ δὲν ὑστερεῖ ἡ γυναῖκα ἐναντι τοῦ ἀνδρός. Θὰ τὸ μαρτυρήσῃ ἡ ἀγορὰ καὶ ἔλαι ὅσοι θέλουσι νὰ προμηθεύσῃσι ὑφάρμακα, ποῦ τὰ ἀγοράζουσιν συνηθέστερα ἀπὸ γυναῖκας. Καὶ ἂν εἶναι ἐντροπῆ, ὅπως καὶ εἶναι, νὰ στέκεται ἡ παρθένος εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ τέτοιου εἴδους συναλλαγῆς, πόσον πολὺ αἰσικρότερον εἶναι τὸ νὰ συγκρατοῖ μὲ ἄνδρας; **Δ** Ἐν τοῖσι καὶ τὸ μικρότερον τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ἀπορώγη. Θὰ ἀναθέσῃ ἄλλο τὸ ἔργον ἢ εἰς τὴν κόρην, ποῦ τὴν ὑπηρετεῖ, ἢ εἰς γραῖδια καταλληλότερα δι' αὐτὰ. Εἶναι λοιπὸν φανερόν δι' αὐτὰ εἶναι προφάσεις καὶ δικαιολογίαι καὶ προσχήματα ἀδυναμίας. Ποῖας ἀδυναμίας, προσχήματα; λέγει. Ἐὰν ἐπιθυμοῦσα ἄνδρα καὶ γάμον καὶ τέτοιον τρόπον ζωῆς, ποῖς μὲ ἠμπούει; Δὲν εἶσον δικαίωμα νὰ πράξῃς τοῦτο ἐλευθερὰ καὶ οὕτε εἰς τὸν Θεὸν νὰ προσκρούσῃς οὕτε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου νὰ κατηγοροῦμαι καὶ νὰ διαβάλλωμαι; Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον λέγω καὶ οἱ λόγοι αὐτοὶ δὲν εἶναι ἰδικοί σου περισσότερο ἀπὸ ὅσων εἶναι ἰδικοί μου. Ἡ πρόβη νὰ δείξῃς εἰς ποῖας περιπτώσεις σοῦ εἶναι ἀπαραίτητῃ ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρός ἢ, **Ε** ἂν δὲν ἡμπορεῖς, νὰ ἐκπύθῃς κακῶς τὸν συνοικόν σου. Ἄλλος πρόπος διὰ νὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὴν κατηγορίαν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει διότι αὐτὰ, ποῦ εἶπες δὲν εἶναι περισσότερο ἰδικὰ σου ἀπὸ ὅσων εἶναι ἐκεῖνων, ποῦ ὑπαφέρουσι ἀπὸ τὸν ἐξευτελισμὸν σου. Ἀκόμη καὶ ἂν εἰς μιλίας περιπτώσεις ἦτο κρήμιος ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἀνδρός, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν δεχθῆς, ἀφοῦ ἀκολουθεῖται ἀπὸ τῶσας κατηγορίας. Ὅταν ἰθρύεται ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, καμμία δικαιοσύνη ἂς μὴ εἶναι τῶσων ἀναγκαῖα, ὥστε νὰ μῆς πείσῃ νὰ παραβλέψωμεν τῶσων μεγάλων κακῶν. Διότι, πράγματι καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἀποθάνωμεν ἀπερὸς φορές τὴν ἡμέραν, ²⁵⁶ **Α** διὰ νὰ μὴ γίνῃ τοῦτο, ἔπρεπε μὲ πολλὴν εὐχαριστίαν νὰ τὸ δεχθῶμεν καὶ νὰ μὴ παραβλέψωμεν ἕνα τῶσων μεγάλων κακῶν χάριν ἀναπαύσεως καὶ καμμικῆς ἀνάγκης. Ἀκουσε λοιπὸν πῶς ὁ Παῦλος φοβεῖται καὶ τρέμει δι' αὐτὸ καὶ μάστιγα εἰς τῶσων μεγάλων θαθμῶν: «καλὸν γάρ μοι, λέγει, ἀποθανεῖν ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ» (**Α'** Κορ. 9, 15). Ἐκεῖνος διὰ νὰ μὴ γίνῃ κενὸν τὸ καύχημά του, ἐπροτίμησε τὸν θάνατον, ἐνῷ ἡμεῖς διὰ νὰ ἀποσοδῶμεν τὸ σκάνδαλον οὕτε τὴν μικρὸν ἕνεσίν μας δὲν θυσιάζωμεν καὶ πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ σωθῶμεν πατέ; Μολονάτι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον οὕτε ἔχει τὴν παραμικρὴν ὁμοιότητα, τὸ νὰ κάσῃ ἀφορμὴν

ἐγκημίου καὶ νὰ ἐπιλασθῆς εἰς κατηγορίαν. Ἐκεῖνος, καὶ ἂν συνέβαιεν αὐτὸ δὲν θὰ προσέκρουεν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ ἴδιος ἐπέβαλεν εἰς τὸν εαυτὸν του νὰ ᾤ ἀπὸ τὸ Ἐδαγγέλιον. **Β** Ἐν τοῖσις ἐπροτίμησε νὰ ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἄθλημά του. Ἐνῷ ἡμεῖς μολονάτι συγκρούμεν εἰς κάθε περίστασιν τὰ ἐπιβεβλημένα εἰς ἡμᾶς καὶ μολονάτι γνωρίζομεν δι' αὐτὰ ὑποσώμεν δι' αὐτὰ μεγίστην τιμωρίαν, δὲν δεχόμεθα νὰ παραμελήσωμεν μίαν συνήθειαν ἕκαστον καὶ ἀναμνησθῆ; Ποῖαν συγγνώμην νὰ περιμένωμεν; Ἐπρεπε λοιπὸν, ὅπως εἶπον πρὸ δλίγου, καὶ ἂν ἀκόμη οἱ πολλοὶ ἀνάγκαι ἐπιζητούσαν ὀπισθοκῆσθε ἄνδρα, ἐπρόκειν ἄλλο ὅμως ἀπὸ τὸ πρῶτον τὴν περιφρόνησιν, ἔπρεπε νὰ προτιμηθῆ ὁ θάνατος μᾶλλον, παρὰ νὰ μὴ λαρθῆ ὑπ' ἑσῶν τὸ γεγονός τοῦτο. Ὅταν ὅμως ἐπὶ πλέον μὲ τὴν βοήθειαν γυναικὸς γίνετα ἁπλοῦστερον καὶ εὐκολότερον νὰ καταπολεῖσθε τὰ πάντα, ποῖας συγγνώμης θὰ τόκετε, διὰν ἐπαδεικνύετε τὴν τρυφήν καὶ συμπεριφροσύνην περιφρονητῆς; ἐναντι τῆς σωτηρίας σας; **Γ** Εἰπέ μου λοιπὸν διὰν ἐκεῖνος σοῦ προσφέρῃ ἅλα αὐτὰ, δὲν θὰ τοῦ προσφέρῃς καὶ οὐ κόποιαν ὑπηρεσίαν; Εἶναι φανερόν εἰς ἄλλους. Πόσον ὀφελιμώτερον θὰ ἦτο μῆτε τέτοια πράγματα νὰ ἀνταποδίδῃς μῆτε νὰ ἀντιδέξωσαι ἀλλὰ τὰς ὕρας τῶν κόπων, ποῦ ἐλαδεύεις εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ἐκεῖνου, νὰ τὰς ἐλαδεύῃς εἰς τὴν ἰδικὴν σου καὶ νὰ μὴ ταλαιπωρηθῇ ἀκόμη περισσότερο οὕτε νὰ σπιλῶνῃς τὴν ὑπόληψίν σου; Ἀλλὰ δέχομαι δι' αὐτὸν ὅ ἴδιος νὰ ὑπηρετῆ εἰς ἅλα τὸν εαυτὸν του καὶ νὰ σπρῶνῃ καὶ νὰ μεγαλειεύῃ καὶ νὰ ἀνάπτῃ τὴν φανὴν καὶ νὰ κέρησῃ ἅλα τὰ ἄλλα. **Δ** Αὐτὰ ὅμως μῆτε ὁ ὑπηρέτης δὲν θὰ ἐδέκετο νὰ ἐκτελῇ, ἂν δὲν ἔχη κήποιον κέρδος ἀπὸ τὸν κήριόν του. Ναί, ἀλλ' αὐτὸς τὸ δέκεται, λέγει, ἀπὸ φόβον Θεοῦ καὶ ἀπὸ προσδοκίαν τῆς ἀμοιβῆς ἀπὸ τὴν διακονίαν αὐτὴν καὶ θὰ κρεασθῆ καὶ εὐγνωμοσύνην διὰ τὰς διατάγας, ποῦ τοῦ δίδονται, μολονάτι δὲν κερδίζει τίποτε ἀπὸ ἡμᾶς. Πῶς λοιπὸν θὰ κλείσωμεν τὰ στόματα τῶν ἀνακαίντων; Ἐὰν τοῦ ἀναγνωρίζῃς τὴν μεγάλην εὐλάβειαν καὶ πόσον πολὺ τρέμει καὶ φοβεῖται τὰς ἐπιτολάς τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἄλλῃ τὸν εαυτὸν του μηδαιμώτερον ἀπὸ κάθε δούλον, καὶ νὰ ὑπομένῃ τὰ πάντα, χωρὶς νὰ ὑπερβῇ τίποτε ἀπὸ αὐτὸν ἀπὸ ἅλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ φρονιζῇ διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ. **Ε** Τώρα ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ αὐτὴ ψυχὴ ἐκ παραλλήλου καὶ κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον νὰ ἐκδηλώνῃ τὴν ὑπακοὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδιαφορίαν ὅσων

ἀφορᾷ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλοτε μὲν νὰ φέρῃ ἐξ αἰτίας των, ἄλλοτε δὲ νὰ μὴ ὑπολογίῃ καθόλου ἂν ὑφάρξεται ὁ ἴδιος ἐκεῖνος, ποῦ ἔθεσε τοὺς νόμους αὐτοῦς. Καθαρὸς ἀπὸ ἡδονῆν καὶ ἀμέτοχος εἰς τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων νὰ ὑποβάλλεται κανεὶς εἰς κόπους καὶ ταλαιπωρίας καὶ ταπεινώσεις καὶ μὲ τοὺς ἰδικούς του μόσθους νὰ προετοιμάζῃ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ἄλλων εἶναι ἴδιον ψυχῆς ἐξαιρετικῶς φιλοσόφου καὶ περαιοῦς. Νὰ μὴ ὑβρίξῃ ἄλλος κανεὶς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ μῆτε νὰ πράττῃ αὐτά, ²⁵⁷ Α τὰ ὅποια θὰ μεταπρατοῦν ὑπὸ τῶν πολλῶν εἰς θλασσημίαν ἐναντίον του, τὸ ἐπέπυκον πολλοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς μὴ ἐξαιρετικούς. Πῶς λοιπὸν θὰ οὐ πιστεύομεν ὅτι διὰ τὸν Θεὸν καὶ χάριν τῆς ἐντάσεως τῆς ἀσκήσεώς σου πράττεις ἕνα πρᾶγμα, τὸ ὅποσον ἰσχυρεῖς μεγάλῃν καὶ γενναίαν ψυχῆν, ὅταν δὲν ἡμιορῆς νὰ ὑπερονικῆς ἐκεῖνον, ποῦ ἰσχυρεῖς ψυχῆν μικράν καὶ συνήθη; Ὅστις θέλει νὰ ἀπόσκηρ ἀπὸ πράξεις, ἐξ αἰτίας τῶν ὅποσον περιφρονεῖται ὁ Θεὸς καὶ προδίδεις καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ πάντα διὰ τὰ πράγματα, ποῦ δὲν ἀρέσκουν εἰς αὐτόν. Ποῖος θὰ ἐδέετο νὰ πεισθῇ εἰς αὐτά; Δὲν γνωρίζω ἄλλος πῶς ἀπὸ τὰς παρθένους παρεξέλινα εἰς τοὺς συγκατοικοῦντας μὲ αὐτάς. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐπανέλθω εἰς αὐτάς.

5. Μὲ ποίους λόγους θὰ ἡμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ πείσωμεν ἄλλους διατυπώνουν τὰς κατηγορίας καὶ τὰς σκέψεις αὐτάς; Β Ἄς μὴ πειθοῦν λέγει. Εἶναι ἄλλος αὐτὸς λόγος ψυχῆς εὐσεβοῦς; Τότε μόνον πρέπει νὰ ἀδιαφοροῦμεν δι' ἄλλους κατηγοροῦν, ὅταν εἰς αὐτοὺς δὲν παρέκωμεν ἡμεῖς ἀφορμὰς διὰ κατηγορίαν. Ἡ μὲλλον ὅστις τότε, ὅταν δηλαδὴ ἡμποροῦμεν νὰ κλείσωμεν τὰ στόματά των. Ὅταν ἄλλος ἄλλο προέροῦνται ἀπὸ ἡμῶς, ἄλλῃ ἢ φωτῶν στρέφεται κατὰ τῆς ἰδικῆς μας καρπῆς. «Ὅστις γὰρ ἀμαρτάνοντες, λέγει, εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τίποτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενούσαν, εἰς Χριστὸν ἀμαρτάνετε» (Α' Κορ. 8, 12). Διότι ἐγνώριζεν, ἐγνώριζε σαφῶς ὅτι δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἀπολογία μας ἡ ἀδυναμία ἄλλοι προσβάλλονται ἀλλ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ποῦ κυρίως μὴς καταδικάζει. Διότι ἄλλοι καθωρότεροι εἶμεθα ἀπὸ τὴν αἰτίαν ποῦ προκαλεῖ, C τῶσον περισσότερο θὰ κρίνωμεν δίκαιον νὰ σεβόμεθα τὴν ἀσθενείαν των. Καὶ δὲν λέγω ἀκόμη ὅτι ἔχουν δίκαιον νὰ περῶνται ἄς δεχθοῦμεν ὅτι πᾶσιν τοῦτο ἄνευ λόγου. Ὅστις ἔστι ἄλλος δὲν πρέπει νὰ τοὺς περιφρονῶμεν. Ὁ Παῦλος ὅταν ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ρωμαίους, μᾶς τὰ ἐδίδαξεν αὐτά, λέγων τὰ ἐξῆς: «Μὴ ἐνεκεν θρώματι καταλύει τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 14, 20). Ἦτο θεσπῶς ὁ περαιοῦς ἄνευ λόγου, ἀλλ'

ἄλλος δὲν ἐπαμῆ τὸν περαιοῦμεν, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποῦ προκαλεῖ τὸν περαιοῦμεν. Αὐτὸ τὸ ὅποσον ἔχει ἦδη εἶπει, τοῦτο καὶ θὰ ἐπανέλθω. Ὅταν δηλαδὴ προκίψῃ ἕνα μεγάλο σέβας, μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ τρῶμα, τότε πρέπει νὰ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τοὺς σεαυθαλιζομένους. Ὅταν ἄλλος δὲν προκατεῖ κανὲν κέρδος, παρὰ μόνον καταπονοῦνται οἱ ἀσθενεῖς καὶ ὅταν ἀπέρους φορὸς D πᾶσιν ἐκεῖνοι τοῦτο ἀπὸ ἑλληνικὴν λογικῆς τότε πρέπει νὰ τοὺς λυποῦμεθα. Ἄλλοι καὶ ὁ Θεός, ἐκεῖνος, ποῦ τοὺς ἄσθεν καὶ τοὺς καταβάλλου τοὺς συμπεραλαμῶνας εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς τιμωρίας. Διότι τὸ νὰ κτυπᾷς κάποιον κυρίως νὰ κερδίξῃς τίποτε, ἀποδεικνύει ἐσχάτην κακίαν. Καὶ ἡμεῖς, ἐξ ἄλλου, ὅταν παρατηροῦμεν κάποιον νὰ γίνεταί δόσολος ἐξ αἰτίας μακρὰς ἀσθενείας, ἀπομακρόνομεν ἡμέας ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἐρεθίζου καὶ δὲν λυπολογοῦμεν ἂν ἐκεῖνος πράττουν δίκαιος ἢ ἀδίκος, ἀλλὰ τοὺς ἀποκλείομεν τὸ δίκαιον κάθε ἀπολογίας καὶ δικαιολογίας αὐτὸν ἀπολύτως, ποῦ κἀνομεν χάριν ἀκόμη καὶ εἰ δὲν ἔχει δίκαιον νὰ ἐρεθίζεται. E Ἐάν πᾶσι ἡμεῖς λαμβάνομεν τῶσον μεγάλην φροντίδα διὰ τοὺς ὑπερέτας καὶ τὰ παιδιὰ καὶ συχνὰ μαστιγώνομεν τὸν υἱόν, ποῦ περιπίπτει εἰς τέτοια πλημμελήματα, πολὺ περισσότερο θὰ τὸ κάμη τοῦτο ὁ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐπιεικὴς Θεός. Λέγεις ὅτι εἶναι ἀσθενὴς αὐτὸς ποῦ περῶνται; Εἶναι ἄλλος σεβασμοῦ λοιπὸν, ὅτι κτυπῆται. Ἐκεῖ πλῆγας; Ἄς μὴν τὰς ἀναξέσωμεν, ἀλλ' ἄς τὰς θεραπεύσωμεν. Ἐκεῖ ὑποφῆς κακῆς καὶ ἀδικαιολογήτους; Ἄς τοῦ ἀραιρέσωμεν λοιπὸν τὴν ὑποφῆν, ἄς μὴν ἐνοχίσωμεν αὐτήν. Ὅταν φέρῃς τὰς ἀντιρροῖσεις αὐτάς, ἀμαρτάνεις εἰς τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν. ²⁵⁸ Α Ἡ δὲν ἀκούεις εἰς μὲν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην νὰ λέγῃ συνεχῶς ὁ Μωϋσῆς ὅτι «Θεὸς ἐστὶ ζῆλοῦς» (Ἐξοδ. 20, 5) καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεός «Ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλήμ» (Ζαχ. 1, 14), εἰς δὲ τὴν Καινὴν νὰ κραιγῆν ὁ Παῦλος «Ζῆλὸν γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζῆλον»; (Β' Κορ. 11, 2). Τοῦτο, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο, ἦτο ἀκριβὲς νὰ φέρῃ εἰς ἐπιστροφὴν τὴν ψυχῆν, ποῦ δὲν εἶναι ἐντελὴς ἀρρωστη καὶ ἐρεθιστὸν ἀπὸ τοὺς πόνους. Ἄν καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα τῶσον φοδερὸν, καταντὰ νὰ εἶναι ἀντὶ φοδερῶ εὐχάριστον μᾶλλον. Διότι δὲν δημιουργεῖται ζηλοτυπία, ἂν δὲν ὑπάρχῃ εἰς τὴν θέσιν τῆς θερμῆς καὶ φλογερᾶς ἀγάπης. Ὅστις τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ομοφροῦς καὶ φλογερᾶς ἀγάπης καὶ φιλίας τοῦ Θεοῦ. Διότι θεσπῶς ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ἡ ζηλοτυπία δὲν εἶναι πάθος, B ἀλλ' ἐπειδὴ θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀνεκφορῶστον φιλοστοργίαν του, χρησιμοποῖει συχνὰ

τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἄλλ' ἡμεῖς, ποὺ εἰμεθα ἐντελῶς ἀσυγκίνητοι, κατερχόμεθα εἰς ἀνθρώπινες ἀδυναμίας καὶ ταπεινώμεν ἐκεῖνον ποὺ τόσον σφοδρὰ μᾶς ἀγαπᾷ, περιποιημέθα ὅμως μὲ κάθε τρόπον ἐκείνους ποὺ ἀδυνατοῦν νὰ μᾶς ὑπελάβουν. Εἰς τί, δυστυχισμένη, θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σὲ ὑπελήσῃ ἢ ψυχρὰ αὐτὴ συνοήσεις τόσον πολλῶν, ἀπὸ ἄσους θησαυροῦς σὲ ἀπομακρύνει; Πρόσεξε. Σὲ καταβιβάζει ἀπὸ τὸν οὐρανόν, σὲ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν πνευματικὸν νυμφώνα, σὲ χωρίζει ἀπὸ τὸν οὐράνιον νυμφίον, σοῦ προκαλεῖ τὴν ὀθόνατον κόλασιν, τὰ βασανιστήρια ποὺ δὲν ἔχουν τέλος. Εἰς ἀντάλλαγμα τούτων, ἂν ὁ σύνοικος σοῦ παρεῖχε ἡμέτερητα μεταλλεῖα χρυσοῦ, C ἂν ἦτο ὑποκειρίδιός σου περισσότερον ἀπὸ δούλους ποὺ ἠγόρασες, ἂν σοῦ προσέφερε τιμὴν καὶ ἀνάπαυσιν περισσότερον ἀπὸ ὅσων εἰς βασίλισσαν, δὲν ἔπρεπε τάχα ὡς καταστροφὰ καὶ ἐσθρὸν καὶ ὡς κάποιον ποὺ σοῦ ἀφαιρεῖ περισσότερα ἀπὸ ὅσα σοῦ προσφέρει, νὰ τὸν μισῆς καὶ νὰ τὸν ἀποστρέφου; Γίνεται εἰς σὲ λόγος διὰ τὰ ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ, διὰ τὴν ἐκεῖ βασίλειαν, διὰ τὴν ὀθόνατον ζωὴν, διὰ τὴν ἀνεύπτωτον δόξαν. Σὺ ὅμως ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου τὰ γήρινα πράγματα καὶ περιποιηθεὶς ὡς κέρυον σου αὐτὸν ποὺ νομίζεις ὅτι θὰ σοῦ φανῆ χρήσιμος εἰς αὐτὰ καὶ δὲν ἐξαρνήσῃσαι, δὲν εἰσχεῖσαι νὰ ἀνοῖξῃ ἡ γῆ καὶ νὰ σὲ καταπιῇ καὶ ἔτσι νὰ καθῆς ὑπ' ὀδῶν; Ἄλλὰ μοῦ προβάλλεις τὴν ἀδυναμίαν τῆς γυναικείας φύσεως, τὴν ρόθμωσιν τῶν ἀνθρώπων ἀναγκῶν καὶ τὴν ἀνάγκησιν εἰς τὸ σπῆτι καὶ δημιουργεῖς πλαστός καὶ ἀνυπάρκτους δικαιολογίας. D Ἄλλὰ καὶ ἔτσι δὲν θὰ παραπλανήσῃς ἄσους ἔχουν νοῦν. Δὲν εἶναι βεβαίως, δὲν εἶναι ἀνάγκησιν αὐτῆ ποὺ ἀναγκάζει νὰ διαπράττωνται τέτοιοι εἶδους ἀσετηαί. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ γυναῖκα, ἂν θελήσῃ, θὰ ἐπαρκέσῃ νὰ ἐκτιμῆσῃ πολλοὺς ἄλλους. Διότι ἀνάσθεν, ἐνῶ εἰς τὸν ἄνδρα ἔλασεν ἡ φρονιτὴ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, εἰς τὴν γυναῖκα ἔπεσεν ὁ κληῖρος νὰ μὲνη εἰς τὸ σπῆτι καὶ νὰ φρονιτῆ δι' ἄλλην τὴν δικαιοῦνερνήτην του. Δὲν σῦρτε λοιπὸν τοὺς ἄνδρας μέσα, ἐπειδὴ οὐκ κρετάζεται ἀνάπτωσις. Ἄλλὰ διατὶ, λέγει: Χάριν πορνείας καὶ ἀσελγείας; Ἐγὼ βεβαίως δὲν θὰ ἐξέφραξα τέτοιαν σκέψιν μὴ γένοισσι! Ἐπὶ πλεόν δὲν παύω νὰ ἐπιμῶ καὶ ἄσους τὴν ἐκφράζουσι. Μακάρι νὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς πείσω. Ποία εἶναι λοιπὸν ἡ δικαιολογία, ποὺ κάμνει τὸ πρᾶγμα τόσον ἐπιθυμητόν; λέγει. E Ὁ ἔρωσις τῆς κενοδοξίας. Καὶ ὅπως τοὺς ἄνδρας ἠδονῆ ψυχρὰ καὶ κακῆ τοὺς παρακαλεῖ, ἔτσι καὶ δι' αὐτὰς τὴν συγκατάθεσιν τὴν προκαλεῖ ἡ ἐπιθυμία τῆς φιλοτιμίας.

Καὶ ἔλον βεβαίως τὸ ἀνθρώπινον γένος καρκοκροῦνται ἀπὸ κενοδοξίαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ γυναικεῖον φύλον. Διότι ὅταν δὲν ἔχουν ἀνάγκη οὔτε ἀνάπαυσιν, ὅπως ἔχει ἀποδειχθῆ, οὔτε συγκατατρέφονται μὲ ἐκείνους, εἶναι ὀλοφάνερων ὅτι αὐτὴ ἡ ὑποψία ἀπομένει μόνον.

B Ἀφοῦ λοιπὸν εὐρήκαμεν αὐτὴν ὡς ρίζαν τοῦ κακοῦ, ἂς ἀφήσωμεν τὰς κατηγορίας καὶ ἂς τὰς συμβουλεύσωμεν 299 A προσπαθοῦντες νὰ τὰς πείσωμεν ὅτι συμβαίνει μὲ αὐτὰς ὅ,τι καὶ μὲ τοὺς ἄνδρας, ποὺ συγκατοκοῦν μὲ παρθένους νομίζουσι ὅτι ἀπολαμβάνουσι ἠδονῆν, ἐνῶ ἐμπλέκονται εἰς μεγαλύτερα βασίνα. Διότι, βεβαίως, ἡ μόνη καθαρὰ καὶ παραμόνιμος ἠδονῆ θὰ ἠμπορούσε νὰ φανῆ ἐκείνη, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν κωροσμόν. Καὶ φαίνεται ὅτι γεννᾶται ἀπὸ τὴν κατὰστασιν αὐτῆν, ὅπως αὐτὰ νομίζουσι, κάποια δόξα καὶ λαμπρότης. Ἐὰν ὅμως προσέξῃ κάποιος ἀκριθῶς, συναντᾷ ἀφθονίαν καυχασμῶν καὶ ἐντροπῆς καὶ κατηγοριῶν καὶ ἐσάκτης ἀνυποληψίας. Ἐλέσθησαν δι' αὐτὰ ἀπὸ ἡμῶν ὀλίγα εἰς τὴν ἀρχὴν, θὰ λεχθῶν καὶ πάρα. Ἄς ὑποθέσωμεν, ἂν θέλῃς, ὅτι ὁ σύνοικός σου δὲν εἶναι κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀσημέντους καὶ τοὺς περιφρονημένους ἀλλὰ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔχουν μεγάλην δύναμιν μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκόμη ὅτι θαυμάζεται διὰ τὴν ἐπίσημον καταγωγὴν, τὴν δύναμιν τοῦ λόγου καὶ τὴν εὐλάβειάν του ἀπὸ ἄλλους καὶ ὅτι εἶναι εἰς ὅλα ἐξαιρετός. B Καὶ κατ' αὐτὸν ἄκομην τὸν τρόπον δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τῆς παρόσκη τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν τιμὴν. Ἐκεῖνος ποὺ πρόκειται νὰ κερδίῃ ὑπόληψιν ἀπὸ τὴν φιλίαν πρὸς κάποιον, πρέπει νὰ προσπαθῆ νὰ διαφυλάττῃ κατὰ πρῶτον τὴν ὑπόληψιν ἐκείνου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δοξάζεται. Διότι, ἂν βεβαίως βλάβῃ ἐκείνην, θὰ καταστρέψῃ πολλὴν περισσότερον τὴν ἰδίαν του. Ὅπως δηλοῦσθι ὅταν μολυνθῆ μία τιγγὴ, ἡ μόλυνσις μετασβᾷζεται καὶ εἰς τὰ νερά, ποὺ κύνονται ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὅταν σαπίξῃ ἡ ροζα, πολλὴν περισσότερον θὰ πάθῃ τὸ ἴδιον ὁ καρπός, ἔτσι καὶ πάρα. Ὅταν αὐτὸς ποὺ πρόκειται νὰ ἀναβῆ τὴν παρθένον, καταστῆ καταγέλαστος μὲ τὴν συνοήκωσιν αὐτῆν, ἡ ἴδια πλῆν ἀπὸ ἐκείνου καὶ μαζὶ μὲ ἐκείνον θὰ συμπερισθῆ τὸν ἡμωιγμόν. C Καὶ ἂν κατὰ τούτην ἡ γυναῖκα ἔχη ἠδὴ κάποιαν ἀγαθὴν φήμην καὶ αὐτὴν ἐκείνος θὰ φυγοδεύσῃ, μόλις εἰσέλθῃ εἰς τὸ σπῆτι τόσον πολλὴ ὄψεσθι ἀπὸ τὸ νὰ τῆς προσθέσῃ ἄλλην. Ἄν πάλιν ἔχει ἐκείνος κάποιαν ὑπόληψιν, θὰ πάθῃ καὶ αὐτὸς τὸ ἴδιον. Δὲν προσδέεται λοιπὸν εἰς οὐκ ἀγαθὴν ὑπόληψιν ἢ συγκατάθεσιν αὐτῆ ἀλλὰ ἀφαιρεῖ καὶ ἐκείνην, ποὺ ὑπάρχει καὶ προσάπτει τὴν κακὴν φή-

μην, πού δὲν ὑπῆρχεν ἕως τότε. Εἶναι ἐπίκαιρον νὰ ἀναφέρομεν αὐτὸ πού εἶπεν ὁ προφήτης διὰ τοὺς Ἰουδαίους «Εἰ ἀλλάξεται Αἴθρῃ τὸ δέγμα αὐτοῦ καὶ πόρδαίς τὰ ποικίλματα αὐτῆς» (Ἰερ. 13, 23), τότε μόνον καὶ οἱ συνακοῦντες μὲ αὐτὰς θὰ ἀπαθάλουν τὸ σίγημα τοῦτο. **D** Ἔτσι κάποιο καινότερον ἀφήνει ἐπάνω εἰς τὰς ὑπολείψεις των, ὅπως ὁ καινότερος ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα τὴν πύρινον σφραγίδα του, καὶ οὕτως ἔ,π καλὸν ἔχουν. Ἴσως ἕως θεωροῦν δόξαν τὸ ὅτι κυριαρχοῦν ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὁ μεγάλος περιγέλωκ καὶ μὲ τοῦτο ὑπερηφανεύονται μόνον ὅσοι ζοῦν ζῶην ἑταίρας. Ἡ καύχησις διὰ τὰ δίκτυα αὐτὰ δὲν συνιστᾷ ἑλευθέρως καὶ φρονήτως γυναῖκας. Καὶ τοῦτο πάλιν εἶναι ἄλλη ἀφορμὴ ἀτιμίας καὶ ὅσον κυριαρχοῦν ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοὺς ἐπιβάλλουν χειρότερα πράγματα, τόσον περισσότερον ἐξευτελλοῦν τὸν ἑαυτὸν των μαζί μὲ ἑκείνους. Ἀξιοπρεπὴ καὶ ἐπιφανὴς δὲν εἶναι ἡ γυναῖκα, πού ὑποδουλῶνει τοὺς ἀνδρας ἀλλὰ ἐκεῖνη, πού τοὺς σέβεται. Ἄν ὁσαυτεπίσης μὲ τοὺς ἰδικούς μας λόγους, Ἐ ἴμμορε νὰ τὴν ἀποστομῶσῃ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μὲ τὰ ἔξῃ: «Πρὸς τὸν ἀνδρα σου ἡ ἀποστομῆ σου καὶ αὐτὰς σου κυριεύσει κεφαλὴ γὰρ γυναῖκας ὁ ἀνὴρ» (Γεν. 3, 18· Α' Κορ. 11, 3). Καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημεῖα ἴμμορε νὰ τὸ εὖρη κανεῖς θεοσημένον τοῦτο καὶ ἡ τῆς αὐτῆς προέρχεται ἀπὸ ἄνω. Ὅποτε εἶναι μεγάλη ἐντροπὴ, ὅταν τὰ ἄνω γίνουσι κάπτα, ἡ κεφαλὴ κάτω καὶ τὸ σῶμα ἄνω. Καὶ ἐάν τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν διὰ τὸν γάμον, εἶναι περισσότερον αἰσχρὸν διὰ τὴν συνοίστην αὐτῆν, ὅπου δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ φθορῶν, ὅτι ἀποτελεῖ παράβασιν τοῦ θεοῦ νόμου τὸ συμβαῖνον, ἀλλὰ ὅτι προσάπτει καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τὴν γυναῖκα χειρότεραν φήμην. **200 A** Διότι ἐάν εἶναι αἰσχρὰ ἡ συνοίστησις, εἶναι χειρότερον νὰ σὲ ὑποδουλώνη ἡ σύνωκός σου. Ἡ κυριαρχία δὲν προξενεῖ ἔπιμνον εἰς ἄλλας τὰς περιπτώσεις, εἶναι δυνατόν νὰ σὲ ὑπολήπτωται καὶ χωρὶς νὰ κυριαρχῆς καὶ πάλιν νὰ κυριαρχῆς καὶ νὰ ἀποτελῇ τοῦτο ἀσχημίαν. Ὅποτε, ἂν θέλῃς νὰ σὲ θαυμάζωσι οἱ ἄνδρες, μὴ ἔχῃς καμμίαν σκέσιν μὲ αὐτούς. Μακρὰν ἀπὸ κάθε συναναστροφῆν μὲ αὐτούς, ἀπὸ κάθε κοίτημα καὶ κάθε συνοίστην. Τότε καὶ αἱ γυναῖκες θὰ ἐκταλαγῶσι ἀπὸ τὴν διαγωγὴν σου καὶ οἱ ἄνδρες ἴδωσι θὰ σὲ θαυμάσωσι, ἐπειδὴ εἶσαι παρθένος καὶ μόνεις ἀπεριπίστως εἰς τοὺς πόδας τοῦ νυμφίου. Τότε οἱ μόνον οἱ ἰδικοί μας ἀλλὰ καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι θὰ σὲ παραδεχθῶσι καὶ ἴδωσι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ὅποτε, ἂν ἐπιώκησῃς τὴν δόξαν, **B** θάδιξῃς αὐτὴν τὴν δόξαν.

ὡς τὴν ἀντίθετον. Τότε δὲν θὰ εἰποῦν ὅτι ἀνήκεις εἰς αὐτὸν ἢ εἰς ἑαυτὸν, ἀλλὰ εἰς τὸν Χριστόν. Ἄλλον ἐπιμνον ἴσον μὲ αὐτὸν δὲν θὰ ἀκούσῃς ποτὲ ἀπὸ κανένα. Ἡ θεωρεῖς, εἶπέ μου, μηδομενὰ αὐτὰ νὰ λέγωνται καὶ νὰ διαδίδωνται καθημερινῶς εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὰς οἰκίας, ἀκαμνη καὶ εἰς ἄλλας πόλεις; Λόγου χάριν ἡ τῆς ἐνῶ εἶναι κόρη καὶ πολλὰ νέα καὶ πολλὰ ὄψαλα καὶ θὰ ἠμποροῦσεν, ἐάν ἤθελε, νὰ προσελκῆ πολλοὺς προστάτας, δὲν ἤθελον ἀλλὰ ἐπιστήμης νὰ ὑπομείνῃ καὶ νὰ πάθῃ οὐδὲν ἄλλο παρὰ νὰ προδώσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ καταστρέψῃ τὰ ἄνω τῆς σωφροσύνης. Εἶναι μακαρία καὶ δύο καὶ τρεῖς φορές. **C** Πόσα ἀγαθὰ θὰ ἀπολαύσῃ, ὅποιον στέφανον θὰ δεχθῆ, πόσον μισθὸν θὰ κερδίσῃ, συναγωνιζομένη πρὸς αὐτὰς τὰς ἀσωπτοὺς δυνάμεις. Ἀτὰ καὶ τὰ παρόμοια θὰ εἰποῦν ἴδωσι δι' αὐτὴν καὶ θὰ τὰ προσβάλουν ὡς ποραδεῖγματα εἰς τὰς θυγατέρας των καὶ ἂν θελήσῃ κάποιος νὰ συμβουλεύσῃ μὲν, πού ἔβ σερνῶς ἢ νὰ συνεισῆμιν ὄσων, ἴδωσι πάλιν θὰ προσβάλουν τοὺς ἰδικούς της ἐπαίνους. Καὶ οἱ μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπλῶς γίνεται λόγος περὶ παρθένας καὶ τότε θὰ τὴν ἐπαίνωσιν ἴδωσι, οἱ μόνον ὅσοι ζοῦν μὲ σεμνότητα ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι πού ἐπιθυμοποιήθησιν καὶ ἔκωσι τὸ πᾶν, ὅστε νὰ τὴν κώμουν ὑποκειρίων των, συνέντησαν ὅμως ἐκ μέρους της περφορήτησιν καὶ ἀδιαφορίαν. **D** Καὶ αὐτὴ θὰ ἀπολαύσῃ τόσον μεγάλην καὶ ἀκόμη μεγαλύτεραν ὑπόληψιν ἀπὸ ὅσῃν ἐξέθεσα. Εἰς ἐκεῖνην ὅμως πού ἔχει τοὺς συγκατοικοῦντας μαζί της θὰ συμβῶσι τὰ ἄνω ἀντίθετα. Καὶ πρῶτον, ὅταν ἡ παρθένα κατηγορεῖται ἀπὸ μαρκοὺς μαρκοῦς, θὰ ἐνθουσιάζωσι καὶ τὰς δύο εἰς τὰς συναναστροφὰς αὐτὰς· ἀλλὰ ἡ μία ἀπὸ αὐτὰς θὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα των ὑπερασπιστῶν, ἡ δὲ ἄλλη τῶν κατηγορῶν. Ἐπειτα, ὅταν χρειάζεται νὰ σωφρονισθῇ κάποιος καὶ νὰ διορθωθῇ, ἡ μία χρησιμοποιεῖται ὡς φάρμακον στυπτικόν, πού ἀναστέλλει τὴν σῆψιν καὶ στολίζει τὸ σῶμα τοῦ συμβουλεύοντος, ἐνῶ ἡ ἄλλη μολονσὴ ἀποσῶσα ἔχει θέσιν ὄψαλα εἰς τὴν ἐξευτελισθῆσιν καὶ αμωρεῖται καὶ ἐξευτελιζέται. Κατ' ἀνάγκην δέ, ἐπειδὴ καθημερινῶς ἀμαρτάνει, Ἐ καθημερινῶς καὶ θὰ κατηγορηθῆ καὶ θὰ ἐξευτελιζέται. Καὶ ὅπου γίνεται λόγος δι' αὐτὸ τὸ πρῶτον, ὅπως ἐκεῖνη θὰ ἀκούσῃ ὡς μακαρία, ἔτσι καὶ ἐκεῖνη ὡς ὄψαλα καὶ δυστυχῆς καὶ ἴδωσι τὰ σκεπτικά. Καὶ ὅπως ἐκεῖνη οἱ μόνον ὅσοι τὴν γνωρίζουν ἀλλὰ καὶ ὅσοι δὲν τὴν γνωρίζουν καὶ δὲν ἔχουν καθόλου ἐπεργα-

θῆ τὴν ψάλλον καὶ τὴν ἐπιαινοῦν, ἔτσι καὶ αὐτὴν καὶ δοῦν τὴν γνωρίζουν καὶ δοῦν τὴν γνωρίζουν καὶ δοῦν τὴν ἔχουν πάθει κανένα κακὸν ἀπὸ αὐτὴν τὴν κακίζου καὶ τὴν κατηγοροῦν. Διότι δοῦν ζῶν ὁρθῶς δὲν ἐπιαινοῦνται καὶ δὲν θαυμάζονται ἀπὸ τοῦ γνωρίζου μόνον ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγνώστου καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἐσθροῦς.²⁶¹ Αἱ διεσθαρμένοι πάλιν καὶ οἱ φασίλι κακίζονται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοῦ φίλου. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φροντίδος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐναποθέτῃ μέσα μας τὴν αἰσθητικὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀποξένωσιν ἀπὸ τὴν κακίαν, ὥστε τὴν πρῆξιν νὰ τὴν ἐπιδοκιμάζου ὁλοῖ, ἀκόμη καὶ δοῦν δὲν τὴν ἀκολουθοῦν, τὴν δὲ κακίαν νὰ τὴν καταδικάζου καὶ δοῦν τὴν ἀποστρέφονται καὶ δοῦν τὴν ἐπιδοκιμαῖ. Ἀπὸ αὐτὰ εἶναι φανερὸν ὅτι τὰς δυστυχεῖς ἐκεῖνας, δὲν τὰς ἀποστρέφονται μόνον δοῦν τὰς γνωρίζου ἀλλὰ καὶ δοῦν τὰς ἀγνοοῦν καὶ περισσύτερον ἀπὸ ὅλους οἱ Ἰσῶι οἱ συγκατακοῦντες μὲ αὐτάς. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη λέγουν ὅτι οὗς ἀγνοοῦν καὶ οὗς θαυμάζου, καὶ ἂν οὗς εὐγνωμονοῦν διὰ τὴν καρὰν αὐτῆν, δι' αὐτὰ ἀκριβῶς διὰ τὰ ὅποια οὗς εὐχαριστοῦν, οὗς μισοῦν ἀργότερον κατὰ τὴν συναίσθησιν ποῦ ἔχου, Β ὅταν κάποτε εἰς ἓνα φασεινὸν διλέμμα ἐννοήσου τὴν παγίδα ποῦ τοῦς ἔχει στηθῆ τὸσον μέγα δεινὸν εἶναι ἢ κακία καὶ ἐκεῖνοι ποῦ περισσύτερον ἀπὸ ὅλους περιποιεῖσθαι, αὐτοὶ περισσύτερον ἀπὸ ὅλους οὗς καταδικάζου ἐπειδὴ καὶ περισσύτερον ἀπὸ ὅλους γνωρίζου τὰ ἰδικὰ οὗς, ἀφοῦ εἰσῆχθησαν εἰς τὰ ἰδιαίτερα οὗς καὶ διετυμπάνισαν ὅλο τὰ μυστικά οὗς. Καὶ οὗς οὗς μισοῦν εἶναι φανερὸν ἀπὸ τοῦτο ἀπέριου φορὰς θὰ ἐπισημοῦσαν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν ψάραν αὐτὴν καὶ τὴν βαρεῖαν νόσον, τοῦς ἐμποδίζει ὅμως ἢ συνήθεια καὶ ἢ κάποια ἥδονῆ ποῦ νομίζου ὅτι ὑπάρχει. Διότι καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ νόσημα εὐχονται νὰ ἀπαλλαγῶν καὶ τὸ μισοῦν δοῦν τὸ ἔχου, C εὐχαριστοῦνται ὅμως νὰ εὐρίσκονται μέσα εἰς αὐτὸ, ὅπως καὶ μέσα εἰς τοῦτο. Καὶ ἂν εἶναι κάποιος πολὺ δυστυχῆς καὶ ταλαίπωρος, δὲν εἶναι τὸσον ἀνόητος καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ τὸσον πολὺ νὰ προσβάλλῃ τὴν ὑπόληψιν του, ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ ζῆ μέσα εἰς τὴν ἀναξιοπρέπειαν, νὰ εὐρίσκειται εἰς τὰ στόματα ὄλων διὰ κοκολογίαν καὶ περιγέλιον καὶ ἀνεπιδομίαν, νὰ γίνῃ θέσμα κοινὸν εἰς ὅλους εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ μόλις ἐμπανζέται νὰ διατυλοβεκτηῖται ἀπὸ ὅλους εἰς τοῦς διπλανοῦς των διὰ τὰ φασυλότατα. Ὅστε θεδαίως εἶναι μηδαμινῆ ἢ ἀηδία, ποῦ αἰσθάνονται ἀπὸ τὴν ὑποψίαν αὐτῆν καὶ τοῦς ἐνασκει, θαρόνους διαρκῶς τὴν συνείδησίν των, καὶ κατατράγει τὴν

ψυχὴν των μονιμότερον ἀπὸ κάθε σφάλμα. Ἐάν τώρα προκαλεῖται τὴν ὁδὸν ἐδῶ ὅπου μὲς ἀκολουθεῖ ἢ ἐντραπὴ των ἀνθρώπων, ποῦ δὲν λέγουν τίποτε φανερῶς D ἀλλὰ κατηγοροῦν εἰς τὸ σπῆτι μεταξύ των, ὅταν φάγαμεν πρὸς των Ἰσῶν τὸν Νιμφίον, ποῦ ἔσομεν προσβάλλει, ὅταν κανοποσοῦνται τὰ μυστικά καὶ ἐξοπιλιώνονται αἱ καρδίαι, ὁ λόγος, ἢ σάσις, τὸ βλέμμα, ἢ ἔννοια — ἀρῆναι τὰ χειρότερα ἀπὸ αὐτὰ — ὅταν λοιπὸν ὅλα γενικῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀκουμένην ἀλόκληρον φαίνονται γυρνὰ καὶ ἀκόλυπτα, ποῦν ἐξευτελιωρὸν θὰ ὑποστώμεν, ποῦν βασανιστήρια, ποῦν τιμωρίαν; Ἄν ἢ ψυχὴ μας τότε δὲν παραστῆ τὸσον λαμπρά, ὅπως πρέπει εἰς αὐτὴν, ποῦ συνηθισθῆ μὲ ἐκεῖνον τὸν νομφίον, ἂν δὲν εἶναι καθαρὰ ἀπὸ κάθε κηλίδα καὶ ἀκαθαρσίαν καὶ ρυτίδα, Ε θὰ καθῆ καὶ θὰ πάθῃ τὰ φοβερότερα δεινά. Διότι ἂν ἢ τυχερῶς κατηγορία εἶναι ἱκανὴ νὰ τὴν ἀποδοῦξῃ, ὅταν ἢ ἀκαθαρσία εἶναι πολλὴ καὶ τὸσον μεγάλη ἢ δυσωδία καὶ ἀμείρητοι αἱ πληγαὶ παντασοῦ, ποῦς θὰ τὴν αἰσῆ ἀπὸ τὴν κόλασιν ἐκεῖνην καὶ τὴν τιμωρίαν; Ἐάν ἐδῶ ὁ θῶς τῆς γυναικὸς αὐτῆς ἀναδῶθῃ τὸσον κακὴν καὶ ἀηδῆ ὁμην δι' ὄλους, ὥστε νὰ τὴν ἀποστρέφονται ὄλοι, καὶ φίλοι καὶ ἐσθροί, πῶς θὰ ἤμπορῆσῃ νὰ πατήσῃ τὰ βασικά πρόθυρα, βουτηγμένη εἰς τὸσον βόρβορον; Δὲν βλέπεισ ὅτι οὔτε μέσα εἰς τὴν οὐκίαν ἐνὸς ταπεινοῦ ἰδιώτου δὲν ἤμποροῦν νὰ ἀνεχθοῦν ἓνα κοῖρον, ποῦ ἔχει κυλισθῆ εἰς τὸν βόρβορον.²⁶² Α ἀλλὰ των ἐκδοῦκου ὄλοι καὶ κλειότες τὰς θύρας ἀπομακρύνονται; Ἐάν δὲ ἔγα ὄλον ζῶον, καὶ μάλιστα ποῦ τρέφεται ἐκ φύσεως μέσα εἰς τὸν βόρβορον, δὲν ἀνέχονται οἱ ἄνθρωποι μέσα εἰς τὸ σπῆτι των ἀκάθαρτων, πῶς θὰ ἤμπορῆσῃ κάποιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς γαστῆρὸς ἀπὸ ὄλον εἰς τὰς οὐρανίους σπηνάς, ὅπου ὑπάρχει τὴν λαμπρότην, ὅπου ὅλα εἶναι φασερά, ὅπου λήμει τὸ ἀπρόσποιν φῶς, ὅπου ἀντικρύζει τὰς παρθένους νὰ λάμψου ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν ἀστραπὴν; Αὐτοὶ ποῦ δὲν εἶχαν ἔλαιον ἀπεκλεισθήσαν ἀπὸ τὸν νομφῶνα, πῶς λοιπὸν οὗς προσδοκεῖτε νὰ εἰσέλθετε εἰς τὰ ἄδυτα ἐκεῖνα; Τὸ ἀμάρτημα τοῦτο εἶναι πολὺ θαρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο. Β Δὲν εἶναι ἴσον, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον, τὸ νὰ μὴ μεταδώσῃ ἰλακὴν τροφήν εἰς κάποιον καὶ τὸ νὰ καταστρέψῃ πολλὰς ψυχὰς. Ἐκεῖναι δὲν ἤδικοσαν εἰς τίποτε τοῦς πτωχοῦς τὰ ἔσθον ὅλα αὐτὰ, ὅπειδὴ δὲν μετέδωσαν εἰς αὐτοῦς ἀπὸ τὰ δοκὰ των, οὔτε τοῦς ἀπύλλαν ἀπὸ τὴν πενίαν. Σὺ ὅμως καὶ τοῦς ἡδίκους καὶ τοῦς ἐξεδωξῆς καὶ οὗς μόνον δὲν τοῦς ἐπροξένιμας καμμίαν ὠφέλειαν ἀλλὰ καὶ τοῦς ἐπροκάλυπες τὴν μεγαλυτέραν ὀλό-

θην. Ἐν τῷ τῶρα ἐκείναι πού δὲν ὑπέλησαν ἐπιμαρτύρησαν τόσο πολλή, τὴν σιγαμὴν μάλιστα πού ἦτο ἡ παρθένα των ὄψατος, ἐκείναι πού ἔα μόνον δὲν ὑπέλησαν εἰς τίποτε ἀλλὰ καὶ ἐπροκάλεσαν μεγίστην βλάβην εἰς τὸν αὐτὸν των καὶ εἰς τοὺς συνοικοῦντας καὶ εἰς τοσούτους ἐσκανδαλίσθησαν καὶ πρὸ πάντων ἐξημετέωσαν τὸ ὄνομα τοῦ Νυμφίου, C ποῖαν τιμωρίαν θὰ ὑποποιῦν; Γνωρίζετε ὄραγε μὲ ποῖον πρᾶγμα ἀσκολοίθε; Εἰς ποῖον ἀγῶνα ἔσπευ ἀποδοῦθαι, ποῖος πολεμικός τομεὺς οὐκ ἔλασε, διὰ ποῖαν στρατιωτικὴν μονάδα ἔχετε πληρωθῆ; κοντὰ εἰς τὸν ἴδιον τὸν στρατηγὸν ἢ μάλλον κοντὰ εἰς τὸν βασιλέα ἐστήσασθε τὴν σκηνὴν σας καὶ ἐκατρατεύετε. Ὅπως λοιπὸν εἰς τοὺς πολέμους ἀλόκληρον τὸ στρατόπεδον δὲν συγκεντρώνεται εἰς ἓνα τόπον, ἀλλὰ μερικὰ τμήματα κατέχουν τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως, ἀλλὰ τὸ κέντρον, ἀλλὰ τὸ ὄπισθεν καὶ ἀλλὰ στολίζουν τὴν πρώτην γραμμὴν, ἀλλὰ πάλιν φαίνονται παντοῦ, ὅπου διακρίνεται ὁ Βασιλεὺς καὶ παρακολουθοῦν τὰς κινήσεις του, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ εἰς τὸν κορὸν τῶν παρθένων D ὅταν εἶναι ἀληθινὰ παρθενικός κορὸς, δὲν τοῦ ἔλασεν ἄλλη τάξις παρὰ μόνον ἢ τάξις αὐτῆ. Δὲν εἶναι ἔτσι; Ὅσοι φοροῦν τὰ χρυσὰ ἐνδύματα καὶ καθαλλικεύουν τοὺς χρυσοστολιστοὺς ἵππους καὶ κροσοῦν ἀσπίδος χρυσὸς καὶ λθοκαλλήτους, ὀφείλουν νὰ δηλώνουν τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλέως, ὅπως ἡ παρθένος τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐκείνους τοὺς βλέπομεν πλησίον τοῦ ἰδίου βασιλικοῦ ὀχήματος, ἐνῶ αὐτῆ γίνεται ὄχημα βασιλικόν, ὅπως τὰ Χερουδίμ, ἂν θέλῃ, καὶ παρίσταται εἰς αὐτὸν ὅπως τὰ Σεραφεῖμ.

7. Πρέπει λοιπὸν ὅταν αὐτῆ ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἀγορὰν, νὰ παρουσιάζεται ὡς ἐγκαλλιμάσμα τῆς ἐπιφλοσώφου ζωῆς καὶ νὰ καταλήσῃ ἄλλως, ὡστὸν νὰ ἐκατέθῃ τῶρα ἀγγελος ἐξ οὐρανοῦ, E καὶ ὡσὸν νὰ ἐφάνῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἓνα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ Χερουδίμ καὶ ἔκαμεν ἄλλως τοὺς ἀνθρώπους νὰ στραφοῦν πρὸς αὐτό. Ὁμοίως καὶ ἡ παρθένος πρέπει νὰ ρίψῃ εἰς κενότατον θαυμασμόν καὶ ἐκπλήξεως μὲ τὴν ἀγιότητα τῆς ἄλλως ὄσους τὴν βλέπων. Ὅταν βαδίζῃ, νὰ βαδίζῃ ὡσὸν νὰ εἶναι γύρω τῆς ἐρημίας, ὅταν κάθεται, εἰς τὴν ἐκαλεσίαν, νὰ κάθεται μὲ βαθυτάτην σιγὴν καὶ τὸ βλέμμα τῆς νὰ μὴ βλέπῃ κανένα ἀπὸ τοὺς παρόντας οὔτε γυναῖκα οὔτε ἄνδρα, παρὰ μόνον τὸν Νυμφίον, ὡς νὰ εἶναι παρὼν καὶ ὄρατός. Ἐν ἔπειτα ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ σπῆτι, ἀφοῦ συνωμίλησε διὰ τῆς προσευχῆς μὲ αὐτὸν καὶ ἤκουσε τὴν φωνὴν μόνον ἐκείνου κατὰ τὴν ἀνάγκαν τῶν Γραφῶν καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ σπῆτι, ἂν ἀναλογίζεται τὸν ποθητὸν τῆς μόνον

καὶ ἂν εἶναι ἔξῃ καὶ πόρικός 263 A καὶ παρεπίδηρος καὶ ἀσκολήται ἢ ἔξῃ μὲ ἄλλὰ τὰ ὅσα πράγματα καὶ δὲν ἀποφύγη τὰς ὕψεις τῶν ἀνδρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν κοσμητοτέρων γυναικῶν καὶ ἂν ἱκανοποιᾷ τὸ σῶμα τῆς τόσο μόνον, ὅσον εἶναι ἀπαραίτητον, ἀφιερῶναι δὲ τὰ πάντα εἰς τὴν φροντίδα τῆς ψυχῆς, ἂν πράξῃ ἄλλὰ αὐτὰ, ποῖος δὲν θὰ τὴν θαυμάσῃ; Ποῖος δὲν θὰ ἐκπληγῇ παρακολουθῶν ἀγγελικὴν ζωὴν εἰς γυναικεῖαν φύσιν; Ποῖος θὰ καλύψῃ νὰ τὴν πληρώσῃ; Καὶ ποῖος θὰ ἤθελεν ἐνῶ εἶναι ἀνθρώπος, νὰ ἐγγίσῃ ψυχὴν πυρακταμένην; Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἄλλοι θὰ σταθοῦν εἰς ἀπόστασιν, θέλοντες μὴ θέλοντες, ἄλλοι θὰ ἐκπληγῶν βλέποντες χρυσὸν πυρακταμένον νὰ ἀστράπτῃ. B Ἐκεῖ θεσπίσας ὁ χρυσὸς ἐκ φύσεως πολλὴν λάμπην, ὅταν ὄμως προσιόθῃ καὶ ἄλλην μὲ τὴν θερμότητα, τότε τὸ πρᾶγμα γίνεται πῶ θαυμαστὸν καὶ ἐκπληκτικόν. Ἐν τῷ τῶρα τοῦτο συμβαίνει εἰς ἀνθρώπων, εἰς ψυχῶν χρυσὴν, γίνεται θέαμα ἐπιθυμητὸν ὄχι μόνον δι' ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ δι' ἀγγέλους. Διὰ τοῦτο λοιπὸν στολίζεσθε μὲ ἐνδύματα, ἐνῶ διαθέτετε τὸν φλογώδη αὐτὸν στολισμὸν; Διὸτι ἀσφαλῶς τὰ ἐνδύματα δὲν μὲς ἐδόθησαν, διὰ νὰ καλλυμμάσῃ ἀλλὰ διὰ νὰ κρύπτωμεν τὴν ἐντροπὴν τῆς γυναικῆτος ὄχι νὰ ἐνδύμεθα τέτοια ἐνδύματα, πού θὰ μᾶς ἐξευτελίουν περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἢ γύμνια. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐνέδωκε τὸν Ἄδᾶμ καὶ τὴν γυναῖκα του μὲ δερμάτινα ἐνδύματα, C ἐνῶ ἦτο δυνατόν, ἂν ἤθελε, νὰ τοὺς ἐνδύσῃ μὲ ψάριον στολὴν. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ μὲ τὸ παράδειγμα ἐκείνων μᾶς δεικνύει ὅτι δὲν διεκράμεθα περισσοῦν τρυφῆς ἀλλὰ στεναγμῶν καὶ κοπετῶν. Ἐὰν δὲ ἡ ἴδια ἀνάγκη τῆς περιβολῆς εἶναι ἐντροπὴ καὶ καταδίκη καὶ προῖχθεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, διὰτὶ ἐπαθαρίνας τὴν κατηγορίαν; Δὲν εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν κατὰπτωσιν μας ἢ ἴδια ἢ ἀνάγκη νὰ σκεπασθῶμεν; Διὰτὶ κόμινεις μεγαλυτέραν τὴν ἁμαρτίαν; Διὰτὶ αὐξάνεις τὴν κατηγορίαν πληθύνουσα τὴν ἀνάγκην; Ἐνῶ πρέπει νὰ ὀδυρόμεθα καὶ νὰ θρηνησοῦμεν καὶ νὰ ἀποσθέσωμεν καὶ τὸ ἴδιον μας τὸ σῶμα, κατὰ τὸν Παῦλον, ἡμεῖς καθήμεθα καὶ φιλολογοῦμεν διὰ τὰ σκεπασμάτά του, D ὅπως ἐκεῖνος πού ἔχει πληγὰς εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ὅταν εὐρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὰς καλύψῃ, καταγίνεται μὲ τὸν καλλυμμάτων τῶν καλυμμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἥλιος καὶ ὁ Ἰωάννης εἶχον ἀπέριτον φόρεμα καὶ ἐνεδύνοντο κινῶνας δερματίνους καὶ τρίχινα ἱμάτια, διὸτι ἐβιάζοντο καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ φορέσωσιν τὸ ἐνδύμα τῆς ἀσφαλείας. Σὺ ὄμως ὑπερέβαλλες καὶ τὰς γυναῖκας τοῦ θεάτρου εἰς τὴν ἐπιτή-

δουον τῆς ἐνδοκμασίας καὶ μὲ αὐτὴν στήνεις παγίδας εἰς τοὺς εὐαφροσύμαλους νέους. Δὲν θέλει ὁ Νυμφίος νὰ στολιζοῖται καὶ νὰ καλλωπίζεσθαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀλλὰ ὄφρα νὰ εὐρίσκηται ὅλη ἡ δόξα του εἰς τὴν ψυχὴν σου. Σὺ ὅμως παρορμελεῖς τὴν ψυχὴν Ε καὶ στολιζεῖς ποικιλοτρόπως τὸν πηλὸν καὶ τὴν τέφραν καὶ σῦρεις κοντὰ σου ἀκαλόστους ἐραστὰς καὶ μεταβάλλεις εἰς μοικούς, ὁ λόγος τὸ λέγει, «ὄλους ἴσους σὲ βλέπουν». Ὅτι ἀπὸ αὐτὴν τὴν συμπεριφορὴν μαζεύεις πολὺ πῦρ, νομίζω ὅτι καὶ σὺ ἡ ἴδια δὲν θὰ φέρῃς ἀντίρρησην ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ ἀνυποληψία καὶ ἐντροπή, θὰ προσπαθῆσαι νὰ καταστήσῃ φανερὸν καὶ τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἐραστὰς. Ὅταν ἐκεῖνη ποὺ καλλωπίζει τὴν ψυχὴν τῆς, ἔχη τὸν θεὸν ἐραστὴν τῆς ἐμορφιάς τῆς καὶ σὺ ἀνθρώπους ἢ μᾶλλον οὐτε ἀνθρώπους ἀλλὰ χοίρους καὶ ἀκούλους καὶ κάπυ χειρότερον ἀπὸ αὐτά, ποῖος εἶναι τόσον ἀνόητος, ὥστε νὰ παραδεχθῇ ὅτι σὺ εἶσαι περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνην στολισμένη μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ὁμορφίαν, ποὺ προκαλεῖ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Θεοῦ; Ὡστε ἴσον περισσότερον ἐπιτηδεύεσαι, τόσον περισσότερον σκαμπερὰ γίνεσαι καὶ τὸν μὲν Θεὸν ἀπομακρύνεις, 264 Α ἐνῷ σῦρεις κοντὰ σου τοὺτους καὶ ἔτσι φαίνεσαι ἀκόμη χειρότερα καὶ μὴ δύσμορφος. Πῶς δὲν εἶσαι δύσμορφος, ἀφοῦ δὲν ἠμπορεῖς νὰ σύρῃς κοντὰ σου τὸν θεόν; Καὶ ἂν ἐκεῖνη, ποὺ καλλωπίζεται καὶ εἶναι τόσον δυσάρεστος, σκέψου πῶσον ἐπατείνει τὸ μέρος του ἐκεῖνη ποὺ ἔχει καὶ σύννομον.

8. Ἄν ὅμως νομίζετε, ὅς μὴ ἀναφέρωμεν ἀπλῶς τὴν συνοήθησιν ἀλλὰ καὶ ἄς τὴν ἀναπτύξωμεν συγκρόνητος, ὥστε νὰ φανῇ περισσότερο ἀπαισία. Ἐπειδὴ δὲν φοβοῦνται τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν ἀλλὰ πηγὴ φόβου δι' αὐτὰς εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἄς τὰς ἀποσπερήσωμεν καὶ τὸ καταφύγιον τοῦτο, ἀφοῦ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον ὅσα κρύπτουν καὶ συσπάζουν αἱ τοῖχοι καὶ ἀφοῦ ἀνοίξωμεν Β τὰς θύρας διάπλατα εἰς ἐκεῖνους ποὺ θέλουν νὰ βλέπουν, ἀφοῦ τοὺς σημάσωμεν πρῶτον ἀπὸ τὴν κλίσην. Ἡ καλύτερα — ἂν νομίζετε — ἄς ἐξετάσωμεν πρῶτα τὴν σκίαν καὶ ἄς δεχθώμεν ὅτι κοιμῶνται εἰς διάφορα δωμάτια χωρισμένοι ἀπὸ τοῖχους. Διότι δὲν νομίζω ὅτι κάποιος, καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελε νὰ διαπράξῃ μεγίστας ἀσχημίας, θὰ ἤθελε νὰ ἐκθέσῃ τόσον πολὺ τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε νὰ κοιμῶται εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον. Ἄς εἶναι λοιπὸν χωρισμένοι ἀπὸ τοῖχους. Τί σημασίαν ἔχει αὐτό; Δὲν

11. Ἐπιβολὴ ποὺ μετριάζεται ἄμωρος, διὰ τὴν μὴ ἐξοργιστὴν ἀλλὰ νὰ σωφρονισθῇ.

ἠμπορεῖ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ὑποψίαν. Μόνον ποὺ δὲν πρόκειται τῶρα καθόλου περὶ ὑποψίας, ἀκόμη καὶ ἂν συγκοινοῦν μὲ αὐτὸν ἀμέτρητοι ὑπηρέτριαί τις ἐξετάσωμεν τῶρα τὴν ἄλλην ἀσχημίαν. Σαμβαίνει δηλοσθὴ νὰ σηκώνωνται συγκρόνητος, ἄς κέρην ἀλονυκτιῶν — τίποτε εὐλαβὲς δὲν ἠμποροῦν νὰ προσφέρουν αἱ τοιοῦτου εἴδους ψυχαί — C καὶ νὰ διασκελίζωσιν, καθὼς κοιμῶνται, ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ τοὺς ἀπευθύνουν τὸν λόγον ἐν καιρῷ νυκτός. Τί ἀσπρότερον ἀπὸ τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ; Ἄν μάλιστα συμβῇ νὰ ἀρωματισθῇ ἡ συγκρόνητος, οὐτε αἱ τοῖχοι ἀπελθοῦν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀλλὰ ἄφοδ σημάσῃ πρὸ τῶν ἄλλων εἰσάρεται εἰς τὸν κοπῶνα τῆς παρθένου, προσβάλλων ἄς δικαιολογίαν τὴν ἀσθενεῖαν καὶ ἐπειδὴ πολλὰς φορὰς αἱ ὑπηρέτρια κατέκονται ἀπὸ ὀκνηρίαν, κάθεται ὄσθα τῆς καὶ φροντίζει δι' ἄλλα, ὅσα μόνον αἱ γυναῖκες ἐπιτρέπεται νὰ προσφέρουν. Καὶ θεοβαίως οὐτε ἐκεῖνη ἐντρέπεται ἀλλὰ ἐπὶ πλέον καὶ κοιμῶνται, οὐτε αὐτὸς κοιμῶνται ἀλλὰ καὶ δοκάζει μεγαλυτέραν χαρὰν, ὅσον χειρότερον παρουσιάζει τὴν ὑποδούλωσιν του. D Καὶ ὁ ἀποστολικὸς λόγος: «Ἡ δόξα ἐν τῇ ἀσκήνῃ αὐτῶν» (Φίλιπ. 3, 19), ἀποδεικνύεται τότε ἐμπράκτως. Ὅταν σηκωθοῦν καὶ αἱ ὑπηρέτρια, ἡ ἐντροπή εἶναι μεγαλυτέρα, διότι μὲ ἀκάλυπτον κεφαλὴν, μὲ ἕνα μόνον χιτῶνα καὶ μὲ χεῖρας γυμνάς, ἐπειδὴ ἔχουν βορυσθῆθῃ καὶ σηκώνονται ἐν ἄρα νυκτός, τρέχουν δι' ἑδῶ καὶ δι' ἐκεῖ, ἐνῷ ἐκεῖνος εἶναι παρών ἢ μᾶλλον ἀναγκάζονται νὰ φέρουν εἰς πέρας τὰ πάντα, ἐνῷ ἐκεῖνος γυρίζει ἀνάμεσά των καὶ τρέχει μαζὶ μὲ αὐτάς. Δὲν ὑπάρχει μεγαλυτέρα ἐντροπή. 12 Ἄν τύχη δὲ νὰ ἔλθῃ καὶ μαῖα, οὐτε τότε δὲν ἐντρέπεται, ἀλλὰ καὶ ὅταν εἰσέρωσονται εἰς τὸ σπίτι νέαι ὅσα οἰκεῖται ἐκεῖνος κοιμῶνται. Διότι εἰς ἕνα μόνον ἀποβλέπει, πῶς νὰ ἐπιβῆ εἰς τὴν ἀσθενίαν τὰς ὑπηρέτας του καὶ δὲν λαμβάνει δι' ἑαυτὴν ὅτι ὅσον περισσότερον τὰς ἐπιδοκνεῖ, τόσον περισσότερον ἐξευτελίζει καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐκεῖνην. E Καὶ τὸ τὸν περίερον εἶναι νὰ μὴ κοκκινίζωσιν, ὅταν ἔρκεται ἡ μαῖα; Ἀφοῦ συχνὰ δὲν διατάζουν ἀκόμη καὶ κατὰ τὰ μεσάνυκτα, ἐκτελοῦντες ἔργον κατοπτέρων ὑπηρετριῶν, νὰ τρέξουν ἐκεῖνοι δι' αὐτήν. Καὶ ὅταν φθάσῃ, τῶρα μὲν τὸν ἀποκλείουν ἔξω παρὰ τὴν θύρην του, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι πολὺ ἀναίδης, τῶρα δὲ τοῦ ἐπατρέου νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ καθίσῃ πλησίον. Καὶ θεοβαίως καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέροος τρόπος μεταχειρισθῇ κάποιος, διὰ τὸν ἐξευτελίωσιν,

12. Θυμὸς, εἰρωνεία, σαρκασμὸς, πόνος. Αἱ γραμμὴ ἀπὸ τῶν αἰ μὲν πρὸς τὰς δέ, διὰ τὴν συνθέσιν τὴν διαζώνων αὐτὴν περιγραφήν.

τί παρόμοιον θά ἤμποροῦσε νά τοῦ κάμῃ, μέ ἐκεῖνο, πού ὁ Θεός δημιουργεῖ δια τὸν ἑαυτόν του; Ὅταν πάλιν ἐπιμερόση καὶ εἶναι ἀνάγκη νά σηκωθοῦν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὴν κλίνην, ἀραίζουν ἑμέτους αἱ προφυλάξεις καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ κάμου. **243** Α Δὲν ἤμπορεῖ αὐτὴ νά ἐξέρχεται ἀφόδως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διωμάτων πολλάς φορές, δὲ ὅταν ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ θεμνίστιόν της, εἶναι δυνατὸν νά πλοῖ ἐπάνω εἰς τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ ἀνδρός. Τὸ ἴδιον φοβούμενος καὶ αὐτὸς ἄλλοτε προεδοκοῖε διὰ νά ἐσέλθῃ, ἄλλοτε εἰσέρχεται κυρίως προφύλαξιν καὶ γίνεται πολὺ γελοῖος. Δὲν θέλει νά ἀναφέρει τίποτε ἄλλο. Αὐτὰ μολοντά εἶναι μικρά, συνήθως ἀνάπτουν μεγάλτην φλόγον ἀσελγείας. Καὶ αὐτὰ μέου εἰς τὸ σπῆτι καὶ περισσώτερα ἀπὸ αὐτὰ. Ὅταν δὲ μετοβῇ εἰς τὴν ἀγοράν καὶ πρόκειται νά ἐπιτρέψῃ, ἡ ἀσχημία εἶναι πάλιν μεγαλύτερα. Ἐπειδὴ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπῆτι τοῦ καὶ δὲν εἶναι ὑποκαταμμένος νά ἀναγγεῖλῃ τὴν εἰσοδὸν τοῦ, ὅταν εἶρῃ γυναῖκα νά τὴν συντροφεύσῃ, προσβάλλει τὴν σύντακον. Τὸ ἴδιον πάθημα συμβαίνει καὶ εἰς ἐκείνην συχνά. Β Καὶ θεωρεῖ ἐκείνη μὲν ὅτι εἶναι ἐντροπὴ γυναῖκα νά δέχεται γυναῖκα, ἐκεῖνος δὲ ὅτι εἶναι ἐντροπὴ ὁ ἀνδρὸς νά δέχεται ἀνδρὸς. Δὲν ἐγκαταλείπουν ἡμᾶς ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ἐνῶ παρατεῖται ὁ καθεὶς ἀπὸ τὴν φαλοσενίαν τῶν ἀποφύλων τοῦ. Ὑπάρχει μεγαλύτερα ἐντροπὴ ἀπὸ αὐτῆν; Κάποτε δὲ τὸν εὐρίσκουν νά κάθεται δίπλα εἰς γυναῖκα, πού κουβαροῦσε νῆμα ἢ πού κλάθει. Τί ὠφελεῖ νά ἀναφέρῃ κανεὶς τὰς θέσεις καὶ τὰ καθημερινὰ μαλάματα; Διότι καὶ ἂν ὑπάρκῃ μεταξύ των πολλὰ φιλία, εἶναι φυσικὸν νά συμβαίνουσιν αὐτὰ. Ἦκουσα ἐγὼ ἀπὸ μερικοὺς ὅτι ὑπαίμενον καὶ ζηλοτυπίας καὶ εἶναι ἀνάγκη νά γίνεται καὶ τοῦτο, ὅπου ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι πνευματικὴ. Ἀπὸ αὐτὰ πρόφρονται αἱ συνεχεῖς πτώσεις, ἀπὸ αὐτὰ αἱ διαφθοραὶ, ἀπὸ αὐτὰ καταντοῦν αἱ παρθένα δουλοπρεπεῖς C καὶ ἀναίσκουνται καὶ ἂν δὲν διαφθορῇ τὸ σῶμά των, διαφθείρεται ὁ χαρακτήρ. Ὅταν δηλαδὴ συνήθισθ νά ἀμιλλῇ μέ θάρρος πρὸς τὸν ἀνδρᾶ, νά κάθεται δίπλα του, νά τὸν βλέπῃ κατὰματα καὶ νά γελά ἐμπρὸς του, νά κάμῃ πολλάς ἄλλας ἀσχημίας καὶ νά μὴ τὰς θεωρῇ ὡς κακόν, πίπτει τὸ παραπέτασμα τῆς παρθενίας καὶ καταπατεῖται τὸ ἄθος. Ἐξ αἰτίας τούτων δὲν διατάξουν ὅστε παροποιῶνται ἄλλα γίνονται πράγματα τοῦ γάμου καὶ προενήτρια καὶ πραγματεύονται ὑποθέσεις ἀσεπτῶν καὶ ἠμποδίζων πολλάς πού θέλουν νά μείνουν κληρα, ἐπειδὴ νομίζουσι ὅτι αὐτὸ θά ἀποτελέσῃ ἐλαφρυντικὸν τῆς ἰδικῆς των ἀμαρτίας. Ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας γίνονται εὐκαταφρόνηται ἀπὸ ἄλλους καὶ δι' αὐτὰ, ἀκόμη καὶ αἱ ἔγγαμοι δὲν αἰσθάνου-

ται ἐντροπὴν ἐνώπιόν των, D διότι ἡ συμπεριφορὰ των εἶναι καλυτέρα εἰς ἄλλας τὰς περιπτώσεις. Εἶναι πράγματα πολὺ καλύτερον νά συνάψῃς πρῶτον καὶ δεύτερον γάμον, παρὰ νά διαπράττῃς τὰς ἀσχημίας αὐτῆς καὶ νά ἐπιτρέψῃς τὰς ὑποψίας ἄλλων ὡς προαγωγὸς καὶ μακροπῶς, ἐπειδὴ ἐστερήθῃς τῶν εὐκαταφροῦν τοῦ γάμου, ἀλλὰ ὑποβάλλουσι εἰς ἄλλας τὰς ἐνοκλήσεις του. Διότι τί εἶναι ἐνοκλητικώτερον ἀπὸ τοῦ νά ἐκῆς ἀνδρᾶ καὶ νά τὸν περιποιῆσαι; Ἀπὸ τὸ θάρρος αὐτὸ οὐ ἀπέχλαζεν ὁ Θεός. Ὁ λόγος πρὸς τὸν ἀνδρᾶ σου ἢ ἀποστροφὴ σου καὶ αὐτὸς σου κυριεύσει» (Γεν. 3, 16), ἠχρηστεύθη διὰ οὐ ἐξ αἰτίας τῆς παρθενίας. Διότι πάλιν σὸς ἐπὶ τὴν δουλείαν; Σὲ ἀπρλειθέρωσεν ὁ Χριστὸς καὶ οὐ δημιουργεῖς ζητήματα διὰ τὸν ἑαυτὸν σου. Σὲ κατέστησεν ἀμέριστον καὶ οὐ ἐφευρίσκεις φροντίδας.

9. Ἐπειδὴ ἀνέφερον τὴν φροντίδα, ἐνῶ ἔλεγον αὐτὰ, ἐπέκρθη ἐπιμαρτυρία τὸν ἀποστολικὸν λόγον: ἂν ἡ συνοικία τῶν γυναικῶν μέ ἀνδρας καὶ τῶν ἀνδρῶν μέ γυναῖκας περιώριζε τὰς φροντίδας, δὲν θά ἔλεγεν ὁ Παῦλος προτρέπων εἰς τὴν ἐγκράτειαν «θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμέριστους εἶναι» (Α' Κορ. 7, 32), συμβουλεύων ἡμᾶς καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Τί θέλετε; λέγει. Ἀνάπαυσιν καὶ ἐλευθερίαν; Ἀλλὰ δὲν θέλετε ὅτι προκύπτει τὸ ἀντίθετον, δουλεία, μίχθος, ταλαιπωρία πολλὰ ἀπὸ τὴν συνοικίαν μέ τοὺς ἀνδρας. **246** Α Συχνὰ πολλά πού ἔκασαν τοὺς ἀνδρας των, διὰ τοῦτο δὲν ἐνυμφεύθησαν πάλιν, διὰ νά μὴ εὐρεθοῦν ἐκ νέου ὑπὸ τὸ ζυγὸν τῆς δουλείας. Γενικῶς δὲ ἂν ἐκῆς σύντροπον τὴν πενίαν καὶ εἶσα ἀπὸ κάθε πλευρᾶν ἀπροσάτευτος παρουσίας τὴν ἀρετὴν τοῦ θίου σου, μὴ δημιουργῆς καρμῖαν σχέση μέ ἀνδρᾶ, ἀλλὰ νά συναναιστρέφουσι γυναῖκας πού ἔζησαν σαρκῶς, ἀπὸ τε οὐτε τὸν στέφανόν σου θά χάσῃς ἄλλὰ καὶ πλήρη ἀσφάλειαν θά ἀπολαύσῃς. Ἐάν ὁμοῦ νομίζῃς ὅτι τοῦτο εἶναι δύσκολον, ἐπιδίωξέ το μέ ζῆλον καὶ ἀποκόμιστε θά τὸ ἐπιτύχῃς. Ἡ μᾶλλον ὅστε κερδίζεται νά τὸ ἐπιτύχῃς. Διότι ὅπως σπεύδομεν ἄλλοι πρὸς τὸ φῶς, εἶσι ἂν λάμπουν αἱ ἄκτινες τοῦ θίου σου, θά τρέξουν ἄλλοι κοντὰ σου, ἐπειδὴ οὐ ἠγάπησαν, μέ τὴν ἰκανοποίησιν νά ἐκῆς κάθε μία πλησίον σου θεῶν ὑπερέτου Β καὶ θά πιστεύσῃς ὅτι ἀπολείεις ἀσφάλειαν διὰ τὴν οἰκίαν της, κόσμημα τοῦ θίου της, στέφανον ἀθανασίας κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ: «Ζητεῖτε γάρ, λέγει, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προσεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. 6, 33). Τώρα ὁμοῦ ἡμεῖς ἐμῆθα αἴτια, πού κάνομεν τὴν ζωὴν αὐτῆν, ἐπειδὴ παραμελοῦμεν τὰ σὺράνια πράγματα. Καὶ ὅταν λέγω ἡμεῖς, δὲν ἐνοῶ τοὺς ἀνδρας μόνον, ἀλλὰ καὶ οὐκ καὶ

μάλιστα οὗς περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Ἐφοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν διὰ τοῦτο ἡ γυναῖκα ἐδέξατο βαρυτέραν τιμωρίαν, ἐπειδὴ εἶναι ὑπεύθυνος καὶ διὰ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀπίτης. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐπιμάρτησεν περισσότερον ἐκείνην, ποὺ ἠπάτησεν ἀπὸ ὅσων ἐκείνων ποὺ ἠπατήθη. Τὸ ἴδιον θὰ ἐπιναληφθῆ καὶ τώρα, ἂν δὲν θελήσετε νὰ διορθωθῆτε καὶ νὰ ἐπιανέλθετε εἰς τὴν ἰδικὴν σας εὐγένειαν. Διότι καὶ ἡ γυναῖκα, ποὺ τότε ἐκατηγόρητο διὰ τοῦτο, ὅτι ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα ἀπὸ τὸν καρπὸν, C δὲν ἐπόλησε νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἔπρεπεν ἐκεῖνος, ὅφου ἦτο ἄνδρας, νὰ μὴ πεισθῆ ὅτι νὰ ἀπατηθῆ. Ἀπεισώπησεν ὅμως τοῦτο, διότι δὲν ἀποτελοῦσε δι' αὐτὴν καμμίαν ἀπολογίαν καὶ ἐκρηματοποίησεν ἄλλην, ἡ ἁπλοῖα, ἦτο θεβαίως καὶ αὐτὴ ἀσθενής· ἀλλ' ὅμως δίπλα εἰς τὴν πρώτην ἦτο περισσότερον λογική. Ἀπὸ τοῦτο γίνεται φανερόν ὅτι ἔχουν μεγαλύτερον δικαίωμα οἱ ἀπατηθέντες νὰ αἰτιῶνται τοὺς ἀπατεῶνας παρὰ αὐτοὶ τοὺς ἀπατηθέντας. Ἡ πόρνη καλεῖ ἐκείνον, ποὺ ἐξευτελίζει τὸ σῶμά της καὶ ὄφου τὸν κατακλίνῃ μαζὶ της, τὸν ἀφρίζει πάλιν, Σὺ ὅμως ἐκείνον, ποὺ ἐξευτελίζει καὶ καταπνέπει τὴν ψυχὴν σου, ὄφου τὸν καλέσης, τὸν κλειδώνεις μέσα διὰ παντός. Δὲν τοῦ ἐπιτρέψεις νὰ ἐξέλθῃ ἀλλὰ τοῦ ἐπιβάλλεις δεσμὰ δυσβάστακτα D μετὰ τὴν κολλακίαν, τὴν περιποίησιν, τὰς ἄλλας ἐνεργείας καὶ νομίσεις ὅτι ἀποκτῆς τὴν ἐνφὶ κατεξευτελίσσα. Ἐπειτα, εἰπέ μου, δὲν ἀντιλαμβάνεσαι πόσον θραυκὸς εἶναι ὁ πορνοῦν βίος, πόσον ὀμοιάζει μετὰ τὰ ὄνειρα καὶ μετὰ τὰ ἄνθη, ποὺ μαρμαίνονται καὶ μετὰ τὴν οὐρανὸν ποὺ τρέχει δάφνη μας. Διαιτὴ θέλεις νὰ ἀπολαμβάνῃς τώρα εἰς τὰ ὄνειρα καὶ νὰ τιμωρῆσαι τότε ἀληθινά; Μολονότι τὸ πρῶγμα δὲν ἀποτελεῖ θεβαίως ἀπόλαυσιν. Καὶ πῶς θὰ ἀποτελοῦσε ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν καταδικαί, κατηγορία, περιήγεια, σκάνδαλα; Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ἀπόλαυσιν, τί εἶναι μία μικρὰ σταγὼν ὕδατος ἐν συγκρίσει πρὸς ἀπέραντον πέλαγος; «Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλίνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλόθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ Βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου» E (Ψαλμ. 44, 12), ἔλεγεν ὁ Δαυὶδ κάποτε πρὸς τὴν ἀσθενούσαν οἰκουμένην. Αὐτὸν τὸν λόγον τοῦ προφήτου σοῦ ἀπευθόμενον τώρα καὶ ἡμεῖς μετὰ μικρὰν παραλλαγὴν καὶ θά σοῦ τὸν ἀπευθόμενον μαζὶ μετὰ τὸν προφήτην. «Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλίνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλόθου τὴν πονηρὰν συνήθειαν καὶ αὐτοὺς ποὺ συνοικοῦν μαζὶ σοῦ διὰ τὸ κακόν σου καὶ ὁ βασιλεὺς θὰ ποιῆται τὴν καλλονὴν σου. Τί ἄλλο ὑπάρχει διὰ σὲ ἀνώτερον τούτου; Καὶ τί ἄλλο θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ ἀναφέρωμεν ἴσον, ὅταν λάθῃς, ὡς ἑραστὴν, τὸν

κυρίαρχον τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, τῶν ὀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων καὶ πῶν δυνάμεων τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπαλλαγῆς 247 A ἀπὸ τοὺς μηδαινοὺς τοῦτοὺς ἀποδούλους σου, ποὺ κατεξευτελίζουν τὴν εὐγένειάν σου; Διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶναι καλὸν νὰ τελεῶσαι ἐδῶ τὸν λόγον μου. Τίποτε ἰσάκιον μετὰ τὴν τμήν αὐτὴν δὲν ἔχομεν νὰ ἀναφέρωμεν. Ἐάν κάποιος λάθῃ ὡς σὺ ζυγον τὸν ἐπίγειον βασιλεῖ, νομίζει ὅτι εἶναι εὐτοχεστέρα ἀπὸ ὅλας. Σὺ δὲν ἔχεις τὸν ἐπίγειον βασιλεῖ ὅτι τὸν ὀρόδουλον ἀλλὰ τὸν ζῶντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ποὺ εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ κάθε ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ δόνασμα, καὶ κάθε δόναμα ποὺ ὀνομάζεται, ποὺ κἀθετα ἐπάνω ἀπὸ τὰ Χερουβεὶμ, ποὺ οἰεῖ τὴν γῆν καὶ ἐκεῖ ἀπλώσει τὸν οὐρανόν, ποὺ εἶναι φοβερός εἰς τὰ Χερουβεὶμ καὶ ἀτρόχος εἰς τὰ Σεραφεὶμ. Αὐτὸν σὺ ἔχεις ὡς σὺ ζυγον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑραστὴν καὶ μάλιστα σφοδρότερον ἀπὸ κάθε ἄνθρωπον. B Πῶς δὲν θὰ ἀφῆσῃς λοιπὸν ὅλα τὰ ἐδῶ, ἀκόμη ἂν χρειασθῆ νὰ ὀρηθῆς καὶ αὐτὴν τὴν φωνὴν σου; Εἶναι ἱκανὸς ὁ λόγος αὐτός νὰ ὀνορθῶσῃ ἐκείνον, ποὺ εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν μάλυθον βαρύτερος καὶ νὰ τοῦ δώσῃ πτερὰ διὰ τὰς κατακίνας τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τελεῶμεν ἐδῶ τὸν λόγον μας καὶ σὲ συμβουλεύομεν νὰ ψυχοκῆς ὡς θεῖσιν τὴν ἐπιπόδ αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σπῆν καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τὴν νύκτα, εἰς τὸν ὀρόμον καὶ εἰς τὸ δαιμόσιόν σου, μετὰ τὸν λόγον καὶ τὴν σκέψιν καὶ νὰ εἶναι πάντοτε αὐταὶ αἱ τελευταῖαι λέξεις σου πρὸς τὴν ψυχὴν σου: Ἄκουσε, ψυχὴ μου, καὶ κώταζε καὶ στρέψε τὸ αἰτί σου καὶ ληρομένησε τὴν πονηρὰν συνήθειάν σου καὶ θὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ Βασιλεὺς τὴν ὀμοριάν σου. Ἐάν εἶναι αὐταὶ ὀδικαστικαὶ αἱ τελευταῖαι λέξεις σου, θὰ κάμῃς τὴν ψυχὴν σου καθαριότεραν ἀπὸ χρυσόν, διότι αὐταὶ C ὀρμητικώτερον ἀπὸ τὸ πῦρ εἰσαρμοῦν εἰς τοὺς στοχασμοὺς τῆς διανοίας σου καὶ καθαρίζουν κάθε ἀηδέα μετὰ τὴν δόνασμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας. Εἰς αὐτὸν ἀνίκα ἡ ὄσα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΧΗΡΕΥΣΑΣΑΝ

228 Α Λόγος απευθυνθείς εις νεαρὰν χήραν.

1. Ὅτι ἔλαβες πλῆγμα θαρῶ καὶ ἐτι εἰς καιρὸν σημεῖον ἐδέχθης τὸ θέλος, ποῦ ἦλθεν εἰς σὲ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν, ἴλοι θεοὶ συμκραινύουσιν μαζί σου καὶ κανεῖς δὲν θά ἔχη ἀντίρρησην, ἀκόμη καὶ σοὶ ζοῦν με ἔκραν φρόνησιν. Ἐπειδὴ ἔμικ σοὶ δέκονται πλήγηματα δὲν πρέπει νὰ ἐξοδεύουν ἴλιον τὸν χρόνον παν εἰς τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα ἀλλὰ νὰ φροντίζουσι πολὺ καὶ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν τραυμάτων, ἵνα νὰ μὴ παραμεληθῶν καὶ προκαλέσουσι με τὰ δάκρυα μεγαλύτεραν πληγὴν καὶ κάμουν πλέον ὀρηκτικὴν τὴν φλόγα τῆς ὀδύνης, διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν νὰ δεχθῆς καὶ τὴν διὰ λόγων παρηγορίαν καὶ ἀφοῦ ἐπὶ ὀλίγον συγκρατήσης τοὺς κρουνούς τῶν δακρύων σου, νὰ ἀρήσης τὸν ἑαυτὸν σου διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς ἐκεῖνους ποῦ θέλουσι νὰ σὲ παρηγορήσουσι. Β Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἡμεῖς δὲν σὲ ἠνωκλήσαμεν εἰς τὴν ἀσκήν τῆς λύπης σου ὅτε μόλις καταφέρθη ἐναντίον σου ὁ κεραυνός ἀνεμεινάρην τὸ διάστημα τοῦτο, ποῦ ἐμεσολάβησε καὶ ἀρήσαμεν νὰ κοραίσης ἀπὸ τοὺς θρήνους. Τώρα λοιπὸν ποῦ ἦλθες εἰς θέσιν νὰ διαβλέψῃς κάπως διὰ μέσου τῆς ἀμίκλης ἐκείνης καὶ νὰ ἀνοίξης τὴν ἀκοήν σου εἰς τοὺς παρηγορητάς, τώρα καὶ ἡμεῖς ἔπειτα ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν ὑπηρετητῶν προσεθέσαμεν καὶ τοὺς ἰδικούς μας. Γ Διότι, β-ταν ἀκόμη ἡ κακοκαρία ἦτο σφοδρὰ καὶ ἐφαίνετο ὁ ἄνεμος τοῦ πένθους, θά σοῦ προσέκαλει παροξυσμὸν μεγαλύτερον διὰ κραυγὰς ὅπως σὲ προέτρεπε νὰ ἀρήσης τὴν λύπην καὶ ἀφοῦ ἐκέρβιζε τὸ μῖσος, ἐκτός τοῦ ὅτι θὰ ἐθεωρεῖτο ἐκθρός καὶ ἀνόητος, με τοὺς λόγους του αὐτοῦς θὰ ἔρριπτε πολλὰ εὔλα εἰς τὴν καρδίαν σου. Ἀφοῦ ἔμικ τώρα ἤρκασι νὰ κατάρῃ ὁ σάλος καὶ ἤσκακεν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια κύματα, εὐκόλως θὰ ἀπλώσαμεν τὰ παντὰ τοῦ λόγου. Εἰς μετρίαν θηλαδὴ κακοκαρίαν θὰ ἠμπορέσῃ ἴσως ἡ τέκνη νὰ προσφέρῃ τὴν βοήθειάν

της ἔταν ἔμικ ἡ ὀρμή τῶν ἀνέμων εἶναι ἀκαταμάχητος, ἡ πείρα εἰς τίποτε δὲν ὠφελεῖ. Δ

Δι' ἄλλα αὐτά, ἐνθ' ἐπιρόκαμεν σιγὴν ἴλιον τὸν χρόνον ποῦ ἐπέρασε, τώρα μόλις ἐπεκερτήσαμεν νὰ ἀμυλῆσωμεν, ἔταν ἠκούσαμεν ἀπὸ τῶν θεῶν σου ὅτι τώρα πρέπει νὰ ἀποτολμήσωμεν τοῦτο. Δύσκι καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὰς θεραπειάδας σου ποῦ τιμῆς τολμοῦν τώρα νὰ σοῦ ἀπευθύνουν δι' αὐτὰ μακροὺς λόγους καὶ γυναῖκες διὰ τῆς αἰτίας καὶ αἱ συγγενεῖς καὶ σοὶ ἔσουν κάποιαν οὐκίαν μαζί σου. Ὅτι δέ, ἀφοῦ δέκασε τοὺς λόγους ἐκεῖνων, δὲν θὰ ἀπαξιάσης νὰ ἀκούσης τοὺς ἰδικούς μας ἀλλὰ θὰ ἐπαδείξης τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀταρξίαν, ποῦ ἀπαιτοῦν, τὸ ἐλπίζομεν καὶ τὸ πιστεύομεν ἀπολύτως. Ε Καὶ δι' ἄλλους λόγους τὸ γυναικεῖον φύλον ἔχει κάποιαν κλίση πρὸς τὴν εὐσυγκρασίαν. Ὅταν ἔμικ προσεβῆ καὶ ἡ νεότης καὶ ἡ πρόωρος καρτεία καὶ ἡ ἀπειρία τῆς ζωῆς καὶ μέγα πλῆθος φροντίδων καὶ ἡ θαλασσιὰ καθ' ὅλην τὴν προηγουμένην ζωὴν μέσα εἰς καλοπέρασιν καὶ χαρὰν καὶ πλοῦτον, τότε τὰ δεινὰ πολλαπλασιάζονται. Καὶ ἔταν ἄπαια ἐδέχθη τὸ κτύπημα δὲν λάθη βοήθειαν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν.

229 Α ἡ πρώτη οὐκίαν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὴν συνιρήσῃ. Τοῦτο ἀκριβῶς νομίζω ὅτι εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ μεγίστη ἀπόδειξις τῆς πολλῆς φροντίδος τοῦ Θεοῦ πρὸς σὲ τὸ νὰ μὴ ἀποπνηγῆς ἀπὸ τὴν λύπην ἔπειτα ἀπὸ τόσα κακὰ ποῦ συνέδραμον ἐξαπνικά καὶ νὰ μὴ κάσης τὸ λογικὸν σου, δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνθρωπίνης βοήθειας ἀλλὰ ἔργον τῆς παντοδυνάμου καρδίας, τῆς σοφίας, ποῦ δὲν ἔχει μέτρον, τῆς φρονήσεως, ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξηκνωσθῇ, τοῦ Πατρὸς τῶν οὐρανῶν καὶ Θεοῦ πάσης παρηγορίας «Αὐτὸς γὰρ πέπαυκεν ἡμᾶς, ἤρησῃ καὶ ἰάσεται ἡμᾶς ποσάξει καὶ μαλώσει ἡμᾶς καὶ ὑγιώσει ἡμᾶς» (Ψαλμ. 6, 2).

Ἐμικ ἔταν ἦτο μαζί σου ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, Β ἀπελάμβανες τῆς καὶ φροντίδος καὶ ἐνδιαφέροντος καὶ ὅτι ἄλλο εἶναι φυσικὸν νὰ ἀπολαμβάνωμεν ἀπὸ ἀνθρώπων ἀπ' ἑσου ἔμικ ὁ Θεὸς ἔλαθεν ἐκεῖνον κοντὰ του, ἔλαθεν ὁ ἴσος τὴν θέσιν του. Δὲν εἶναι ἰδικὸς μου ὁ λόγος οὗτος ἀλλὰ τοῦ μακαρίου Δαυὶδ διότι λέγει «ἀφρονὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται» (Ψαλμ. 145, 9). Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον ἀποκαλεῖ αὐτὸν πατέρα τῶν ὄρφανῶν καὶ κριτὴν τῶν κηρῶν (Ψαλμ. 67, 6) καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα σημεῖα θὰ τὸν εὕρησι νὰ ἐπιδεικνύη διὰ τὴν τῶν αὐτῶν πολὺ ἐνδιαφέρον.

18. Φαίνεται ὅτι ὄπρηξε κάποια οἰκογενειακὴ σχέση μετὰ τοῦ ζῆτους, εἰς σὲ καὶ ὁ πόσον αἰετός τόνος.

2. Και διά να μη ταράσση την ψυχή σου και ακοιτίη τον λογισμόν σου με την συνεχή επανάληψιν τὸ ὄνομα ακήρας, ποῦ σοῦ ἦλθε εἰς τὸ ἄθος τῆς ηλικίας, διά τούτο ἐπιθυμῶ νὰ ἀμύλωσῶ κατὰ πρόπτον και νὰ δεξῶ διτι δὲν εἶναι ὄνομα συμφορᾶς C τὸ ὄνομα τῆς κηρείας ἀλλὰ ὄνομα τιμῆς και μάλιστα τῆς τιμῆς τῆς μεγίστης. Μὴ μοῦ φέροις ὡς ἀπόδειξιν τὴν πεπλανημένην γνώμην πῶν πολλῶν ἀλλὰ τοῦ μακαρίου Παύλου ἢ μάλλον τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἔτι ἔλεγεν ἑαίνος τὸ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς δι' αὐτοῦ, ὅπως και ὁ Ἰ-διος ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἡμῶι λαλοῦντος Χριστοῦ;» (B' Κορ. 13, 3). Τί λέγει λοιπὸν; «Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐπὶν ἐξήκοντα γεγονυῖα» (A' Τιμ. 5, 9)· και πάλιν· «Νεωτέρας δὲ κήρας παραποῦ» (Αὐτόθι 5, 11). Και με τὰς δύο δηλώσεις ἤθελε νὰ παρουσιάσῃ τὸ μέγεθος τῆς κηρείας. D Καὶ όταν μᾶς διδῆ τὰς διατάξεις του περὶ ἐπισκόπων, πουθενὰ δὲν θέτει ἀσπίδον ἐπὶν, ἔδω ὅμως ἐπιλεξέ με πολλὴν ἀκρίβειαν. Διὰ ποῖον λόγον; «Οὐκ διότι ἡ κηρεία εἶναι ἀντιτέρα ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ κήρας ἀντιμετωπίζουσι περισσότερο ἀπὸ ἐκείνους δευτὰ καθὼς τὰς πολιορκουῖν πολλὰ πρόβληματα δημόσια και ἰδιωτικά. Διότι ὅπως μία ἀπειρίατος πόλις εὐρίσκειται εἰς τὸ μέσον εἰς τὴν διάθεσιν ὄλων ἐκείνων, ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ τὴν διαρπάσῃ, E ἔτσι και ἡ κήρα ποῦ κηρεῖται ἔχει πολλοὺς ἀλόγους ἐκείνους ποῦ τὴν ἐπιθυμεῖοντο, και ἐκείνους ποῦ ἐπαρβαλμοῦν τὰ κρήρατὰ τῆς μόνου, ἀλλὰ και ἐκείνους ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ παραβάσῃου τὴν σωφροσύνην τῆς. Και θὰ εὐραμην νὰ τῆς δημιουργηθῆναι και ἄλλας ἀφορμαὶ διὰ νὰ πέσῃ, και μόνου αἱ ἀντιτέρα. Υπηρετοῖ ποῦ τὰς περιφρονουῖν, πράγματα ποῦ παραμελοῦνται, τὸ διτι δὲν τὰς τιμοῖν ὅπως προηγουμένους, ἢ εὐτυχία πῶν συναμψάσων των, συχνὰ ὅπως και ἡ ἐπιθυμία πῶν ἀπολοῦσων, τὰς καταπέθου νὰ προσέλθου εἰς δεῦτερον γάμον. 340 A

Υπάρχουν δὲ μερικαὶ αἱ ὁποῖαι δὲν θέλου νὰ συζήσου με ἄνδρα νομίμως διὰ γάμου, ἀλλὰ κρυφίως. Τὸ κήρουν ποῦ, διὰ νὰ ἀπολοῦσου τὰ ἐγκώμια τῆς κηρείας; τόσο και ἐπονεῖσθου ἀλλὰ ὄχιου θαυμασμοῦ και τιμῆς θεωρεῖται τὸ πράγμα μεταξὺ πῶν ἀνθρώπων και ὄχι μόνου μεταξὺ ἡμῶν πῶν πιστῶν ἀλλὰ και αὐτῶν τῶν ἀπιστῶν. Ἐγὼ, όταν ἤμην νέος, ἤξεύρω διτι ὁ διδάσκαλός μου — και ἦτο ὄπὸ ὄλους ἐκείνους φανατικώτερος εἰδωλολάτρης — ἐξέφραξεν ἐνώπιον πολλῶν τὸν θαυμασμόν του, διὰ τὴν μητέρα μου. Ἐρωτῶν κατὰ τὴν συνήθεσιν του ὄσους ἐκάθηντο πλοῖον του τίνος τέκνον ἤμην ἐγὼ, όταν κάποιος του εἶπεν διτι ἤμην τέκνον κάποιας κη-

ρας, ἐξήκει νὰ μάθῃ ἀπὸ ἐμέ τὴν ηλικίαν τῆς μητρός μου και τὸν χρόνον τῆς κηρείας. Και όταν του εἶπον διτι εἶναι τεσσαράκοντα ἐπὶν και ἔχει ἔλασσον ἐπὶν B ἀρ' ὄτου ἔλασσε τὸν πατέρα μου ἐξεπλάγη και ἐφώνηξε δυνατὰ και ῥήμας ὄλεμμα εἰς τοὺς παρόντας· «Πῶ, πῶ! εἶπτε, ποῖαι γυναῖκες ὑπάρχουν μεταξὺ πῶν Χριστιανῶν.» 14 Τόσου ποῦ τὸ πράγμα και μόνου μεταξὺ ἡμῶν ἀλλὰ και μεταξὺ πῶν εἰδωλολάτρων θαυμάζεται και ἐπαινεῖται.

Αὐτὰ ὄλα ἔχου ὄπ' ὄσιν ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγε· «Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλασσον ἐπὶν ἐξήκοντα γεγονυῖα» (A' Τιμ. 5, 9). Ἀλλὰ και ἐπειτα ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τούτου ἐπὶν δὲν ἐπιτρέπει νὰ καταταγῆ εἰς τὸν ὄχιον αὐτόν κορὸν ἀλλὰ προσθέτει και ἄλλας προεισοθέσεις ὄρξων· «Ἐν ἔργοις ἀγαθαῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐκεκοιτόφρασεν, C εἰ ἐξενοδόκησεν, εἰ ἀγίων πάθος ἔνωσεν, εἰ ἀλιδομένοις ἐπήρασεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπικολούθησε» (A' Τιμ. 5, 10). Ἀλλοῖμονου! Πόσιν δοκιμασίαν και πόσιν ταλαιπωρίαν, πόσιν ἀσχηματικὴν καθυριωμένην ἀρετὴν ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὴν κήραν! Δὲν θὰ ἐπρωτε τοῦτο, ἂν δὲν ἐπρόκειτο νὰ τῆς ἐπιστευθῆ πράγμα πολύτιμον και σεβαστόν. Λέγει ὄκοιμη' «Νεωτέρας κήρας παραποῦ» A' Τιμ. 5, 11). Ἐν συνεχεία προσθέτει και τὴν αἰτίαν· «Ὅταν γὰρ καταστρηγιάσῃ τοῦ Χριστοῦ, γαρεῖν θέλουσι.» Μὲ τὸν λόγον τούτον μᾶς ὄπανίσταται, διτι ὄσας ἔλασσου τοὺς συζόγους των λαμβάνουσι ὡς σύζυγον τὸν Χριστόν. D θέλουσι ἔπειτα νὰ δεξῆ διτι ἡ συζυγία αὐτὴ εἶναι ἡμία και ἀπαλή πρόσθε πως τὸ ἐκφράζει· «Ὅταν γὰρ καταστρηγιάσῃ τοῦ Χριστοῦ, γαρεῖν θέλουσι», ὡσὸν νὰ ἔκουσι σύζυγον μαλακόν, ποῦ δὲν τὰς μεταχειρίζεται με ἀσχημότητα ἀλλὰ τὰς ἀσφίγει νὰ ζούν ἐλευθέριως. Ἀλλὰ και πάλιν δὲν σιωπεῖ ὄχι ὄχι εἰς ἄλλο μέρος λαμβάνει δι' αὐτὴν πολλὴν φροντίδα λέγων· «Ἡ δὲ σπαταλώσα (ὄσια τέθνησκεν· E ἡ δὲ ὄντως κήρα και μεμονωμένη ἤλασεν ἐπὶ τὸν Θεόν, και προσμένει ταῖς δεξίαις και ταῖς προσευχαῖς ἡμέρας και νυκτός» (A' Τιμ. 5, 8). Και πρὸς τοὺς Κορινθίους γράφου ἐπιστολὴν λέγει· «Μακαριωτέρου δ' ἔστιν, ἔάν ὄσως μένῃ» (A' Κορ. 7, 40).

Εἶδες πόσα εἶναι τὰ ἐγκώμια τῆς κηρείας και μάλιστα εἰς τὴν Κωνίην Λαοθήκη, ὄταν ἤσρωσε πέρα ὡς πέρα ἡ ὄρισότης τῆς παρθενίας; Ἀλλ' ὄμως και τότε ὄκοιμη ἡ λήρης τῆς παρθενίας δὲν ἔλασσε νὰ ἀποκορφή τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς

14. Ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰω. Χρυσ., ποῦ ἀναφέρεται διτι ἔκαμην τὴν θαυμαστικὴν ἀναφήνησιν τοῦ κειμένου εἶναι ἴσως ὁ Διδάσκων. Ὁ θαυμασμός τοῦ Διδάσκων ἀνακαλεῖ τὸν θαυμασμόν και τὴν ἐπαιρησίαν τοῦ μεγάλου οὗτο πρὸς τὴν ὄχιαν μητέρα.

χρησίας αλλά αινάζει και έτσι έκουσι την ιδιάν της αρετής. "Όταν αναφέρουμεν λοιπόν μεταξύ μας την χρείαν, μη τοπεινώθης, μήτε να θεωρήσης το πρήγμα κατηγορίαν" 341 **A** δόξα ἴν τοῦτο εἶναι κατηγορία, ἢ παρθενία θά εἶναι πολύ περισσότερο. Καὶ βεβαίως δὲν εἶναι, δὲν εἶναι μὴ γένοιο. Τὴν στιγμήν ποὺ θαυμάζομεν ὅλοι καὶ παραβεκόμεθα τὰς γυναίκας ποὺ τηροῦν ἑγκράτειαν, ἐνθῆ εἶναι ἁκάμῃ ἐν τῇ ζωῇ αἱ οὐκισοὶ των, πῶς δὲν πρέπει νὰ δοκιμάζομεν ἐκπλήξιν καὶ νὰ ἐπαινοῦμεν ἐκεῖνας, καὶ ἐνθῆ αὐτοὶ ἔσουν ἀποθάνει, τρέφουν δι' αὐτοὺς τὴν ἴδιαν ἀγάπην; "Ὅσοι δτου λοιπόν, ὅσως εἴπω, συνέλθῃς μὲ τὸν μακάριον Θηρόσιον ἀπελάρθανες καὶ τμηκῆ καὶ ἐνδιαφέροντος, ὅσως ἦτο φυσικὸν νὰ ἀπελαρβάνῃς ἀπὸ ἐνάρετον ἄνθρωπον. Τώρα, εἰς τὴν θέσιν ἐκεῖνου, ἔχεις τὸν Κύριον τῶν ὅλων Θεόν, ὁ ὅποιος καὶ εἰς τὸ παρελθὸν οὐ ἐπροσπάτειεν καὶ θά συνεχίσῃ πολλὸ περισσότερο τώρα **B** καὶ μὲ προθυμίαν μεγαλυτέραν. Καὶ ὅσως εἶπον πρὸ ὀλίγου, πῶς ἐφανέρωσεν ἤδη ὅτι μικρὰν ἀπόδειξιν τῆς μεγάλης του προνοίας, ἀφοῦ οὐ ἐπόλεσεν ὄχι καὶ οὐκ μὲσα εἰς τὴν κάμινον τῶων φροντιδῶν καὶ τῶσης λύτης καὶ δὲν οὐ ἀπῆρε νὰ πῆθῃς τίποτε ἀπὸ τὰ ἀπεικτατά. Αὐτὸς λοιπόν ποὺ δὲν ἐπέτρεψε νὰ γίνῃς νεαυάγιον εἰς τῶσην τρικυμίαν, πολλὸ περισσότερο ἐν καιρῷ γαλήνης θά διαφυλάξῃ τὴν ψυχὴν σου καὶ θά κάμῃ ἐλαφρὰν τὴν χρείαν σου καὶ τὰ δευὰ, ποὺ φαίνονται ὅτι προέρχονται ἀπὸ αὐτήν.

3. "Ἐάν ὅμως δὲ οὐ ἀνησυχῇς τὸ ὄνομα τῆς χρείας ἀλλὰ ἡ ἀπάθεια τέτοιου οὐζύγου, ὁμοιοῦ καὶ ἐγὼ μαζὶ σου ὅτι εἰς ὀλόκληρον τὴν γῆν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τῶν γῆντων ὀλίγοι παρόμοιοι ἔσουν φονῆ, φιλόστοργοι, **C** ἦμοι, ταπεινοὶ, ἄνυψόκατοι, συνετοὶ, εὐλαβεῖς. "Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ταράξῃς καὶ νὰ πονῆς, ἂν ἐξηφανίζετο ἐντελῶς καὶ κατέληγεν εἰς τὸ μηδέν. "Ἄν ὅμως κατέπλευσεν εἰς τὸν γαλήνιον λιμένα καὶ ἀπεδῆμῃσεν εἰς τὸν πραγματικὸν βασιλεῖα του, δὲν πρέπει νὰ πενήθῃς δι' αὐτὰ ἀλλὰ νὰ χαίρῃς. Διότι ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν εἶναι θάνατος ἀλλὰ ἀποδημία καὶ μετακίνησης ἀπὸ τὰ χειρότερα εἰς τὰ καλύτερα, ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀραγγέλους καὶ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀραγγέλων τὸν Κύριον. Διότι ἐδῶ μὲν εἰς τὴν γῆν, διὰν ἐξεστράτευσῃ, πρὸς χάριν τοῦ βασιλέως, **D** ἔπρεπε νὰ περιμένῃ καὶ κινδύνους καὶ πολλὰς ἐπιβουλὰς ἐκ μέρους τῶν φθονερῶν. Διότι ὅσον ἤξάνετο ἡ εὐδοκίμησις του, τῶσον ἐπερίσσευσεν καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν ἐχθρῶν του. "Αφοῦ ὅμως ἔφυγεν ἐκεῖ, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ὑποπτευθῇ κανεῖς." Ὅστε ὅσον ἀκριβῆς λυσιτελεῖς, διότι τὸν ἐπῆρεν ὁ Θεός,

ἐνθῆ ἦτο τῶσον καλὸς καὶ τῶσον ἐνάρετος, ἀλλὰ τῶσον πρέπει νὰ χαίρῃς, διότι ἐταξέθευσεν μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν καὶ δόξαν καὶ ἀφοῦ ἐσηλλάγη ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῆς παροῦσης κινδυνώδους ζωῆς, **Ζ** τώρα εἰς κατὰστασιν εἰρήνης καὶ ἡσυχίας πύλης. Πῶς βεβαίως δὲν εἶναι ἀντιπρακτικὸν νὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι πολλὸ καλύτερος ἀπὸ τὴν γῆν, νὰ πενθῶμεν ὅμως ἐκεῖνους ποὺ μετακινῶνται ἀπὸ αὐτὴν πρὸς τὰ ἐκεῖ; **E** Ἐάν ὁ μακάριος ἐκεῖνος συγκαταλέγετο μεταξύ ἐκείνων ποὺ ἔχουν ζῆσει αἰσπαρῶς καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τότε ἔπρεπε νὰ ζεσάζεσσαι καὶ νὰ τὸν θρηνηκῇ, ὅτι νεκρὸν μόνον ἀλλὰ καὶ ζωντανόν. "Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο αὐτὸς εἰς ἐκ τῶν φίλων Ἐκεῖνου, πρέπει νὰ συμμεριζώμεθα τὴν χαρὴν του ὅχι μόνον ὅσον ἐξῆ ἀλλὰ καὶ τώρα ποὺ ἐκοιμήθη. "Ἦκουσες πάντως τὸν μακάριον Παῦλον νὰ λέγῃ; «Τὸ ἐναλῶσαι καὶ σὸν Χριστῷ εἶναι, πολλῶν μᾶλλον κρείσσον» (Φιλιπ. 1, 23).

"Ἀλλὰ ποθεῖς νὰ ἀκούσῃς τὴν ὁμιλίαν του, καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τὴν ἀγάπην του πρὸς αὐτόν" 342 **A** καὶ ἀποζητεῖς τὴν συνναστροφὴν του, τὴν ὑπάληπτον ποὺ εἶχες ἐξ αἰτίας του, τὴν λαμπρότητα, τὴν τμηκῆ, τὴν ἀσφάλειαν καὶ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἐξηφανίσθησαν οὐ ταράζουσιν καὶ οὐ σκοτίζουσιν. Τὴν ἀγάπην σου πρὸς ἐκεῖνον σὺ εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν φυλάξῃς τώρα ἐξ Ἰσου ὅσως καὶ προηγουμένως. Διότι τέτοια εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης; ὅχι μόνον ὅσως εἶναι παρόντες καὶ πλησίον μας ἀλλὰ καὶ ὅσως ἀπουσιάζουσιν μακρὰν τοὺς ἀγκαλιάζει, τοὺς συνενάγει, τοὺς συνδέει. Καὶ μήτε τὸ πλῆθος τῶν χρόνων, μήτε ἡ ἀπόστασις τῶν δρόμων, οὐτε τίποτε ἄλλο παρόμοιον δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ θραύσῃ καὶ νὰ διακόψῃ τὸν φυσικὸν σύνδεσμον.

"Ἄν ὅμως ἐπαθῆμῃς νὰ τὸν ἀντικρίσῃς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον — διότι γνωρίζω ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ βαθύτατη ἐπιθυμία σου — **B** διαφυλάξῃς τὴν κλάνην σου ἀνεπίσταν ἀπὸ ἄλλων ἄνδρα καὶ προθυμοποιήσου νὰ παρουσιάσῃς ζωὴν ἀνταξίαν ἐκεῖνου καὶ ὁμοιότητα θά ἀποδημήσῃς εἰς τὸν ἴδιον μὲ ἐκεῖνον τῶσον, ὅχι διὰ νὰ συνοικήσῃς μαζὶ του ὅσως ἐδῶ ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν καὶ κίλια καὶ δύο χιλιάδας καὶ ἄλλα χιλιάδας καὶ πολλὰς φορές τόσα ἐστὶ ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀπεράντους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας. Διότι τοὺς τῶσους ἐκεῖνους τῆς ἀναπαύσεως ἔχει θεασασθῆναι νὰ κληρονομοῦν ὅχι αἱ σωματικαὶ συγγένεσσαι ἀλλὰ ἡ ὁμοιότης τῶν θίων. "Ἐάν ἠθελῶθῃ ὁ Θεὸς ἀδήγησῃ τὸν Ἀδάμαν,¹⁵ ποὺ ἦτο ἄγνωστος εἰς τὸν Ἀθραάμ, εἰς τὸν ἴδιον τόπον ποὺ ἦτο καὶ ἐκεῖνος, **C** ἡ ὁμοιό-

15. Ὁ πτωχὸς Ἀδάμας ἦτο καλὸ ἀγαπητὸς εἰς τὸν συγγραφέα. Τοῦ ἔχει ἀπερῶσαι ἐκτὸς ὁμιλίας.

της του βίου συντελεί ώστε να παρακαθίσουν με αυτόν πολλοί από ανατολάς και δυσμάς θα δεχθῆ και σε μάλιστα με τὸν καλὸν Θηράσιον ὁ τόπος τῆς ἀναπαύσεως, ἐν θελήσει νὰ παρουσιάσῃ τὸν αὐτὸν με ἐκεῖνον δῖον. Τότε θὰ τὸν ἀποκτήσῃς πάλιν, ἴσα με τὸ σωματικὸν κάλλος ποὺ εἶχε, διὰν ἐφυγεν ἄλλὰ με μίαν ἄλλην ἀκτινοβολίαν και λάμπῃ, ποὺ θὰ λάμπῃ περισσότερο ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Τοῦτο τὸ σῶμα και ἂν ἀνέλθῃ εἰς μέγα ὕψος, εἶναι ἐν τούτοις φαρτῶν **D** τὰ σώματα ἡμῶς ἐκεῖνον, ποὺ ἔχουν ἐξαρροσῆσαι ἐνάπιον τοῦ Θεοῦ, θὰ ἐνδιθῶν τὴν δόξαν, δὴν και νὰ ἀντακρόσῃμεν ἀκόμη με τοὺς ἀφθαλμοὺς αὐτοὺς εἶναι ἀδύνατον. Καὶ μερικὰ σημεῖα ἀμυδρὰ και Ἰκνη δι' αὐτὰ οἰκονόμησεν ὁ Θεός, ὥστε νὰ μῶς δοθοῦν και εἰς τὴν Παλαιάν και εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἐκεῖ, με τὴν αἰγλήν κατεφωτίζετο τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως τότε, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ τὸ ἀντακρόσῃν εἰς τὴν Καινὴν, πολλὸ περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ ἤστροψε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπέ μοι ἂν σοὺ ὑπέαχαιο κάποιος ἐπὶ θὰ τὸν κάμη βασιλέα ἅλη τῆς γῆς και ἐπειτα σοὺ ἐξήτει νὰ χωρισθῆς ἀπὸ αὐτὸν πρὸς χάριν τοῦ **E** διὰ διάστημα ἔξωσιν ἑτῶν και σοὺ ὑπέαχαιο ἐπὶ ἐπειτα θὰ σοὺ τὸν ἀποδοῖσῃ με βασιλικὸν στέμμα και πορφύραν και ἀκόμη ἐπὶ θὰ τάξῃ και σὲ εἰς τὴν αὐτὴν τιμητικὴν θέσιν, δὲν θὰ ὑπέφερες τάχα τὸν χωρισμὸν με τὴν πρέπουσαν πραότητα και σφροσύνην, δὲν θὰ ἐκαίρεσο ἄραγε διὰ τὸ δῶρον και δὲν θὰ ἐνόμιζες ἐπὶ εἶναι πρᾶγμα ποὺ ἀξίζει νὰ τὸ εὐχαρῆ κανεῖς; Αὐτὸ λοιπὸν νὰ ὑπομείνης και πάρα, ὅχι διὰ τὴν βασιλείαν τῆς γῆς ἄλλὰ τῶν οὐρανῶν· ὅχι διὰ νὰ τὸν ἀποκτήσῃς ἐκ νέου, ἐνῆθ θὰ φορῆ τὸ χρυσοῦσαντον ἐνδυμα ἄλλὰ ἐνῆθ θὰ ἔχῃ ἐνδιθῆ ὀθανασίαν και δόξαν, δὴν εἶναι εὐλογον νὰ φοροῦν ὅσοι ζοῦν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἐάν ἡμῶς σοὺ φαίνεται ἀνυπόφορον τὸ μήκος τοῦ χρόνου, ¹⁴³ **A** εἶναι φυσικὸν ἐπὶ κάποτε και εἰς τὰ δνερά σου θὰ σοὺ παρουσιασθῆ, και θὰ σοὺ ὁμιλήσῃ ὡς ἰσὺς συνήθως, και θὰ σοὺ δείξῃ τὸ πῶθιτὸν πρόσωπον ἄς σοὺ χρησιμεύσῃ αὐτὸ ὡς παρηγορία ἀντὶ τῶν ἐπιστολῶν, ἐπὶ τούτο εἶναι και ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς ἰσχυρότερον. Διὸ εἰς τὰς ἐπιστολάς μόνον γράμματα ἡμτορεῖς νὰ ἴδῃς, ἐνῆθ ἔδω και τὴν μορφήν τοῦ προσώπου και τὸ γέλιο τὸ γλυκὺ, και τὸ παράστημα και τὸ θάδιση, νὰ ἀκούσῃς τὴν ὁμιλίαν του και νὰ ἀναγνωρίσῃς τὴν ἀγαπημένην φωνήν.

4. Ἐπειδὴ ἡμῶς θρηνηεῖς και διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ποὺ εἶχε ἀποκτήσῃς χάρις εἰς αὐτὸν, ἴσως δὲ και διὰ τὴν ἐπαρουσίαζεν ἐλπίδας μεγαλυτέρας εὐδοκίμησεως· διὸ ἐκκουον ἐπὶ θὰ

δρῶνα **B** ταχέως εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑπάρχου και τούτο περισσότερο ἀπὸ ἄλα νομίζω, σοὺ προεκάλεῖ τὸν σπαρογμὸν και τὴν ζάλην τῆς ψυχῆς. Διὰ τούτο φέρε εἰς τὸν νοῦν σου ἐκεῖνους ποὺ ἔλαβον ὄξημα μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ ἰδικὸν του και κατέστρεψαν τὴν ζωὴν των κατὰ τρόπον κυριαρχτικῆς ἀξιολύπτου. Θὰ σὲ κάμῃ νὰ ἐνθουσιάζῃς. Ἐκεῖς ἀκούσει **I** σὰς διὰ τὸν Θεόδωρον ἀπὸ τὴν Σικελίαν· ἦτο κάποιος ἀπὸ τοὺς πολλὸ ἐπιφανεῖς. Αὐτὸς ἐνῆθ ἔνκα τοὺς πάντας εἰς τὴν ὠραστότητα, εἰς τὸ μέγεθος τοῦ σώματος και εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἐμπροσθεν τοῦ βασιλέως και ἐνῆθ ἔδεκε μεγαλυτέραν δόναμιν ἀπὸ ἄλλους τοὺς αὐλικούς, δὲν ἔδέχθη μετροποσῆς τὴν εὐτυχίαν του αὐτῆν. Ἐκαίμε συνωμοσίαν ἐναντίον τοῦ βασιλέως και συλληφθεῖς, **C** ὁ ἴσως ἀπεκεφαλώθη οἰκρότατα, ἢ δὲ οὐκ ἐγγὺς του, ποὺ και εἰς τὴν ἀνατροπὴν και εἰς τὴν καταγωγὴν και εἰς ἄλα τὰ ἄλλα δὲν ὑπελείπετο εἰς τίποτε τῆς εὐγενείας σου, ἀφοῦ ἐγνωσθῆ ἀφηνιδίως ἀπὸ ἄλα τὰ ὑπάρχοντά της και ἔβλεπε τῆς ἐλευθερίας της, συγκατελέθη μεταξὺ τῶν βασίλων τῆς οἰκονοῦν και εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζῆσῃ ζωὴν χειροτέραν ἀπὸ ὑπηρετίας· τούτο μόνον ἔδεκε περισσότερο ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἐπὶ προεκάλεῖ με τὴν ὑπερβολικὴν συμφορὰν τῆς τὰ δάκρυα δῶν ὅσοι τὴν ἔβλεπαν. Ἐναφέρεται ἐπίσης και ἡ Ἄρτεμοσία¹⁴ ἢ ὅποια ὑπῆρθε οὐζύγος, πολλὸ ἐπιφανοὺς οὐζύγου και ἐπειδὴ και ἐκεῖνος ἐπεθύμησε τὸ βασιλικὸν ὄξημα, **D** περιέπεσον εἰς τὴν πενίαν και τὴν δυστυχίαν αὐτῆν. Διὸ ἢ ἀπέροντος λύση της, τὰ ἀφθονα δάκρυά της ἐσθῆσαν τὸ φῶς τῶν ἀφθαλμῶν της· τῶρα ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἐκεῖνους, ποὺ θὰ τῆς κρατήσουν τὴν χεῖρα και θὰ τὴν ὀδηγήσουν εἰς τὰς θύρας τῶν ἄλλων, διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν ἀπαραίτητον προσφῆν. Καὶ πολλὰς ἄλλας οἰκονομίας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναφέρω, ἐπὶ ὅποια κατεκρημνίσθησαν ἔσται, ἐάν δὲν ἐγνωρίον καλῶς τὴν εὐλάβειαν και τὴν φρόνησιν σου· διὰ δὲν ἐπιθυμῆς νὰ εὐρῆς παρηγορίαν εἰς τὴν συμφορὰν σου ἀπὸ τὴν ξένην δυστυχίαν.¹⁷ Καὶ αὐτὰ ποὺ ἀνέφερα τῶρα, δὲν τὰ ἀνέφερα διὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ διὰ νὰ ἀντιληφθῆς ἐπὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα δὲν εἶναι τίποτε, ἀλλὰ ἀληθινὰ ὡς τὰ παροικαζέει ὁ προφήτης· «Πᾶσα δόξα ἀνθρώπου **E** ὡς ἄνεθος κόρυθος. (Ἠσ. 40, 6).» Ὅσον και ἂν ὑψηθῆ και ἀκτινοβολήσῃ, τῶσον μεγα-

16. Διὰ τὰ ἀναφερόμενα ἐδῶ πρόσωπα δὲν ἔχουν πληροφορίας ἀπὸ ἄλλο.

17. Προσέφερον ἐνῆθ τὰς πάσαντας νὰ συγκρίνουν τὸ πῶθιτὸν των πρὸς τὸ πῶθιτὸν ἐνῆθ ἄλλου. Ἄλλ' ἢ ἀληθῆς πνευματικῆς εἶναι ζῆτι ποὺ προβάλλει ὁ **I**. συγγραφεὺς.

Λιτόραν πᾶσιν προκείνῃ, ἔχει μόνον εἰς τοὺς ἀπλοῦς πολίτας ἄλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς βασιλεῖς. Διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὖρη κάποιος οἰκίαν ἰδαίτου γεμάτην ἀπὸ τόσοσ συμφορὰς ἀπὸ ὅσα δεῖνὰ εἶναι γεμάτα τὰ ἀνάκτορα. Πρώτος φρονίαι 344 Α καὶ κηρεῖαι καὶ θάνατοι βίαιοι, πολὺ περισσότερον δίκαιοι καὶ οὐκλήροι ἀπὸ ὅ,τι εἰς τὰς τραγωδίας ἐπιπίπτουν κυρίως ἐναντίον τῆς βασιλείας.

Καὶ διὰ νὰ ἀρήσασιν τὰ παισιὰ, ἀπὸ ὅσους ἐθασίλευσαν ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας γενεᾶς καὶ ποὺ ὄλοι ὑπῆρξαν ἐννεά, 18 ὅσο μόνον ἐτελεφεύον τὴν ζωὴν των με φυσικὸν θάνατον. Ἄπὸ τοὺς ἄλλους ὁ εἰς ἐπινοεῖται ἀπὸ βασιλῆα, ὁ ἄλλος εἰς τὸν πόλεμον, ὁ τρίτος ἐπεσε ὄχιμα συναισθησίας τῶν φρουρῶν του, ὁ τέταρτος ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἐξέλεξε καὶ τοῦ ἐφόρεσε τὴν πορφύραν. Αἱ δὲ γυναῖκες ποὺ ἔζησαν μαζὶ με αὐτοὺς, ἄλλαι, ὅπως λέγουσιν, ἀπέθανον δηλητηριασθεῖσαι, ἄλλαι δὲ ἀπὸ τὴν λύπην των. Ἄπὸ ὅσας ἐπικροῦν ἀκόμη, ἡ μία ποὺ ἔχει παῖδα Β ὄργανόν τρέχει καὶ φοβεῖται, μήπως κάποιος ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας τὸν φρονεῖται φοβούμενος διὰ τὸ μέλλον. Ἡ ἄλλη, ἀφοῦ παρεκάλεσαν πολλοὶ, μετὰ θύας ἐπανῆλθεν ἀπὸ τὴν δεξιάν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν εἶκεν ἐξαναγκάσει ὁ ἐπακράτης. Ἄπὸ τὰς γυναῖκας τῶν σημερινῶν βασιλέων, ἡ μία ἀφοῦ ἀνέστεινεν ἀπὸ τὰς προηγουμένας συμφορὰς ἀνομεγνύει εἰς τὴν χαρὰν τῆς πολλῶν πόνον, ἐπειδὴ εἶναι ἀκόμη πολλὸ νέος ὁ κυβερνῶν σύζυγός της καὶ πολλοὶ ἀπὸ παινοῦ συνωμοτοῦν ἐναντίον του· ἡ ἄλλη εἶναι ὡς νεκρὰ ἀπὸ τὸν φόβον της καὶ ἄρ ἄλλωτερον ἀπὸ κατοδίκους, ἐπειδὴ ὁ σύζυγός της, ἀφ' ὅτου της ἐφόρεσε τὸ στέμμα μέχρι σήμερον, εἶναι ἀπαικρολημένος με πολέμους καὶ μάχας· C περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι αἱ συμφοραὶ τὴν κατατράγουσιν ἢ ἐντροπὴ καὶ αἱ ἀνείδιτοι οὐδὲν. Διότι πᾶρα συνέθη, ὅ,τι δὲν ἔχει γίνεαι ποτὲ. Ἀφοῦ ἄρσαν οἱ θάρσαροι τὴν ἰδικὴν των χώραν, εἰς κιλικάδας καὶ πολλὰς φορὰς τόσαι στάδια τῆς ἰδικῆς μας γῆς ἀπέδραμον καὶ ἀφοῦ κατέκασαν τὴν ἵππαθρον καὶ ἐκυρίευσαν τὰς πόλεις, ἀρνοῦνται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς πατρίδας των καὶ περπατοῦν τοὺς ἰδικούς μας ὁδούς, ὡσάν νὰ κορεθοῦν

18. Οἱ ἐννεά βασιλεῖς, ποὺ ἀναφέρει ὁ ἴω. Χρυσόστομος, ἄς ἐζησαν ἐπὶ τῆς ἐσχάτης του εἰναι πιθανὸς οἱ ἑξῆς: 1) Κωνσταντὸς (ἐβρονεῖται τὸ 330), 2) Γάλλος (ἐβρονεῖται τὸ 354 κατὰ διαταγὴν τοῦ Κωνσταντίνου), 3) Κωνσταντίνος (ἀπέθανε τὸ 361 φυσικὸν θάνατον), 4) Ἰουλιανὸς (ἀδολογηθῆναι εἰς ἐκστρατείαν κατὰ τὸν Περσὸν), 5) Ἰσίδωρος (ἀπέθανον ἀπὸ δυσσώχημα ἐν Παλατίᾳ τὸ 374), 6) Θεοδοσίανδρος I (ἀπέθανε τὸ 378 φυσ. θάνατον), 7) Οὐάλης (ἀπέθ. τὸ 378 ἐν τῇ ἀκτῆν ἐν Ἀδριανοπόλει πολέμων κατὰ τὸν Γέσθον) ἀπέθ. 8) ὁ Θεοδοσίος καὶ 9) ὁ Γρατιανὸς — E. Grillet εἰς sources chrétiennes, No 102, 133, 6 Paris 1908.

καὶ ἔχει νὰ διεξάγουσιν πόλεμον. Καὶ μάλιστα λέγουσιν ὅτι κάποιος ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς των εἶπεν ὅτι ἐδοκίμαζεν ἐκπλήξην διὰ τὴν ἀναίδειαν τῶν στρατιωτῶν μας, οἱ ἅπασαι μοιωνοῖα κατοποροῦνται χειρότερον ἀπὸ πρόβατα, D περιμένουν ἀκόμη ὅ,τι θὰ νικήσουν καὶ δὲν ἐννοῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα των. Ὁ ἴδιος ἔλεγεν ὅτι βαρῆθηκε πλέον νὰ φρονεῖται αὐτοῦς. Τὶ φυσικὴν διάθεσιν νομίζεις ὅτι θὰ ἔχη καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύζυγός του, ποὺ ἀκούει τοὺς λόγους τοῦτους;

5. Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερα τὸν πόλεμον αὐτόν, πλῆθος πολὺ ἀπὸ κήρας με περιεκόκλωσεν ποὺ εἰς τὸ παρελθόν ἀψήστραπτον ἀπὸ τὴν ὑπόληπν τοῦ ἀνδρός των καὶ πᾶρα διὰ μας, ἀφοῦ ἐφόρεσαν πένθημον καὶ μαύρην ἐνδυμασίαν, θρηνοῦν ἀδιακόπως. Διότι εἰς αὐτὰς δὲν συνέθη ὅτι εἰς τὴν ἐγγενεῶν σου. E Σὺ, ὦ ἀδελφὴ θυμασμοῦ, καὶ κατὰκοιτον ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην εἶδες τὸν καλὸν σου σύζυγον καὶ ἤκουσες τοὺς τελευταίους λόγους του καὶ ὄντελήφθης ἀπὸ τὰς παραγγελίας του τί πρέπει νὰ πρόξῃς διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃς τὸ συμφέροντά σου καὶ πῶς με τὰς διαθέσεις του ἀπέκλειε τὰς ἐπιθέσεις τῶν πλεονεκτῶν καὶ σκυροκτανῶν. Δὲν εἶναι τοῦτο μόνον; πολλές φορὰς ἐπέπεσε ἐπάνω εἰς τὸν νεκρὸν του, κατεφίλησε τοὺς ὀφθαλμούς του, τὸν ἐνηγκαλίσθη, τὸν ἐθρήνησε, τὸν εἶδες νὰ κρηδεῖται με πολλὴν τιμῆν, ἐξεπλήρωσε ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καρδίας, ὅπως ἐπρῆσε, 345 A ἔρκεσαι τέλος σὺνδὰ εἰς τὸν τάφον του καὶ ἀντιεῖς ἰακίην παρηγορίαν εἰς τὴν θλίβν σου. Αὐτοὶ ὅμως διὰ αὐτὰ τὰ ἔχουν στερηθῆναι εἶκαν προπῆματα ἄλλαι τοὺς ἰδικούς των εἰς τὸν πόλεμον με τὴν ἐλπίδα νὰ τοὺς δεχθοῦν πάλιν καὶ ἀντὶ αὐτῶν ἐπιστρέψουν, ἀφοῦ ἐδέχθησαν τὴν μικρὸν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου των. Δὲν ἤθετε τοῦλάχιστον κάποιος νὰ τοὺς φέρῃ τὸ σῶμα των ἄλλὰ λόγους μόνον με τὴν διήγησαν ποὺ τρόπον τῆς θαντῆς των. Εἶναι καὶ μερικαὶ ποὺ μήτε τὴν διήγησαν αὐτὴν δὲν ἤξωθησαν νὰ ἀκούσουν, ὅ,τι κατέστη δυνατὸν νὰ μάθουν πῶς ἔπεσαν, διότι κατεκώσθησαν μέσα εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν συγκρουομένων. B Καὶ διότι νὰ θαυμάζασιν ὄν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς στρατηγούς ἐβρονεῖθησαν ἔτσι, ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς, ἀφοῦ ἀπέμεινεν εἰς μικρὸν κωρίον με ὀλίγους στρατιώτας, δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ ἀντιπαθῆ εἰς τοὺς ἐβρονεῖσαντας ἐκθροὺς ἀλλὰ παραμένον μέσα εἰς κάποιον σπῆτα, ἀφοῦ ἦσαν οἱ ἐκθροὶ φωτᾶν, κατεκῆ με ὄσους εὐρίσκοντο μέσα, τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἵππους, τοὺς ταύρους, τὰς βοσκὰς· ὅλα μετεβλήθησαν εἰς τὴν ἴδιον κόβν. Καὶ ἀντὶ νὰ φέρουν τὸν βασιλῆα ὅσαι εἶκον φύγει μαζὶ του εἰς τὸν

πόλεμον, επιστρέφοντες έφεραν την είδηση αυτήν εις την σύζυγόν του.

Εις τίποτε, εις τίποτε δεν διαφέρουν οσα λήσαντες εις τον κόσμον από θεατρικών παιγνίδι ή από την άκμην των άνομιματων λουλουδιών. C Κατά πρώτον πετούν, προτού εμφανισθούν έπειτα και άν άκόμη επιστραφή να αναμείνουν επί όλίγον, άμέσως καταστρέφονται. Ποιον πράγμα είναι μηδαιμνίτερον από την τμην και την δόξαν που πρόέρχεται από τους πολλούς; Τι καρτών δίδει και ποσαν άφέλειαν προκαλεί; Εις ποιον σκοπόν χαίρομεν άναποκρίνεται; Και μακάρι να ήτο τό δεινόν τούτο μόνον. 'Αλλ' ήμεις έκτός του ότι δεν έχομεν να κερδίσωμεν από αυτό κανέν καλόν, αναγκάζεται να ύπομένη συνεχώς πολλά δυσάρεστα και θλαστικά, όπως έχει αυτήν την επαχθεστέτην κυρίαν. Διότι ή δόξα είναι κυρία αυτών που την έχουν D και όσον περισσότερον την κολλασούσιν οι δοῦλοι της τόσο περισσότερον εξεγείρεται εναντίον των και τους βασανίζει με σκληρότερας διαταγάς. Ένψ αυτός που την περιφρονούσιν και την εξουτελιζούσιν ούτε ή ίδια δεν ήμπορεί τελικώς να τους ύποτάξη -- έτσι είναι χειρότερα και από τύραννον και από κάθε θηρίον. Διότι ό τύραννος και τό θηρίον πθασούσιντα σικνά με την άεγύμνησαν, εκείνη ήμεις εξαγριώνεται, όταν ύποκοούμεν εις αυτήν και άν εύρη εκείνον που θα ύπακούσῃ και θα ύπακουρήσῃ εις όλα, τίποτε δεν αφήνει που να μην του τό επβάλλῃ. Έχει και μέγαν άλλην σύμμαχον, που δεν θα κάμωμεν λάθος άν την δυναμούμεν θυγατέρα της. E "Όταν δηλαδή ή τιμή, άφού καλλιεργηθή και μεγαλώσῃ εις Ικανόν βαθμόν, κάμη ρίζας μέσα μας, τότε γεννά την άνοησίαν, ή ποία έξ Ισου με αυτήν ήμπορεί να κρημνίσῃ την ψυχὴν εκείνων που την έχουν.

8. Είπέ μου, λοιπόν δι' αυτά θρηνηίς; 'Επειδή ό Θεός σέ απήλλαξε από την τόσο βαρυσαν σύτην δουλείαν και όρειδή άπειμάκρυνεν από τά τείχη της ψυχῆς σου κάθε έρπιδον των λαμπρών αυτών άσθενειών: 344 A "Όταν είλας τον σύζυγόν σου ζωντανόν ποτέ δεν έπαυσαν να επιτίθενται άδιακόπως εναντίον της ψυχῆς σου, τώρα όμως που άπέθανε δεν έχουν από ποιον σημείον να προσβάλουν τον νοῦν σου. Αυτό λοιπόν πρέπει να επιτάξῃς, να μη θρηνηίς την ύποχώρησιν των και να μη επαζηγίς την σκληρὰν κυριαρχίαν των. Διότι όσον επιτεθούσιν αυτά ως θύελλα, ανατρέπουν τό πάντα έκ θεμελίαν και τό συντρέθουν. Και όπως πολλά από τάς πάρνυς, ένψ είναι έκ φύσεως δύσμορφοι και άπαίσιαι, με τά ψημύθια και τό βάμμιμον διεγείρουν τάς ψυχὰς των νέων, που είναι άκόμη άπαλαί, και όταν τους φέρουν υπό την εξουσίαν

των, τους μετακαρρίζονται έξευτελιτικώτερον από κάθε δούλον, έτσι και αυτά τά πάθη, ή κενοδοξία και ή άνοησία, B μολύνουν τάς ψυχὰς των ανθρώπων περισσότερον από κάθε μόλυσμα.

Διά τοῦτο και ό πλοῦτος θεωρείται άγαθόν από τους πολλούς: όταν του άραιρέσκειεν την κενοδοξίαν, και ό ίδιος πλέον δεν είναι έπιθυμητός. "Όποιοι λοιπόν ήδυνήθησαν με την πειν των να επατάξουν την δόξαν έκ μέρος των πολλών δεν ήθελαν πλέον να πλουτίσουν άλλα περιεφρόνησαν τον προσφερθέντα εις αυτούς πολύν χρυσόν. Δεν θα χρειασθή να μάθῃς τοῦτους από ήμεις: σὲ γνωρίζεις άκριθέτερον από ήμεις τον Έπομεινώνδαν, τον Σακράτην, τον Άρατειδίην, τον Διογένην, τον Κράτιστο, που άφησε τους άγρούς του να γίνουν βοσκότοποι. Οι πρώτοι από αυτούς μη έχοντες δυνατότητα να πλουτήσουν, είδον να έρχεται εις αυτούς ή δόξα διά της πτωχείας και κοπέφυγον άμέσως εις αυτήν: C ό τελευταίος άπέφυγε και εκείνα που είχαν από τόσον μονίαν κατείχοντο διαί δια να άνακτήσουν τό άγριον τοῦτο θηρίον, την δόξαν.¹⁹ "Ας μη κλαίωμεν λοιπόν, διότι ό Θεός μας απήλλαξεν από αυτήν την αίσχραν και γελοϊαν δουλείαν, που είναι φορτωμένη από κατηγορίας πολλάς. Διότι τό δνομά της είναι μόνον λαμπρόν, εις την πράξιν όμως φέρει τους φιλοδόξους εις θέσιν αντίθετον πρὸς τό δνομα και δεν ύπάρκει κανείς που να μη γελῇ με εκείνον, που επιδιώκει την δόξαν. Έπιφρονής και ένδοξος θα ήμπορήσῃ να γίνῃ μόνον, όπως δεν άποστέλει εις τοῦτο. D Έκείνος όμως που θεωρεί σημαντικὴν την έκ μέρος των πολλών δόξαν και δια να την επατάξῃ ύπομένει και πρόττει τό πάντα, αυτός θα σημειώσῃ την μεγαλύτεραν άποτυχίαν και πτώσιν εις την προσπάθειάν του και θα άπολασῃ όλα τά αντίθετα, τον γέλωτα, την κατηγορίαν, τά σκάμματα, την αντιπάθειαν και τό μίσος.

Και δεν είναι τοῦτο συνηθισμένον εις τους άνδρας μόνον άλλα και εις οὐς τάς γυναίκας και μέγιστα περισσότερον. "Όλοι θαυμάζουν την άνεπιτήδευσιν εις την εμφάνισιν, τό βάδισμα, την ένδυμασίαν, E που δεν επιζητεί τον έπαινον κανενός, και δοκιμάζουν έκκληξιν και την μακαρίζουν και ής εύχονται και όλα τά καλά ύποστρέφονται όμως και αντιπαθούσιν την κενοδοξίαν και την άπορεύγουσιν ώσάν να ήτο ά-

19. Οι αναφερόμενοι εδώ άνδρες είναι ήμολογούμενος ύποδείγματα εναντίου θίου, δια την έποχην και την κοινωνίαν, εις την οποίαν έζούσαν. 'Αλλά με τά κριτήρια του φιλογερῶ άγίου ή άρετή των υποδείξεται: εις τάςιν μέσο δια την άπόκτησιν δόξης.

γριον θηρίον και εκτοξεύουν εναντίον της απείρουσ κατάραι και βύρει. Και δέν απαρνούμεν αυτά τὰ κακά μόνον ἀπὸ τῆν περιφρόνησιν της δόξης τῶν πολλῶν ἀλλὰ ἐκτὸς τῶν φινυτέρω θὰ ἀποκομίσωμεν τὰ μέγιστα κέρδη, γυμναζόμενα νὰ ἀνεκώμεθα ὀλίγον κατ' ὀλίγον και νὰ ὑψωνόμεθα πρὸς τὸν οὐρανὸν ³⁴⁷ A και νὰ καταπρονοῦμεν ὅλα τὰ γήινα. Δαδτα ἐκεῖνος ποὺ δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τῆν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων, ὅσα καλὰ πράττει, θὰ τὰ προῆξ ὅλα με ἀσφάλειαν και δέν θὰ κινδυνεύσῃ νὰ πάθῃ κάτι κακὸν οὔτε εἰς τὰς λυπηράς οὔτε εἰς τὰς εὐκαρίστους περιστάσεις τῆς ζωῆς· οὔτε δηλαδὴ αἱ πράξεις θὰ τὸν καταπονήσουν ἢ θὰ τὸν κομητίσουν οὔτε αἱ δεύτερα ἡμπαροῦν νὰ τὸν κἀμουν ὑπερήφανον και φουσκωμένον ἀλλὰ μέσα εἰς πράγματα εὐμετάβλητα και τεταραγμένα ὁ ἴδιος παραμένει ἔξω ἀπὸ κάθε μεπάπτειαν. Τὸ ἔϊον ἐλπίζω ὅτι θὰ σιμῶθῃ τακέως και εἰς σὲ και ἀφοῦ ἀποστασθῆς ἀπὸ μᾶς ἀπὸ ὅλα τὰ θεσικά θὰ μᾶς παρουσιάσῃς οὐράνιον θῖον και τὴν δόξαν ποὺ τώρα ἔθρηξες, θὰ τῆν περιφρονήσῃς μετ' ὀλίγον B και θὰ ἀνταληφθῆς τὸ κενὸν καὶ μέγατον προσωπειον της.

Ἐάν πάλιν παθεῖς τὴν ἀσφάλειαν ποὺ ἐκεῖνος σοῦ εἶπε προσφέρει και τὴν φύλαξιν τῶν ὑπαρκόντων σου και τὴν ἀποκρίσιν της ἐπιβουλῆς, ὅταν βλέπονται εἰς τὰς συμφοράς τῶν ἄλλων, ἐπίρριπον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου και αὐτὸς σὲ διαθρέψει (Ψαλμ. 54, 23). «Ἐβλέγεται γάρ, λέγει, εἰς ἀρχαίας γενεὰς και ἴδετε τίς ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον και κατασχόνθη, ἢ τίς ἐπεκαλέσαστο αὐτὸν και ὑπερέβεν αὐτὸν ἢ τίς ἐνέμεινε ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ και ἐγκατέλειπεν αὐτόν» (Σαφ. Σαφ. 2, 10). Διότι ἐκεῖνος ποὺ σοῦ ἐπροξένησε τὴν τόσον ἀνυπόφορον συμφορὰν C και σὲ ἐπανάφερε τώρα εἰς τὴν γαλήνην, αὐτὸς θὰ σὲ προφυλάξῃ και ἀπὸ ὅσα πρόκειται ἀκόμη νὰ σοῦ συμβοῦν· διότι θὰ συμφωνήσῃς μαζί μου και ἡ ἴδια ὅτι βαρύτερον ἀπὸ τὸ πλῆγμα τοῦτο δέν θὰ λάθῃς ἄλλο εἰς τὸ ἔξῃς. Σὺ λοιπὸν ποὺ ὑπέφερες με τὴσιν γενναῖότητα τὴν τωρινὴν συμφορὰν και μάλιστα ἐνῷ ἦσο ἄπειρος, με πολὺ μεγαλύτερον εἰκόλιον θὰ ὑπομείνῃς τὰ μελλοντικά, ἐάν κάποτε — πρῶγμα ποὺ εὐχομαι νὰ μὴ γίνῃ ποτέ — σιμῶθῃ³⁰ κάτι ἀπὸ ὅσα ἀπευχόμεθα. Νὰ ἐπιδικῶς λοιπὸν τὸν οὐρανὸν και ὅλα ὅσα ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἐκεῖ ζωὴν και τίποτε ἀπὸ τὰ ἐδῶ D δέν θὰ ἡμιτορέσῃ νὰ σὲ ἀλλάξῃ, ἀκόμη και ὁ ἴδιος ὁ κυρίαρχ-

30. Δέν εἶναι ἀδύνατον νὰ υποθεθῆς εἰς κάποιον, ποὺ υποκρίνεται, ὅτι κινδυνὸν νὰ τὸν εἴρῃ και ἄλλη συμφορὰ. Διὰ τοῦτο δ' ἰ. συγγραφεὺς χρησιμοποιοῖ ὑπόθεσιν, ὀρθίωτον χρονικά και ἰσχυρὰν περὶ τοῦ ἀντιθέτου εἰρήν.

κος τοῦ σκότους, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐλάττωμεν σι ἴδια τὸν δαυτὸν μας. Διότι και ἂν ἀπαρῆσῃ κάποιος τὴν περιουσίον μας και διαμελίσῃ τὸ σῶμά μας, δέν ἀποτελεῖ τοῦτο τίποτε δι' ἡμᾶς, ὅταν μείνῃ ἀνεπιτρέπαστος ἡ ψυχὴ μας.

7. Ἄν ὅμως θέλῃς ἀποδοῦναι και ἀσφαλῆ νὰ εἶναι τὰ κρήματα σου ἀλλὰ και νὰ πληθύνωνται ἐγὼ θὰ σοῦ υποδείξω και τὸν τρόπον και τὸν τόπον, ὅπου δέν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθῃ κανεὶς ἀπὸ ὅσους τὰ ἀποφθαλμοῦν. Ποῖος εἶναι ὁ τόπος; Ὁ οὐρανός. Ἀπόστειλέ το πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνον σὺζυγον και δέν θὰ ἡμιτορέσῃ οὔτε κλέπτης οὔτε ἀπατεῖον οὔτε τίποτε ἀπὸ δ.π.τὰ καταστρέφει νὰ τὰ προσβάλλῃ. Ἐ Ἄν κατωκώσῃς ἐκεῖ τὰ κρήματα αὐτά, θὰ ἐξασφαλίσῃς ἀπὸ αὐτὰ πολὺ κέρδος. Διότι ὅλα ὅσα φυτεύομεν εἰς τὸν οὐρανὸν δίδουν και περισσοτέραν και καλύτεραν ἐσοδειαν, ὅπως ἀκριβάς πρέπει, ἀφοῦ ἔχουν κάμει ρίζας εἰς τὸν οὐρανόν. Ἄν πράξῃς τοῦτο, πρόσδεε ποῖα πλεονεκτῆματα θὰ ἀποκομίσῃς· πρῶτον τὴν αἰώνιον ζωὴν και τὰ ὑπεροκτιμένα εἰς ὅσους ἀγαποῦν τὸν Θεόν· ἂ ὅτε ἀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέστη, ἔπειτα τὴν παντοτεινὴν συντροφίαν τοῦ καλοῦ συζύγου σου ἀλλὰ και εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν θὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὰς φροντίδας, ³⁴⁸ A τοὺς φόβους, τοὺς κινδύνους, τὰς ἐπιβουλὰς, τὴν ἐκθραν, τὸ μῖσος. Ἐως ὅπου σὲ περιβάλλουν αὐτά, ὅσως θὰ ὑπάρξουν μερκοὶ ποὺ θὰ σοῦ ἐπιτεθοῦν· ἂν ὅμως τὰ μεταθέσῃς εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ζωῆς ἀκίνδυνον και ἀσφαλῆ ζωὴν, γεμάτην ἀπὸ πολλῶν ἡσυχίας και θὰ ἀπολαύσῃς αὐτάρκειαν μετ' εὐσεβείας.

Εἶναι δηλαδὴ μέγας παραλογισμός, ὅταν μὲν θέλῃ κανεὶς νὰ ἀγορήσῃ ἀγρόν, νὰ ἐπιζητῇ εὐφορον γῆν, ὅταν ὅμως ἔχει ἄμπερὸς τοῦ τὸν οὐρανὸν ἀντὶ τῆς γῆς, ἐνῷ ἡμιτορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ ἐκεῖ ἀγρόν, νὰ μείνῃ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν και νὰ ἱσιμμένη τὴν ταλαπωρίαν ποὺ τοῦ προκαλεῖ ἡ γῆ και αἱ ἀμαρτίαι του· ἀπὸ μᾶς κάμνει συχνὰ νὰ ἀποτύχωμεν εἰς τὴν ἐλπίδα μας. B Ἐπειδὴ ὅμως σοῦ προκαλεῖ μεγάλην λύπην και ταραχὴν ἡ προσδοκία ποὺ ἐδοκίμασες συχνὰ ὅτι θὰ ἀνήρακετο εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑπάρχου ἀλλὰ προανηρηπάγη, προτοῦ ἀνυλῶθῃ τὴν ἀρχὴν, λάβε πρῶτον ὑπ' ὄψιν τὸ ἔξῃς· εἰ μολονῶν ἡ ἐλπίς αὐτὴ ἦτο προφανεστότη, ἦτο ὅμως ἐλπίς ἀνθρωπίνῃ, ἡ ὅποια πολλὰκις ἀστοχεῖ. Πόσα παρόμοια δέν βλέπομεν νὰ γίνωνται εἰς τὴν ζωὴν· μένουν ἀπραγματοποιήτα ἐκείνα ποὺ με θέρημν ἐπροδοκῆσαμεν και πραγματοποιοῦνται συχνὰ ἐκείνα ποὺ οὔτε κἀν ἐσκέφθημεν εἰς τὰς ἀρχάς, εἰς τὰς βασιλείας, εἰς τὰς κληρονομίας, εἰς τοὺς γάμους βλέπομεν νὰ συμβαίη τοῦτα, παντοῦ και πάντως. C Ὡστε ἂν

καί ἦτο πολὺ πλησίον ὁ καιρὸς ἀλλὰ κατὰ τὴν παρουσίαν²¹ «Πολλὰ μεταξὺ κύλικος καὶ κελύκος ἄκρου πέλει». Καὶ ἡ Γραφή ἐπίσης λέγει: «Ἄπὸ προΐσθεν ἕως δευτέρας μεταβάλλει καιρὸς» (Σοφ. Σειρ. 18, 25). Ἔτσι καὶ «Ὁ βασιλεὺς πού σήμερον ζῆ ἀδριον πεθαίνει». Καὶ πόλιν θέλων νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὁ ἴδιος σοφὸς διὰ τὰ πράγματα συμβαίνοντα παρὰ προσδοκίαν, λέγει: «Πολλοὶ τύραννοι ἐκώθησαν ἐπὶ ἑσόδους, ὁ δὲ ἀνυπολόγητος ἐφόρσεο διάδημα» (Αὐτόθι 11, 5).

Καὶ δὲν ἦτο ἀπολύτως βέβαιον διὰ τὴν ἔξῃ θὰ εἶκε λάβει τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος μὲς ἔβδον τὸ δικαίωμα D καὶ ἄλλα νὰ τὴν υποπεινώμεθα. Ἀπὸ ποῦ ἦτο βέβαιον διὰ τὴν ἔξῃ θὰ ἐλάμβανε τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο; Ὅτι δὲν θὰ ἐπραγματοποιούντο τὰ ἀντίθετα, δὲν θὰ ἔκανε τὴν τμηὴν προσβληθεὶς ἀπὸ κάποιον νόσον, ἢ τραυματισμένους ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν βασκανίαν ἀνθρώπων πού ἤδοντο νὰ κακωχθῆσιν ἢ ἀπὸ κάποιον ἄλλο φοβερὸν πάθημα. Ἄς δεχθούμεν ὅμως, ἂν θέλῃς, ὅτι εἶναι φανερόν, φανερώτατον διὰ ἀπισθίμωτε ἀν ἔξῃ ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτύχῃ τὸ κορυφαῖον αὐτὸ ἀξίωμα ὅσον ἀνώτερον τὸ ἀξίωμα, τὸσον μεγαλύτερους κινδύνους καὶ φροντίδας καὶ ἐπιβολὰς θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Ἄς τὰ διαγράψωμεν ὅμως καὶ αὐτὰ καὶ ἄς τὸν ἀφήσωμεν νὰ διαπλέῃ χωρὶς κίνδυνον καὶ μὲ πολλὴν γαλήνην τὸ πέλαγος ἐκεῖνο. Εἰ ποῖον θὰ ἦτο, εἶπέ μου, τὸ τέλος; Ὅχι αὐτὸ πού εἶναι καὶ τώρα; Πιθανώτερον διὰ αὐτὸ ἄλλὰ κάποιο ἄλλο θλαβερὸν καὶ ἀπεικταῖον. Κοτὰ πρῶτον θὰ ἔβλεπε θραδύτερον τὸν οὐρανὸν καὶ ὅσα ὑπάρκουν ἐκεῖ, πρῶτον πού δὲν εἶναι μικρὰ ζῆμια δι' ὅσους ἐπίστευσαν χάριν τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν. Δεύτερον δέ, καὶ ἂν ἀκόμη ἔξῃ μὲ ἀπόλυτον καθαρότητα, ὅμως τὸ μήκος τῆς ζωῆς καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἀ-εμίματος δὲν θὰ ἐπέτρεπον νὰ ἀπέλθῃ ὅσον τώρα καθαρὸς.²⁴⁹ Α Εἶναι δὲ καὶ ἄγνωστον ἂν δὲν θὰ ἄφηγε τὴν τελευταίαν τοῦ ἡνσην, ἀφοῦ παρουσίαζε πολλὰς μεταβολὰς καὶ ἀπεκλινεν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν. Τώρα ὅμως ἐλπίζομεν ὅτι μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἔχει ἔλθει εἰς τὸν τόπον τῆς ἀναπαύσεως, ἐπειδὴ τίποτε δὲν ἔχει ἕως τώρα ἀποτολμήσει ἀπὸ ὅσα ἀποκλείουν ἀπὸ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐνῷ τότε ἐπειδὴ θὰ εἶκεν ἀσκοληθῆ ἐπὶ πολλὸν χρόνον μὲ τὰ δημόσια πράγματα, θὰ εἶκεν ἴσως μαζεύσει καὶ πολλὴν ἀκαθαρσίαν. Εἶναι

21. Ἡ ἀρχαία αὕτη παροιμία ἀκροαμένη συνέθετος ἔστι· ἐπὶ πολλὰ μεταξὺ κελύκος καὶ κύλικος πέλει, θέλει νὰ υποδηλώσῃ ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν στερμὴν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῶν πολλὰ καὶ ἀπορροιατικῆς σημασίας γεγονότα.

σπανιώτατον πρᾶγμα νὰ μείνῃ κανεὶς ἀνεπηρέαστος ἀναστρεφόμενος μὲ τόσο κακὰ, ἐνῷ εἶναι ἀπὸ τὰ φυσικὰ καὶ σικνὰ συμβαίνοντα νὰ ἀμαρτήσῃ κανεὶς ἐκὼν ὄκων. Ἀπὸ τὸν φόβον αὐτὸν ἔκομεν ἀπαιλλαγῆ πόρα B καὶ εἰμεθα βεβαιώτατοι ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ προσέλθῃ μὲ πολλὴν χαρὰν, ἀπιστράπτων πλησίον τοῦ βασιλέως, προετοιμαζών μαζί μὲ τοὺς ἀγγέλους τὸν δρόμον τοῦ Χριστοῦ. Θὰ περιβάλλεται ἀπὸ τὴν ἄρρητον δόξαν, θὰ στέκεται πλησίον τοῦ βασιλέως πού θὰ κάμῃ τὴν κρίσιν καὶ θὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τὴν ὑψηλοτάτην δικαιοσύνην.

Διὰ τοῦτο ἄφησε τοὺς θρήνους καὶ τὰς κραυγὰς καὶ ἐσκολούθησε τὴν ἰδίαν μὲ ἐκεῖνον ζωὴν ἢ μάλλον ἀκόμη περισσότερο προσεκτικῶν. Καὶ ἀφοῦ φθάσῃ εἰς ἴσον μὲ ἐκεῖνον βαθμῶν ἀρετῆς, νὰ ἡμπορέσῃ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν ἴδιαν μὲ ἐκεῖνον σκηνὴν καὶ νὰ ἐνωθῆς πάλιν μαζί του εἰς τοὺς ἀτελευτήτους ἐκεῖνους αἰῶνας. Νὰ ἐνωθῆς διὰ μὲ τὸν δεσμὸν τοῦ γάμου, ἀλλὰ μὲ δεσμὸν διάφορον, πολὺ καλύτερον. Ἐδῶ ὑπάρχει μόνον σύνδεσμος σαμάνων ἐνῷ τότε θὰ πραγματοποιηθῆ ἕνωσις C ψυχῆς μὲ ψυχὴν, τελειότερα, πολὺ γλυκυτέρα καὶ ἀνυτέρα.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΝΔΡΙΑΣ

C Τοῦ ἰδίου ὀμλία ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὴν ἴδιαν περὶ μονανδρίας.

I. Τὸ νὰ ἐπιζητοῦν συζύγους ὅσοι εἶναι ἄπειροι ἀπὸ συζυγικὰς σχέσεις καὶ πόνους τοκετοῦ καὶ ἄλλα τὰ ἄλλα, ποῦ σφραί μαζὶ τοῦ ὄ γάμος, ὅταν εἰσέρχεται εἰς τὰ σπύτια τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶναι καθόλου παράδοξον· διότι ἡ παροσμῖα λέγει ὅτι καὶ ὁ πόλεμος, πρῶγμα τῶσον βαρῦ, εἶναι εὐχάριστον εἰς ὅσους δὲν τὸν ἔχουν δοκιράσει. * Ἐκεῖναι ὄμως ποῦ ὑπέφεραν ἀμέτρητα δεινὰ καὶ ποῦ ἐπεισθήσαν πολλὰκις ἀπὸ τὴν πίεσιν τῶν πραγμάτων νὰ μακαρίζουν ἐκεῖνας, D ποῦ ἔχουν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου καὶ νὰ καταρῶνται χιλιόδοξο φορὸς τοῖς δαυτοῖς των καὶ τὰς προξενητίας καὶ τὴν ἡμέραν ποῦ ἐστολισθῆ ὁ νυμφικὸς θάλαμος, αὐταὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιν νὰ ἐπιθυμοῦν τὰ ἴδια πράγματα πάλιν, τοῦτο εἶναι ποῦ μὲ κάμνει νὰ δοκιμάζω μεγίστην ἐκκληζῶν καὶ ἀπορίαν καὶ νὰ ἀναζητῶ τὴν αἰτίαν ποῦ κάμνει, ὥστε μίαν κατάστασιν ποῦ ἐθεώρουν προηγουμένως, ὅταν ἔζων εἰς αὐτήν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποφύγουν, αὐτὴν τώρα, ὅταν ἔχουν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτήν, νὰ τὴν ἐπιδιώκουν ὡς ἐπιθυρητήν. Καὶ ἄφου ἔκαμιν μυστὸς συλλογητικὸς πρὸς δίας τὰς κατευθύνσεις E μὲ δυσκολίαν κάποτε εὗρηκα, ὅπως κλίνω νὰ πιστεύω, τὴν αἰτίαν τῆς ἀνταρσίας αὐτῆς· ἢ μᾶλλον δὲν εἶναι μία αἰτία ὅσπερ δύο μόναι ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δύο περιεκτώτεραι. Μερικαὶ ἐπειδὴ ἐξ αἰτίας τοῦ πολλοῦ καιροῦ ἐλησημόνησαν τὰ προηγούμενα καὶ ἐνθυμοῦνται τὰ παρόντα μόνον, προσέρχονται εἰς τὸν γάμον, ζητοῦσιν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς κηρείας. Πράγματι ὄμως εὗρισκουν ἄλλα πολὺ κειρότερα εἰς αὐτόν, ὥστε νὰ ἐκβάλλουν τὰς ἰδίας ὡς καὶ προηγουμένως φωνάζει. 350 A * Ἄλλα πάλιν ἐκθαμβοὶ ἄνθρωποι εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, ἐξαρτώμενοι ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ παρόντος κόσμου καὶ νομίζουσαι ὅτι ἡ κηρεία εἶναι ἀντροπὴ προτιμοῦ

22. Ἡ ἀρχαία παροιμία παραδίδεται μὲ τὴν ἐξῆς μορφήν· ἑλληνικὸς ἀπείρω πόλεμος.

τὰς ταλαιπωρίας τοῦ γάμου κέρην κεντρὴ δόξης καὶ ματαίας ὑπερφανείας. Μερικαὶ ὄμως δὲν κατευθύνονται οὔτε ἀπὸ τὴν μίαν οὔτε ἀπὸ τὴν ἄλλην αἰτίαν παρὰ μόνον ἀπὸ ἀκαρτερίας καὶ διὰ τοῦτο ἐπανέρχονται εἰς τὰ προηγούμενα καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀποκρύψουν τὴν πραγματικὴν αἰτίαν μὲ τὰς προφάσεις αὐτάς.

Νὰ τὰς κατηγορήσω ὄμως καὶ νὰ τὰς καταδικάσω ὡς πρὸς τὸν γάμον τοῦτον ὅσπερ ὁ ἴδιος τολμά²² οὔτε ἄλλον προτρέψει. B Μήτε ὁ μακάριος Παῦλος δὲν θεωρεῖ τοῦτο καλὸν ἢ μᾶλλον μήτε τὸ ἔργον Πνεύματος· Ἐκεῖνος εἶπεν· εἴτινὴ δέδοται νόμος ἐπ' ὅσον κρόνον (ἢ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοινή ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶ ὡς θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ) (Α' Κορ. 7, 39). Καὶ ἐπέτρεπεν εἰς τὴν κῆρον ἀνθέλλῃ νὰ νυμφευθῆ ἔκ νέου, Προσέθεσεν ὄμως· Ἐπισκευάσθαι δὲ ἐστὶν, ἐὰν οὕτως μένην. Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ λοιπὸν κανεὶς ὅτι ἡ ἐντολὴ εἶναι ἀνθρωπίνη συνέπιπλωσε· ἰδοὺ δὲ κατὰ Πνεῦμα Θεοῦ ἔκειναι (Αὐτόθεν, στίχ. 40)· ἔκαμιν φανερόν ἐστι ὅτι ἤρρασαν αὐτὰ μὲ τὴν δόξαν τοῦ Πνεύματος.

Ἄς μὴ νομίσῃ λοιπὸν κανεὶς ὅτι λέγω ὅσα θὰ λεχθῶν τώρα, ἐπειδὴ ἔχω τὴν πρόθεσιν νὰ κατηγορήσω καὶ νὰ ψέξω ὅσους νυμφεύονται. C Διότι θεάσεως θὰ ἴτω δακρυτὴ ἀνοσμία καὶ μανία, αὐτὰς ποῦ δὲν ἐπιμάρησεν ἐκεῖνος ἀλλὰ τὰς ἐλυπήθη, αὐτὰς ἀπενοντίας νὰ τὰς καταδικάζωμεν ἡμεῖς ἀνηλεῶς, τὴν στιγμὴν μάλιστα ποῦ εἴμεθα γεμάτοι ἀπὸ ἀμετρητοῦς ἁμαρτίας. Ἐὰν ἔκαμιν ἐντολήν νὰ μὴ κρίνωμεν, διὰ νὰ μὴ κριθῶμεν μὲ τὸ ἴδιον μέτρον, μίση νὰ γινώμεθα αὐστηροὶ δικασταὶ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἄλλων ἀλλὰ συγκωρητικοὶ καὶ ἡμεροὶ, ὅταν σὺ καταδικάζῃς κάποιον ποῦ δὲν εἶναι κἄν ἁμάρτημα καὶ κατακρίνης ἄλλους, στερεῖς τὸν δαυτὸν σου ἀπὸ κάθε συγγνώμης καὶ μὲ τὴν συμπεριφορὰν σου ἔναι τοῦ πλησίον προσηγορῆσαι τὸν δικαστὴν νὰ γίνῃ δριμύτερος ἐναντίον σου. D Δὲν ὀμλίω λοιπὸν τώρα ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦτου, ἐπειδὴ θέλω νὰ τὰς κατηγορήσω ἢ νὰ τὰς θίξω, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ «ἐν Κυρίῳ» εἶναι ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ἀπὸ κάθε κατηγορίας· «Μόνον γάρ, λέγει, ἐν Κυρίῳ». Ἄλλ' ὄπως ὅταν ὀμλοῦμεν ὑπὲρ τῆς παρθενίας, δὲν ἐξυψώνομεν ἐκείνην, ταπεινώνοντες τὸν γάμον, ὁμοίως καὶ ὅταν ὀμλοῦμεν περὶ κηρείας, δὲν κατατάσσομεν εἰς τὰ ἀπληροῦμένα τὸν δεύτερον γάμον, ὅτι νὰ προτρέψωμεν νὰ ἄρκασθῆ κανεὶς εἰς τὸν πρό-

23. Εἶναι φανερὰ ἡ μεγάλῃ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν μοναχικὴν ζωὴν. Ἄς τὴν ἀκολουθῆ ἡ κῆρα, ἔπειτα ἀπὸ τὸν πρώτον γάμον τῆς. Ἐπισφαλίζει περισσότερο μακαριότητα παρὰ ἐὰν νυμφευθῆ ἔκ νέου.

τον αλλά παραδεχόμεθα θεσπάζει ότι και αυτός ο δεύτερος είναι σύμφωνος πρὸς τὸν νόμον, μόνον ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι ἀνώτερος τοῦ δευτέρου. **Ε** Ἄς μὴ νομίζῃ λοιπὸν κανεὶς ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια, ποῦ προκύπτει κατὰ τὴν σύγκρισιν εἶναι μειονέκτημα ἐκείνου ποῦ ἀπεδείχθη ὑποβεβότερον. Διὰ τὸ δὲν κόμνομεν τὴν σύγκρισιν ἐλευθεύοντες τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πανηρώων πιστεύομεν ὅτι ἀνήκει εἰς τὰ νόμιμα καὶ ἐπιτρεπόμενα ἀλλὰ προτιμώμεν καὶ θαυμάζομεν ἐκεῖνον, ποῦ εἶναι πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ αὐτό. **351** **Α** Διὰ τὴν τάξιν, διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα νὰ εἶναι ἡ ἴδια σύζυγος ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ ἑπτα δευτέρου. Διὰ τὴν ἡ μίαν μὲ τὸ νὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὸν πρῶτον εἰδείξεν ὅτι οὔτε τοῦτον δὲν θὰ προσήμα ἀρκυκῶς, ἐὰν εἶκεν καλὴν ἐπιμερίαν τοῦ πράγματος. Ἡ ἄλλη εἰσαγωγή δευτέρου σύζυγον εἰς τὴν κλίνην τοῦ πρώτου μᾶς δίδει μεγάλην ἀποδείξιν τῆς δυνατῆς φιλίας τῆς πρὸς τὸν κόσμον καὶ τῆς συμπαιθείας τῆς πρὸς τὰ γῆνα πρᾶγματα. Καὶ ἡ μίαν οὔτε διὰν ἔξῃ ὁ σύζυγος εἶκεν ἐνδικαιωρῆθῃ διὰ κάποιον ἄλλον ἐνφῆ ἡ δευτέρα καὶ ἂν δὲν ἠμάρτησε μὲ ἄλλον, ὅσον ἔξῃ ὁ σύζυγός τῆς, πάντως πολλοὺς ἄλλους ἐθαύμασε περισσώτερον ἀπὸ αὐτόν. **Β**

2. Καὶ διὰ νὰ μὴ κόμνομεν οὐκ ὀφείει ἐπὶ τῆς ζωῆς ποῦ ἐπέροσεν, ἢς κρίνομεν τὸ πρᾶγμα κοφῶς αὐτό. Ὅπως ἡ παρθενία εἶναι προτιμώτερα τοῦ γάμου, ἔτσι καὶ ὁ πρῶτος γάμος εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὸν δεύτερον. Ἡ κτήρα δηλαδὴ κατὰ τὴν ἀρετήριαν μόνον ἐφάνη ὑποβεβότερα τῆς παρθενίας, εἰς τὸ τέλος θύμω ἐξισώνεται μὲ αὐτὴν καὶ ἐνώνεται μαζί τῆς ἐνφῆ ὁ δεύτερος γάμος ὑπολείπεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ σημεῖα τῆς. Πέραν τούτων, ἐκεῖνη ποῦ θαυμάζει εὐκόλως τὴν κτηρείαν τρεῖς ἐγκράτειαν καὶ ὅσον ὁ σύζυγός τῆς εἶναι ἐν ζωῆς ἐνφῆ ἐκεῖνη ποῦ θεωρεῖ τὸ πρᾶγμα θαρῶς, εἶναι προδιατεθειμένη νὰ σκεπθῆ διὰ μόνον μὲ δύο καὶ τρεῖς **3** ἀλλὰ καὶ μὲ πολὺ περισσώτερος ἀνδρᾶς καὶ μὲ δυσκολίαν ἤσυχάζει, διὰν ἔλθῃ τὸ γῆρας. Ὅπως λοιπὸν ὁ πρῶτος γάμος εἶναι σημεῖον μεγάλης σεμνότητος καὶ σωφροσύνης, ἔτσι καὶ ὁ δεύτερος εἶναι σημεῖον ὅχι θεσπάζει ἀσελγείας—μὴ γένουσι—ἀλλὰ γνώρισμα φυσικῆς ἀσθενείας καὶ πολὺ σαρκικῆς καὶ προσκεκολλημένης πρὸς τὴν γῆν καὶ ποῦ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ φαντασθῆ ποτὲ κάτι μέγα καὶ ὑψηλόν.

Καὶ ἐὰν ἀντιτείνῃ κάποιος ὅτι τὸ καλὸν εἶναι πάντοτε καλόν, εἴτε γῆνη μίαν φορὰν εἴτε δύο εἴτε πολλαίως. Διότι ἐξ ἴσου καλὸν θὰ εἶναι πάντοτε καὶ ὅποιος χρησιμοποιοῖ αὐτὸ πολλὰς φορὰς, θὰ ἦτο δίκαιον νὰ ἐπαινεῖται περισσώτερον. Ἐπομένως ἂν εἶναι καὶ ὁ γάμος καλόν, αὐτὸς ποῦ τὸν χρησι-

μοποιεῖ συνεχῶς εἶναι περισσώτερον ἕως θαυμασμοῦ ἀπὸ αὐτόν ποῦ τὸν χρησιμοποιοῖ σπανίως. **Δ** θὰ ἐπανητήσομεν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ σωφροθῶν τοῦτο ὁ ἀρετέστερος, ὅσοι ὅμως θελήσουν νὰ προσέξουν **Ε** ἀνακαλύπτουν ὁμῶς τὸν παραλογισμόν. Ὁ γάμος δὲν ἀποκαλεῖται γάμος ἐξ αἰτίας τῆς σαρκικῆς σχέσεως, διότι τότε θὰ ἦτο γάμος καὶ ἡ πορνεία, ἀλλὰ διότι ἡ νυμφευομένη ἀναγνωρίζει ἕνα ἄνδρα καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἀπὸ τὴν πόρνην ἢ ἐλευθέρω καὶ σάρκριν γυνῆ. Ἄν δηλαδὴ περιορίζεται διὰ παντός εἰς ἕνα ἄνδρα, εὐλόγως ἀνομάζεται ὁ θεσπὸς γάμος. Ἄν ὅμως ἀντὶ ἐνὸς εἰσαγγῆ εἰς τὸ σῶμα πολλοὺς νυμφίους, δὲν ταμίως θεσπάζει νὰ καλεῖται τὴν συμπεφορὰν αὐτὴν πορνείαν. **Ε** θὰ εἴλεγον ὅμως ὅτι εἶναι πολὺ κατωτέρα ἀπὸ ἐκείνην ποῦ δὲν γνωρίζει παρὰ ἕνα μόνον ἄνδρα. Ἐκεῖνη ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου, ἔ'Αντὶ τούτου καταλείπει ὁ ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναίκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» (Ματθ. 19, 5). Καὶ ἐκφορεῖτο ἀπὸ αὐτῶν, αἰσὼν νὰ ἦτο ἀληθινὰ ἰδική τῆς σάρκῆ καὶ δὲν ἐληγομένησεν αὐτὸν ποῦ τῆς ἐδόθη μίαν φορὰν²⁴ ὡς κεραλή. Ἐνφῆ ἡ ἄλλη οὔτε τὸν πρῶτον οὔτε τὸν δεύτερον ἐθαύμασε ὡς σάρκα τῆς· διότι ὁ πρῶτος ἐξεκαπέθη ἀπὸ τὸν δεύτερον καὶ ὁ δεύτερος ἀπὸ τὸν πρῶτον. **352** **Α** Δὲν ἐνθουσιεῖται καλῶς τὸν πρῶτον, ἐπειδὴ προσέκει ἐκεῖνον, ποῦ τὸν διεδέχθη, οὔτε αὐτὸν θὰ τὸν ἀνταρκῆσῃ μὲ τὴν πρέπουσα ἀγάπην, διότι ἡ σάρκῆς τῆς μοιράζεται κατευθυνομένη καὶ εἰς τὸν ἀποθανόντα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ ἔξῃ καὶ ὁ ἕνος καὶ ὁ ἄλλος ἐκποσθη ἀπὸ τὴν τμῆν καὶ ἀγάπην ποῦ δικαιοῦται ὁ ἀνὴρ ἐκ μέρους τῆς γυναίκας.

Καὶ ποῖαν διάθεσιν νομίζει ὅτι θὰ ἔξῃ ὁ δεύτερος σύζυγός τῆς, διὰν εἰσαγγῆται εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πρώτου καὶ ἀνεθεαίνοι εἰς τὴν κλίνην ἐκείνου, καὶ διὰν δι' αὐτὰ ἀκριβῶς βλέπει τὴν γυναῖκα ἐκείνου νὰ γελᾷ καὶ νὰ χαριεντίζεται; **Β** Πολὺ εὐσώφροστον. Δὲν θὰ τὴν πλησιάσῃ μὲ πολλὴν ἀγάπην ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι ἀπὸ ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους σκληρότερος, δὲν θὰ εἶναι τόσοσ ἀγριος, ὥστε νὰ μὴ σίσθανθῇ κανὲν ἀνθρώπινον συναίσθημα ἀκόμη καὶ ἂν καλλιπαζῆ μὲ πάμπολλους τρόπους ἐκεῖνη καὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ τὸ σῶμα. Τὸ πένθος ποῦ ἔχει σκορποσθη εἰς τὴν οἰκίαν, δὲν ἀφίνοι νὰ ἐκδι-

²⁴ Πόσων ἔγωνα δίδεται ὁ ἱερός θεσπὸς τοῦ γάμου, θεσπὸς σῶματος καὶ φυσικῆς μέχρις ἀπολύτου ἑνώσεως. Ἡ ἐνώσις αὐτῆ δίδεται νὰ διατηρηθῇ καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων.

λαβῆ ἀνόθευτος ἢ καρά. Ὁ,τι γίνεται με τοὺς ταύτους, εἴαν ἐν τῆμα των τόχη νά ὑποσῆ τὴν φλόγα τῆς πυρκαϊῆς καὶ ἀσπρισθῆ ἔπειτα με προσοσῆν, δὲν παύη ἕκασ τὸ ἐντονον καὶ βαθὺ μῆτρο νά καταστρέψῃ τὴν λευκότητα τῆς ἐπιφανείας καὶ εἶναι θέαμα δυσάρεστον, τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ ἐδῶ. C Καὶ ἂν ἀκόμη ἐπινοήσῃ πολλά φαντακτερά, διὰ μέσου αὐτῶν προβάλλουσι τὰ δυσάρεστα καὶ γίνεται ἐν ἑα εὐκάρωτον μέγχα. Διότι καὶ οἱ ὑπέρτατοι τοῦ σωματοῦ καὶ αἱ ὑπέρταται καὶ οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ γείτονες καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ, γίνονται κατηρεῖς καὶ στενάζουσι δι' ἃ,τι εἶχε συμβῆ. Ἄν τόχη νά ἐγκαταλειφθῶν καὶ ὄρανα τέκνα, ἂν μὲν εἶναι πολὺ μακρὰ εἰς τὴν ἡλικίαν, διεγείρουσι ἐναντίον τῆς μητρὸς των τὸ σφοδρὸν μῖσος ἐκείνων ποὺ δύνανται νά κατανοήσουσι τὰ συμβαίνοντα ἂν δὲ τόχη νά εἶναι μεγάλοι, νοιώθουσι περισσοτέραν ἀπῆταν ἀπ' ἄλλους. Αὐτὰ ἅλα ἔχοντες ὑπ' ὄφιν οἱ νομοθεταὶ καὶ θέλοντες νά παρηγορήσουσι ἄλλους πονοῦν διὰ τὴν κατάσταση αὐτὴν καὶ δικαιολογοῦμενοι ὅτι δὲν ἤρριον τοῦτον τὸν γάμον συμφέρονος πρὸς τὴν θέλησίν των D οὔτε ἐξ ἀοικῆς ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐφοδοῦντο μῆρας συμβῆ κάποιο χειρότερον κακόν, παραμέρισται πᾶσαν ἐκδήλωσιν χαρῆς κατὰ τὸν δεύτερον γάμον. Καὶ δὲν φαιδρύνουσι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην οὔτε αὐλὰς οὔτε κρότοι οὔτε νυμφικὰ ἄσματα οὔτε χοροὶ οὔτε στέσσανοι οὔτε κἀπὶ ἄλλο, παρῶσιον. Τὴν ἀπεγύμνωσαν ἀπὸ ἄλλο αὐτὰ καὶ εἶτα ἀσεπράνωτον ὀδηγοῦν τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν κῆραν οὐζυγον, ὡσάν νά κρουγάζουσι ὅτι ἄλλα ἄλλα πράττουσι εἶναι ἄλλα συγγνώμη, ἕκασ ἕκασ καὶ ἐπαίνουσι καὶ χειροκροτημάτων καὶ στεφάνων.

E 3. Πῶς λοιπὸν ὁ Παῦλος, ἠμπορεῖ νά εἴπῃ κανεῖς, ἠμπόδιζε νά μένουσι κῆραι αἱ νέαι, ἀκόμη καὶ ἂν θέλουσι με τὸ νά γράψῃ τὰ ἔξῃς: «Νεωτέρας δὲ κῆρας παραιτοῦ;» (Α' Τιμόθ. 5, 11). Δὲν ἠμπόδιζον ὁ Παῦλος ἄλλοις θέλον νά μένουσι κῆραι ἀλλ' ἐκεῖνα ἠνάγκασαν καὶ τὸν Παῦλον νά θέσῃ τὸν κανόνα τοῦτον χωρὶς νά θέλῃ; Ἄν ἐπιθυμῆς νά μάθῃς τὸ θέλημα τοῦ Παύλου, ἀκούσε τί λέγει: «Θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτὸν» (Α' Κορ. 7, 7), νά ἐγκρατεύωνται. Ὡστε δὲν θά ἐγίνετο ὁ μακάριος ἐκεῖνος πολέμιος τοῦ ἑαυτοῦ οὔτε θά περιέπιπεν εἰς τὸσον μεγάλῃν ἀντίρροσιν, οὔτε θά ἠμπόδιζε νά μένουσι κῆραι ἄλλοι, αὐτὸς ποὺ ἤθελε νά ἐγκρατεύωνται ἄλλοι οἱ ἄνθρωποι. 353 A Πῶς λοιπὸν λέγει: «Νεωτέρας δὲ κῆρας παραιτοῦ;» Νά μᾶς εἰπῆς ὅμως καὶ σὺ, διὰ ποῖον σκοπὸν καὶ ποῖον λόγον; Δὲν ἠμίλησεν εἶτα γενικῶς ἀλλὰ προσέθεσεν καὶ τὴν αἰτίαν: «Ὅταν γὰρ καταστρηνάσῃσι τοῦ Χριστοῦ γαμεῖν ἐδέ-

λουσι». Βλέπεις ὅτι ἐκεῖνος δὲν ἐμποδίζει ἄλλοις θέλουσι νά μένουσι κῆραι καὶ νά καταγαθοῦν εἰς τὸν ἄγιον ἐκεῖνον κορόν ἀλλὰ ἄλλοις μετὰ τὴν κῆρειαν των προσηγοῦν νά νυμφρευθοῦν. Καὶ ἐνεργεῖ με πολλὴν αἰνεσιν. Ἐάν πρόκειται, λέγει, νά προσέλθῃς εἰς δεύτερον γάμον, νά μὴ ὑποσκεθῆς κῆρειαν. Διότι πολὺ χειρότερον ὅπῃ τὸ νά μὴ ὑποσκεθῆς εἶναι τὸ νά ἀναρῆσῃς τὴν ὑπόσχεσίν σου. B Ὅπως λοιπὸν ἐπέτρεψε τὰς συνεχεῖς οὐζυμικὰς σκέψεις χωρὶς νά τὰς νομοθετῆ, ἀλλὰ κατὰ παρακούρησιν: «Τοῦτο γὰρ λέγω κατὰ συγγνώμην, λέγει, σὺ κατ' ἐπιταγὴν διὰ τὴν ἀκροσάν ἡμῶν» (Α' Κορ. 7, 6), εἶτα καὶ ἐδῶ ἤρρισε τὸν δεύτερον γάμον πρὸς ἀποφυγὴν ἄλλου μεγαλυτέρου κακοῦ, δεκνύων ὅτι καὶ τοῦτο ἦτο μία συγκατάθεσις πρὸς τὴν ἀσθένειαν των πολλῶν. Καὶ σημειώσατε, ἀσθένειαν ἕκασ ἰκανότατος ἀλλὰ θελήσεως.

Ὅπως δηλαδὴ ἡ παρθένος, εἴαν διασφαρῆ μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς παρθενίας τοιμᾶ ἀμάρτημα μεγαλυτέρον ἀπὸ τὴν μοικεῖσιν, εἶτα καὶ ἡ κῆρα ἀφοῦ δόσῃ μία φοράν τὴν ὑπόσχεσίν τῆς καὶ ἔπειτα παύσῃ τὰς συμφωνίας πρὸς τὸν Θεόν, C εἰς τὴν αὐτὴν ἀμαρτίαν πίπτει καὶ εἶναι ὑπεύθυνος τῆς αὐτῆς τιμωρίας. Ἄν δὲ πρότερι νά διακανυνεύσῃ καὶ κἀπὶ τοιμῆρον, ἴσως νά τιμωρηθῆ καὶ περισσοτέρον. Διότι θεοβίως δὲν εἶναι τὸ ἴδιον — ὅπως εἶπα καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν — νά περαιωθῶν εἰς τοὺς ἰδίους πειρασμοὺς ἢ ὑπερῶν καὶ ἡ πεπειραμένη. Καὶ δὲν προσθέτει ἐδῶ μόνον τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὅταν ἐπιβῆται αὐτὰ ἀλλὰ καὶ εἴαν εἴπῃ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπαπέλαβεν ἔπειτα τοὺς λόγους: «Βούλομαι τὰς νεωτέρας γαμεῖν, τεκνοποιεῖν, οἰκοδοποτεῖν» (Α' Τιμ. 5, 14). Ποῖα εἶναι αὐτῆ; D «Μηδερῖαν, λέγει, διδόναι τῷ ἀντικειμένῃ ἀφορμὴν λοιδορίας χάριν». Ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπὸ τὰς κῆρας εἶναι φισκὸν νά ἐπιθεωκνύουσι τότε εἰς τὴν ζωὴν των μεγαλυτέραν τολμῆν καὶ ἀσθένειαν — ἀφοῦ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν ἀναγκαστῶν ὑποταγῆν ποὺ ἐπέβαλλε ἡ οὐζυγία πρὸς τὸν ἄνδρα — ὡστε ἀκόμη καὶ κακὴν φήμην νά ἐπισύρουσι με τὸ θρόσος των, τὰς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς ἐπαναφέρει εἰς τὸν προηγούμενον ζυγόν. Διότι ἂν πρόκειται, λέγει, ἐνῶ εἶναι κάποια κῆρα νά ἐκπορευεταὶ κρυφίως καὶ νά ἐξευτελιζέται, εἶναι πολὺ καλύτερον νά νυμφρευεταὶ καὶ «μηδερῖαν διδόναι τῷ ἀντικειμένῃ ἀφορμὴν λοιδορίας χάριν». Ὡστε ἐθέσπισε τοῦ γάμου, διὰ νά μὴ παρέκῃ ἀφορμὸς κατηγορίας καὶ νά ἀποφύγῃ τῶν ἐξημελιωμένην καὶ πορνικῆν. E Ἄκουσε λοιπὸν καὶ τὰς κατηγορίας ποὺ ἀπευθύνει εἰς αὐτὰς. Ἐνῶ πρότερι νά εἶναι πάντοτε ἐσπαραμμένα εἰς προσευχὰς καὶ ἱεσῆς: «Αἱ δὲ, φησὶ, καὶ ἀ-

γὰι μινθίνουσι παρεκτρέμονται τὰς οὐκίας· οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ πλῆθους καὶ περιεργαί λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα» (Αὐτόθι, στίχ. 13). Αὐτὸς ὁμοίως δὲν τὸ θέλει τοῦτο ἀλλὰ νὰ εἶναι αὐτὴ προσηλωμένη, ἀδικαίως εἰς τὰ πνευματικά· «Ἡ γὰρ σπαταλῶσα, φρεσί, ζῆσα τέθνηκεν» (Α' Τιμ. 5, 6).

Διότι καὶ διὰ τὴν παρθένον δὲν θέλει νὰ περιορῆται αὐτὴ τὴν παρθένον εἰς τὴν σωματικὴν καθαρότητα³⁵⁴ Α ἀλλὰ νὰ δαπανῇ ὅλον τὸν χρόνον τῆς εἰς τὴν λατρίαν τοῦ Θεοῦ³⁵⁵ «Τούτο γάρ, λέγει, ἡμῖν, οὐκ ἴνα θρόνον ἡμῖν ἐπιβάλλω ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐαχμεῖον καὶ εὐπροσδεκτον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως» (Α' Κορ. 7, 35). Δὲν θέλει δηλαδὴ νὰ εἶναι μοιρασμένη ἀλλὰ νὰ ἀνήκει ὀλοκλήρως εἰς τὰ πνευματικά, εἰς τὰ οὐράνια καὶ νὰ φροντίζῃ διὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. «Ἐπι καὶ τὴν κληρὸν τὴν προτρέπει νὰ ζῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· «Ἡ δὲ ὄντως κῆρα καὶ μεμιονυμένη ἤλασεν ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ προσέμενε ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας» (Α' Τιμ. 5, 5). «Ὅταν λοιπὸν τὸν χρόνον ποῦ πρέπει νὰ ἐξοδεύῃ εἰς εὐαγγελικὰς ἀποσχολήσεις, τὸν δαπανοῦν εἰς πράγματα οὐ μόνον περιττὰ καὶ ἀνωφελεῖ ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πολὺ ἐπιβλαβῆ κατ' ὅλην τὴν ζωὴν των, Β εἶναι φυσικὸν νὰ τὰς δδηγῆται εἰς τὸν γάμον. «Ὅπως ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸ Σάββατον εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅχι διὰ νὰ ἀργοῦν ἀπλῶς ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπέκουν ὀπὸ τὰς κακὰς πράξεις, ὁμοίως καὶ ἡ κῆρα καὶ ἡ παρθένος, δὲν ἐκλέγουν τὸν θῖον αὐτὸν ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ μὴ ἐρχονται εἰς ἐπαρῆν με ἄνδρα ἀλλὰ διὰ νὰ φροντίζουσι διὰ τὸν Κύριον, διὰ νὰ ἀφοσιώνονται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ.

4. Ναί, λέγει, ἀλλὰ θὰ εἶναι ἀνυπόφορον κακόν, ἐνῷ εἶναι γυναῖκα ὑπερος ἀπὸ ὑποθέσεως, νὰ ἀναγκάζεται νὰ ὑπομένῃ πράγματα ποῦ ἀφοροῦν τοὺς ἄνδρας, C Καὶ ὅπως θὰ διακωλυθῇ ἐκεῖνος, δὲν θὰ ἠμπορήσῃ αὐτῇ καὶ ἀπὸ αὐτὰ θὰ κερδίσῃ μόνον θλίψεις καὶ τὴν ἀπόλειαν τῶν πάντων. «Ὅλοι ἄρα γε ποῦ δὲν προσήλθον εἰς δεῦτερον γάμον ἔλασαν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των καὶ ἐξέπεσαν ἀπὸ ὅλα καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συναντήσῃς γυναῖκα ποῦ νὰ διευθίνῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς. Αὐτὰ εἶναι προφάσεις καὶ δικαιολογίαι καὶ προσχήματα τῆς ἀδυναμίας των. Διότι ὑπάρχουν πολλαί, αἱ ὅποια κυβερνοῦν οὐκίας σταθερώτερον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας καὶ παῖδας ἀνεθροισαν ὄφρανοῦς, καὶ τὰς περιουσίας ποῦ παρέλασαν ἄλλαι τὰς ἠξοῖσαν καὶ ἄλλαι δὲν τὰς ἠλάττωσαν τοῦλάχιστον. Διότι

35. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀφήγησις σκοπιμότητος, ποῦ ὑπερβαίνει ἡ παρθένος ἡ ἀπερισπαστος δαπάνη ὅλου τοῦ χρόνου εἰς τὴν λατρίαν τοῦ Θεοῦ.

ὁ Θεός, ἀπὸ τὴν ἀραξίην, δὲν ἀνέθεσε τὰ πάντα εἰς τοὺς ἄνδρας οὔτε ἄρως νὰ ἐξαρτῶνται ὅλα τὰ πράγματα τῆς ζωῆς ἀπὸ αὐτούς· D θὰ ἦτο τότε ἀληθινὰ εὐκαταπορόνητος ἡ γυναῖκα, ἀφοῦ καμμίαν βοηθεῖαν δὲν θὰ παρέκινε εἰς ἡμᾶς εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ ἐγνωρίζεν αὐτὸ ὁ Θεὸς καὶ τῆς παρακαίτησεν ὅχι μακρότερον μερίδιον τοῦτο ἐσώτισεν ἡ παλαιὰ δόξασις του· «Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν» (Γεν. 2, 18). Καὶ διὰ νὰ μὴ ἠμπορῇ ὁ ἄνδρος νὰ μεγαλοφρονῇ εἰς ἄραος τῆς, ἐπειδὴ ἐδημιουργήθη πρῶτος ἢ ἐπειδὴ ἡ γυναῖκα ἐπίλασθη πρὸς κῆρὸν του, κατέπειλε με τὸν λόγον αὐτὸν τὴν ὑπερηφάνειάν του ὑποδεικνόντων ὅτι τὰ πράγματα τοῦ κόσμου ἔχουν ἐξ Ἰσοῦ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκος. E Ποῖα εἶναι αὐτὰ καὶ εἰς ποῖα αὐτὴ συνεργάζεται με ἡμᾶς εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ θίου; Ἐπειδὴ τὴν ἐν τῷ θίῳ κατέστασιν τὴν συγκροτοῦν τὰ δημόσια πράγματα ἐξ Ἰσοῦ με τὰ ἰσοκτικά, ἀφοῦ τὰ διεκρίρην, παρέδωκεν ὅσα διεξάγονται εἰς τὴν ἀγορὰν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀνδρός καὶ εἰς τὰς γυναίκας ὅσα ἔχουν ὡς κῆρὸν τὴν οὐκίαν.³⁵⁶ Ἄν μεταβληθῇ αὐτὴ ἡ τάξις, τὰ πάντα θὰ καταστραφοῦν καὶ θὰ καθοῦν. Ἐστὶ ὁ καθεὶς εἰς τὴν περιοχίην του εἶναι πολὺ χρησιμότερος ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἄν λοιπὸν τὰ οὐκικὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν γυναῖκα ἐπιστήμη καὶ εἰς τὸν κῆρὸν αὐτὸν εἶναι πόσον ἀνωτέρα ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα ὅσον οἱ τεχνίται μίξις τέχνης³⁵⁷ Α ἀπὸ τοὺς ἄδασεις, διατὶ μᾶς κατέχει τόσοσιν πολὺ αὐτὸς ὁ φόβος; Ἡ δημιουργία ἐσόδων ἐκτὸς τῆς οὐκίας καὶ ἡ συγκέντρωσις των εἶναι ἀποκλειστικὸν ἔργον τῶν ἀνδρῶν· αἱ γυναῖκες δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κερδοσκοποῦν. Ἡ διατήρησις ὅμως καὶ ἡ φύλαξις τῶν συγκεντρωθέντων εἶναι ἀποκλειστικὰς ἰδικῶν τῆς ἔργον. Ὅσοι μολοντί θεωρεῖται σημαντικώτερον πρᾶγμα ἢ ἀπόκτησις, τῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τὴν φύλαξιν; ἐκεῖνο ὅμως χωρὶς αὐτὸ ἀποβαίνει περιττὸν καὶ ἄχρηστον. Συχνὰ δὲ μολοντί ὑπῆρχε προσέτι καὶ τὸ δεύτερον, τὸ πρῶτον οὐ μόνον δὲν ὑπέβλεπεν εἰς τίποτε ἀλλὰ συγχρόνως κατέπειρε τὰ πάντα. Νὰ τὸ ἐξηγήσω ἐπειδὴ εἶναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ ὀποκομίσῃ δίκαια κέρδη κάποιος ποῦ κερδοσκοπεῖ ἐκτὸς τῆς οὐκίας B —διότι συνήθως αὐτοὶ ἐτακρολοῦνται ἀπὸ τὰς συμ-

36. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἰβηνοὶ ἀποκρίνοντο ἑνωτικῶς ἔπος πληροποράματι ἀπὸ τὸν θεοκλήδην· «Τῆς τε γὰρ διακρίσεως φόντος μὴ χείρους γενέσθαι ἡμῶν μεγάλη ἡ βία καὶ ἐξ ἂν ἐπ' ἐλπίστον ἀρετῆς κέρη ἢ φόντος ἐν τοῖς ἀρεταῖς κίλιος ἢ» (Θαυκ. 11, 46).

37. Τὰ γνωστὸν γνωμικόν ἐπὶ φυλάξιν· τὴν ἀρετὴν τοῦ κτήσασθαι γαλεώτερον ὁ μέγας ρήτωρ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαίότητος Δημόσθενος· τὸ ἀναφέρει καὶ με τὴν μορφήν ποῦ μετὰ τὸ εἶδει εἶδὸς εἰ. Χρυσόστομος, Β' ἰ. λυθ. 8 26.

φορές τῶν ξένων — μολοντά ὑπάρχει ἡ τέχνη καὶ ἡ καλὴ διαχείρισις τῆς γυναίκας, πολλὰκις ἀλλάττουσι, ὅσα ἀδικίας καὶ παρανόμως παραδίδονται εἰς τὰς κείρας τῆς. Ὡστε ἂν καὶ εἴηαι ἀπουδασιώτερον ἢ ἀπάτησις τῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τῆν φύλαξίν των, ἀπὸ ἄλλων ἄποιν ἀποδεικνύεται κατώτερον, ὅταν δαι μόνον εἰς τίποτε δὲν συντελεῖ εἰς τὴν ἀβίησιν τῶν ὑπαρκόντων ἀλλὰ καταστρέφει καὶ τὰ ἀποκτηθέντα. Διατί λοιπὸν φοβεῖται ἡ κήρα μήπως ἐξ αἰτίας τῆς ἀπουσίας τοῦ συζύγου κυβερνήσει χειρότερον τὰ πράγματα τῆς οἰκίας, τῶν ὁποίων εἶπε τὴν φροντίδα καὶ ὅταν ἀκούη ἐκεῖνος ἦτο ἐν ζωῇ;

Ἄλλὰ θὰ διαχειρισθῆ εὐκολώτερον τὰ πράγματα, λέγει, ἐπειδὴ C ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ συζύγου δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ ἀντενεργῇ καὶ νὰ παρέχῃ δυσκολίας. Διότι βεβαίως καὶ οἱ ὑπηρεταὶ καὶ οἱ διαχειρισταὶ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ ἄλλοι εἶναι καταφοβούμενοι, ὑποτάσσονται μὲ μεγάλην ὑπακοὴν καὶ δὲν ἀντιλέγει κανεὶς. Ὅταν ὄμως φύγῃ αὐτὸς ποῦ προεκάλει τὸν φόβον, ἐπερβαίνουσι ὅλοι εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς κήρας, τὴν ἀδικούν, γίνονται θρασυτάτοι, ἀνατρέπουσι καὶ διαλύουσι τὰ πάντα. Καὶ ὅταν τοὺς ἀντιμετώπισῃ καὶ ἀμυνθῆ μὲ βασανιστήρια, μὲ μαστίγιασιν καὶ φυλακῆν, θὰ τὴν καταδικάσουσι, θὰ τὴν περιγελάσουσι, θὰ τὴν κατηγορήσουσι οἱ πολλοί. Ἄν ὄμως καταπατήσῃ τὴν συμφωνίαν μὲ τὸν νεκρὸν συζυγόν τῆς καὶ λησμονήσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ D καὶ τὴν ἐσπερὸν τῆς πρώτης ἐνώσεώς των, τὰ χειροκροτήματα, τὰ νυμφικῶν ἄσμα, τὰς λαμπάδας τοῦ γάμου, τὰς πρῆξιας περὶτύξεις, τὰς πραιέξιας, τὸ νυμφίον ποῦ ἐμαρτύρησαν καθ' ἑλλην τὴν ζωὴν των καὶ τοὺς λόγους ποῦ εἶναι φυσικὸν νὰ ἀκούῃ ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα, ἂν ἔλα αὐτὰ τὰ ἀπορήσῃ αἰφνιδίως, ὡσάν νὰ μὴ εἶσκον κενὴν συμῆν καὶ ὄρου ἀνοήτῃ διὰ τὸ εἰς ἄλλον τὰς θύρας τῆς οἰκίας τὸν σῆρῃ εἰς τὴν κλίνην ἐκεῖνου ποῦ τόσα περασμένα γνωρίζει, ἂν κἀμὲν ἄλ' αὐτὰ ποιάς δὲν θὰ τῆς ἀποδώσῃ μομφὴν καὶ δὲν θὰ τὴν κατηγορήσῃ; E ποιάς δὲν θὰ ἐκδηλώσῃ μίσησιν πρὸς αὐτὴν καὶ δὲν θὰ τὴν ἀποκαλέσῃ ἁταργόν, ἁπιστὸν, ἐπίφορον, καὶ ἄλλα τὰ ὅμοια;

5. Μὴ νομίζῃς δηλαδὴ ὅτι ἐπειδὴ ὁ μακάριος Παῦλος ἐπέτρεψε τὸ πρᾶγμα, εἶναι τοῦτο καὶ ἕξισον δι' ἐπισίτους καὶ ἔχει ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τῆν κατεχόμεν τῶν πολλῶν. Δὲν κολάζεται βεβαίως οὔτε τιμωρεῖται, εἶναι ἀδύνατον ὄμως καὶ νὰ δεκθῆ ἐπισίτους καὶ ἐγκαίματα. Διότι καὶ τὸ νὰ ῥέτῃ κανεὶς πρὸς τὰ κάτω καὶ πρὸς τὴν λαγνείαν καὶ νὰ μὴ ἀποχωρεῖται ἀπὸ τὴν γυναῖκα οὔτε κατὰ τὴν περιόδον τῆς νηστείας οὔτε εἰς ἄλλων περιστάσιν, 336 A ἐπέκει βεβαίως πολὺ ἀπὸ τὴν τιμω-

ρίαν, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ πλησίον τῶν ἐπιπίτων. Ἄλλωστε ἡ τόση πτώσις εἰς τὰ καμψιά, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀρμεῖον ἀσθενείας καὶ ἀδιαφορίας μεγάλης. Ὡστε ἂν φοβῆσαι μὴ νομοθῆθῃ θρασεῖα, ἐπειδὴ ἐπαυλίηται τοὺς ὑπερήτας, πρὸ τούτου πρέπει νὰ φοβῆσαι μήπως ἀποκτήσῃς τόσον κακὴν φήμην λαγνείας καὶ ἀουσίας. Χωρὶς αὐτὰ θὰ εἶναι εἰς θέσιν ἡ κήρα νὰ ἀντιμετώπισῃ καλύτερον τὴν κήραν τῆς, ὡστε καὶ τὰ πολλὰ ὑπάρκοντά τῆς νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ δαι μόνον νὰ μὴ κατηγορηθῆι ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπαινήσῃται ἀπὸ ὅλους καὶ περισσότερον ἀπὸ αὐτὸ νὰ ἐπιτύχῃ τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν θελήσῃ νὰ κἀμὲν παρακαταθήσῃ τὰ κρήματα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἂν τὰ θάψῃ εἰς τὸν ἀπαρῆριστον ἐκεῖνον τόπον, B δαι μόνον δὲν θὰ ὀλιγοστεύσουσι ἀλλὰ θὰ γίνουσι παλὺ περισσότερα. Τέτοια εἶναι ἡ σπορὰ αὐτῆ. Ἐὰν ὄμως ἡ κήρα εἶναι ἀδυνατωτέρα ἀπὸ τὸ νὰ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ νόμου τούτου καὶ δὲν θέλει νὰ μεταθέσῃ τοὺς θησαυρούς τῆς εἰς σκεφθῆ ἡλίαν ἐκεῖνο ὅτι καὶ συζυγὸν ἂν λάβῃ, δὲν θὰ εἶναι ὀπισθοῦτε ἰκανὸς νὰ αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν τῆς. Ἄλλὰ καὶ ἰκανὸς ἂν εἶναι, εἰ μὴ σκεφθῆ μόνον τοῦτο, τὴν προσθήσῃ τῶν κρημάτων ἀλλὰ ὅτι θὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημείον νὰ προσκρούσῃ πολὺ καὶ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν δυνατῶν, C ποῦ ἔχουσι πολλὴν ἰσχύν, μερικὸς φορὰς θὰ τὴν ἐξαναγκάσῃ νὰ πράξῃ καὶ νὰ ὑπαμείνῃ πολλά παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην τῆς; αὐτὸ ποῦ ἐφοβεῖτο κατὰ τὴν κήραν τῆς, θὰ τὸ ὑποστή τῆρα κατὰ τρόπον περισσότερον ὑπακρευτικόν. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον, ἀλλὰ εἶναι φυσικὸν ὅτι θὰ ἀντιμετώπισῃ μεταβολὴν ταχυτάτην. Ὅσον εἶναι κήρα, ἀκῆρ καὶ ἂν ἐλαττώσῃ κατὰ τι αὐτὰ, θὰ ἔχη τὰ ὑπόλοιπα μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν. Ἐνῶ ὅταν συζευχθῆ ἰσχυρὸν ἄνδρα, ποῦ ἀσκεῖ τὰ πολιτικὰ ἢ ἀσκαλίηται μὲ ἄλλην ἐπιχείρησιν, συχνὰ θὰ κἀμὲν μαζευμένα τὰ πάντα. Διότι εἶναι ἀνάγκη τὰς κακοτυχίας τῶν ἀνδρῶν νὰ συμπεριζώνται καὶ αἱ σύνουκοί των.

Ἄν ὄμως καὶ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν συμῆθῃ, εἰπέ μου, D ποῖον εἶναι τὸ κέρδος, ὡστε νὰ προτιμῆσῃ τὴν δουλείαν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας; Καὶ ποῖον εἶναι τὸ ὄφελος τῶν πολλῶν χρημάτων, ὅταν δὲν ἡμπορῆ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ τὴν θέλησίν τῆς; Δὲν εἶναι προτιμώτερον νὰ ἔχη ἄλλα ἄλλ' εἰς τὴν ἀπόλυτον διάθεσίν τῆς, παρὰ τὴν αἰκουμένην ὀλιόκληρον συγκρόνησιν ὄμως καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς ἄλλον; Ἀποσιμῶ τὰς φροντίδας, τὰς ὕβρεις, τὰ περιγελάσματα, τὰς ζηλοτυπίας, τὰς ἀδικολογίους ὑποψίας, τοὺς πόνους τοκετοῦ καὶ ὅλα τὰ

άλλα. Ὁ συναμιγνύων με παρθένον εἶναι φυσικῶν διὰ τὴν ἀμύλησιν καὶ περὶ αὐτῶν, Ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι ὄψιος καὶ ἄγνοεῖ τὰ πράγματα ἐκεῖνα· τὴν κήραν ὅπως με αὐτὰ ἤμπορεῖ καὶ νὰ τὴν ἐνοχλήσῃ. Αὐτὰ δηλαδὴ ποὺ τὰ ἐρῶθε λειτουργεῖς ἀπὸ τὰ πράγματα, εἶναι περὶ τὸν νὰ προσπαθῆς νὰ τῆς ἐξηγήσῃς με τὸν λόγον. Νὰ προσθέσω μόνον τὸ καλὸν τοῦτο διὰ τὴν παρθένον μετὰ τὸν γάμον τῆς, θὰ ἀποκτήσῃ μεγαλύτερον παρρησίαν καὶ ἐλευθερίαν ἀπὸ ἃ,τι ἡ κήρα. Διότι αὐτὴν δυνατόν νὰ τὴν ἀνέχεται ὡς γυναῖκα ἀλλ' ὅχι ὅπως ἐάν ἦτο παρθένος· διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν παρθένον εἶναι σφοδρότερα καὶ ὀρμητικώτερα εἶναι εἰς τὸν καθένα φανερόν· εἰς τὴν κήραν, ἐπειδὴ ἔχει γνωρίσει καὶ ἄλλον ἄνδρα, δὲν θὰ δοθῇ καὶ δὲν θὰ τὴν ἀγαπήσῃ με ἄλλην τὴν ψυχὴν του. 357 A

Διότι, ὅπως εἶπον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, εἴμαστε πλασμένοι εἴτε ἀπὸ (η)λοτυπίαν, εἴτε ἀπὸ κενοδοξίαν, εἴτε ἀπὸ ποῦ ἄλλου δὲν γνωρίζω, νὰ ἐκτιμῶμεν περισσότερο ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ποὺ τὴν κυριότητα καὶ τὴν ἀπόλαυσιν των δὲν τὴν ἔχωμεν ἀπὸ κοινοῦ με ἄλλους ἀλλὰ ἐγίναιεν κύριοι των ἡμεῖς πρῶτοι καὶ μόνοι. Τοῦτο θὰ τὸ διαπιστώσῃ κανεὶς καὶ εἰς τὰ ἐνδύματα δὲν εὐχαριστοῦμεθα ἐξ Ἰσοῦ με αὐτὰ ποὺ ἐκρημασιοῦσαν ἄλλοι καὶ με τὰ καινοουργῆ. Τὰ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὰς οἰκίας καὶ διὰ τὸ σκεῦη· τὸ σπῆτι δηλαδὴ ποὺ μᾶς παρεκώρυσαν ἄλλοι δὲν τὸ ἀγαποῦμεν ἐξ Ἰσοῦ με ἐκεῖνο ποὺ κατασκευάσαμεν ἡμεῖς. Καὶ τὰ σκεῦη ποὺ μᾶς κατασκευάσθησαν B καὶ διὰ πρώτην φοράν ἐκρημασιοῦσθησαν ἀπὸ ἡμῶν τὰ φυλάττομεν με πολλὴν προσοχὴν, ἀπὸ ὅσα ὅπως ἐδέχθημεν ἀπὸ ἄλλους δὲν μένομεν ἀπολύτως ἰκανοποιημένα ἀλλὰ τὰ ἀντιπαθόμεν ὅσον ὥστε πολλακῶς νὰ τὰ μετασχηματίζωμεν. Ἄν συμπεριφερόμεθα εἴτι ὡς πρὸς τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ σκεῦη, σκέψου πόσον ἐντιμότερον θὰ ἐκδηλωθῶν τὰ αἰσθήματά μας ἐν σχέσει με τὴν γυναῖκα, ἀπὸ τὴν ὅσῃαν τίποτε δὲν εἶναι πολυτιμότερον διὰ τοὺς ἄνδρας. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι δυνατόν νὰ τὰ παρακαρῆσθωμεν εἰς ἄλλους αὐτὴν ὅπως με κανέναν τρόπον· τὴν ζωὴν μας θὰ κάσωμεν πρῶτα παρὰ νὰ πύθωμεν κατὰ τέτοιον. Τὴν παρθένον λαβόν, ὅπως εἶπον, ἐπειδὴ εἶναι ἀνέπαρος καὶ ἐγένεν C ἰακήν του μόνον καὶ κανενὸς ἄλλου, τὴν ἀποδέχεται με ἄλλην τὴν ψυχὴν· ἐκεῖνην ὅπως ποὺ ἐνυμφεῖσθαι προηγουμένως ἄλλον, δὲν θὰ τὴν ἀνταρῆσῃ με τὴν ἰδίαν ἀγάπην καὶ στοργὴν.

6. Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς ὅσα συμβαίνουν σπανίως καὶ μίαν μόλις φοράν ἀλλὰ ἐκεῖνα ποὺ ἀποδεικνύονται συνεχῶς ἀπὸ τὰ πράγματα. Δὲν θὰ λάβῃ δι' αὐτὰ μόνον ἐκεῖνη μεγαλύτε-

ρον παρρησίαν ἀλλὰ καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα. Διότι αὐτὸς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὴν κατηγορήσῃ εὐκόλως διὰ τὰς τὸν περιφρονεῖ καὶ ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀδιοφορίας τῆς νὰ φέρῃ τὴν ἀπιστίαν ποὺ ἐδείξεν εἰς τὸν προηγουμένον σύζυγόν τῆς καὶ νὰ τὴν ἀπιστομάσῃ καὶ διὰ τὰ πράγματα ποὺ ἐγέναν D καὶ διὰ τὰ πράγματα ποὺ ἴσως δὲν θὰ συμβῶν. Διότι αὐτὸς ποὺ ἀπέθανε καὶ ἐπεριφρονήσῃ θὰ πείσῃ καὶ τὸν ζωντανὸν νὰ κάμῃ τὰς ὑποφίας αὐτὰς διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἵς μὴ πραγματοποιηθῶν. Καὶ δὲν θὰ εἶναι αὐτὸς μόνον φορτικῶς ἐπαναλαμθῶσαν αὐτὰ συνεχῶς ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ καὶ αἱ ὑπηρετρίαι, ἂν ὅσα με φανεράς, εἰς μυστικὰς πάντως διαμαρτυρίας τῆς ἐκτοξεύουν ἀπέφρουσ σαρκασμοῖς. Καὶ ἂν συμβῇ νὰ μείνουν καὶ παιδιὰ νέα τοῦ νεκροῦ, πῶς θὰ τὰ ἀναθρήσῃ καὶ θὰ τὰ προστατεύσῃ; Καὶ ἀπὸ ποῖα ὄφρανα δὲν θὰ ζήσουν αὐτὰ ἀθλαστέρως, Ἐ ὅταν βλέπουν ἄλλην τὴν περιουσίαν τοῦ πατέρα των νὰ τὴν ἔχη ἄλλος, ὑπηρετὰς, σπῆτι, ἀγορὰς καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα τὴν γυναῖκα του; Ἢ ὡς θὰ εἴδουν τὴν δύναμιν νὰ τῆς συμπεριφερόσθω ὅπως εἰς μητέρα; Καὶ πῶς αὐτὴ θὰ συμπεριφερόσθῃ εἰς αὐτὰ ὅπως εἰς τέκνα, ποὺ ἀναγκάζεται νὰ ἐντρέπεται καὶ νὰ κοκκινίῃ ἔμπρός των, καὶ ποὺ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀριερώσῃ εἰς αὐτὰ ἄλλην τὴν στοργὴν τῆς. ὅσῃ ἡ καρδιά τῆς μαρτύρεται καὶ εἰς τὰ παιδιὰ ἐκεῖνου;

Καλὰ καὶ ἂν εἶναι πολὺ νέα κόρη, ἤμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς καὶ ὀλίγον καιρὸν μόνον ἔζησε πλησίον τοῦ συζύγου τῆς; Ἄλλὰ πρὸς νέας 358 A κόρας ἀπευθύνω τοὺς λόγους μου αὐτοῖς, ὅσα πρὸς γυναῖκας ποὺ ἔχουν γηράσει. Εἰς αὐτὰς ὅταν φθάσουν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον οὐτε κιν θὰ ἡμελήσω. Ἐάν ὁ πολὺς χρόνος, ἡ ἡλικία καὶ τὰ ἄλλα ἄλλα δὲν τὰς ἐπεισύν νὰ ἀπόσκουν ἀπὸ δεύτερον γάμον, πολὺ ὀλιγότερον θὰ τὸ κάμωμεν ἡμεῖς δὲν θὰ τὰς πείσῃ ὁ ἰδικὸς μου λόγος. Ὅλα ὅσα λέγω ἀπευθύνονται πρὸς τὰς νέας. Καὶ ἂν εἶναι κόρη, λέγει, ποὺ ἐζησεν ἔν ἔτος μόνον με τὸν προηγουμένον καὶ τώρα πάλιν νυμφεύεται ἄλλον; Διὰ ποῖον λόγον νὰ τὴν προτιμήσῃ ἀπὸ ἐκεῖνην ποὺ ἐξώδευσεν εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἴτι εἰς τὸν γάμον τῆς; Ὅσα ἐγὼ, ὁ μακάριος Παῦλος. Διότι ἐκεῖνος λέγει· «Μακαριώτερα δὲ ἔστιν, ἐάν οὕτως μείνῃ» (Α΄ Κορ. 7, 40). Ποῖαν σημασίαν ἔχει, ἐάν ἐκεῖνη ἐζησεν B ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον, με ἄνδρα, ἀλλὰ με ἕνα καὶ τὸν ἴδιον καὶ μόνον, καὶ με αὐτόν, ὁ ὁποῖος τῆς ἔλαχεν ἐξ ἀρχῆς; ἐνῷ αὐτὴ ἐδεσμεύθη με ὅσα καὶ μάλατα εἰς σύντομον χρονικὸν διάστημα; Ἄλλὰ δὲν ἠθελε, λέγει. Ἐάν ἐξῆ ὁ πρῶτος, δὲν θὰ εἶδεν τὴν ἀγάπην τῆς εἰς ἄλλον ἔπειτα ἀπὸ αὐτόν. Ἀφοῦ ὅμως ἐκεῖνος ἀπέθανε πρὸ τῆς ὥρας του, εὐρέθη εἰς τὴν ἄ-

νάγκην νὰ νυμφευθῆ πάλιν ἓνα δεύτερον. Ποίαν ἀνάγκην; Ἐγὼ θέλω ἀπὸ αὐτῆν ποῦ ἔννοεῖς ἄλλην μεγαλύτερον ἀνάγκην ἰκανὴν νὰ τὴν κρατήσῃ πλησίον εἰς τὸν ἀποθιάσαντα, τὸ δεῖ ἐδοκίμασε καὶ εὔρε τόσον μικρὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Θέλω νὰ εἰπῶ, ὅτι ἡ μία ἐπειδὴ ἔζησε πολὺν χρόνον μεταξὺ τῶν καὶ ἰκανοποιήθη πλήρως ἀπὸ αὐτά, C θὰ προσέλθῃ πάλιν εἰς τὰ ἑμοῖα μετ' ἡμῶν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ τὰς αὐτὰς ἀπολαύσεις. Ἡ ἄλλη ὅμως ἄφου εἶχε μίαν τόσον σκληρὴν πείραν ἀπὸ τὸ προῖμον ἦδη, με ποίαν ἐπιθυμίαν καὶ ποίαν προσδοκίαν θὰ θελήσῃ νὰ δοκιμάσῃ τὰ δυσάρεστα; Οὔτε ὅποιος θέλει νὰ ἐμπορευθῆ, ἂν ναυαγήσῃ πρὶν λάβῃ τὸ παραμικρὸν κέρδος, εἰθὺς μάλα ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν λιμένα, θὰ θελήσῃ ἔπειτα εὐκόλως ν' ἀσκοληθῆ μετ' ἡμῶν. Οὔτε ἐκεῖνη ποῦ εἶχε πολλὰς καὶ εὐκαρίστους προσδοκίας, προτοῦ ὅμως τὰς δοκιμάσῃ ἐκτυπήθῃ ἀπὸ τόσον πένθος, εἶναι φυσικὸν νὰ ἀγαπήσῃ τὸν κόσμον, ἕκαστος ἂν τύχῃ νὰ τῆς εἶναι ἰσχυρότερον νὰ συγκρατηθῆ. D Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἔχη πολὺν ἰσχυρὸν κλίσην πρὸς αὐτὰ καὶ φλογίζεται ἀπὸ τὸ πάθος, ἡ θλιβερὰ ἀρχὴ εἶναι ἰκανὴ νὰ σῶσῃ ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν τῆς. Διότι τότε ἐπιδοκίμομεν μεγαλύτεραν ἐπιμονὴν εἰς τὰς προσπάθειάς μας, ὅταν ἔχωμεν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὅταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ αὐτῆν τὴν ἀρετησίαν, νὰ εἰπῆ κανεὶς, συναντήσωμεν ἀντιφρόνησιν, ἀπιστοχωρήσωμεν ἡμέρας καὶ σῶσῃ ὁ ἐνθουσιασμός μας.²⁸

Ἦστε δοσε ἐκέρυσαν προῖως αὐταί εἶναι φυσικὸν νὰ ἀπόσχουν ἀπὸ δεύτερον γάμον, διὰ νὰ μὴ πάθουν τὰ ἴδια. Διότι ἐκεῖνη ποῦ παρῆμεναι ἔν κηρείᾳ εὐρίσκει τὴν ἀσφάλειάν τῆς καὶ δὲν θὰ ἀντιμετωπίσῃ πάλιν ἓνα παρόμοιον πένθος. E Ὅποια ὅμως κόμη καὶ δεύτερον γάμον κατ' ἀνάγκην θὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τοῦτο τὸ φοβερόν. Ἐἴ, ἄλλου μοιλονότι ἡ κηρεία εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, δὲν θὰ λάβουν ὅλοι αἱ κήραι δι' αὐτὸ τὸν ἴδιον μισθὸν ἀλλὰ περισσότερον αὐταὶ καὶ ἐκείναι ὀλιγώτερον. Ὅσα, θέλω νὰ εἰπῶ, δεχθῶν τὸν ζῆγον κατὰ τὴν νεότητά των, θὰ ἀπολαύσωμεν μεγαλύτεραν τιμὴν καὶ μεγαλύτεραν δωρεάν· ἀλλ' ὅτι ὁμοίαν πρὸς αὐτάς, δοσε τὸν δεχθῶν κατὰ τὰ γηρατειά των. Διὰ τί ἄρα γε; Ἐπειδὴ αἱ ἡρώται διὰ μέσου τόσον ἐμποδίων ²⁸⁹ A ὑπάμειναν τὰ πάντα ἀπὸ φόβου Θεοῦ, ἐνῶ αἱ ἄλλαι δὲν ὑπέμειναν τὸν παρῆμκρὸν ἰθῶτα καὶ κόπον, ἄφου δὲν ὑπῆρχε τίποτε νὰ τὰς

28. Εἶναι καὶ ἡ κραυγὴ σήμερον γνώμη τῆς ψυχολογίας σχετικῶς πρὸς τὸ διαφέρειν.

δυσκολεῖσθαι. Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνη ποῦ δίδεται εἰς δεύτερον ἄνδρα εἶναι κατωτέρα ἀπὸ ἐκεῖνην ποῦ ἔλαβεν ἓνα, ἔτσι καὶ ἐκεῖνη, ποῦ φυλάσσει τὴν κηρείαν τῆς ἀπὸ τὴν νεότητά τῆς, θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ὑπερακοντίσῃ μετ' ἐκείνην διαφορὸν αὐτῆν, ποῦ ἔλασε τὸν ἄνδρα τῆς κατὰ τὰ γηρατειά τῆς. Ἀπέκτησαν βεβαίως καὶ αἱ δύο ἀπὸ ἓνα ἄνδρα, ἡ μία ὅμως ἔτρεφε ἔπειτα τὸν ὄρμιον τῆς ἀγγελίας, ἐνῶ ἡ ἄλλη δὲν διέτρεφε αὐτὸν τὸν ὄρμιον. Μὴ ἀποβλέψῃς λοιπὸν εἰς τὸν κόσμον μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀμοιβήν. B Διότι τὰ περισσότερα ἀγωνίσματα μᾶς φαίνονται δύσκολα, ἐπειδὴ συνεχῶς ἀναλογίζομεθα τὸν μισθὸν καὶ τὸν ἰθῶτα ποῦ ἔχουν, ἐνῶ δὲν λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν μισθὸν ποῦ ἔχει ὁραθῆ.

Ἄν πρέπει ὅμως νὰ κἀμνωμεν ἔτσι ἀλλὰ νὰ τὰ συνυπολογίζομεν ὅλα, μαζὶ μετ' οὓς κόπους καὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ τότε θὰ μᾶς φανούσιν εὐκόλα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἶναι. Διότι ὁ πρωτοκλήτης δὲν ἀναλογίζεται μόνον τὰ τραύματα, τὰς πτώσεις, τὸν θάνατον ἀλλὰ καὶ τὰ τρόπαια καὶ τὰς νίκας καὶ ὅλας τὰς ἄλλας τιμὰς καὶ ἔτσι βαθικῶς πρὸς τὴν νίσην. Καὶ ὁ γεωργὸς ἔτισης δὲν ἔχει τὸ ὄργανον μόνον C ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια του οὔτε τὸν κόπον τοῦ σκαψήματος ἀλλὰ καὶ τὸ ὄλιον καὶ τὸ παρῆμρι καὶ ἔτσι ἀρχίζει τὸ ἔργον. Ὅμοιος καὶ ἡμεῖς, ἂς ἐλαφρύνωμεν τὸ βάρος τῆς κηρείας μετ' ἡμῶν καὶ ἔτισης ὅλας τὰς ἡμέρας περισσότερον ἀπὸ δεῖ ἐκεῖνοι. Διότι τὴν προσδοκίαν ἐκείνων οὐκ ἄν τὴν σπαταροῦν πολλὰ πράγματα ποῦ δὲν ἐκτιμῶνται ἀπὸ αὐτοὺς· ἐνῶ τὰς ἰδικὰς μᾶς ἐλπίδας κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰς διαφύσῃ, ἂν δὲν θελήσωμεν οἱ ἴδιοι. Ἄς μὴ θελήσωμεν λοιπὸν. Ἄς σκεφθῶμεν ἵτι ἡ κηρία δὲν ὑπολείπεται πολὺ ἀπὸ τὴν πορθέον. Εἰς μερικὰς μέλισσας περιποιεῖται τὴν ὑπερκαυνοῦνται, ὅπου ἡ παρθένος ἐμπλέκεται εἰς τὰ πράγματα τῆς ζωῆς. D Ἡ δὲ κηρία, ὅπως λέγει ὁ Παῦλος, μεμονωμένη καὶ ἐλιπίουσα ἐπὶ τὸν Θεὸν προσκαρτερεῖ τοῖς διήρησι καὶ τοῖς προσευχαῖς (Α' Τιμ. 5, 5) καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὰ βιωτικά. Ἔτσι ἂς ἀναλάβωμεν τὸν ἀγῶνα τοῦτον, διὰ νὰ λάβωμεν τοὺς στεφάνους ποῦ προσφέρει.

Αὐτὸ δὲν τὸ εἶπαμεν διὰ νὰ σῶς ὑποχρεώσωμεν, οὐτιε, ὅμως εἶναι, ἐδοκίμαμεν αὐτὴν τὴν ἠμιορτησίην, διὰ νὰ καταδικάσωμεν ὅσους δὲν ἐπέμεινον νὰ παραμεινοῦν κήραι.²⁹ Σῶς ἠμο-

29. Ἡ σκεψὴ δὲν εἶναι ἀπὸ ποῦ προτείνει ὁ I. συγγραφεὺς εἶναι κατ' ἐξαιρέτην τὸν κἀμνω νὰ ἐπιδοκίμῃ τὴν συναισθητὴν καὶ ἐντελὴν αὐτοπροσώπου καὶ καλῶς ἐσταθμισμένην ἀπόφασιν, διὰ τοῦτο ἐκονήσεται καὶ τοῖς τὴν σῶσῃ τῆς ἀρχῆς.

τρέπομεν καὶ οὐκ συμβουλεύομεν νὰ μὴ προσκολληθῆτε τόσον πολὺ εἰς τὴν γῆν ἀλλὰ ἀφοῦ μίαν φοράν ἀπελάγητε ἀπὸ αὐτῆν, νὰ μείνητε ἐλεύθεροι, νὰ ἐπιδιώξετε τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ Ἐ παρουσιάσετε τὴν οὐρανίαν ζωὴν. Νυμφευμένοι μὲ τὸν Χριστὸν νὰ ρυθμίζετε τὴν διαγωγὴν σας, ὅπως θεὸς ἔπρεπε νὰ κάμουν ἐκεῖνοι, ποὺ ἔχουν ἓνα τέτοιον νυμφῶν, διότι εἰς αὐτὸν ἀρκάζει κάθε δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, μαζὶ μὲ τὸν ἀναρχον Πατέρα καὶ τὸ ζωοποιὸν καὶ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.